Psalterium DAVIDIS CARMINE REDDITVM

PER

Eobanum Hessum,

CVI ACCESSIT ECCLESIASTES SOLOMONIS, eodem genere carminis redditus.

Lipsiæ,

CVM PRIVILEGIO.

Anno M. DC.

TYPOGRAPHVS lectoribus S.

ETSI MVLTORVM STVDIOſa pietas transferendo Pſalmos in verſus latinos, poſt Eobanum Heſſum (qui iſtud opus abſolutum primꝰ exhibuit) præclarè elaborauit, quib. omnes veritatis cœleſtis & purioris doctrinæ amatores plurimũ gratiæ deberi cõfitentur: Eobani tamen Heſsi in hoc genere nauatam operam ab hominibꝰ eruditis ac prudentibus iſto nomine ꝓbari inprimis cognoui, quod ille conſiderans quid haberet in manibus, non in dulſerit ingenio ſuo, neque quaſi inſtinctum Muſarum in hoc tractatu admiſerit, neq; poëticæ vel facultati vel licentiæ quaſi frena laxarit, ſed ſinplicitate quadam compoſitionis inſeruierit ſentẽtiarum integritati, quas quàm proximè de Hebraicis ſcriptis expreſſas eſſe iudicaſſet. Hoc me mouit,

 vt cupi

ut cupidius editionem hujus libelli quaſi propriam reſervarem officinæ meæ, quod ſcholaſticis puerorum congregationibus rectiſſimè, & cum maxima utilitate proponi ad legendum poſſe eum arbitrarer. Cum autem admonitus nonnullis in locis antea fuiſſe quædam mendosè edita, & ipſe errata manifeſta operarum deprehendiſſem, & alia quoque correctione indigere animaduertiſſem, ſtudui denuo hæc recognoſci, & cum prius divulgatis exemplaribus aliis conferri, atq; adeo de notis quibuſdam emendari, quas familiares olim autoris viri boni & docti mecum communicarunt. Et confido nunc ita prodire opt. poëtæ laudatiſs. opus ut & maculis alicubi deterſis nitidius viſum iri, & diligentia mea quaſi reconcinnatum gratius futurum eſſe legentib9, mihi policeri audeam. Removenda etiam duxi notata in marginibus, & ea ſeparatim adiungenda, ſic quidem, ut notis appoſitis quid quo pertineret, liquidò demonſtraretur: chartarum
enim

enim,in quibus ſcripta aliquorum im-
primendo exarantur, ſpacia puraac li-
bera relinqui, quoad fieri poteſt, meliꝰ
eſſe judico. Quæ omnia à pietatis reli-
gioſæ & bonarum artium ſtudioſis in
opt. partem accipi, &operas eos laboris
ac qualiſcunque induſtriæ meæ com-
mendatas habere cupio, Lipſiæ M. D.
LXIX.

AD LECTOREM.

Sic etiam vili jacuit velatus amictu,
Dum ſua Davides ſtupra flet ante Deum,
Quem nunc ire vides peregrina in veſte recinctum,
Forſitan exuvias exulis eſſe putes,
Qualemcunq; vides, talem dedit anxia Muſæ
Heßidos in ſuperos & ſacra tanta, ſitis:
Reſtat ut agnoſcas lector bene, læva malorum
Nil moror in clades nomina nata ſuas,

VITVS THEODORVS PAVLO PEINZINGO, MARTINI FILIO, Patricio Noribergensi, S. D.

CVM IN MANVS VENISSET nostri Eobani præclarum hoc Psalmorum opus, mi Paule, gratulatus sum tacitè hanc insignem commoditatem discendi non iuuētuti solùm, quæ ad recta studia educatur, sed Ecclesiæ quoque, cui inprimis conducibile est, res sacras eruditè & perspicuè explicari. Nam cum hoc omnium iudicio constet, Psalmorum librum singulare Spiritus sancti opus esse, propter insignem grauissimarum rerum copiam: profectò summum in eo operæ precium poëta fecit, quod tantas res cum tanta perspicuitate in poëmate, ceu in clara luce, conspiciendas proposuit. Nam cum carminis ratio illas vsitatas sacrarum literarum figuras non vbiq;

recipe-

reciperet (nõ iudicij solum, sed & facultatis singularis fuit ista (vt Græci dicunt) κοινὰ κοινῶς dicere, vt neq; de sententia prophetæ aliquid mutaretur, nec latinas aures inusitate in carmina phrasis offenderet. Hæc quia Eobanus noster singulare nostri seculi ornamentum, mirabili felicitate præstiterit, profectò Ecclesiæ vtilissimum laborem reliquit. Nam si mihi in hac re liberè dicendum est, quod sentio, omninò sic iudico, hanc Eobani Psalmorum expositionem plus longè lucis ad germanam prophetæ sententiam rectius intelligendam attulisse, quàm omnes omnium commentarios, quos intra annos quadringentos in scholis scripserunt. Ut igitur opus Ecclesiæ vtilissimum, in scholis iuuentuti cum maiori fructu posset proponi volui aliquam studiorum meorum partem in id ponere, vt hi Psalmi argumentis explicati, & dispositione ac scholiis pro mea mediocritate illustrati ederentur. Quomodo enim possunt iuuentutis studia rectius institui, quàm si hoc modo cum liberaliore doctrina etiam reli-

 gionem

gionem discant? Nam hoc citra contro-
versiam omnes eruditi fatentur, plurimum
momenti ad comparandam aliquam libe-
ralem doctrinam in eo esse, si pueri statim
assuefiant ad pangendum carmen. Ego ve-
rò haud scio an posit in scholis aliud aptius
exemplum fingendorum versuum propo-
ni, quàm sunt Eobani nostri versus, ele-
gantia, facilitate & suavitate præstantes.
Ejusmodi cum sint Ovidiani quoque, quis ta-
men non malit iuventutem simul sacra
discere, quàm nondum bene confirmatos a-
nimos in profanis lusibus versari?

HVNC igitur meum laborem, mi Pau-
le, volui tibi dedicare, ut intelligeres usi-
tatum meum erga nostros cives amorem
& studium, quos cùm quotidianis cohor-
tationibus ad literas colendas exuscitem,
etiam aliqua parte operarum mearum ju-
vare volui. Ac te inprimis hortor, quem
non solùm illustria patruorum in aliquot
Imperatorum aulis nomina, ad recta stu-
dia impensius colenda excitare debent, sed
etiam Respublica, ad quam olim accessurus
es, ut

*es, ut cum literis etiam religionem con-
jungas. Ita enim fiet, ut & tibi clarum ad
poſteritatem nomen compares, & Reipub.
conſilia, & actiones tuæ omnes ſint ſaluta-
res, id quod Chriſtus inſpector ſtudiorum
& vitæ tuæ clementer faxit, Amen. Bene
vale. Norinbergæ, Calend. Feb. Anni
1538. ex parochia Sebaldina.*

ILLVSTRI ET INCLYTO HEROI AC DOMINO, D. PHILIPPO, Hessiæ totius ac finitimarum aliquot circa gentium Principi, &c. domino suo perpetua fide colendissimo, H. Eobanus Hessus.

S. D.

Qui tibi vindicibus victori nuper ab armis
Heroa cecini iusta trophæa tuba:
Idem nunc elego Dauidica carmina plectro,
Principe te tali munera digna fero.
Illa sed exiguum Thuringi flumen Hieræ
Miserat, ad Fuldæ littora pulcra tui.
Hæc tibi nunc Musis Illustri Lanus ab vrbe
Mittit, & accipias munera grata rogat.
Sunt tamen hæc illis tantò meliora profanis,
Quantò sunt omni sacra priora gradu.
Accipe Psalmographi tibi debita carmina vatis,
O' princeps animo diuitijsq; potens.
Nam quia tu nostras potuisti reddere Musas,
Iußisti & patriæ dulcis amore frui:
Quem magis ex merito tali digentur honore,
Tu nisi, nunc isto tempore, nemo fuit.
Præcipuè cùm sacra colas nunc ista professus,
Quæ, nisi quod verum est, nil rationis habent.
Dotibus ingenij cùm sis inuictus & armis,
Et vera foueas cum pietate fidem:

Præterea

Præterea studijs & fautor & autor honestis,
Te duce quæ patria hæc, cui dominaris, habet.
Quis te non meritò vel iniquus liuor amarit?
Quis non obstupeat laudis honore tuæ?
Hæc tua te decuit virtus, hæc gloria vera est:
Magnanimi specimen Principis illud erat.
Eia igitur Regum clarissime sanguis auorum,
O' annis maior magne Philippe tuis:
Accipe fatidicos, Dauidica carmina, Psalmos,
Accipe Iessææ plectra canora lyræ.
Quæ tibi tum meditor, iam me hoc videt alter agen-
Dum varium cœli Phœbus oberrat iter. (tem
Dixerit audaces aliquis fortasse Camœnas,
Aggressus maius quàm decuisset opus.
Nec deerunt quos hæc nouitas inuisa mouebit,
Heu mihi cur ludus tam vetus hic nouus est!
Fallor, & an dicent, Cur vera oracula vatis,
Tam malè contorto carmine falsa facis?
Dij melius, quis sacrilegam, per talia Musam
Crimina, ter dignam non putet esse mori?
Si tamen hæc, vt plena malis sunt omnia, quisquam
Scripta cauillatus crimen habere putet,
Sentiet haut quenquam nos hæc pueriliter ausos,
Nec scriptum hos pueris vt legeretur opus.
Sed quia iudicio genus hoc laudetur eorum,
Qui meritò laudem temporis huius habent.
Nec tamen inuidiæ nunc respondere volebam,
Est opus alterius temporis iste labor.
Ad te iterum redeo Princeps fortissime, cuius

Auſpicio eſt ſtudijs redditus omnis honor.
Qui ſicuti patriæ renovas virtutis honorem
Armis, conſilio, relligione, fide:
Sic etiam ſtudijs illam melioribus ornas,
Nobilis invecto nuper honore ſcholæ.
Hîc ubi monticulam Lavus tuus alluit urbem,
Inclyta quæ priſci nomina Martis habet.
Si tibi nunc noſtri poßint placuiſſe labores,
Et ſenſus aliqua parte movere tuos:
Non mala Heſperidum potius, non aurea malim
Vellera, quæ locuples Phaſidos ora tulit.
Nam mihi res magno ſtetit iſta labore, nec ullum
Extitit è noſtro carmine majus opus.
Sunt fateor, meliora meæ ſcripta edita Muſæ,
Et quibus in verſu gratia major ineſt:
Qualia ſunt, cantata mihi juvenilibus annis
Plurima, & hoc etiam tempore multa ſuper.
Quæ mihi ſunt inventa meo Marte omnia, vires
Ingenij nequeunt dißimulare mei.
Mollia ceu digitis fingentibus omnia cedunt,
Et ſequitur doctas æmula cæra manus:
Sic quibus ipſe parens fueris, quæ inveneris ipſe,
Quacunq; ipſe voles finxeris arte licet.
Præſcriptum alterius fuit hac in parte ſequendum,
Et labor ingenij non fuit iſte mei.
Non ſecus, ac ſi quis magn conetur Homeri
Vertere Romano carmina docta ſtylo:
Eximium multa turbet ration poëtam,
Præſcripta nunquam juſſus abire via.

Sic mihi Psalmographi conanti reddere sensus,
Præcipuus vel in hoc & labor omnis erat:
Vt sensum assequerer, quærenti verba, figuris
Nec linguæ ratio, nec Phrasis vna fuit.
Adde quod est eadem toties repetisse molestum,
Qui labor in scripto, dic mihi, major ubi est?
Nec mihi me similem volui per cuncta videri,
Hic ego me fieri Protea posse velim.
Hujus vel minimum nunquid sim laudis adeptus,
Vix puto judicium temporis hujus erit.
Hæ caussæ fortasse aliquos offendere possent,
Qui sunt judicio candidiore parum.
Debebunt tamen hoc ijdem meminisse, quod hujus,
Si quid inest vitij ne reus ipse ferar.
Nec potui, toties luctatus, ut omnia possent
Mille modis varia disparitate legi.
Quare me venia dignum quoq; lector habebit,
Si quis in eximio corpore nævus erit.
Tu nunc Hessiacæ Princeps fortißime gentis,
Temporis, & merito, fama Philippe tui,
Assere Psalmographæ tibi dedita carmina Musæ,
Pectore quàm forti teq; tuosq; soles.
Quod tu si facies, facies te Principe dignum,
Et, quod perpetuò non moriatur, opus.
Vnde tuis gestis accedat gloria rebus,
Cujus te nunquam pœnituisse queat.
Non etiam, nisi mens fallit præsaga, pudebit
Davidem forti sæpe tenere manu.
Ipse quoq; è bellis victor, Psalteria sæpe

Dicitur inuicta ſuſtinuiſſe manu,
Quod tantum decuit regem, tantumq́ꝫ Prophetam,
Te quoqꝫ, dux noſter, poſſe decere puta.
Et noſtros defende tua virtute labores,
Qui nunc ex multa ſunt ratione tui.
Qui tibi ſi placeant, vt ſpes eſt magna, fatebor
Iam mea, quæ voluit, littora puppis habet.
Viue diu, ſobolemqꝫ tuis felicibus auge
Sortibus, & patriæ ſplendida facta domus.

DE FRVCTV ET VTIlitate lectionis Psalmorum,

Elegia Eobani Hessi.

Qvisquis habes varijs obnoxia pectora curis,
Acceptoq; aliquam vulnere quæris opem,
Nec potes humana, quæcunq; sit, arte iuuari,
Hæret, & est soli spes tua fixa Deo:
Inspice Psalmographi diuina poëmata vatis,
Inuenies quæ te cura leuare queat.
Siue tuis nocuit grassator finibus hostis,
Non alia melius pellitur hostis ope.
Seu res est peculata tuas manus improba furum,
Inde quod ablatum reddere poßit, erit.
Exactum patria premit inuidiosa tyrannis,
Hinc tua soleris tristia fata licet.
Insidias posuêre tui tibi, & vndiq; captant,
Cum Dauide Deum consule tutus eris.
Pignoribus viduata domus tua luget ademtis,
Auxilium luctus non aliunde feres.
Pauperie premeris, domus esurit, vrget egestas,
Hunc pete, ab hoc diues copia fonte fluet.
Iam tua carnifices populantur corpora morbi,
Hinc veniet morbis certa medela tuis.
Pressus es inuidia, vulgò contemtus haberis,
Huius ab exemplo tu quoq; fortis eris.
Pulsus es è summis, deiectus ad infima luges,
Hunc sequere, euades infera, summa feres,
Aßiduis culti sterilescunt solibus agri,
Hinc pete fructifero qui riget imbre solum.

Imbri-

Imbribus aßiduis sunt obruta semina terræ,
Hinc pete qui justis solibus arva iuvet,
Ah miseros, qui signa notant, & sidera spectant.
Et spes inde hominum vanaq; vota trahunt!
Deniq; quicquid erit, quæcunq; incommoda rebus
Humanis aliqua clade nocere queant:
Omnia Psalmographi divina poëmata vatis,
Spe certa, & forti pectore ferre docent:
Et non ferre modò, verùm quoq; pellere, si quis
Pectore, quo cecinit qui dedit ista, canet.
Nec modò fortunæ, dubijsue medebere rebus,
Manat ab hoc animæ maxima fonte salus.
Tam non ulla malæ mens est sibi conscia culpæ,
Quæ non inde habeat quo sua damna leuet.
Tam nullam miseros gravat intolerabile sensus,
Quod non hic aliqua parte levetur, onus
I nunc, fatidicis humana volumina scriptis
Confer, & istorum quodlibet inde pete.
Tam malè falleris, quam qui sub imagine somni
Inuenit, & vana continet æra manu.
I nunc, humanas morbis medeare per artes,
Quodq; Deo debes, quære aliunde bonum.
Ne faceres melici monuit sapientia Psaltæ,
Qui sacrum lyrico pectine pulsat ebur.
Hunc dedit expositum docti tibi cura Lutheri,
Qua te cunq; juvat voce vel ore loqui.
Quamvis Teutonica Davidem voce loquentem
Dum lego, Romano me pudet ore loqui.
Totus ad exactum sic est sibi redditus unguem,
Hic ego, vel studio, barbarus esse velim.

Quidam

Quidam alij vario verterunt carmine Psalmos,
Carpentes cauta quos voluere manu.
Spernentes alij numeros, vertere pedestri
Psalmographi vatis carmina sancta stylo:
Vt iam quæ patribus fuerant incognita priscis,
Nota vel è trivio culibet esse queant.
Sed quia non sapiunt eadem omnibus, omnibus horis
Et vario gaudent multa palata cibo:
Ipse quoq; è multis, nec multa nec optima legi,
Quæ fierent Elego carmina nostra pede.
Quæ me scribentem Pegnesidos accola rupis
Vidit, & in proprio Noricaberga sinu.
Cum tamen à caris, & ad huc vrgerer amicis,
Et studijs essent turba molesta meis:
Arripiens fateor semel omnia scripta peregi,
Quicquid Psalmorum lingua latina tenet.
Atq; ita ne precibus sæpe aduersarer honestis,
Nostra per hæc semel est libera facta fides.
Non quia me præstare putem potuisse, quod huius
Demporis inumera præstitit arte labor:
Sed quia materia fieri meliore poëtam
Iuuit, & hæc ratio prima probata mihi est.
Tum quia doctiloquo non sorduit ista Philippo,
Dignato tali ludere sæpe modo,
Huic etiam debes, si te mea forte iuuabunt,
Quæ tibi Psalmographo sunt data scripta pede.
Hactenus est ratio tibi reddita, cur mea nuper
Facta sit abiecta Psaltria Musa lyra.
Quisquis Iessei legis hæc monumenta poëtæ,
Tu fac iam fructu non pereunte legas.

CLARISSIMO NOSTRI SECULI POETAE ET PIO ET CASTO D. EOBANO HESSO suo in Domino fratri carissimo, MARTINUS LUTHERUS. S. D.

GRATIAM ET PACEM IN Domino nostro IESU CHRISTO, Amen. Psalterium tuum, clarissime Eobane, & in Domino frater carissime, tuo nomine mihi redditum accepi, & summa voluptate legi, lego, legamque semper: ita gratus est mihi labor tuus in hunc mihi suauissimum librum collocatus. Agoq; tibi gratias quam maximas, quod per musas tuas tam benignas, tam pias, mihi videre licuit Poëma hoc regium, diuinum, & inter Hebræa excellentissimum, latinum factum. Nam & aliorum omnium studia, qui in hoc poëmate vertendo, illustrando & excolendo operam nauarunt, magnifice laudo, etiamsi alicubi forte non omnia assequantur: Neque enim omnes omnia possumus, exceptis his, qui nobis Iudaicas tenebras in clarissimam lucem aliquot Psalmorum inuehunt, hoc enim non possum non fastidire. Ita tuum maxime probo, qui primus & fortasse unus inuentus es in universa lingua latina, qui poësin hanc divinam poësi

poëſi Latina reddere tam feliciter agreſſus ſis,& pari felicitate perfeceris. In qua re vere ſimul iſtud oſtendiſti, quod in poëtis ſit ſpiritus ſedibus æthereis veniens,in te verò & opulentior & efficacior quam in cæteris, ut qui potueris reddere vires huius poëtæ regij, nunquam alijs poëtis, quantumuis magno afflatu agitatis,vel leui olfactu cognitas. Quod nullo modo potuiſſes,niſi rebus ipſis fuiſſes ultra intellectum,ut dicere ſolemus,etiam vere affectus. Is autem affectus non à natura,nec ex vulgari Muſarum virtute venit,aut earum afflatu ſolito, concipitur,ſed revera donum nouum eſt ſpiritus, & alitor è cœlo afflatus. Proinde non tantum gratulor tibi,ſed & dominum meum Ieſum Chriſtum laudo, qui ſpiritu ſuo te impleuerit ad hoc pium opus magno haud dubie & uſui & exemplo alijs futurum, inprimis pueritiæ, quæ ex hoc poêmate ſimul & literas & Muſas, cum rebus & cauſsis ſpiritualibus per fideles pædagogos diſcere poterit. Nam ego me unum ex illis eſſe, fateor, quos poëmata fortius mouent,vehementius delectant, tenaciuſq; in eis hæreant,quam ſoluta oratio, ſit ſane vel ipſe Cicero & Demoſthenes. Id cum mihi contingat in alijs rebus, quanto magis credis mihi id continge-

re in rebus Psalterij? inquo libro à iuuentute sum versatus, delectatus & exercitatus, nec sine magno, Deo gratia, fructu. Nam ut aliorum donis meum donum non præferam, hoc tamen sancta arrogantia glorior, quod pro omnibus thronis & regnis mundi ut ille ait, carere nollem illo ipso, quicquid est, quod delectando & meditando in Psalmis, benedicente Spiritu sancto, consecutus sum. Neq; enim tam stultæ humilitatis sum, ut dissimulare velim dona Dei in me collata. Ex meipso sane satis superque habeo, quæ me humilient, & nihili esse doceant: in Deo certo superbiendum est: in suis donis lætandum, triumphandum, gloriandum est: sicut facio in meo ipsius germanico Psalterio. Nunc etiam magis in tuo Eobanico, sed omnia in laudem & gloriam Dei qui est benedictus in secula: in quo bene vale in perpetuas æternitates, Amen. Vitæbergæ, Calend. August. 1537.

CLA-

CLARISSIMO VIRO D. EOBANO HESSO POETÆ, Philippus Melanthon, S. D.

DAuidis Psalmos redditos abs te latino carmine, non vidi tantum, sed quod ite in manibus habeo, non solum oblectionis caussa, verum etiam vt inde in acerbißimis curis remedium ac leuationem Miseriarum petam. Nam cum ipsæ Psalmorum sententiæ, quas video concinne & proprie redditas esse, animum meum recreant, tum vero numeris versuum, quasi cantu, vehementius etiam moueor. Magna enim vis est Musices ad affectus in animis excitandos aut sedandos. Quare hoc tuum opus valde amo, ac primum hanc voluntatem laudo, quod Musas tuas ad celebranda diuina oracula, & ornandam religionem exuscitas. Ego quidem vt reliquam Musicen, ita poëticam iudico religionum conseruandarum caussa initio hominibus donatam esse. Cumq́ vis illa scribendi carminis sine vlla dubitatione cœlestis quidam motus sit, maxime conuenit poëtis, eam vim ad res diuinas illustrandas conferre. Itaque præclare illa dicuntur, cum ab aliis, tum à Pindaro, Musas primum debere Deum canere. Gratulor igitur tibi hunc animum, quod Musis tuis, hoc est, felicißima ingenij vena diuinitus donata, res diuinas celebrare studes; Deinde etiam iudicium probo, quod Psalmos delegisti. Erat enim facilius, aut nouos hymnos scribere, vt fecit magna cum laude Pon-

tanus, aut historicum argumentum tractare, quod splendescere magis potuit, quam ob caussam Vida historiam Christi descripsit. Et in huiusmodi argumentis quanta sit ubertas, quanta suavitas, quantus nitor, Heroides tuæ declarant. Sed video te utilitatis publicæ rationem habuisse, quod Psalmi recte translati, & veluti habitu Latino ornati, multo facilius intelliguntur. Hæc figurarum & phrasis explicatio multum lucis affert, & conducit ad iudicandum adolescentibus. Quare & ad pietatem, & ad formanda iudicia studiosæ iuventutis, deinde etiam ad incitandas generosas naturas ad studium poëtices, prodesse hanc Psalmorum editionem statuo. Scis autem & illud poëtæ officium esse in repub. ut & Plato & alij multi præceperunt, ut scribat utilia vitæ seu moribus, quod in hoc opere tu quidē egregiè præstitisti. Postremo, etsi scio quam sint morosa iudicia, & de sententiarum proprietate, & de genere versuū, tamen ego in altero diligentiam tuam, in altero felicitatem laudo. Ineptißimum genus est illorum, qui quadam Iudaica superstitione addicti glossematis Iudæorum, cum figuras non intelligant, nec sententiarum ordinem animaduertant: sæpe absurdas interpretationes, ac vere, ut Græce dicitur, παρὰ τὸ μέλος affingunt. Hos sibi placere sinamus, tu Musis & melioribus ingenijs canito. Ago itaq; gratias tibi & meo & publico nomine, quod Ecclesiam pulcerrimo monumento ornasti, & iuuentutis studia accendis

& adiu-

& adiuuas. Neq; hoc meum iudicium obscurum est. Soleo enim adhortari adolescentes nostros, ut hoc scriptum legant & ament, propterea quod & Psalmis multum lucis affert, & prodest his communibus studijs. Nam cum divina quadam ingenij felicitate, veterem & pulcerrimam carminis formam reuocaueris, nostros homines ad studium poëtices inuitasti, quod ad eloquentiæ studia conseruanda plurimum affert momenti. Quare tibi multum debet Respub. & debebit posteritas, quod ingenij tui felicitate, & tua diligentia optimæ artes excitatæ & propagatæ sunt, qua laude doctis quidem nulla debet esse optatior. Bene vale. Vitebergæ, Cal. Aug. 1537.

IVSTVS IONAS LECTORI GRATIAM ET PACEM.

EOBANVM HESSVM, QVI elegantiſsimo, carmine hoc nobis reddidit Pſalterium, inde ab anno ætatis meæ xv. propter ingenij vbertatem diuinam, admiratus ſum ſemper, & tum quidem adoleſcens adoleſcentem, iam ſub ingraueſcentem ætatem vtriuſque noſtrum, multo magis ſenem admiror ſenex. Et quantumuis hebeſcentibus oculis, nunc primum cerno quam honorifica mihi, cum hoc tempore, tum ad omnem poſteritatem futura ſit amicitia illius viri tanti, qui ſuis immortalibus poematis non ſolum ſtudia & literas mirifice adiuuit & excoluit, ſed & ita conferens ad ſcribendo ſacra illum zelum, illam induſtriam præſtantis ſui ingenij & ſpiritus, non paulo cultiorem ornatioremque reddidit vniuerſam doctrinam Chriſtianæ profeſsionis. Atque hinc effuſe me lætari gratularique mihi illam tam veterem coniunctionem, & æternam neceſsitudinem, cum hoc diuino & immortali poëta, nemo miretur. Neque enim parua apud me res eſt, me Eobani Heſsi amicitiam, quam inde à teneris inter honeſtiſsima ſtudia coaleſcere memini, ſubinde magis cultam

tam confirmatamq; omni genere officiorum, his asperis & difficilibus temporibus, quibus sæpe leui occasione, arctissimæ coniunctorum dissilierunt necessitudines, integram coseruasse, & quasi thesaurum magnis periculis seruatum & ereptum, transmissurum esse ad hæredes, Ipse Eobanus iam olim, non solum summis quibusque Italicis Germanicisq; huius seculi ingenijs, sed cum omni vetustate facile certans. quãuis multa præclara poëmata edidit, tamen præcipue id de hoc suo Psalterio indicat, quod propter grauitatem & sanctitatem argumenti, deinde quod opus senili quodam iudicio & prudenter, miroque labore subactum & propositum est, vt docti facile iudicant, eo facilius superuicturum esse ad posteritatem. Proinde cum viderem non displiciturum Eobano, vt huic æterno operi adderem breue scriptum, in quo testatum relinquerem, quanti amicitiam vetustam nostram florenti ætate inter nos cœptam, & in hunc vsque diem sanctissime cultam, conseruatamque facerem: quanti deinde illus Hessici Dauidis citharam, quam proxime Iessæi herois suauitatem & sonum referentem, omnibus pijs & eruditis faciendam esse ducerem. Addidi ergo hoc incultum & tenue meum scriptum, non aliter atque si discipulus pictoris

ad excellentis artificis alicuius opus rude addat πάρεργα. Psalterium inter summos scripturæ totius libros esse nemo ignorat: eius laudes per sese celebres sunt satis cantatæ, & nunc elegantissimis his Eobani versibus dignæ, quibus ebuccinandis certatim incumbant, omnia summa & Eobani simillima ingenia. Hortarer adolescentes ad terendum inter manus, tam diligenter hoc Psalterium Hessi, poëtico & miro ornatu vestitum, quam ipsius Dauidis diuina poëmata ipsa, nisi viderem Eobanum ita feliciter & diuinitus ipsum pondus rerum maximarum, vitam & ardorem affectuum maiestatem, vim atq; neruos orationis propheticæ, assecutum esse, vt lectores facile inuitura sit mira amœnitas carminis, vt Dauidem ipsum, si reuiuisceret, lectorem allicere felicissima imitatio possit. Et mirum non sit, si ad sic expolitæ Dauidicæ illius citharæ dulcissimum & vere Musicum sonum, non solum omnes qui literis, Musis, aut fidibus non inimici sunt: sed & veluti ad Orphea quendam, arbores atque saxa accurrant, Lector vale, & Psalterio Hessi Dauidico fruere. Datæ Vitebergæ, Calen. Augusti. Anno à Christo nato 1537.

HELIO

HELIO EOBANO HESSO, REGI POETARUM.
SPALATINUS S. D.

TAM mihi quã reliquis semper Psalterion istud
Proderit, ipsa ut res nos Eobane docet.
Nam sunt hic numeri Musis & Apolline digni,
Et quos Christiadum numina cuncta probent:
Et quos Christiadæ discant sine crimine cuncti.
Et quos Sarigenæ semper in ore ferant.
Hic puer, hic iuuenes, habet hic veneranda senectus,
Quo felix, miseris libera rebus, eat.
Mentibus hinc nostris solatia certa petuntur,
Quæ nullis opibus mundus habere potest.
Talia Iessæus veheret cum laude prophetes,
Exultans elegos iam rediisse suos.
De Domini verbo, vitæ, ambrosiaq́; salutis,
Quod fidei solo munere, corde beat.
Sola fides hominem cælesti donat honore,
Sola fides superos conciliare potest.
Sola fides hominem peccato liberat omni,
Sola fides mortem, & pessima quæq; premit,
Sola fides Christi fratres, sociosq; potentes
Efficit, & cœlis inserit una fides.
Sola fides animos tetrico mœrore iacentes
Erigit, & miseris pectora læta facit.
Sola fides Sathanam subigit, stygiasq́; paludes,
Clauibus his solis sidera summa patent.

Sola fides viuis, morientibus omnia donat,
Sola fides regit, atq; omnia sola potest.
Verbo iuncta fides alas dat in æthera vtrasq;
Mentibus & socijs corpora nostra beat.
His ducibus cunctos animi superabimus hostes,
Quamlibet è numero sordidiori sati.
His ducibus semper victricia signa feremus,
His ducibus certi posteritate frui.
Hæc tibi legitimum cano gratificatus honorem,
Pro Psalmis merito ter Eobane tuis.
Dum vehor ad verbi Christi incrementa tonantis,
Ensiferi imperio Principis ipse mei.
Exiliens animo Psalmos te autore renatos,
Quos cithara tali nulla Thalia dedit.
Munere pro tali grates tibi tempora nostra:
Et recinet quicquid posteritatis erit.
Sed magis hoc semper qui te Spalatinus amauit,
Qui iuuenis, qui vir, te celebrare solet.
Coniuge cum casta, cum toto examine, felix,
Viue diu dulces Nestorosq; dies.
Voti hujus socius doctor Megebacchus adesto.
Quicquid & Aonidon Teutonis ora fouet.

PSAL-

PSALTERIVM DAVIDIS.

CUM ANNOTATIONIBUS VITI THEODORI NOribergensis, quæ commentarij vice esse possunt.

PSALMUS. I.

Beatus vir qui non ambulavit in consilio impiorum.

ARGUMENTUM.

Firmet ut humanas nova consolatio mentes,
Quas habeant vires, quæ bona verba Dei,
Qui Domino fidant, hos solos esse beatos,
Quæ maneant reprobos, pagina prima docet.

Convenientissima præfatio in Psalmos, qua hortatur propheta ad studium religionis. Quia autem hypocrisis magnam speciem habet, econtra vera Ecclesia sine specie est: ad consolationem veræ Ecclesiæ, egregie ornat fructus verbi.

FElix ô nimium felix, qui facta malorum
Impia conspiciens, noluit ulla sequi.
Cui via displicuit pro veris falsa sequentum,
Perditus incautum ne graderetur iter:
Qui neq; conscendit damnosæ fulcra cathedræ,
Quam derisorum turba maligna tenet,

Huius

Huius erit Domini lex infinita voluptas,
Quam labi ex animo, tempora nulla sinent.
Hic erit assimilis grauidæ sua brachia palmæ,
Quæ stat ad undantes iussa virere lacus.
Quæ feret opportuna suos in tempore fructus,
Et sua quæ debet munera ferre, feret.
Huic non ulla suos vis perturbabit honores,
Nec folia à ventis illius ulla cadent.
Hæc quæcunq; dabit, dabit optima, prodiga veris
Fœtibus, optandas semper habebit opes.
Tam bona non capiet, non impius ista videbit
Præmia, non tales talia dona decent.
Sed velut à terra paleæ sparguntur inanes,
Quas quocunq; volet qualibet aura rapit,
Impius instabiles sic euanescet in auras
Et nullum poterit certus habere locum.
Ergo salutiferæ nec stabit in ordine turbæ,
Cum iusto reprobus nec sociandus erit.
Novit enim Dominus iustos, & vota piorum,
Quorum auida iustas percipit aure preces.
Sed cadet, & pœnas dabit impius omnis, & horum
Omne quod instituent dissoluëtur opus.

SCHOLIA.

FELIX) Propositio. Beatus est qui discedit ab ecclesia impiorum, & amplectitur puram doctrinam. HUIUS ERIT) Ratio. Verbum non est ociosum, quia habet additum Spiritum sanctum, qui per id corda renouat. SED VELUT) ἀντίθεσις, quæ minatur Ecclesiæ hypocritarum, quod sit peritura. NOVIT) ἐπιφώνημα.

PSAL-

PSALMUS. II.

Quare fremuerunt gentes,&c.

ARGUMENTUM.

Hic tibi venturum Christum super omnia regem,
Per sua deuicta vulnera morte, canit.
Horrendas in sceptra minas terrena ferentes
Torquet, promissis pectora iusta leuat.

Est prophetia de regno Christi,& Christo, mundum omnia conaturum, ut Christum & Evangelion de Christo opprimat: Sed Deum confirmasse regnum filij sui. Quare futurum esse, ut qui Evangelio obediunt, salventur: qui autem non obediunt ut damnentur. Ac nota prophetiam signare locum vulgandi Evangelij, sicut Psalmus C X.

QVIS furor in tantam rabiem conuertere gentes?
Quæ potuit fremitus caussa fuisse noui?
Cur populi toto tam friuola in orbe loquuntur?
Cur nullum finem terror inanis habet?
Namq; rebellantes conspirauêre tyranni,
Consilijs reges intumuere nouis.
Consilia aduersus Dominum insidiosa pararunt,
Illius & Christo quæ nocuisse queant.
Improba dicentes, rumpamus vincula, nam quid
Non pudet istorum nos iuga sæua pati?
Ipsorum tamen ille minas ridebit inanes,
Qui super & cœlos & supera astra sedet.

His etenim risum Domino movere nec inde
Effectus alios fabula vana refert.
Cum siquidem volet ipse, illis ea verba loquetur,
Iratum poterunt quæ decuisse Deum.
Tum furor ipsius exardescet, & opprimet ausos
At scelus audaces apposuisse manus.
Atq; ita perficiet ne sint rata fœdera, quorum
Tanquam non dubiam constituere fidem.
Ipse autem statui Regem, Deus inquit, ut esset,
Qui nostra in sanctum sceptra Siona ferat.
At mihi conditio hæc longæ gratissima visa est,
Rex ait, hæc lex est, quam sine fine loquar.
Dixit enim Dominus mihi, mi carissime fili,
Hac ego progenitum te mihi luce tuli.
Posce, feres quæcunq; voles, quæcunq; rogabis,
Nil tibi larga manus nostra negare potest.
Hæredem statuam populi te totius orbis,
Sub pedibus cernes subdita regna tuis.
Nec tamen imperium tibi finiet orbita solis,
Quæ vel summa petit qua vel ad ima cadit.
Inde coërcebis per ferrea sceptra rebelles,
Contundes manibus saxea corda tuis.
Tam facile hoc tibi erit, fragilem quam frangere
Quã figulus celeris finxerit arte rotæ (testam,
Nunc igitur reges resipiscite, quærite rectum,
Quorum iudiciis terra regenda data est.
Et vanas auferte minas, submittite tandem
Facti humiles, forti corda superba Deo.
Quin etiam cum læti eritis timor illius assit,

Iratum

Iratum grauis est res habuisse Deum.
Suscipite unanimes natum, ferte oscula nato,
Ne si indignetur, forte nocere velit.
Ne vos abijciat recta de sorte bonorum,
Et sine diuina dispereatis ope.
Nam veluti ignis edax simul illius ira furorem
Ceperit, in præceps omnia vertit agens.
Felices quicunq; illi confidere possunt,
Quo sine non alia est spes rata, nulla salus.

SCHOLIA.

QUIS FUROR) Totus Psal. narratione constat. Atque initio docet Christi regnum esse regnum crucis & spirituale, quia mundꝰ id persequitur. IPSORUM TAMEN) iste est exitus furoris mundi, & pertinent hæc ad cōsolationem Ecclesiæ in mundo oppressæ. IPSE AUTEM) Altera pars narrationis, quod regnum Christi diuinitus sit confirmatum, nec possit hūmanis virib. aut consilijs euerti. Belle autem depingit summam Euangelij, quod scilicet Christus sit filius dilectus, per quem nos quoque reconciliamur Deo, credentes in eum. NUNC IGIT.) Narrationi subijcit exhortationem. Ac in Hebræo suauissima figura est. Osculamini filium. Qua non solum significat reverentiam, quam ei debemus, sed & amorem quo Christus nos complectitur, & vicissim nostrum officium. FELICES) Beati qui confidunt in eo.

PSALMUS. III.

Domine quid multiplicati sunt
qui tribulant me.

ARGUMENTUM

Arma sui fugiens Dauides impia nati,
His miser ante Deum vocibus usus erat.
Exemplum nobis imitandum hoc ergo reliquit,
Vt mala discvmus ferre, subire, pati.

Est mixtus Psalmus, habet inuocationem & consolationem insignem, quæ ambo nobis tenenda sunt, cum Dauidis exemplo à mundo affligimur: Nam pertinet Psalmus propriè ad persecutionem.

Psalmus Dauid cum Absolona fugeret.

HEV mihi quanta meis insurgunt agmina rebus,
Summe pater, quàm me plurima tela petunt?
Sunt etenim, quos non pudeat mihi dicere, multi:
Spem vitæ in Domino non habet ille suo.
Tu vero opponens clypeum Deus opprimis hostes,
Insidias vitæ qui posuere meæ.
Per te vera data est, per te mihi gloria venit,
Tu quassi capitis cornua fracta leuas.
Voce igitur querula Domnũ in mea vota vocabo,
Nunc quoq; quando opus est, dum mala tanta (premunt.
Audiet ipse sui sancto de vertice mõtis,
Nec voti vacuam spem sinet esse mei.
Nocte soporatus tota securus agebam,
Lucifero tollens exoriente caput.
Certus eram siquidem, quia me præsentia seruat
Illius, in cuius sunt mea fata manu.

Non igitur metuam vel centum millia, quamuis
Cuncta meum fortes in caput arma ferant.
Surge, fer auxilium Deus ô mi, redde salutem,
Tu potes ablatæ reddere pacis opem.
Hostibus incutiens colaphos mala multa locutis,
Tu sine maxillas dentibus esse facis.
A Domino speranda salus, opus ille salutis
Solus habet, vita hinc non aliunde venit.
A te summe pater benedictio cuncta profecta est,
Venit & in populum gratia larga tuum.

SCHOLIA.

HEU MIHI) Querela, in qua proponit periculum. Et est narratio. TU VE.) Consolatur se contra periculum, potentia & misericordia Dei. VOCE IGI.) Inuocatio, quæ est propositionis vice, NOCTE SO.) propositionem confirmat exemplo suo. Hactenus mirabiliter in maximis periculis servatus sum. A DOMINO SPE) Epiphonema, quod claudit precationem. Domini est salus.

PSALMUS. IIII.

Cum inuocarem exaudiuit, &c.

ARGUMENTUM.

Hortatur sperare pios & ferre labores,
Et soli in dubia fidere sorte Deo.
Stulticiam obiurgat recidentis ad impia turbæ,
Quàm maneant iustos præmia pulcra docet.

Est precatio contra crucem, quam coguntur ferre pij propter confessionem. Habet au-

tem illuſtrem doctrinam additam contra ſcandalum crucis, quod Deus mirabiliter tractet ſanctos, & tum eos maxime defendat, cum videntur extreme derelicti. Atq; hæc plena ſunt conſolationis. Titulum fere omnes ſic exponunt, quod ſit decantari ſolitus Pſalmus à principe seu magiſtro muſicorum, ſicut noſtris morib. collegia ſacerdotum ſuos ſuccentores habent. Quare nomen Vincentis ubique verte, aut accipe pro principe muſicorum ſeu chori.

Vincenti in melodijs Pſalmus David.

AVDI ſumme Deûm timida te voce vocantem.
Nunc tua ſit votis auris aperta meis.
Audi iuſtitiæ noſtræ pater vnice & autor,
Quo tantum ſalui iuſtificante ſumus.
Afflicti miſere animi, veniamq́; precanti
Annue, nec miſſerum deſeruiſſe velis.
Nam tua contemnunt oracula turba malorum,
Quorum ſtulta grauis pectora faſtus habet.
Verum agite ô quicunq́; & opes & regna tenetis,
Quorum homines inter prædominatur amor.
Dicite quo tandem mea gloria tempore vobis,
Aut quo ludibrium deſinet eſſe modo?
Tantane vos capiunt contemti obliuia recti,
Vt tam vana diu vos adamare iuuet?
Quam vos veſtra diu mendacia ſtulta iuuabunt?
Quando aliquem finem ſtultitia iſta feret?
Mirificas Domini tandem cognoſcite leges

In qui

In quibus exercet, quos amat ipse, suos
Deijcit ut relevet: premit, vt solatia præstet:
Enecat, vt possint viuere & esse super.
Audiet ille meam, quoties petit æthera vocem,
Attenta aure meas audiet ille preces.
Quod si vos aliquis rapidæ furor implicet iræ:
Primus, peccatum sit metuisse, timor.
Ipsam se inspiciat propriæ mens conscia culpæ,
Et secum discant pectora nostra loqui.
Sacra etiam, sed iusta Deo, nec iniqua feratis:
Sperate in Domino, spes rata talis erit.
Multi quæ bona sunt ignorant, & tamen audent
Dicere, quis bona nos vera docere potest?
Vultus ergo tui diuino lumine nobis
Irradia, tenebras discute, redde diem.
Hoc siquidem infundis nostræ noua gaudia menti,
Dotibus exhilarans pectora mœsta tuis.
Illos larga iuuat cunctarum copia rerum,
Quas Deus ipsorum venter amare solet.
Scilicet atq; oleo madidi, vinoq; fluentes,
Crescere te miseri per bona falsa putant.
At mihi cum placidæ demisi membra quieti,
Et curæ fugiunt, & timor omnis abit.
Huius debetur soli tibi gratia, namq;
Tu me securum viuere & esse facis.

SCHOLIA.

AUDI) Precatio, O pater iuua me. VERUM) Pathos obiurgatio eorum, qui offenduntur cruce, & existimant afflictiones piorum esse signa iræ Dei, q. d.

filij ſunt quos Dominus corripit,at vos inflati ſucceſſu,me non putatis eſſe filium Dei. Fiet autem cum vos præſidia iſta fallent,quib.nunc fiditis,& ego ero in gloria.COGNOSCITE) Diſcite meo exemplo patientiam,vt etiamſi occaſio ſit, qua ad iram commoueamini,tamen eam vincatis patientia & ſpe liberationis.Hæc ſpes eſt Deo gratiſſimum ſacrificium. MULTI QUAE)Redit ad obiurgationem & repetit precationem.Addit autem inſignem antitheſin. Abundent alij pane, vino,oleo, Tu mihi verbum gratiæ tuæ largire,quo me conſoler,&c.

PSALMUS. V.

Verba mea auribus percipe,&c.

ARGUMENTUM.

Non habet infelix maiorem Eccleſia peſtem,
Quam qui pro veris dogmata falſa ſerunt.
Hos notat,hos contra Dominũ rogat,inuocat,orat,
Ne ſinat hæc plebi monſtra nocere ſuæ.

Eſt precatio contra impios doctores,& habet inſignem deſcriptionem falſæ doctrinæ, quæ homines inflat fiducia propriorum meritorum,& ideo ſecuros facit in grauiſſimis peccatis. Ad extremum tamen ſentitur,quod cõſcientiæ nuſquam acquiſcunt,quam in verbo Dei. Titulus pro hæreditatibus,ſignificat quod Pſalmus docet de piorum & impiorum conditione & præmijs.

Vincenti pro hæreditatibus Pſalmus Dauid.

PERCIPE verba tuas non vana ferentis ad aures
Mi Deus, & linguæ suscipe vota meæ.
Conceptus admitte preces clamantis, & audi
A te solo aliquam verba rogantis opem.
Quo sine non alius Deus est mihi, non alius rex,
Quem precer, aut corā quo mea damna querar.
Nunc rogo digneris pater exaudire vocantem,
Quam primum orta noui lumina solis erunt.
Mane nouo tuo templa petam, spe plenus adibo,
Te quoq; vt obseruem quid tua dextra paret.
Non equidem Deus es ceu vana è gente deorum,
Impia cui placeant, qui mala facta probet.
Te neq; consistet coram veri impius osor,
Turba maligna tuos corruet ante pedes.
Ante tuos oculos stulti fugêre, nec unquam
Conspectus poterunt fulmina ferre tui.
Omnes namq; habuisti odio male semper agentes,
Vindice te mendax lingua coacta tacet.
Sanguinis & cædum cupidos Deus odit, abhorrens
Quorum sunt varijs pectora plena dolis.
Ipse autem tua templa petam, tua limina visam,
Confidens animi de bonitate tui.
Illic te timidis precibus venerabor adorans,
Cordaq; spe plenus, plena timore feram.
Iustitiæ mihi frena tuæ pater indue, ut hostes
Hic aliqua nequeant parte nocere mihi.
Forsan aberrantem ne me ferus auferat hostis,
Ingrediar, quod agam te duce, certus iter.
Quando nihil certi sed tantum falsa loquuntur.

Quorum vana nocens pectora virus alunt.
Quorum auidas fauces & guttura fœta sepulcris
Quæ semper pateant, assimilare queaas.
Qui linguis aliud simulantibus omnia blandis,
Fraudibus vrgebant, & nocuere dolis.
Arripe, fac precor esse reos, te iudice caussa,
Vt ne perficiant quod voluere, cadant.
Et quia non statuere modum deformibus actis,
A facie hos omnes, eijce, pelle tua.
Te siquidem vicijs irritauere nefandis,
Parere imperijs nec didicere tuis.
Fidentes tibi perpetuos lætentur in annos,
Te memores possint & tua facta loqui.
Nam tibi dilectos defendis ab hoste, nec vnquam
Oppressos curis tristibus esse sinis.
Omnia contribuens iustis bona, protegis omnes,
Qui tua iactantes munera, nomen amant.
Sicut eni mgrauibus miles circundatur armis,
Sic tuus hos miseros non sinit esse fauor.

SCHOLIA.

PERCIPE) Propositio. NUNC ROGO) Affectus ardorem significat cum tempus nominat. NON EQUIDEM) Ratio propositionis. Ideo oro & spero liberationem, quia scio te non delectari aduersariorum meorũ doctrina & vita, atq; hæc ceu narratio est. IPSE AUTEM) Antithesin addit. Ego non nitar mea dignitate & iusticia sicut illi, sed tua misericordia. IUSTICIAE) Redit ad precationem. TANTUM FALSA LOQUUN.) Descrsptio falsæ doctrinæ & pseudoprophetarum: ARRIPE) Addit imprecationem

tionem. FIDENTES) Votum quo felicia precatur Ecclesiæ,& est hæc promissio exauditæ orationis

PSALMUS VI.

Domine ne in furore tuo,&c.

ARGUMENTUM.

Quales abripiant affectus corda piorum,
Cum subeunt vitium, lex, metus, ira Dei.
Quanta malos maneant mala, quam læta omnia
Pinxerit hac melius nulla tabella tibi. (iustos

Est precatio animi sentientis iram Dei,&accusationem concientiæ, qua non potest esse alia sæuior tentatio & afflictio. Quare simpliciter confugit ad misericordiā Dei, in qua sola animi possunt acquiescere.

Vincenti in melodijs in instrumento octo chordarum Psalmus Dauid.

O DEVS immensi fabricator maxime mundi,
Qui sine principio, qui sine fine manes.
Ad te confugio,& supplex tua numina posco,
Da pater has aliquod pondus habere preces.
Ne rogo me quanquam est iusti tibi caussa furoris
Argue, dum sæuis dum grauis ira tua est.
Neue licet meritum tormneta nouissima puni,
Dum tuus in cursu est,& mouet arma furor.
Quin potius miserere animæ peccasse fatentis,
Quæ iacet & requiem non habet ægra suam.

Cuius in exhausto nihil est in corpore sanum,
Languidaq; attonitus contudit ossa pauor.
Te sine non aliquod medicabile vulnus habenti,
Te precor huic animæ, quod potes esse, velis.
Quæ nunc ipsa suam deflet collapsa ruinam,
Heu quanti exilium temporis illud erit?
Respice me, placidoq; iterum conuertere vultu,
Et mea placata vincula solue manu.
Indigna fer opem presso grauitate malorum,
Nomen inexhaustæ quòd pietatis habes.
Nam tua nec memorant vitali lumine cassi
Facta, nec inferna te colit aula domus.
Anxia continuo rumpebam pectora questu,
Nec lacrimas oculi continuêre mei.
Fletibus vda madent totas mihi stragula noctes,
Et meus assiduo lectulus imbre fluit.
In gemitu & lacrimis facies mea tabida facta est,
Totáq; suis curis obruta consenuit.
Me labor ærumnæq; graues sine fine fatigant,
Et nulla miserum parte valere sinunt.
Ite procul fugitote meos turba impia vultus,
Iam valet ante suum nostra querela Deum.
Audit enim votisq; fauet pius ille rogantis,
Nec sinit auditas non valuisse preces.
Fœda, meos propere confusio subruet hostes,
Et timor auersos acceleratus aget.

SCHOLIA.

O DEUS) Propositio: ignosce peccatori.

IusTi

IUSTI TIBI CAUSA) Fatetur se iusta ira Dei premi. MISERERE ANIMAE) Prima ratio, quam non sumit à sua dignitate, quæ in talib. etiam apud sanctissimos nulla est: sed à miseria & calamitate suæ. INDIGNA FER OPEM) Secunda ratio, sumta à persona Dei:, Tu es misericors, & in laudem tuam cedit si me iuues, ergo, &c. Atque his iterum commemorat calamitatem suam, vt eo ad iuuandum Deus sit promtior.

PSALMUS. VII.

Domine Deus meus in te speraui.

ARGUMENTUM.

Probra miser passus Ieminidæ friuola Semei,
Hac flens à Domino voce petebat opem.
Sic mundus cum probra pijs facit, omnia sana
Mente ferunt, & habent qua releuentur opem.

Titulus Psalmi est ignorantia culpæ seu innocentia Dauid. Quia enim Semei Dauidi fugienti à facie Absolonis obiecerat, vir sanguinum es, reddit tibi Dominus sanguinem domus Saul, cuius regnum tu inuasisti, &c. Dauid hoc Psalmo se purgat, quod non per tyrannidem regnum Saulo ademerit, atq; orat contra persecutores suos, vt eum Deus in regnum restituat.

Ignorantia seu innocentia Dauidis quam cecinit Domino propter verba Aethiopis filij Iemini.

SVMME pater,sine quo non est spes vlla salutis,
In manibus tota est spes sita nostro tuis.
Quandoquidem non est alius cui fidere possim,
Ne tibi fidentem deseruisse velis.
Quem miseré affligit tot milibus ille malorum,
Nec requiem pœna perfidus hostis agit.
Sic pater afflicto taliq; sub hoste iacenti,
Auxiliatrices porrige quæso manus.
Ne ferar illorum manibus data præda cruentis,
Insidias animæ qui posuere meæ.
Certo etenim si me deprenderit impius hostis,
Vt leo mansuetam dilaniabit ovem.
Sicut ouem quam nemo auida de fauce leonis
Viribus humanis eripuisse queat.
Quod si tale aliquod scelus admisisse videbor,
Qualia multa in me deputat hostis atrox.
Si qua meis manibus patrata iniuria, cuiquam
Si mea verba obsunt,aut mea facta nocent.
Si volui quenquam,qui commoda pacis amaret
Perdere,si damnum reddere cura fuit.
Horũ si quid habet mihi quod ferus imputet hostis,
Insidias animæ ponat,vt ante,meæ.
Omnibus affligat tormentis iste merentem,
Nec cesset requiem non sinere esse meæ.
Captiuo rapiat sontem de corpore vitam,
Spes & honor vitæ non sit,vt ante ,meæ.
Immundo reliquæ iaceant in puluere sortes,
Sit mihi sic merito gloria nulla super.
Nunc age,nunc exurge,irascere, concipe bilem,

Quam nequeat rabidus sustinuisse furor.
Deprime cervices elatas, sentiat hostis,
Colla superborum deprimere, esse tuum.
Restitue officio, quod te mandante subiui,
Vt videant qui te deseruere prius
Conueniet circum te plurima turba bonorum,
Et populi cœtus te prope multus erit.
Hos propter cape sceptra manu, sustollere in altum
Te hic populus regem gaudeat esse suum.
Qui populum Deus ipse suum dijudicat, idem
Iustitiæ caussam iudicet ille meæ.
Tu caussam discerne meam iustissime iudex,
Si mereor, si non mens scelerata mea est.
Perde malignantum cætus, turbamq; rebellem
Destrue, quæ vitijs obruta corda iacent.
Assere iustitiæ cupidos, rege pacis amantes,
Qui Deus & renes, cordaq; cuncta probas.
Interiora hominis qui conspicis omnia iudex,
Quo nihil immensus iustius orbis habet.
Auxilij Deus arma mei clypeumq; salutis
Solus habet duce quo per mala victor ero.
Sublevat ille pios, & candida pectora habentes,
Iudicat ille malos, & scelus omne videt.
Ingerit ille malis nullo non tempore pœnas,
Et reprobis nunquam desinit esse minax.
Quod nisi stulta leuis resipiscat inertia vulgi,
Iam gladios acuit, iam sua tela parat.
Fortem letifero neruum contendit in arcu,
Sumta venenato spicula felle linit.

Iam

Iam feriet, iam percutiet mihi damna ferentes;
Iam, velut à flammis, impia turba cadet.
En tamen ipse animo mala plurima cogitat hostis,
Ingentes misero parturit iste dolos.
Parturit iste quidem, fœtum paritúrus inanem,
Aut si quid vano vanius esse potest.
Effodit puteum, foueamq; eduxit ab imo,
Et miser in latebras incidit ipse suas.
Ipsius in iugulum mihi tela parata redibunt,
Quas in me fraudes texuit, ipse feret.
Ipse feram Domino, quas possum soluere grates,
Iusticia nunquam deficiente, Deo.
Et nomen venerabor Olympia regna tenentis,
Cui bene conferri gloria nulla potest.

SCHOLIA.

SUMME PATER) Precatio. Assis mihi contra meos inimicos. QUOD SI TALE) Ratio petitionis, qua testatur innocentiam suam. Loquitur autem de innocentia coram hominibus, & non coram Deo, ac dicit se istorum criminum non esse reum. quæ obijciant inimici. NUNC AGE, NUNC) Imprecatio contra hostes, quæ cum propositione conuenit. RESTITUE OFFICIO) Secunda ratio, sumta ab Ecclesiæ commodis, iacet nunc religio & cultus Dei, ergo propter tuam gloriam & Ecclesiæ vtilitatem me in regnum restitue. QUOD NISI STULTA) Comminatio qua aduersarios monet, futurum vt Deus sumat supplicium de ipsis, ni pœnituerint. IN LATEBRAS) Absolon nociturus patri, sibi nocuit. IPSE FERAM) Claudit Psalmũ gratiarum actione.

PSALMUS. VIII.

Domine Dominus noster, &c,

ARGUMENTUM.

Vltima prædicit morituri vulnera Christi,
Qualiter & victa surgere morte queat.
Inuictas canit imperij super omnia vires,
Cui suberit toto quicquid in orbe manet.

Est insignis prophetia de regno Christi & rege Christo, quod humiliabitur per crucem, & per resurrectionem iterum triumphabit potens Dominus totius creaturæ, etiam secundum humanitatem. Quare Ecclesia quæ est in mundo, infantib & lactentib. similis, suum caput & regem Christum per prædicationem Euangelij ornabit, & per totum mundum feret.

Vincenti in Githith instrumento musico Psalmus Dauid.

IMPERIO qui cuncta tenens dominaris & orbi
Terrarum, & quicquid machina tanta tenet
Quam merito tua magnificis præconia magni
Laudibus implerunt solis utramq; domum.
Quam merito tua maiestas super aurea cœli
Templa sedens, pedibus subdita cuncta videt
Infantum, res mira, tuum sermonibus hostem
Conteris, & linguæ simplicis arte necas.
Indiga qui vocis lactentibus ora resoluis,

Hostibus

Hostibus vt virtus sit tua nota tuis.
Inde vt ab exiguis tua nota potentia rebus,
Et dextræ vires omnipotentis erunt.
Sive etenim ingentis spaciosa volumina cœli,
Seu manibus videam sidera facta tuis.
Aspiciam rutuli flammantia lumina solis,
Cornua seu lunæ plena videre libet.
Multa statim nostros subit admiratio sensus,
Talia quæ faciat, quanta sit ista manus.
Talia cum facias fabricator maxime rerum,
Infima cur oculis respicis ista tuis?
Qualis enim mortalis homo est, vt sit tibi curæ,
Dotibus vt dignum talibus esse putes?
Qualis ab humano generatus semine, vt ipsum
Res tibi dilectas inter & ante loces?
Vix minimum distare Deo, vix parte relinqui,
Illum te exigua constituisse liquet.
Inde coronatum sublimi ad sidera fama.
Victorem & merito laudis honore feres.
Hunc dominum super institues opera omnia mundi
Quæcunque ante tuæ composuere manus.
Omnia quæ vellet simul omnia posse dedisti,
Illius ante pedes cuncta creata iacent.
Omnia quæ virides pascunt armenta per herbas,
Quicquid ubique ouium est, quicquid vbique boum.
Quæque per incultos errant animalia campos,
Quæque peragrarunt deuia lustra feræ.
Quæque secant liquidum stridentibus aëra pennis,
Quæque per undosum Nereo turba natat.
Ipsius

Ipsius imperio subdisti hæc omnia, & orbis
Vt Dominus, cunctas unus haberet opes.
O pater, ô magni fabricator maxime mundi,
Maior & hoc ipso, quem regis, urbe prior.
Quam merito tua magnificis præconia magni
Laudibus impleruunt solis utramq; domum.

SCHOLIA.

IMPERIO) Propheta plenus spiritu admiratur regnum Christi tam mirabili ratione paratum & conseruatum. INFANTUM) Ecclesia plane dissimiles regno mundi. INDE UT AB) Hunc versum Psalmi recte quidam coniungunt cum superiori de infantibus, ut sit sententia: Ecclesia est in mundo tanquã infantes, quare quod ad vires & potentiã attinet, mundus longe superior est. Sed mundus non poterit Ecclesiam opprimere, quæ est à Deo condita & in Deo fundata. Hanc tanquam cœlos, lunam & stellas video, nec poterunt ei nocere hostes eius, &c. Hessus aliam sententiam secutus est. INDE CORONATUM) Hæc ad humanitatem Christi pertinent. Vt sit sententia, Mundus iudicabit Christum hominem à Deo derelictum & abiectum, sed tu eum glorificabis, &c. OMNIA QUAE) Hoc ad solum Christum pertinet. IPSIUS IMPERIO) Mihi omnis potestas data est in cœlo & in terra. O PATER) Claudit prophetiam affectu.

PSALMUS IX.

Confitebor tibi Domine, &c.

ARGUMENTUM.

Prædicit fore, quæ Christo det nomina, gentem,
Quam multo è populo congregat vna fides,
Hæc est illa Deo florens & grata iuuentus,
Sanguine quæ fuso pulcra trophæa feret.

Est mistus Psalmus, habet enim gratiarumactionem pro liberatione à persecutoribus & precaionem. Videtur autem esse prophetia de Ecclesia, quod & passura sit varias calamitates, & habitura liberatorem Deum. Titulum Lutherus interpretatur, de speciosa iuuenta, hoc est, de Ecclesia renata per Spiritum, & aquam, & subinde crescente. Chaldæus interpres exponit, quod sit epinikion de morte Goliath Philistæi.

Vincenti de speciosa iuuenta Psalmus Dauid.

IAMDVDVM hic animus meritas tibi dicere
Expetit, ô rerum gloria, vita, salus. (laudes
Inclyta psallentes referent tua facta Camœnæ,
Quæ Deus in toto maximus orbe facis.
Afflictum capiet de te noua gaudia pectus,
Quod te propitium sentit adesse sibi.
Carminibus super astra feram tua nomina, quanq̃
Te celebrare satis carmina nulla queant.
Terga dabunt hostes duce te, cecidere retrosum,
Terrore & vultus interiere tui.
Tu nocitura ipsis pro me decreta tulisti,
Iusticia iudex non habitura parem.

Subli-

Sublimi in solio sedisti ô arbiter æqui,
Nam te salua mihi iudice caussa mea est,
Increptante quidem te gens dedit impia pœnas,
Nec memor ipsorum fama relicta tibi est.
Hostis acerbe tuis finem dedit ipse rapinis,
Amplius in misero nec populator eris.
Oppida de multis populatus pauca tulisti,
Quorum posteritas non erit vlla memor.
Tempore maiestas Domini non desinet vllo,
Omnes è solio iudicat ille suo.
Ipso omnes olim stabunt sub iudice gentes,
Arbiter ille æquus totius orbis erit.
Afferet auxilium miseris, defendet egenos,
Rebus in afflictis ille patronus erit.
Nominis ergo tui studiosis certa relicta est,
Quæ sine te non est spes rata, certa salus.
Nulla etenim tibi fidentes ratione relinquis,
Nec te quærentes deseruisse potes.
Eia igitur Dominum laudate Siona colentem,
Illius in laudes omnia regna vacent.
Ille memor fuso sumit pro sanguine pœnas,
Et semper miseris auris aperta Dei est.
Respice me Deus omnipotens, miserere precantis.
Exilij caussam respice quæso mei.
Exilij quod ab hoste fero, quo comprimit hostis
Immeritum, hic misero, nam potes, affer opem.
Qui me lethiferi de faucibus eripis orci,
Vindice quo mors est nulla timenda mihi.
Vt laudis memoranda tuæ miracula narrem,

Nominis vt celebrem facta stupenda tui.
Præcipue vt fiat per me tua gloria cunctis
Nota, Sionæas inter & ante fores.
Vt per te collata salus mihi gaudia præstet,
Et quicunq; tuæ nomina laudis amant.
Incidit in foueam quam gens inimica parauit,
Capti sunt laqueo quem posuere mali.
Iusticiæ Dominus quin sit studiosus & æqui,
Non aliquis certe qui neget esse potest.
Per sua perdetur scelera impius, & sua verbis
Est vanis alio pœna futura loco,
Impius ad Stygias utinam cito transeat umbras,
Et quicunq; Dei nescius esse potest.
Nam nunquam non esse memor volet ille suorum,
Quos labor & curæ tristiciæq; premunt,
Nec sua spes miseris erit irrita semper, & olim
Exulibus veniet sæpe petita salus.
Surge, veta, ne forte hominum furor impius ultra
Inualeat, vires exuat ipse suas.
Debita quæq; ferant te iudice præmia, gentes,
Ante tuam faciem quod meruere ferant.
Præfice doctorem quo gentes erudiantur,
Vt se mortales scilicet esse sciant.

SCHOLIA.

IAMDUDUM) Propositio. Ago tibi gratias.
TERGA DABUNT) Ratio, quia hostes meos af-
flixisti. SUBLIMI IN SOLIO) Bella Antithe-
sis. Hostes Ecclesiæ perire. At caput Ecclesiæ & ipsa
Ecclesia ac cultus Dei manet in æternum. OMNES

ESOLIO) Hoc est iudicium verbi, seu prædicatio Euangelij. AFFERRET AUXILIUM) Promissiones, quibus Ecclesiam afflictam consolatur. ILLE MEMOR) Ecce Ecclesia affligitur. RESPICE) Precatio. VT LAUDIS) Ratio precationis. Cedet liberatio hæc in tuam laudem, sicut supra. In inferno quis confitebitur tibi? INCIDET IN FOVEAM) Promissio quod Ecclesiæ oratio exaudita sit. PERSUA PERDETUR) Lutherus sententiam sic reddit: Comprehensus est peccator meditando, hoc est, pereunt impij, pijs nihi facientibus, quam ut meditentur verbum & orent. SURGE, VETA) Precatur ut Deus impietatem hominum tollat, mittendo verbum suum & pios doctores.

PSALMUS X.

Vt quid Domine recessisti.

ARGUMENTUM.

Oppugnat precibus fidei Christeidos hostem,
Qui sua ceu Christi regna colenda feret.
Quas feret ipsa sub hac Ecclesia sancta ruinas,
Quas feret, atq; tulit fert modo, disce, vide.

Hic Psalmus titulo caret. Est autem precatio Ecclesiæ contra Antichristum, vastantem Ecclesiam cædibus & falsa doctrina.

CVR adeo diuersus abis? cur tempore tanto
Tam procul à nobis dextera facta tua est?
Cur pater afflictos, & in affligentibus ipsos
Deseris ærumnis, ceu latuisse volens?

Nam miser opprimitur cū praualet impius hostis,
Hi faciunt quicquid proposuere, sibi.
Quin proprijs inuoluatur fallacibus hamis,
Quosq; alijs studuit sæpe parare dolis.
Impius ipse sibi blanditur, & omnia iactat,
Quæ se posse putat, muneris esse sui.
Dumq; miser lucris inhians se laudat auarus,
Blasphemat lingua vituperante Deum.
Donec salua sui feret impius arma furoris,
Quid precor est quod non arroget ipse sibi?
Vt ne parua quidem momenta vel vnius horæ,
Contribuenda ipsi cogitet esse Deo.
Illi quæ faciet feliciter omnia cedent,
At rata iusticiæ non videt vlla tuæ.
Surget & aduersos velut efferus ibit in hostes,
Hostica vel solis conteret arma minus.
Nan sibi persuasit penitus se tempore nullo,
Vllis oppressum posse perire malis.
Nec quamuis grauibus periturum cladibus vllis,
Sed fore se saluum semper & incolumem.
Execrabilibus loquitur plena omnia verbis,
Fraudibus innumeris perfida lingua tumet.
Collocat insidias per compita secta viarum,
Quosq; potest miseros excipit atq; necat.
Auxilio cassos oculis obseruat acutis,
Et quacunq; potest parte nocere, nocet.
Occultis qui prætereunt obseruat ab antris,
Vt leo cui rabiem suasit acerba fames.
Excipit incautos specie bonitatis, vt autem

Ceperit,

Ceperit, in laqueos & loca mortis agit.
Opprimit insontes violenter, & omnia solis
Viribus, & nulla relligione gerit.
Hæc faciens nescire Deum putat omnia, secum
Namq; ait: auersus non videt ista Deus,
Surge, iuua pater, afflictos age respice, latam
Esse, tuam miseris sentiat hostis opem.
Cur Domino reprobus conuicia vana loquatur?
Esse tibi curæ nec sua facta putet?
Nempe fides, dolor & curæ, sæuiq; labores,
Atq; alia in manibus sunt sita cuncta tuis.
Soli namq; tibi miserorum turba relicta est,
Ex ope consistunt orbus & orba tua.
Brachia vituperatoris confringe maligna,
Viribus ereptis totus inermis erit.
In scelera immanis patrata inquire tyranni,
Iam facies horum non erit vlla super.
Rex fuit, est & erit dominus rex omne per æuum,
Ipsius è regno gens inimica cadet.
Supplicia exaudis miserorum vota rogantum,
His etenim patulis auribus esse soles.
Ipsorum rege corda, tuis vt legibus apti.
Inueniant placidum quem voluere patrem.
Vt duce te possint miseri subsistere, ut ultra
Impius in terra desinat esse minax.

SCHOLIA.

CUR ADEO) Patheticum exordium. NAM MISER) Narratio, continens grauissimam accusationem hostium Ecclesiæ. IMPIUS) Arrogans. DUM-

QUEM MISER) Auarus. BLASPHEMAT) Blasphemus. DONEC SAL.) Confidens. VT NE PARVA) Securus. ILLI QUAE FA.) Verbi contemtor. SURGET) Crudelis. NAM SIBI) Securus. EXECRABILIS.) impia dogmata ferens. COLLOCAT INSI.) Sanguinarius. AUXILIO CASSOS) Insidiatur crudelis. HAEC FACIENS) Iterum objicit securitatem. SURGE, IUVA) Precatio. CUR DOMINO) Ratio precationis, sumta à scandalo, quod inde oritur, si Deus suos non iuuet: Fiunt enim impij magis securi & blasphemant Deum, Atque hic iterum obserua, quomodo in oratione eo præcipue spectandum est, non ut liberemur solum, sed ut Deus in nostra liberatione glorificetur, & homines ædificentur. BRACHIA VITUPE.) Repetit precationem. REXFUIT) Promissiones,

PSALMUS. XI.

In Domino confido, quomodo.

ARGUMENTUM.

Doctrinas hominum, mandataq; praua docentes
Conqueritur veram posthabuisse fidem.
Qui cum sint nimio stolidissima pectora fastu,
Contemnunt alios & sua sola probant.

Est obiurgatio impiorum doctorum. qui à vera doctrina verbi Dei ad humana somnia, à fiducia misericordiæ Dei ad humana præsidia vocant: His minatur exitium, pijs autem promittit liberationem. primi versus alij hanc sententiam esse putant: transmigra in montem

tem sicut passer, q.d, volunt me auocare à monte Hierusalem, in quo Dominus, ad suos montes & carnalia præsidia.

Vincenti Psalmus Dauid.

OMNIS in omnipotente Deo fiducia nostra est,
Ille meas vere spes facit esse ratas.
Nunc igitur qua fronte meas audetis ad aures
Dicere? montanos, i, pete, quære specus.
I, latebras pete, inassuetis abscondere lustris,
Vt loca quæ fugiens deuia quærit auis.
Tela manu quatiunt, celeres rapuere sagitas,
Spiculaq; in neruos imposuere mali,
His nihil intendunt aliud nisi figere iustos,
Per loca, quæ, cum sint abdita, luce carent.
Nusquam stare datur, nusquam consistere fas est,
Iustus ad hæc faciat quid precor ista videns?
At Deus interea templa incolit aurea cœli,
Ipsius ista thronum regia diues habet.
Intentos habet ille oculos, videt omnia, & idem
Prospiciens hominum iudicat omne genus.
Ille hominum trutina vitas examinat æqua,
Approbat ille bonos, improbat ille malos.
Odit iniqua virum sceleratáq; facta probantem
Offendi vicio nec grauiore potest.
Immittet laqueos quibus impius impediatur,
Illi pro pluuia sulphur & ignis erunt.
Incutiet ventos. & agentia fulmina flammas,
Ipse aër nimbos turbidus inter erit.

Hoc ipsis velut implebit sua pocula vino,
Ipsorum hæc meritis præmia iusta dabit.
Iusticiæ Deus autor amat, qui ista probantes,
Dedita iusticiæ pectora semper habent.

SCHOLIA.

OMNIS IN) Obiurgatio impiorum, Ego in Deum confido, nolite mihi alia præsidia obtrudere. TELA MANU) Accusat studia aduersariorum. NUSQUAM STARE) Hoc magis ad doctrinam referendum erat, fundamenta conuelluntur, hoc est, simpliciter damnant verbum, & dicunt, quid facit iustus? id est nihil moramur eum. IMMITTET LAQUEOS) Respicit ad tempestatem, qua Pharao perijt. IUSTICIAE DEUS) Epiphonema consolatorium, quod Deus iustos, quantumuis in mundo contemtos, non negligat.

PSALMUS. XII.

Domine saluum me fac, &c.

ARGUMENTUM.

Sunt quibus humanos placeant inuenta per vsus,
Atq; ea diuinis anteferenda putent.
Quos, quia prætextu turbant sacra dogmata falso,
Vitandos tanquam toxica dira monet.

Hic Psalmus propriè est precatio pro Ecclesia, & vero Dei cultu, qui in verbo Dei est posi-

positus, vt Deus verbum Ecclesiæ conseruet,& impios doctores perdat, secundum sententiam: Orate Dominum messis, vt mittat operarios. Et est elegans Psalmus.

Vincenti in octochordo Psalmus
Dauid.

HVC ades, hic succurre tuis mitissime diuûm,
Namq; est sanctorum turba pusilla super.
Defecere boni, veræ & pietatis amantes,
Non est in cunctis gentibus vlla fides.
Friuola concinnant linguis & vana loquuntur,
Turba malis socios fallere docta dolis.
Blanda susurrantis texunt mendacia linguæ,
Et quæ vox loquitur, pectora falsa negant.
Perdat adulantes linguas Deus, arceat omnes,
Perpetuo assuetos nil nisi magna loqui.
Qui sibi persuadent nil se non posse loquendo,
Nec metuunt secum talia verba loqui:
Lingua potens est nostra satis, nos magna loquemur
Quis dominus nobis, quem vereamur, erit?
Sed quoniã miseri pereunt & ab hoste premuntur,
Quorum aures, gemitus, venit ad vsq; meas.
Temp9 vt exurgam nunc est, Deus iniquit, ut ipsis
Non dubiæ possim ferre salutis opem.
Nempe feram, laqueoq; pios, quo vincijt hostis,
Eripiam, tuti viuere vt inde queant.
Omnia quæ loquitur Dominus purissima verba,

Et

Et sunt argento candidiora nouo.
Argento, flammis cui quicquid adhæsit ademtũ est,
Quo focus ipse probum terq́; quaterq́; docet.
At tu conseruare tuos dignabere, rerum
Maxime, tu custos optimus esse potes,
Eripe perpetuo nos hac ab stirpe malorum,
Sit placidis tanta cum feritate nihil.
Vndiq; concurrunt & crescit turba malorum,
Dum probrosi hominum sceptra superba tenent.

SCHOLIA.

HUC ADES) Propositio precationis, ut Deus respiciat Ecclesiam. Attexit autem caussas, quod impietas quotidie crescat, tum in doctrina, tum in vita. PEREAT) Votum. SED QUONIAM) Promissio Ecclesiæ, quod velit Deus conseruare verbum suum. OMNIA QUAE) Encomium verbi Dei, cum insigni precatione. ERIPE PERPETUO) Sic vocat impios doctores. Similis sententia in Prouerbijs: Cum cessabit prophetia, dissipabitur populus.

PSALMUS. XIII.

Vsq; quo Domine obliuisceris.

ARGUMENTUM.

Quamlibet afflictus, quantumuis pressus iniquis
Claudibus, his lacrimis vtere, saluus eris.
Scandala si qua tibi sator excitet ille malorum,
Fide Deo, spera, nec moueare statu.

Est

Eſt elegantiſsimus Pſalmus, qui continet vehementem & affectibus plenam precationem contra ſpiritum triſticiæ & animi mœrorem, qui aut peccatum aut pœnam peccati ſequi ſolet. De hac tentatione ſapiens: Spiritus triſtis exiccat oſſa.

Vincenti Pſalmus David.

QVAM noſtri diuturna tuos obliuia ſenſus
Auertent? quo me tempore reſpicies?
Quando erit vt videam, & vultus ferar ante beatos
In quibus eſt miſeris ſpesq; ſalusq; tuis?
Quam pater iſta diu tranſuerſum cura retrorſum
Auferet, & requiem non ſinit eſſe mihi?
Anxius hanc animam ſiquidē dolor vrget, & hoſtis
Conſilijs aliquem non ſinit eſſe locum.
Quando erit hoſtiles vt avara ſuperbia faſtus
Ponat, & in miſerum deſinat eſſe minax?
Reſpice me miſerum, qui me, qui cuncta creaſti,
Exaudi placida, quas loquar, aure preces.
Ne mea in æternam claudantur lumina noctem,
Da vigiles oculos pectoris eſſe mei.
Da ſublimem animum, da lætæ frontis honorem,
In me ne criſtas erigat hoſtis atrox.
Gloria ne mendax, ne vana ſuperbia iactet,
Viribus hic ſeſe præualuiſſe ſuis,
Neue ſibi applaudant qui nos odere maligni,
Si via ſit noſtri lubrica facta pedis.
Spes vera in pietate tua mihi certa manebit,

Et

Et mea læta tuæ corda salutis erunt.
Perpetuis Domini laudes celebrabo Camœnis,
Qui modo collapsum me mihi restituit.

SCHOLIA.

QUAM NOSTRI) Propositio precationis, quam affectu auget. QUANDO ERIT) Interrogationes iste arguunt dolorem animi vehementem. DA VIGILES) Recrea me. Hoc enim significat illuminare oculos. GLORIANE) Ratio, hic iterum refert sui liberationem ad gloriam Dei & ædificationem aliorum. SPES VERO) insignis consolatio: Ego in misericordia tua spero. PERPETUIS) Gratiarum actione claudit.

PSALMUS. V.

Dixit insipiens in corde suo.

ARGUMENTUM.

Verius haud potuit præsaga mente Prophetes
Dicere, quæ fieri tempora nostra vident.
Ista legant, & se videant, qui numina tantum
Multiuori ventris luxuriosa colunt.

Est prophetia de impietate Iudæorum sub tempus aduentus Christi. Quare in fine optat Christum mitti, qui tantam impietatē per doctrinam Euangelij corrigat ac mutet, Paulus universaliter eum citat, quod tota natura, sine Spiritu S. sit peccato corrupta.

Vincen-

Vincenti Psalmus Dauid.

STVLTVS ab humano diiudicat omnia sensu,
Quiq; ea dispenset non putat esse Deum,
Sunt tamen vsq; adeo stupefacto pectore cæci,
Credere qui possint tam furiale nefas.
Nam male consulto sic cogitat impius ausu,
Non est quem metuas, ne sciat ista, Deus.
Execrabilibus perierunt cladibus omnes,
Prodiga quos miseri vita laboris habet.
Omnipotens humiles prospexit ab æthere terras,
Humanumq; sua vidit ab arce genus.
Ex tot an inueniat sapientem millibus vllum,
Qui curet superos, & putet esse Deum.
At retro stolidis abierunt passibus omnes,
Pestis enim miseris omnibus vna fuit.
Non fuit ex illis quem posses dicere iustum,
Qui bene vixisset non fuit vnus homo.
Num sapient aliquando mali qui sanguine viuunt
Et populi comedunt corpus & ossa mei?
Quos miserorum hominum duri pauere labores,
Vt satura ingluuies nesciat ista famem.
Dummodo quod rodant ventri non desit alendo,
Turba creatorem negligit ista suum.
Hic vbi non opus est trepidant, vbi nulla necesse est
Esse pericla animæ, certa pericla timent.
In quibus haud opus est, Domino seruire laborant,
Vera loco cultus nil facientis habent.
Sed fauet & iustis Deus est tutela salusq;,

Nec

Nec negat auxilium quod pia turba rogat.
O stulti & miseri qui despexistis egenum.
Quod soli fidat subiaceatq; Deo.
Quis genus Israël salum dabit, atq; reducet
Dispersos populos ad tua templa Sion?
Cum Deus exilium conuerterit ipse suorum,
Lætitia fient omnia plena noua,
Tunc genus Israël gaudebit & ocia ducent.
Qui de stirpe tuæ sunt Iacobe domus.

SCHOLIA.

STULTUS) Narratio est, in qua pingit peccatum originis, & alte infixam animis hominū impietatem, quod vacant corda timore Dei, fide, dilectione, &c. NUM SAPIENT.) Hic præcipue notat principes & doctores Synagogæ. HIC UBI NON) Deum non timent, omnia alia timent. SED FAVET) Reliquiæ populi saluantur. QUIS GENUS) Hic optantis est affectus, utinam veniat Christus.

PSALMUS XV.

Domine quis habitabit in &c.

ARGUMENTUM.

Totius hic picta est solidæ pietatis imago,
Quæ nos ad superos vita leuare queat.
Puro corde Deum cole, dilige, consule fratri,
Hæc fidei summa est, hic pietatis apex.

Hic Psalmus continet doctrinam legis, & habet

habet amplissima præconia bonorum operum, siquidem ostendit ea non solum requiri à Deo, sed etiam Deum ea remuneraturum in fidelibus. Nota autem primo loco poni veritatem, hoc est, studium verbi Dei, quod facit integros homines, timentes Deum & confidentes in eius misericordia per Christum.

Psalmus Dauid.

QVIS tua templa Deus, tua quis tentoria dignus
Incolet, & montis stabit in arce tui?
Integer & vitæ maculis non oblitus vllis,
Non nisi iusta operans, nec nisi vera loquens.
Qui non alterius famam detrectat honoris,
Nec mala de socio cogitat vlla suo.
Opprobrium qui vicino non ingerit, & qui
Negligit assuetos improba facta sequi.
Qui colit obsequio Domini præcepta colentes,
Qui quod iurauit fallere nolit opus,
Qui super vsura sortem non auxit iniqua,
Qui super insontem munera nulla capit.
Quisquis ad hæc animum facienda induxerit, ille
Purus & æterno tempore saluus erit.

SCHOL. INTEGER) Narratio est.

PSALMUS XVI.

Conserua me Domine, quoniam.

ARGUMENTUM.

Morte triumphata rediturū in corpora Christum,
Si rectè inspicias, hæc tibi verba canunt,
Cultum legiferi tollendum Moseos omnem,
Sacra, cibos, mores sabbata. festa, status.

Est insignis prophetia de Christo rege & eius regno seu Ecclesia : Item de abiectione synagogæ & tota legis abrogatione, magnifica testimonia Actorum 2. 8. 13. ex eo allegant Apostoli. Est autem mistus Psalmus: Nam orationem & gratiarum actionem habet. Oratio est Christi humiliati, gratiarum actio Christi glorificati & triumphantis contra mortem & Sathanam. Ideo etiam titulum habet aurei ornamenti.

Aureum ornamentum Dauid.

CVM mihi sit reliquæ misero spes nulla salutis,
Te sine qui rerum maxima sceptra tenes.
Custodi tibi confisum, tua sola vocantem
Numina, seruatum me pater esse iube.
Nam mihi persuasi, Domino sic dicere vt ipsi
Auderem, Dominus tu mihi solus eris.
Te propter duros potui tolerare labores.
Nam sine te requies non venit vlla mihi.
Præcipui, mea cura, & maxima gaudia, sancti.
Qui terras, & adhuc corpora viua colunt.
Multa alij statuunt falsorum nomina diuûm,

Illorum

Illorum statuas, quas venerentur, habent,
Quorum ego quæ fusi libamina sanguinis edunt,
Non sequar, aut laruis accipienda feram.
Perterea ipsorum nunquam mea lingua loquetur
Nomina, Lethæos digna subire lacus.
Tu mihi diuitiæ Deus es, tu larga bonorum
Copia, tu fluxas ante refundis opes.
Quam mea sors felix cecidit bene, quã mihi cornu
Copia, ceu patrias diuite fudit opes.
Perpetuo Dominum laudabo & carmina dicam,
Qui mihi & auxilium consiliumq; dedit.
Insuper insomnes cogebar ducere noctes,
In quibus affectus me erudiêre mei.
Non secus ac videam Dominum, sic semper eundẽ
Cogitat hic animi candidus huius amor.
Hunc mihi non adimunt noctes, non tempora lucis:
Nam prope adest, partes asserit ipse meas.
Ille mihi à dextra prope adest, ne forte laborem,
Hoc duce vis poterit nulla nocere mihi.
Ergo læticia perfusus, gaudia sensi,
Quanta voluptatum pectora plena solent.
Exiluit velut aucta meæ noua gloria linguæ,
Et caro non dubia spe solidata mea est,
Nam nec apud Stygias. Plutonia regna, paludes,
Vlla animæ statues dura ferenda meæ,
Nec sancti fœdanda tui dabis ossa sepulchro,
Quod carni ex aliqua parte nocere queat.
Ad vitam quod ducit iter monstrabis, & omni
Læticia facies me tua iussa sequi.

Laeticiae stant ante tuos & gaudia vultus
Perpetuo, & dextrae gloria iuncta tuae.

SCHOLIA.

CUM MIHI) Christus humilis in forma serui. CUSTODI) Precatio, Iuua me Deus: habet autem additam rationem. In te enim solo spes est auxilij cōtra hæc mala. PRAECIPUI) Ecclesia propter quam Christus humiliatus est. QUORUM EGO) Abrogatio legis, & omnium cultuum legis, q. d. Quærunt Deum suis sacrificijs placare, sed ego aliud sacrificium exhibeo, quod quia repudiant, repudientur à me quoque. PERPETUO) Gratiarum actio. NON SECUS) Fides, qua tentationis seu afflictio vincitur. ERGO LAETICIA) Victoria mortis & læta resurrectio Christi. NEC SANCTI) Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Hęc videtur esse prophetia, quod tertio die Christus resurrecturus fuerit, sicut in Actis dicitur.

PSALMUS. XVII.

Exaudi Deus iusticiam meam.

ARGUMENTUM.

Ignaui monachi, pepones, & inertia terrae
Pondera, degeneri dedita turba gulae,
His digni precibus, quibus exagitentur in horas,
Quos effusa Dei iudicis ira premat.

Est simile argumentum cum Psalmo duodecimo, orat enim contra Pseudoprophetas & hære-

& hæreticos,ac petit,vt Deus eum conseruet in sana doctrina. Significat autem se propter verbum fuisse in odio,& accusatum tanquam hæreticum,sicut hodie quoq; videmus veram Ecclesiam sustinere crimen hæreseos,&c.

Oratio Dauidis.

HAS precor ô placida tam iustas aure querelas,
Cuncta pater fletus percipe verba mei.
Explorare velis attenta mente quid orem,
Non falso ex animo nostra querela venit.
Iudice te stat iusta meæ sententia causæ.
Et,quo cuncta soles lumine,recta vide.
Omnia nota mei tibi sunt sensa intima cordis,
Qui ne nocte quidem te sine solus eram.
Conflato argentum me sicut in igne probasti,
Scoria nec mendax vlla reperta tibi est.
Quæ loquar,illa eadem sententia firma sequetur,
Non erit à sensu dissona lingua meo.
Omnia sectabar quæcunq;es verba locutus,
His mea muniui sensa,cor,ora,fidem.
Ne quid in humanis operum caligine nugis
Laberer,ausurus facta nefanda sequi,
Insidiatorum peragraui lustra latronum,
Tutus ab insidijs per tua verba fui.
Firma quæso meos tua per vestigia gressus,
Ne cadat in media lubrica planta via.
Auxilium vt ferres querula te voce rogabam,
Audi quas timido fundimus ore preces.

Eia age mirentur populi, fac sentiat orbis,
Qua venia foueas, qua pietate tuos.
Saluator tibi fidentum, sciat impius isthæc,
Spicula cui dextræ sunt odiosa tuæ.
Tam tua me vigili custodia lumine seruet,
Quam seruari oculi pupula cara solet,
Non secus ac suaui requiescam tutus in vmbra,
Si tua magna meum contegat ala caput.
Protege me, velutiq; tuis defende sub alis,
Impia dum miserum perdere turba studet.
Insidiantur enim nec cessant quærere, quanam
Hanc animam perdant conditione mali.
Quandoquidem magnis inter se conuenit istis
Hoc opus, hinc audent multa superba loqui.
Quo me cunq; pedes, quo me via ducit, id vnum
Curant, vt possim qualibet arte capi.
Omnia prospiciunt circum, qua fraude, dolisq;
Prostratum terræ me sine fine premant.
Impius assimilis raptori est ipse leoni,
Cui sæuam stimulat præda petita famem.
Non secus ac catulus rapidi genus acre leonis,
Qui pauidas captans insidet antra feras.
Surge fer auxilium, vires prosterne superbi,
Victricem dextram sentiat esse tibi.
Eripe me, vitamq; meam de fauce maligni,
Victorem gladium sentiat esse tibi.
Assere me dira manuum de gente tuarum,
De genere hoc quod adhuc vita superstes habet.
Qui sua viuentes capiunt iam præmia, quorum,

Implesti

Implesti ventres de ditione tua.
Quos proles numerosa beat, qui deinde relinquunt
Relliquias pueris diuitiasq; suis.
Verum ego iustitia montem comitante quietam,
Accipiam vultus gaudia plena tui.
Cumq; apparuerit species tua vera, quietus,
Et satur, & tota mente beatus ero.

SCHOLIA.

HAS PRECOR) Precatio, cui addit circumstantias, quod serio oret, & bene sibi conscius, hæc exordij loco præfatur, donec veniat ad principale negocium. FIRMA QUAESO) principalis propositio precationis, ut seruet eum contra impiam doctrinam. TAM TUA) Suauis figura, quod Deus Ecclesiam curet, sicut pupillam oculi. QUANDOQUIDEM) Narratio, qua exponit periculum, quod est à pseudoprophetis, & impia doctrina. Pertinet autem ad rationem propositionis. OMNIA PROSPICI) Consilia Ecclesiæ malignantium. SURGE FER) Repetit propositionem, vtrumq; enim petit, vt & ipse in sana doctrina seruetur, & impij doctores pereant. MANUUM DE GENTE) Vocat gentem manuum Domini, contra quos Dominus manum extendit ad eos arripiendos & puniendos. VERUM EGO) Illustris antithesis, isti nihil quærunt quam bona præsentis vitæ. Mihi autem maius est quod me ornas hic tua iusticia, & exuscitas in nouam & æternam vitam post mortem.

PSALMUS. XVIII.

Diligam te Domine, fortitudo.

ARGUMENTUM.

Carmen ab Isaida scriptum Dauide quod olim,
Cinctus ab hostili milite quando fuit.
Cumq́ manu Saulis premeretur, & esset ab illo
Iam liber, Domino sic modulatus, ait,

Est gratiarumactio, quod per Deum in varijs periculis, quæ inimici, hostes, seditiosi concitarant, sit seruatus. Ponitur hic Psalmus & Reg. 22. Habet autem fere perpetuam periculorum narrationem, nisi quod aspergit affectus orationis & gratiarumactionis.

Vincenti serui Domini Dauid, qui locutus Domino verba cantici huius, in die quo liberauit eum Dominus de manu cunctorum inimicorum eius, & de manu Saul,

PROSEQuar, & merito, te semper amore fideli,
Mi Deus ô profugæ portus & aura rati.
Languida qui validis mea pectora viribus auges,
Qui mihi speratæ petra salutis eras.
Saluus in aduersis quo defendente manebam,
Quo duce securus sicut in arce fui.
Mi Deus auxiliumq́; meum cui fidere certum est,
Contra hostes clypeum præsidiale meos.
Quo mea nixa salus ceu cornu fortiter hæret,
Amplius hostiles nec timet insidias.

Laudibus assiduis Dominum venerabor, & hostis
Qui noceat tanto vindice nullus erit.
Nam fera me rapidæ tenuerunt vincula mortis,
Et grauis infernæ terruit vnda Stygis.
Ditis & vmbrarum circum me vincla ligarunt,
Mors miserum laqueis vinciÿt atra suis.
Obrutus ærumnis, oppressus mole laborum,
Assidua Domini voce precabar opem.
Assiduo clamore Deum precor, ille querelas
Audit & incassum non sinit ire meas.
Audit ab excelso stellantis lumine templi,
Inde meas prona suscipit aure pereces.
Intima concussæ tremuerunt viscera terræ,
Commotis montes insonuere cauis.
Ipsius â vultu tremuere, & ab ipsius ira
Omnia quæ tellus subtus & intus habet.
Fumidus ipsius de naribus exiÿt aër,
Omnia consumens ignis ab ore Dei.
Carbones flamma succendebantur ab ipsa,
Tam furor hic atrox, tam grauis ira fuit.
Demisso ille humiles descendit ab æthere terras,
Sub pede diuino hic nubibus ater erat.
Præpetis ascendit plumantia terga volucris,
Remigio alarum per sua regna volans.
Obsepsit tenebris sua castra, & nubibus atris
Cinxit quas pluuio condidit imbre graues.
Ipsius ad vultus splendorem cærula nubes
Transiÿt, & subito tempore nulla fuit.
Transiÿt & densis fulsit sine nubibus aër,

Transijt & miſta grandine flamma vorax.
Deſuper intonuit, totumq; exterruit orbem
Fulminibus, miſta grandine flamma vorax.
Contorſit dextra ſua tela, & plurima ſparſit,
Fulgure viuentum terruit omne genus.
Præcipites toto ceciderunt æthere nymbi,
Terra dehiſcentes vidit aperta ſinus.
Nam timuere tuum te corripiente furorem,
Iſte tui terror ſpiritus oris erat.
Miſit ab excelſi, retrahens me, vertice cœli,
Et dextra è magnis eripiebat aquis.
Hoſtibus eripuit vi præpollentibus omni,
Et qui me forti plus potuere manu.
Qui me ſuppreſſere meis in rebus iniquis,
Perfugium Dominus ſe dedit ipſe mihi.
In loca me duxit ſpacioſa, & ab hoſte receptum
Eripuit, nec enim non fauet ipſe mihi.
Ille vices operum reddet quæ iuſta peregi
Reddet, vt hæc non eſt ſanguinolenta manus.
Præceptis etenim Domini conſtanter inhærens,
Impius ante Deum qui precor eſſe queam?
Ipſius obſeruabam animo præſcripta fideli,
Certus vbiq; ab eo tradita iuſſa ſequi.
Simplicis ipſi adero vitæ candore, nec vnquam,
Sponte, quod offendat, commeminiſſe velim.
Atq; ideo ſi iuſtus ero, mihi iuſta rependet
Præmia, ſi puras viderit eſſe manus.
Sanctus es ad ſanctum, iuſtus reputabere iuſto,
Cumq; nocente nihil, non es & ipſe nocens.

Qui

Qui ſunt mundicia inſignes, his mundus & ipſe es.
Verum qui malus eſt, huic es & ipſe malus.
Tu ſaluas humiles, miſeris ſolatia præſtas,
Ne ſibi confidant corda ſuperba domas.
Tu viuo noſtram ſuccendens igne lucernam,
Vertiſti in lucem noctis opaca meæ.
Te duce in hoſtiles turmas ſine clade ruemus.
Vincemus valida quælibet arma manu.
Te duce pinnatos muros capiemus, & vrbes,
Foſſarum obiectas tranſiliemus aquas.
Omnibus in factis Deus integer, omnia verbo
Quæ facit, emuncto ſicut ab igne, facit.
Ipſe velut clypeo tutatur ab hoſtibus omnes,
Quos fidei certos nouerit eſſe ſuæ.
Nam quis adhuc alius Deus eſt? quis fortior illo?
Si Deus eſt, vt & eſt, quis niſi noſter erit?
Ipſe eſt ille Deus, qui me virtutibus auctum
Roborat, & dubias non ſinit ire vias.
Ipſe docet leuibus curſu contendere ceruis,
Ipſe meos ſtatuit per iuga ſumma pedes.
Erudit ille meam quæcunq; in prælia dextram,
Ille docet certa mittere tela manu.
Per te certa tuæ poſſedimus arma ſalutis,
Quod vires habeo, dextera cauſſa tua eſt.
Et quoties aliquo caſu me affligis acerbo,
Ex imo toties rurſus ad alta leuas.
Omnia quæ graderer ſtrauiſti plana viarum,
Semita ne noſtros lubricet vda pedes.
Perſequar & duce te fugientes aſſequar hoſtes,

Nec

Nec referar, donec funditus interimam.
Verberibus cædam duris, non inde resurgent,
Concidet ante meos turba profana pedes.
Tu dabis optatas obeunda in prælia vires,
Tu dabis hostiles vincere posse minas.
Tu facis vt fugiant, vt sic extinguere possim,
Qui sine caussa odia desipuêre mei,
Vociferabuntur, nec erit qui saluet, ad ipsum
Clamabunt toto pectore, surdus erit.
Pulueris in morem, quem dissipat aura, peribunt,
Turba erit abiecto vilior ista luto.
Eripe me populo qui nil nisi iurgia quærit,
Vt caput euictis gentibus esse queam,
Ignotus quondam populus mihi seruiet olim,
Ignotus populus seruiet iste mihi.
Auribus accipient placidis & iussa capessent,
Verum erit & mendax aduena turba mihi.
Consenuêre alienigenæ, turba aduena, nati,
Claudicat in vinclis aduena turba suis.
At viuit Dominus nostræ dator ille salutis,
Cui sit in æternos gloria summa dies.
Qui mihi vindictam victos largitur in hostes,
Et populos coget subdere colla mihi.
Hostibus ereptum qui me in sublimia ponit,
Nunc quoq; ab infidis eruet ille viris.
Ergo tuas laudes, tua nomina gentibus edam,
Virtutes dicent secula cuncta tuas.
Qui tam dona tuo confers felicia regi,
Regiaq; insigni sceptra salute beas.

Qui sic magnifico Christum Dauida decoras
Nomine, quæq; illi posthuma proles erit.

SCHOLIA.

PROSEQUAR) Propositio gratiarum actionis. Laudabo Dominum, qui me sæpe mirabiliter liberauit. OBRUTUS) Insignis sententia. In tribulatione mea inuocaui Dominum, & exaudiuit de templo sancto suo vocem meam. INTIMA CON.) Hypotyposis magnæ & horribilis tempestatis, cui comparat pericula, quæ à rege Saulo sibi impendebant. Videtur autem alludere ad tempestatem in monte Sina, quam omnes prophetæ varie celebrant. IPSIUS A) Tonitru descriptio. FUMIDUS) Fulguris descriptio, CARBONES) Fulmen. SUB PEDE) Descriptio nubium caliginosarum. OBSEPSIT) Cœlum tenebricosum IPSIUS AD) Iam sine figura dicit, quæ antea figurate dixerat. PRAECIPITES NYMBI) Imbres. HOSTIB.) Hic exponit tempestatem, furorem, odium, & potentiam Saulis, ILLE VICES) Non per seditionem insidiatus sum regno Saulis, sicut suspicabatur, sed diuinitus ad regnum vocatus sum. ATQUE IDEO SI) In præsenti est commodior sententia, q.d. quia scis me innocentem, ideo liberasti me. Hanc sententiam comprobat bella ratione, qua Deum descripsit. Cum sancto sanctus eris. Deus sanctus & iustus est, ideo innocentes liberat. Malos autem male affligit, fidentibus in ipsum est misericors, non fidentibus est grauis vindex, &c. TE DUCE) Hic aliud periculum videtur significare, quod à vicinis gentibus fuit, ab Amalechitis & alijs. OMNIBUS IN) Insigne Epiphonema. ET QUOTIES) Bona sententia, Deus affligit, sed non deserit. ERIPE ME, Pericu-

Pericula seditionum in suo populo commemorat, ex quibus sit liberatus, videtur autem respicere ad aliam maiorem & spiritualem defectionem in populo futuram tempore Euangelij. Ideo vocat alienigenam turbam, quod, quanquam sint filij Abrahæ secundum carnem, in fide Abrahæ non persistant. ERGO TUAS) Paulus ad Romanos citat de Euangelio inter gentes annunciato. QUI SIC) Epilogus gratiarum actionis. CHRISTUM) Christum adiectiuè vocat vnctum, nam reges vngebantur.

PSALMUS. XIX.

Cœli enarrant gloriam Dei.

ARGUMENTUM.

Vox Euangelij tam late exibit in omnes,
Quam late terras maximus orbis habet.
Hæc tuba non vnquam, non vsquam tanta silebit,
Quam nota hinc certis psaltria Musa notis.

Est insignis Psalmus, qui primo lætissimam prophetiam habet de Euangelio in totum mundum spargendo per Apostolos, deinde illustre encomium Euangelij subijcit: In fine est oratio addita, qua petit primum veniam sicubi à verbo declinauit. Deinde petit gubernationem, vt in verbo ad finem vsque seruetur.

Vincenti Psalmus Dauid.

QVAM sit & admiranda Dei, quamq; inclita vir-
Gloria si nondum quanta sit ista vides: (tus,
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Aspice stelliferæ nobile molis opus,
Ipsa tibi ingentis spaciósa volumina cœli
Narrabunt Domini facta stupenda sui.
Maxima stellantis dicet tibi fabrica mundi,
Talia quæ fecit, quanta sit ista manus.
Vsq; adeo sunt nota opera omnipotentis, vt isthæc,
Nox non vlla roget, non roget vlla dies.
Tempora quin potius sibi succedentia certis
Facta Dei, vicibus, non peritura notent.
Indicat hæc roseos reuehens aurora iugales,
Succedens eadem nunciat orta dies.
Hesperus occiduas hæc monstrat iturus in vndas,
Vt miracla etiam nox sciat ista sequens.
Atq, ita perpetuo variantibus ordine rebus,
Ista Dei virtus tanta latere nequit.
Nulla sub ingenti tam gens est barbara cœlo,
Quo non fama aliquo venerit ista modo.
Proprietas linguæ tam nullius vlla remota est,
Quæ non audierit talia facta loqui.
Tam diuina agiles monstrant mircaula cœli,
Tam sonus ipsorum per loca nulla tacet.
Ipsorum terras exiuit amussis in omne,
Orbis in extremos edita verba sinus.
Regia latiuago posuit tentoria soli
In quibus, & radijs sidera cincta suis.
E quibus ipse velut thalami de limine sponsus

Exit,

Exit,& in populo pectora læta facit.
Nec secus exultat quàm fortis & impiger heros,
Æmula cui cursu conficienda via est.
Ille quidem primo cæli consurgit ab ortu,
Mox & in occiduas præcipitatur aquas.
Interea medium curru ferit igneus orbem,
Nunc cadit & prono vertice spectat humum,
Et nihil ille suo non attigit igne perurens,
Nemo est qui flammas illius effugiat.
Lex Domini immaculata animas refrigerat ægras,
Indoctorum animos erudit atq; polit,
Æqua Dei mandata animos & corda serenant,
Illustrant oculos lucida iussa sequi.
Mundicie res plena Deum timuisse, nec vllo
Tempore in æternos interitura dies.
Nil nisi quod verum est decernit,& omnia iusti
Iudicis officio,quæ facit ipse, facit.
Omnia nobiliora auro, meliora lapillis,
Quos legit è viridi decolor Indus aqua.
Neue quis obrizum preciosius æstimet,anteit
Quascunq; immensus continet orbis opes.
Mellibus Hyblæis gustu plus dulcia,vincunt,
Quæ stillante fauo nectara stipat apis.
Cautior euasi donec versabar in ipsis,
Namq; ea qui seruat,præmia multa feret.
Quis nouisse potest quoties labatur & erret?
Exime, quas nequeo cernere,quæso notas.
Præterea rogo custodi me à gente superba,
Ne mihi sit dominus cum volet hostis atrox.

Sic tibi mundus ero, sic immaculatus habebor,
Nec potero magni criminis esse nocens.
Quæ loquitur mea lingua, & adhuc quæcunq; lo-
O vtinam possint verba placere tibi. (cuta est
Sit tibi grata precor meditatio pectoris huius,
Ni Deus, O vitæ vita, salusq; mea.

SCHOLIA.

QUAM SIT) Narratio, sed poëta Iudæorum sententiam secutus est Nam quod dicit, Cœli enarrant gloriam Dei, significat simpliciter, quod in cœlis, hoc est, passim per omnes populos, gloria Dei in Euangelio prædicetur, sicut ipse propheta se exponit & probat, Psalm. 97. Cœli annunciant iustitiam eius, & exponit se, Omnes gentes vident gloriam eius. VSQUE ADEO) Omnibus in locis & tempore omni Euangelion prædicatur, IPSORUM TER.) Hic exponit se, quod loquatur de prædicatione apostolorum. REGIA LATIVAGO) Comparat Euangelion soli illustranti & percurrenti omnes mundi partes, vocat autem sponsum, quod Christus per verbum suum generat Ecclesiam. LEX DOMINI) Insigne Euangelij encomium, quod vere doceat, consoletur, erigat. NIL NISI) Id est, Verbum est certum, non fallit eo fidentes. PRAETEREA ROGO) Oratio, qua petit ignosci, sicubi contra verbum peccauit, & gubernari verbo.

PSALMUS XX.

Exaudiat te Dominus in die.

ARGUMENTUM.

His precibus possunt, hac debent voce iuuari,
Munia qui rerum publica cuncta gerunt.
Rebus vt humana maioribus arte grauatis,
Ipsis dignetur fautor adesse Deus.

Est precatio pro salute magistratus, vt Deus eum gubernet & defendat contra omnia pericula. Habet in fine insignem antithesin: isti in curribus & equis, nos in nomine Domini,

Vincenti Psalmus Dauid.

QVANDO erit in dubijs tibi sors contraria rebus
Et metuet casus anxia vita graues.
Audiat omnipotens te vota precesq; ferentem,
Tunc te magna Dei nominis vmbra tegat.
Mittat ab excelso tibi & auxilietur olympo,
Eq; sacra certam sede Sionis opem.
Cuncta animo repetat memori tua munera, & ipsi
Grata Deo dextræ sint holocausta tuæ.
Omnia quæ cupies tibi in omnibus annuat horis,
Consiliumq; animi compleat omne tui.
Quam paries pleno memorabimus ora salutem.
Ponentes nostro fixa trophæa Deo.
Ipsius in laudem victricia signa feremus,
Ille tuas faxit pondus habere preces.
Nunc adeo iubeor certo obseruasse, quod vnctum
Omnipotens nunquam deseret ipse suum.
Ipse quidem cælo residens exaudiet ipsum,
Tota salus ab eo, non aliunde, venit.
Confidunt in equis alij, bigisq; rotarum;

Hæreat in nostro spes rata nostra Deo.
Hi siquidem victi cecidêre hostilibus armis,
At nos erecti pectora celsa sumus.
Nunc ades auxilium præstans Deus, audiat et rex
Cum nos solicita voce petemus opem.

SCHOLIA.

QUANDO ERIT) Votum est, vt Dominus fortunet & tueatur regem. QUAM PARIES) Promittit gratum animum CONFIDUNT) Antithesis. AUDIAT ET REX) Regem vocat Deum, cuius ordinatione reges & imperia conseruantur.

PSALMUS. XXI.

Domine in virtute tua lætabitur

ARGUMENTUM.

Regia laturum sed sceptra perennia Christum
Et quibus æquari gloria nulla queat.
Huius & horrendis delendos viribus hostes,
Regius hoc vates carmine præmonuit.

Est prophetia de Christo & eius regno. Nec potest intelligi de Dauide, quia manifestè dicit, victurum eum in perpetuum, & positum eum ad benedictionem, ut benedicat alijs, sicut dicitur Gen. 13. Addit autem prophetiam de defensione synagogæ & interitu.

Vincenti Psalmus Dauid.

ADIVTVS virtute tua Deus optime dextræ,
Gaudet & ex animo rex tua facta canit.

Ipsius impleſti vota omnia, quæq; petebat
Omnia te large diſtribuente tulit.
Ipsi præueniens etenim bona cuncta dediſti,
Obrizi cingens æris honore caput.
Si roget vt plures poſſit ſupereſſe per annos,
Ipsius innumeros tu facis eſſe dies.
Omnibus illa tuæ præfert decora inclita famæ.
Tu facis hunc ſummo laudis honore coli.
Ipsius æternos benedicis nomen in annos.
Gaudebit vultus lætus amore tui.
Confidens etenim Domino Rex ſpirat in ipſo,
Perpetuo conſtans in bonitate Dei.
Omnes dextra tuos tua perſcrutabitur hoſtes,
Incidet in tales inuida turba manus.
Ipſos tu ſtatues velut ardente igne caminum,
Tempore quo vultus effluet ira tui.
Ipſe ſuos certe Domini furor opprimet hoſtes,
Sic premet, vt totos deuoret ignis edax.
Ipſorum non eſſe ſines, nec viuere fructus,
Nulla bis venturæ ſemina prolis erunt,
Intendere malum quoniam tibi, nec potuerunt
Perficere incœpti præmeditata ſui.
A iuſtis ſeparabis eos ceu fragmina dorſi,
Dirige in hos nerui ſpicula recta tui.
Surge tuæ virtute potens, & robore dextræ:
Nos tua dicemus facta ſtupenda Deus.

SCHOLIA.

ADIUTUS) Narratio eſt. IPSIUS AETER.) Senten-

Sententia Hebraica eſt, ponis eum in benedictionibus in perpetuum, id aptius intelligitur actiue, vt alij per eum benedicantur, quam paſſiue. OMNES DEXTRA) De ſynagogæ interitu altera prophetiæ pars, SURGE) Addit votum, vt properentur iſta.

PSALMUS XXII.

Deus Deus meus reſpice in me.

ARGUMENTUM.

Ceu coram videat, ſic explicat omnia Chriſti
Paſſuri lacrimas, vulnera, probra, crucem,
Quem non hæc moueant lacrimoſæ verba querelæ,
Durius hunc ſaxo pectus habere putem.

Eſt prophetia de Chriſti paſsione, morte, reſurrectione, & regno poſt mortem, ac Eccleſia. Singulare autem eſt, quod ita manifeſte prædicit vulnera pedum ac manuum, ludibria Iudæorum & blaſphemas voces, ſortem diuidendarum veſtium, &c. Chriſto paſſuro ſub finem legis, cum aurora Euangelij orietur.

Vincenti Pſalmus David de cerua auroræ.

MI Deus, ô animæ ſpes vnica & vltima noſtræ,
Omnia qui rerum iura ſalutis habes.
Cur Deus abiectum me ita tempore deſeris iſto?
Quo tibi præcipue reſpiciendus eram.
Quam te non mea verba mouēt? quam flet⁹ ab ipſo

Omnis abest ferres vt mihi dexter opem.
Aucupor integros lacrimis tua nomina soles,
Auersa querulus abnuis aure preces.
Nocte vigil multis tacitas vlulatibus auras
Solicito, requies nec venit vlla mihi.
Tu tamen ille Deus, Deus & sanctissimus idem es,
Cuius Iudæo laus in honore viget.
In tua sperabant maiores numina nostri,
Auxilium sensit spes animosa tuum.
Rebus in afflictis illi te in vota vocabant,
Non poteras iunctos deseruisse tibi.
Spe certa propriam tibi commisere salutem,
Nec tibi confidens est pudefacta domus.
Reptilis ipse autem merito, & sine nomine vermis,
Bruti non hominis pectus habere ferar.
Opprobrium triuiale hominum, quem despicit om-
Qui quota vel mediæ nomina plebis habet. (nis
Qui me cunq; vident ceu pondus inutile terræ,
Rugas ceu naso rhinocerotis agunt.
Ora, sed exertis ringuntur hiantia linguis,
Turba, minax ronchis, docta mouere caput.
Hic aliquis, Dominũ iam nũc eat, inquit, ad ipsum,
Si modo quæ merito damna queratur habet.
Liberet ille suum, si sic, vt iactat, amatur,
Dilectum ærumnis liberet ille suum.
Me tamen ipse meæ duxti genetricis ab aluo,
Te per, adhuc sugens vbera, nixus eram.
Editus in lucem tibi adhæsi protinus vni,
Tu Deus ex vtero matris es ipse mihi.

Ne procul hinc abeas, ne longe abscesseris autem,
Nam prope sunt quæ me dura pericla manent:
Non procul hinc absunt curæ, sæuiq; labores,
Sed nec adest misero qui ferat vllus opem.
Turba velut miserum vitulorum circuit ingens,
Præualidi cingunt ad latus omne boues.
Ora adaperta in me & rictus habuere patentes,
Vt leo, qui prædam corripit ore fremens,
Sicut aqua effusus, diffluxi totus, & intra
Me mea sunt laxata omnibus ossa locis.
Non secus ac æstu radiorum cera liquescens,
Diffluxit robur pectoris omne mei.
Sic mihi quæ fuerat virtus exaruit omnis,
Vt proiecta nihil testa liquoris habens.
Nescia lingua loqui siccis in faucibus hæsit,
Et mea mortifero puluere membra tegis.
Circum nam venere canes, me plurima circum
Fœta malis, falsi prodiga, turba stetit.
Mortifero fodere manus mihi vulnere vtrasq;
Peruia sunt pedibus vulnera facta meis.
Omnia dinumerare queas in me ossa, sed ipsi
Spectantes gaudent me mala tanta pati.
Partiti secuere meos sese inter amictus,
Et mea sortito subdita vestis erat.
Tu solitam ne differ opem, ne longius absis,
Mi Deus afflicto, nam potes, affer opem,
Da rogo in hanc vitam ne sæuiat hosticus ensis,
Ne canis hanc animam deuoret ille ferox.
Erue me rapido frendentis ab ore leonis,

Vnica cornigeræ cornua frange feræ.
Vera laude meis tua nomina fratribus edam,
Agnoſcet laudes concio tota tuas.
Carminibus celebrate Deum quicunq; timetis,
Qui de cunq; tua ſunt Iacobe domo.
Omne quod à magno genus Iſraële profectum eſt,
Ipſius ad dextræ facta ſtupenda tremat,
Exilium non auxilio contemſit egentis,
Nec retro vultus abdidit ora ſui.
Quin potius iuſtis precibus ſe in vota vocanti,
Nequaquam ſurdis auribus eſſe tulit.
Me celebrante tuis Eccleſia magna ſonabit,
Concio plena tuis laudibus omnis erit.
Vota Deo mea perſoluam ſpectantibus ipſis,
Quos Domini vacuos non ſinit eſſe timor.
Da quod edant humiles, epulis ſaturentur opimis,
Qui mites animos, qui pia corda gerunt.
Tollite laudantes quicunq; requiritis ipſum,
Perpetuos viuant pectora veſtra dies.
Omnibus hæc totum vulgetur fama per orbem.
Vnius vt Domini tradita iuſſa colant.
Vnius vt Domini venerandum numen adorent,
Quæ gentes terræ climata cunq; colunt.
Ipſius eſt etenim regni ſine fine poteſtas,
Ipſe habent in cunctis gentibus imperium,
Et qui diuitijs partis vtuntur, adorent
Ipſum, qui terræ pinguia quæq; vorant.
Et qui fœta ſitu confecti corpora ſordent,
Quiq; animæ vitam non ſinit eſſe ſuæ,
Natio

Natio venturo de semine seruiat ipsi,
Virtutes Domini secula cuncta scient.
Posteritas ventura Dei præconia laudum
Concinet, & populis commemoranda dabit.
Iusticia ipsius in toto cantabitur orbe,
Ipse quod hoc tantum fecerit autor opus.

SCHOLIA.

MI DEUS) Querela, quod non respiciatur à Deo. QUAM TE) Amplificat querelam collatione; alij cum orarent, exauditi sunt, tu me non exaudis. OPPROBRIUM) Narratio, quæ continet commemorationem calamitatum, ac primum commemorat blasphemas voces. ME TAMEN) Confirmat se contra illa ludibria, scio me tibi curæ esse, quantumuis videar à te negligi. TURRA VEL.) Pergit narrare calamitates suas. SICUT AQUA) Magnitudo afflictionum. TU SOLITAM) Narrationi subijcit precationem vehementissimis affectibus abundantem. VERA LAUDE) Hic incipit prophetia de Christo glorioso, liberato à doloribus mortis & regnante per Euangelion in mundo. ME CELEBRANTE) Nouus cultus Ecclesiæ abrogatis cultibus legis. DA QUODEDANT.) Ecclesia ex diuitibus & pauperibus, NATIO) Nouus cultus. IUSTITIA IPSIUS Non nostra aut operum iusticia.

PSALMUS. XXIII.

Dominus regit me & nihil mihi.

ARGUMENTUM.

Dona Dei agnoſcens & ſacri munera verbi,
Ambulat, & recta ducitur ille via,
Non ſecus hunc, ac paſtor ouem, ſi forſan aberret,
In ſua reſtituit paſcua vera Deus.

Eſt mire ſuauis & elegans Pſalmus, in quo prædicat beneficia, & pro ijs gratias agit, quibus Deus Eccleſiam ſuam cumulat, quod eam ſicut paſtor ouem, verbo paſcit, conſolatur, gubernat ac tuetur.

Pſalmus Dauid.

NVLLA petendarum mihi deerit copia rerum,
Paſcit vt innocuas me Deus inter oues.
Per loca me ſtatuit viridantibus herbida pratis,
Ducit & ad riuos lene fluentis aquæ.
Collapſas animi vires mihi reddit, & ipſum
Iuſticiæ ducit per loca tuta viæ.
Ipſius vt videam verarum nomina laudum,
Hoc duce tam felix hæc mihi trita via eſt.
Siue per obſcuras vmbris loca condita valles,
Semita ſit pedibus conficienda meis.
Non metuam, quia te duce, nulla pericla nocebunt,
Me baculi ſeruat virga timenda tui.
Diuitis apponis mihi ſplendida fercula cœnæ,
Vt doleat ſpectans talia liuor edax.
Balſameo caput vnxiſti mihi pingue liquore,
Vbere fudiſti pocula plena mero.
Quin tua me clemens pietas, & cura ſequentur,
Donec in hoc aliquis corpore ſanguis erit.

Ipse quidem Domini sublimia templa tenebo,
Caltor & huic longo tempore fidus ero.

SCHOLIA.

NULLA) Narratio. PASCIT) Pascis COL-LAPSAS) Lætificat. IPSIUS UT) Docet & gubernat.) NON ME TUAM) Defendit in periculis. DIVITIS) Quod antea pascua dixit, nunc mensam vocat. Insignis consolatio, quod hæc Deus Ecclesiæ & membris eius perpetuo conseruabit.

PSALMUS. XXIIII.

Domini est terra & plenitudo.

ARGUMENTUM.

Immortale Dei regnum fore prædicat orbi
Ex Euangelicæ vocis honore tubæ,
Si quis ad historiam tamē hæc trahat, ille probabit
Forte Iebusæa de regione cani.

Est prophetia de regno Christi seu Ecclesia per totum mundum sparsa, quam describit ceris, quod habeat, sanam doctrinam cor purificatum fide, & vitæ innocentiam. Habet autem grauem adhortationem in fine, sicut secundus Psal.

Psalmus Dauid.

IN manibus Domini terra est, & quicquid in ipsa (est,
Ipsius & quisquis rura colonus arat.
Maxima nam stabilē super æquora cōdidit ipsam,
In rapido iaciens robora prima mari.
Hanc super & fluuios, super ædificauit & amnes,

Omnia

Omnia qui varijs flexibus arua secant.
Quis iuga conscendet diuini altissima montis?
Ipsius oraclo quis loca sacra colet?
Integer & vitæ maculis non oblitus vllis,
Nec falsum spirans, nec nisi vera loquens,
Hunc Domini pietas, & gratia larga fouebit,
Saluus hic, ille Dei munere iustus erit.
Hoc genus est hominum, quod & æstimat, inuenit
Qui vultus cupidi sunt Iacobe tui. (ipsum
Tollite claustra fores, æterni absistite vectes,
Laudis vt introëat Rex decus omne ferens.
Rex nouus iste quis est, quem gloria tanta coronet?
Armorum Dominus, militiæq; potens.
Pandite claustra fores, rigidæ date lumina portæ,
Vt laudum introëat Rex genus omne ferens.
Quis Rex iste, quis est, cui sint ea nomina laudum?
Virtutum Dominus Rex decus illud habet.

SCHOLIA.

IN MANIBUS) Narratio, Deus est Deus non Iudæorum tantum, sed & gentium. INTEGER) Ecclesiæ descriptio. NEC FALSUM) Verbum fide retinens: nam doctrinam significat. TOLLITE) Adhortatio ad reges & principes mundi, vt verbo cedant, & id amplectantur. QUIS REX) Hæc interrogatio significat mundum nolle cedere Euangelio.

PSALMUS. XXV.

Ad te Domine leuaui animam.

ARGUMENTUM.

Expetit ingenti succensum pectus amore,
Ex verbo veram discere posse fidem.
Ne cadat afflictum, ne debilitetur in vllis
Cladibus, ô quantum est dogmata vera sequi.

Est precatio, in qua orat, vt Deus eum gubernet verbo, peccata condonet, & ab omnibus periculis, quæ ab hostibus Ecclesiæ impendent, liberet. Ostendit autem eleganter affectus orantium in vera fide, qui nunc seipsos consolantur, nunc se cohortantur, nunc iterum ad orationem redeunt, &c.

Psalmus Dauid.

SVMME parens rerum magni faber vnice mundi,
Ad te sunt animæ vota leuata meæ.
Spes mea ne sine confundi, ne perfidus hostis
Scrilego casus rideat ore meos.
Nam tibi fidentum nemo confunditur vnquam,
Impius at contra scandalon ipse sibi est.
Pange vias mihi quæso tuas, mihi semita constet
Proxima, quæ legis ducit ad acta tuæ.
Erudiens tua vera fides, mea corda gubernet,
Mi Deus, in totum spes mea facta diem.
Nunc animum solutæ subeat pietatis imago,
Quæ tua primæuo semper ab orbe fuit.
Ne mea respicias fatuæ peccata iuuentæ:
Sed miserere, opus hoc sis memor esse tuum.

Cumq;

Cumq; nihil bonitate tua præstantius vsquam
Extet,& huc semper sit tua larga manus.
Iustus & excellens Dominus per lubrica lapsos
Erigit,& recta nos docet ire via.
Erudit extorres,& per rectissima ducit,
Quos humiles dubijs passibus ire videt.
Omnibus in factis pius est pater,atq; benignus,
His qui sancta piæ fœdera pacis amant.
Per te,perq; tuum cunctis venerabile nomen,
Da veniam erratis,sunt quia magna,meis.
Ecquis erit Dominum metuat qui pectore toto?
Illius electam diriget ipse viam,
Affluet huic fœcunda bonarum copia rerum,
Huius posteritas orbis habebit opes.
Consilia his arcana Dei sunt cognita solis,
Illius iratum qui timuere manum.
His agnosse dedit sua fœdera,qualia nunquam,
Nec caro nec sanguis fœdera nota tenent.
Mente Deum vigili obseruans non flectar ab illo,
Vt de casse meos liberet ipse pedes.
Respice nunc me me,& miserere indigna ferentis,
Supplicis afflicti respice vota tui.
Anxietas miserum conturbat plurima pectus,
Nunc age tam rebus tristibus affer opem.
Respice quos patior casus,durosq; labores,
Atq; animi dele vulnera cuncta mei.
Aspice quam multis petar vntiq; ab hostibus vnq.
Vtq; premant odio non faciente modum.
Eripe me his inuicte malis,ne numine fiscum

Vincere

Vincere me pudeat non potuisse tuo.
Simplicis hanc animam vitæ pater optime serua,
Cuius tota tuæ pendet ab arce salus.
Gentis vt asserues Israëlitidos oro
Semina, & à populo cuncta pericla fuges.

SCHOLIA.

SUMME) Patheticum exordium. NAM TIBI) Sententia, qua se excitat. PANGE) Propositio precationis, vt gubernet eum verbo. NUNC ANIM.) Subijcit propositioni rationem à præteritis beneficiis & misericordia Dei, qua vna debet niti omnis oratio. IUSTUS ET EXCEL.) Prædicat misericordiam Dei. vt ita se excitet ad fortius orandum, ECQUIS ERIT) Postquam prædicauit misericordiam Dei, addit nunc adhortationem ad pietatem plenam maximis promissionibus. CONSILIA HIS ARCA.) Arcana, vocat doctrinam remissionis peccatorum, quam non norunt securi & præsumtuosi, sed timentes Deum. RESPICE) Tertia pars precationis, vt liberet à periculis. GENTIS UT) Significat hanc orationem pertinet ad Ecclesiam.

PSALMUS XXVI.

Iudica me Domine, quoniam.

ARGUMENTUM.

Mundus hypocrisios tantum nunc peste laborat,
Vt sint, qui verum, turba pusilla, vident,
Innumeros qui falsa docent, testatur, & orat
Ne se corripiat debita pœna malis.

Est preca-

Est precatio Ecclesiæ contra falsos fratres,& Ecclesiam impiorum, damnantium Euangelion tanquam hæresin,& varie calumniantium pios. Ac habet insignem descriptionem Ecclesiæ piorum & impiorum, quid vtraq; faciat.

Psalmus Dauid.

IVDICIO mea vita tuo Deus vnice constet,
Candida si, qualis debuit esse, fuit.
Confidens Domino vitam securus agebam,
Nec stabiles lapsum destituere pedes.
Excute quæso mei pater intima viscera cordis,
Affectus omnes qua ratione feram.
Semper enim præsens tua me clementia firmat,
Et tua me vere viuere verba docent.
Haud vnquam vitam cum vana loquentibus egi,
Odi cuncta viros qui simulanter agunt.
Concilia & cœtus mihi displicuere malorum,
Impia conantis nullius hospes ero.
Innocuas pietate manus ceu fonte lauabo,
Obseruans aræ cornua sancta tuæ,
Atq; profunda tuas mea laudes audiet auris,
Vt quæcunq; facis facta stupenda canam.
Tecta tuæ veneranda domus ego semper amaui.
In quibus est laudis gloria fixa tuæ.
Ne precor hanc animam cum peccatoribus aufer,
Nec quibus est fusi sanguinis alta sitis.
In manibus quorum scelus est & fraudis abunde,
Quorum falsa nocens munera crimen habent.

Ipse

Ipse autem innocuæ traducam tempora vitæ,
Eripe me vitijs, & miserere mei.
Semper amans recti, semper sine crimine vixi,
In populo laudes eloquar ipse tuas.

SCHOLIA.

CONFIDENS) Precatio contra aduersarios. Opponit autem innocentiam suam calumnijs aduersariorum. CONCILIA) Commendat in Ecclesiam fiduciam misericordiæ, odium falsæ doctrineæ, & studium verbi. NE PRECOR) Redit ad precationem, & accusat aduersarios. AMANS RECTI) In Hebræo est: Ego in integritate incedo. Id ad verbum & doctrinam referendum. &c.

PSALMUS XXVII.

Dominus illuminatio mea, &c.

ARGUMENTUM.

Tu plagas animi iam passus, & anxia vitæ
Vulnera, quæ sancta pro pietate tulit.
Hostibus insultat, mundum contemnit, & ipsi
Corda fouet soli fidere docta Deo.

Est insignis Psalmus, prior pars habet gratiarumactionem pro liberatione præterita. Secunda pars est oratio, in qua petit, vt in verbo Dei seruetur, & defendatur ab insidijs aduersariorum. Habet autem admistas multas illustres consolationes, qualis illa est, Pater & mater dere-

liquerunt me, Dominus autem assumsit me, &c.

Psalmus Dauid.

QVI patrijs totum radijs illuminat orbem,
Qui lux est mundi, lucis origo Deus.
Ille meas tenebras in lucem vertit, & auras
Dispulit inferna pestilitate graues.
Tota mente meæ curam gerit ille salutis,
Quem metuam, cuius sit grauis ira mihi?
Ille meæ, virtus, decus, aura, potentia, vita est,
Ad cuius trepident pectora nostra minas?
Irruet hostis atrox me contra, vt corpore in isto,
Quicquid inest viui sanguinis omne trahat.
Irruet, affliget, curis ingentibus anget,
Sed velut impingens corruet ante diem.
Quid mihi si positis moueant fera prælia castris,
Nullus in hoc gelidus pectore sanguis erit.
Et licet innumeris legionibus arma capessant,
Hæc erit in tacito spes mihi clausa sinu.
Vnus à Domino voti damnabor, & esse
Nil moror, ipsius vt templa beata colam.
Ipsius vt tanquam nitida contempler in aula,
Donec erunt vitæ flamina firma meæ.
Occuluit siquidem gelida me sicut in vmbra,
Cum premerent animam tempora dura meam,
Et velut occultum sua sub tentoria ducit,
Culmina deinde meum tollit ad alta caput.
Hostibus ipse meis dominabor, & altior ibo,

Hoc duce

Hoc duce, qui circum tot mihi damna ferant.
Ipsius ante aras nostra cadet hostia dextra,
Plurima quæ laudum iubila plena sonet.
Huic arguta nouos referunt Psalteria cantus,
Huic modulata frequens carmina Psalmus erũt.
Audi verba Deus timida te voce vocantis,
Hic rogo ne duris auribus esse velis.
De te sæpe meo verba hæc in corde loquebar,
Sit faciem cunctis cura videre meam.
Ipse tuam quæro faciem pater optime rerum,
Vnica te solum cura videre mihi est.
Nunc illos ne auerte tuos neue occule vultus,
Neue tuo famulo durior esse velis.
Te sine non alia est ratio, quæ seruet egentem
Auxilio, sine te non venit vlla salus.
Quare age seruatum toties ne desere seruum,
Vna salus rebus cœlifer alte meis,
Et quoniam proprij me deseruere parentes,
Colligis exilij membra relicta mei
Pande vias, quas ingrediar, me semita ducat
Recta per hostiles, te præeunte, manus.
Obsecro ludibrijs ne me permitte malorum,
Opprobrio falsis testibus esse veta.
Plurima nam mendax contra me turba coorta est,
Qui nisi quod vanum est nil didicere loqui.
Credo equidem me posse frui bonitate piorum,
Qua locus est viuis, vitaq; morte carens.
Quisquis es, à Domino totus pendeto, tibiq;
Sic animo consta, fortis vt esse queas.

Ille tibi vires roburq́; in corpora mittet,
Tantum perge Deo fidere, saluus eris.

SCHOLIA.

QUI PATRIIS) Gratiarum actio, in qua recitat præterita beneficia. VNIUS) Precatio, vt Deus in templo, hoc est, in verbo & cultu suo seruet. OCCULUIT) Ratio, cur id petat. Quia per verbum habent firmam consolationem contra omnia mala. IPSIUS ANTE) Pollicetur pro beneficio gratum cultum. AUDI) Petit, vt porro etiam sic gubernetur. DE TE SAEPE) Sententia est, tua vox & mandatum tuum est, ut omnes quærant tuam faciem, hoc est, à te expectent & orent liberationem. Id ego facio, quæro faciem tuam, &c. NUNC ILLOS) Alia ratio petitionis à necessitate, ideo oro, Quia sine te nulla est salus. PANDE VIAS) Altera pars orationis contra impios doctores, qui persequuntur bonos. TANTUM PERGE) Insigne Epiphonema, Expecta Dominum, fortis est.

PSALMUS XXXIII.

Ad te Domine clamabo, Deus.

ARGUMENTUM.

In Saulem & Sauli similes est ista precatus,
Qui blandas linguas, pectora praua gerunt.
His precibus sæuos contra nos vtimur hostes,
Qui lingua pacem, pectore bella ferunt.

Apparet hunc Psalmum à Dauide scriptum, cum periclitaretur propter regnum, ad quod

quod diuinitus erat vocatus per Samuelem. Est autem precatio, in qua petit defensionem contra hostes, qui aperte nihil moliebantur; sed insidijs agebant omnia, sicut Saul initio faciebat.

Psalmus Dauid.

SPES mea summe Deus tibi vota precesq; ferentem
Respice, nec fias ad mea verba tacens.
Ne si forte preces pater auersere rogantis,
Sim velut in foueam qui violenter eunt.
Audi quæso preces quo tempore cunq; precabor,
Extendamq; humiles ad tua templa manus.
Ne me cum reprobis puni, qui blanda loquuntur
Consilia, ac tacite pectora praua gerunt.
Tu meritis horum da munera digna, nec ipsos
Respice, mercedem quam meruere ferant.
Facta etenim neglexerunt diuina volentes,
Trudito ad ima, illos non super alta vehe.
Gloria, laus & honor tibi sit pater optime rerum,
Qui facili nostras accipis aure preces.
Pectoris ipse mei Deus est certissima virtus,
Eximium est robur pectoris ipse mei.
Hoc ego ceu clypeo nixus ferar obuius hosti,
Hoc etenim victrix dextera facta mea est.
Pectoris atq; animi fixa est spes omnis in ipso,
Ipsius in laudes carmina nostra fluent.
Ille etiam vires & robur subdidit ipsis,
In quibus & Christum roborat ipse suum.

Nunc populum ferua,qui te colit vnicus hæres,
Atq; tuæ curam posteritatis habe.
Pasce tuum populum,tibi pectora fida guberna,
Cuncta pater tecum tempora donec erunt,

SCHOLIA.

SPES MEA) Propositio, Deus exaudi me. NE SI FORTE) Ratio,quia absq; te si sit,perij. AUDI) iam explicat precationem, quomodo velit audiri. FACTA ET ENIM) Putant mea temeritate fieri,quod tu iussisti. GLORIA) Gratiarumactio. PECTORIS) Epiphonematica sunt hæc. CHRISTUM) Id est, me, quem iussit vngi in regem. NUNC POPULUM) Orat pro tota Republica.

PSALMUS. XXIX.

Afferte Domino,filij Dei afferte.

ARGUMENTUM.

Vox Euangelij totum spargenda per orbem,
Hic quoq; Iessæo dicitur esse seni.
Admonet vt quoscunq; homines mirātur honores,
Ante Deum discant vilius esse nihil.

Est prophetia de regno Christi,quod per Euangelion erat parandum. Est autem totus Psalmus allegoricus, sicut prophetæ quoq, similibus allegorijs hæc mysteria inuoluerunt.

Psalmus Dauid.

HVC agite,huc afferte Deo decora omnia laudū,

Quos alijs virtus ante superba tulit.
Et decus & laudem Domino date nomina digna
Ipsius, atq; ipsum quæ decuisse queant.
Huic & adorantes in sancto assistite templo,
Accipiat veras regia sancta preces.
Vox Domini superiexit aquas, cui gloria soli est,
Intonat ipse super flumina magna Deus,
Vox Domini virtute potens, vox magna, decensq;,
Omnia confringens, omnia concutiens.
Vox Domini cedros confringens, franget & ipse
Voce cedros Libani concutiente Deus.
Nec secus ac vitulos facit exiluisse, potentis
Voce Dei trepidas concutiente Cedros.
Præcipuè Libanum ingentē commouit et Hermon,
Vnius vt cornu quale fuisse ferunt.
Vox Domini flammas disrumpit & excutit ignes,
Desertum Domini vox trepidare facit.
Vox Domini loca commouit deserta Cadessi,
Quā loca Sinaici verticis astra petunt,
Magna Dei trepidas mouere tonitrua ceruas,
Et fœtus grauidæ parturiêre nouos.
Verba Dei vastas nudarunt arbore syluas,
Amplius & solitas non habuere comas.
Ipsius in templo Domini dicentur honores,
Dicetur summo gloria summa Deo,
Diluuium Dominus sedet vt graue præparet orbi,
Aeterni Dominus nomina regis habet.
Ille suo vires populo dabit, omnibus, illo,
Dante salutiferæ commoda pacis erunt.

SCHOLIA.

HUC AGITE) Exordij loco ponit adhortationem, vt omnes ſeparent.ad obediendum Euangelio. VOX DOMINI) Narratio, Euangelion vulgatur in totum orbem. VIRTUTE POTENS) Significat fructus verbi, quod arguit peccati omnes, & poſtea erigit iterum. PRAECIPUE) Hic ſynagogam ſignificat. DESERTUM) Vis verbi penetrans. VOX DOM. LOCA) Hic gentes ſignificat, ad quas etiam affertur Euangelium. IPSIUS IN) Hic cultus Dei in nouo Teſtamento. DILVVIUM) Diluuium hoc, liberum eſt vel ad Baptiſmum, vel totum Euangelion referre. Nam Petrus quoque baptiſmum cum diluuio confert.

PSALMUS XXX.

Exaltabo te Domine quoniam.

ARGUMENTUM.

Liber ab ærumnis, quibus anxius ante fuiſſet,
Salua, Deo grates, pectora lætus, agit.
Cernis vt exultet, quantusq́, affectibus intus,
Spiritus erumpat per ſua verba foras

Eſt gratiarum actio, quod liberatus ſit vel à morbo peſtifero, vel à tentationibus, in quibus quidam mortis guſtus eſt. Habet autem inſignem commendationem miſericordiæ Dei & conſolationem, quod Deus, etſi affligit ſuos, tamen iterum liberet, ſicut ditit: Momen-

tanea est ira eius, & voluntas eius, vt viuamus, vesperi adest fletus, mane, exultatio & c

Psalmus & canticum dedicationis domus Dauid.

IN TVA perpetuas attollam nomina laudes,
Mi Deus, & caussa est cur ita semper agam.
Nam me mortifera tanquam de sorde leuatum,
Lucida iussisti tollere ad astra caput.
Inde nec exultare meos mihi passus es hostes,
Gaudia ne de me qualiacunq; ferant.
Mi Deus ingenti sanasti vulnere læsum,
Cum peterem tua vis vt mihi ferret opem.
Ad Styga delapsum reuocasti ad lumina vitæ,
Nunc quoq; quod viuo, muneris omne tui est.
Ne morerer tua seruauit me dextera viuum,
Frigidus effossa ne sepelirer humo.
O igitur Domino præconia dicite laudum,
Quorum certa Dei pendet ab arce salus.
Quamq; potestis ei dignas persoluite grates,
Ipsius vt memores nomina sancta canant.
Ipsius ira breuis cito præterit, exit in ictu,
Quam cito consumta fulgura nube solent.
Quos amat, his vitam tribuit, duce viuitur illo,
Cum morerer vitam reddidit ille mihi.
Vespertina graues traxere crepuscula fletus,
Immoderata nouum gaudia mane tulit.
Cum sors aspiceret læto me candida vultu,
Perpetuam rebar posse manere loco.

Nam tua sancta mihi stabilivit sceptra voluntas,
Quæ duce te firmi culminis instar habent.
Mox vero vt placidi vertisti lumina vultus,
Turbato attonitus pectore totus eram.
Ad te confugiam supplex, tua numina poscam,
Ante thronum veniet nostra querela tuum.
Quid tibi contulerint, quidue vtilitatis habebunt,
Si mea quis rapidæ corpora mandet humi?
Anne tuum sterilis celebrabit puluis honorem?
Numne tuam dicent ossa sepulta fidem?
Nunc precor exaudi pater, & miserere precantis,
Rebus in afflictis, nam potes, affer opem.
Tu iucunda meum vertisti in gaudia luctum,
Mutata est læto mœsta querela choro.
Tu mea ferali spoliasti corpora sacco,
Cinxerunt nostrum gaudia vera latus.
Vt mea lingua tuas canat omni tempore laudes,
Nec sileant nomen carmina nostra tuum.
Perpetuo tua facta canam, tibi maxime rerum
Et merito grates hic & vbiq; feram.

SCHOLIA.

IN TUA) Gratiarumactio. NAMME) Ratio, in qua commemorat beneficium. O IGITUR) Hortatur ad gratiarumactionem alios quoque. IPSIUS IRA) Ratio adhortationis. CUM MORERER) Probat rationem suo exemplo. AD TE) Precatio. QUID TIBI) Ratio precationis, ad gloriam tuam pertinet, si me serues. Tu IUCUNDA) DA) Redit ad gratiarumactionem.

PSAL-

PSALMUS. XXXI.

In te Domine ſperaui,non con.

ARGUMENTUM.

Quos agat affectus duris vita anxia rebus,
Quas eadem grates libera facta ferat:
Hoc tibi Pſalmographus depinxit carmine vates,
Cuius vt agnoſcas munera, diſce ſequi.

Eſt precatio,ſed in qua varij affectus cernuntur,nunc laudantium Deum,nunc tierum trepidantium, & orantium ad Deum, nunc adhortantium alios quoq; ad fidem, &c. Hæc varietas magnam conſolationem habet, oſtendit enim ne ſanctos quidem ſemper eadem eſſe animi firmitudine contra mala.

Vincenti Pſalmus Dauid.

CVIVS ab humanis non eſt effabile nomen
Vocibus,ô rerum ſpes,via, vita, ſalus
In te præſidium ſtatui mihi,tota ſalutis,
Spes eſt in manibus condita noſtra tuis.
Ne ſine,vt incutiant aliquem mihi adacta ,pudorē.
Scandala,ſed ſolita me tueare fide.
Huc age flecte tuas quibus omnia percipis aures,
Et cito fer,ſupplex quam tuus ambit,opem.
Sis mihi in auxilium tanquam fortiſſima rupes,
Quam vis armorum frangere nulla queat,
Sis vice munitæ quam nemo euerterit arcis,
Illa domus noſtræ cura ſalutis erit,

Tu ſi-

Tu siquidem turris fortissima, tu mea rupes,
Tu mihi dux igitur, tu mihi rector eris,
Quæ posuere mali, de retibus erue captum,
Plus alijs longe roboris vnus habes.
Accipere hanc animam manibus digneris amicis,
Et commendatam fer precor esse tibi.
Nam tua me pietas & ab hoste & peste redemit,
Vno te, poterit verius esse nihil.
Odi qui magicas vitam coluere per artes:
Omnis at in Domino spes mihi fixa manet.
Cum me lætifica facias pietate beatum,
Quî potero laudis non memor esse tuæ?
Hæc mihi gaudia erunt propria, hæc mihi vota (manebunt,
Læter vt ex animi dexteritate tui,
Nam mea perculsi sanasti vulnera cordis,
Depulit ærumnas & tua dextra meas.
Nec me passus eras includi hostilibus armis.
Lata via est pedibus, te duce, facta meis.
Respice me, miserere pater. pius esto roganti,
Nam miser ærumnis opprimor immodicis.
Assiduo facies contabuit anxia luctu,
Sunt sua nunc animæ vulnera facta meæ.
Comminuit miserum pungens angustia ventrem,
Amisit vires anxia vita suas.
Languit assiduis consumta doloribus ætas,
Et mea me virtus deflua deseruit.
Delicta euertunt mea me, corda ægra fatiscunt,
Nec succus miseris ossibus vllus inest.
Omnibus opprobrium contẽnor ab hostibus, et sum

Factus

Factus vicinis fabula fœda meis.
Digressum foribus noti fugere, nec ægro
Vllus amicorum ferre volebat opem.
Non est vlla mei ratio super amplius vllis,
Ac si me fati vincula dura ligent.
Ceu nunquam fuerim, me obliuiscuntur amici,
Creditus abiectæ sum velut vmbra rei.
Nam mala fama meas multorum perculit aures,
Et quacunq; solet parte venire timor.
Dum male consultant, qua me ratione trucident,
Qua capiant animam conditione meam.
Nostra tamen soli tibi sppes constanter adhæret,
Nam mihi te præter quis Deus esse potest?
In manibus mea vita tuis, & tempora vitæ,
Eripe ab hostili me pater alme manu.
In me sparge tui radios & lumina vultus,
Esse tua saluum pro pietate sine.
Neue pudefiam fragilis discrimine vitæ,
Totus enim de te pendeo, teq; sequor.
Impia turba suo confusa pudore feratur,
Mutescat Stygios impius ante lacus.
Mendaces sileant de iusto falsa loquentes,
Dum fastu nimio turgida corda gerunt.
Quā bona seruasti te magna timentibus, & quam
Sunt ea secreta condita claue tibi?
Iam mundo spectante tuis bona quanta dedisti?
Submittunt fidei qui sua corda tuæ.
Occule sub latebris ipsos, ne turba malorum
Irruat, & captis iura superba ferat.

Ipſos ceu tacito tuguri ſub culmine condes,
Ne mala, iurgatrix lingua mouere queat.
Atq; hymnis & laude Deus digniſſimus omni eſt,
Qui mihi munita dexter in vrbe fuit.
Cum fugerem præceps, & ſpes iam nulla ſubeſſet,
Mens fuit abiectum me procul eſſe tibi.
Audiſti tamen, & precibus rata vota dediſti,
Abs te cum querula voce precarer opem.
Diligite ô animæ Dominum pia pectora, ſanctæ,
Is ſeruat fidei quos pia cura tenet.
Ille ſuperborum factis ſua iuſta rependit
Præmia, faſtoſos deſtruet ille viros.
Eſte viri conſtante animo. qui nomen amatis
Ipſius, hic vobis fortia corda dabit.

SCHOLIA.

NE SINE) Precatio. TU SIQUIDEM) Ratio precationis, Te ſolum habeo adiutorem. NAM TUA) Gratiarumactio pro liberatione. RESPICE ME) Redit ad precationem. ASSIDUO) Narratio, in qua commemorat afflictiones & pericla. OMNIBUS OPPROB.) Vide hic quomodo ſancti in mundo habeantur. DUM MALE) Repetit precationem, & oſtendit exemplum, quod nos in ſimilibus periculis ſequi debemus. IMPIA) Imprecatio contra hoſtes. QUAM BONA) Epiphonema, in quo prædicat Dei bonitatem, vt iterum ad gratiarum actionem accedat. ATQUE) Gratiarumactio. CUM FUGE.) Ecce affectus ſanctorum in tentationibus. ESTE VIRI) Adhortatio ad Eccleſiam, vt in periculo ſint conſtantes & expectent liberationem.

PSALMUS XXXII.

Beati quorum remissæ sunt.

ARGUMENTUM.

Quæ vis peccati, quæ sit natura reatus,
Ianua quæ veniæ, quo referenda modo.
Hic docet & sanctos peccati lege teneri,
Quæ tamen admittant crimina cuncta tegi.

Hic Psalmus habet doctrinam insignem de iustificatione, quod iusti & beati simus, non alia re, quam si peccata, quæ habemus omnes, non imputētur, tegantur, remittantur, hoc est, non iustificamur operibus aut lege; sed sola fide, quæ apprehendit misericordiam Dei, quam in Christo declarauit, sicut Christus dicit: Qui credit in me, non videbit mortem in æternum. Item: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.

Dauid erudiens.

FELIX cui peccata Deus patrata remisit,
Cuius vt inuolucro crimina tecta latent.
Felix cui Dominus vitium non imputat vllum,
Cuius aperta nihil pectora fraudis habent.
Certe ego cum iamdudum animo oblectante tacerē,
Nec praua admissum mente faterer opus.
Ossibus exhaustis corpus contabuit ægrum,
Dum gemitu assiduo pectora mœsta fremunt.
Me siquidem tua dextra premit noctesq; diesq;

Nullus

Nullus in hoc vltra corpore sanguis inest.
Sicut ab æstiuis arescit solibus humor,
Sic mea nil succi membra fouentis habent.
Propterea commissa palam peccata fatebor,
Nec mea ceu ducta crimina nube tegam.
Et tibi præcipue statui pater ista fateri,
Spes veniæ misero si qua venire queat.
Hæc ego dum meditor, tu crimina cuncta tulisti,
Mox per te scelerum gratia facta mihi est.
Hæc super orabunt omnes tua nomina sancti,
Tempore quo possint commoda ferre preces.
Quod mala si veniant tanq̃ mare fluctib. vndans,
Nullum his diluuium, nulla nocebit hyems.
Tu mihi præsidium, tua me protectio seruet,
Vt tibi seruatus carmina grata canam.
Firmabo ratione animum tibi, certa docebo
Signa pedum, qua tu progrediare via.
Prospiciam tibi vt attento tua lumine seruem
Omnia, vt ex nutu stet tua vita meo.
Ne similes fiatis equis brutisue caballis,
Bruta etenim cum sint hæc ratione carent.
Horum tu breuibus constringes ora lupatis,
Noluerint forsan si tua iussa sequi.
Impius ærumnas multas patietur, at ille
Qui didicit Domino fidere, saluus erit.
In Domino gaudete pij, nam gloria vestra est,
Qui geritis recta pectora plena fide.

SCHOLIA.

FELIX) Propositio: Beatus est, cui remissa sunt peccata. CERTE EGO) Ratio propositionis, sumta à própria experientia. Non potui esse quieto animo, priusquam crederem remissionem, sicut Paul. Rom. 5. Iustificati fide, pacem habemus apud Deum. HAC SUPER) Alia ratio ab exemplo totius Ecclesiæ: expende autem quid sit sanctos orare remissionem peccatorum. TU MIHI) Adhortatio, vt omnes accipiant misericordiam, & credant remissionem peccatorum, hanc qui non accipiunt, hos comparat brutis. IMPIUS) Epiphonema, cui addit exhortationem ad agendas gratias tam misericordi Deo.

PSALMUS XXXIII.

Exultate iusti in Domino, rectos.

ARGUMENTUM.

Lætari iubet, & meritas persoluere grates,
Nomina iustifica qui pietatis amant.
Saluat enim seruatq; suos, nec deserit vnquam,
Quantumuis miseros perfidus hostis agat.

Est insignis gratiarum actio, in qua commemorat beneficia DEI, quod verbum dat, quod bonos defendit, malos punit, quod omnia condidit mirabiliter, &c. Pertinent autem hæc ad consolandos nos, vt cùm sciamus, tam potentem DEUM nos habere, tanto certiorem in ipsum spem ponamus.

CONCIPITE ergo animis noua gaudia, tollite men-
Qui colitis pura simplicitate Deum. (tes,

Quorum nam fidei sunt pectora dedita rectæ,
Hos pia laudandum laus decet ante Deum.
Ipsius ad citharam fidibus cantate sonoris,
Ipsius & laudes musica nabla sonent.
Dulcisonos illi decachordi extendite neruos,
Dicite carminibus iubila plena nouis.
Recta etenim semper Deus est, & vera locutus,
Et quæcunq; facit, facta probanda facit.
Iudicat, & iusta considerat omnia lance,
Iusticiæ, cunctis æqua ferentis, amans.
Immensum Domini pietas est nota per orbem,
Tota suas illi terra fatetur opes.
Verbo cuncta Deus, cœli quoq; condidit orbes,
Oris & afflatu sidera pulcra sui.
Inclusas pelagi velut vtre coërcuit vndas,
Cuius adhuc nulli scire profunda dedit.
Tota Deum metuat proiectæ machina terræ,
Hunc timeat quisquis terrea regna colit.
Quod volet ipse etenim factum est quo tempore (dixit,
Hic si quando volet iussa peracta tenet.
Consilia, auersæ quæ gentes sæpe probarunt,
Dissipat & fraudi non sinet esse locum.
Quæ statuit Dominus rata sunt, & fine carebunt,
Consilia in summos non abolenda dies:
Felicem populum, cui se Deus ipse colendum
Obtulit, & cuius se dedit esse Deum,
Felicem populum, quem sic elegit, vt hæres
Ipsius æternus nominis esse queat.
Excelsi Dominus de summo cardine cœli
Intento

Intento humanas lumine spectat opes.
Prospicit humano cunctos è semine natos,
Cuncta sui spectans de regione throni.
Ipse regit mentes illorum, & pectora firmat,
Cuncta opera illorum, quæ regit ipse, videt.
Non iuuat armatum numerosa potentia regem,
Non redimit fortem vis generosa virum.
Fallet equus dominum, quem vincere posse puta-
Immodico quoniam robore fultus erat. (bat,
Qui Dominum metuunt, hos respicit ipse, nec vnq̃
Deserit, hostili nec sinit arte premi.
Qui pia diuinæ bonitatis munera quærunt,
Horum animas certa sæpe salute beat.
Hos prædura famis per tempora pascit egentes.
Ne miseros rapiat mortis auara manus.
Et nunc ad Dominum directa est nostra voluntas,
Fortia qui nostræ scuta salutis habet.
Pectora concipiunt noua gaudia nostra per ipsum,
Spes rata in ipsius nomine nostra manet.
Nunc tua nos bonitas diuûm pater optime seruet,
In te sperantes, vt tua turba sumus.

SCHOLIA.

CONCIPITE) Propositio: laudate omnes mecum Dominum, copia ostendit affectum gaudij. RECTA) Narratio beneficiorum Dei. IMMENSUM) Beneficentia. VERBO) Potentia. TOTA) Interserit adhortationem. CONSILIA) Impedit consilia tyrannorum. QUAE STATUIT) Epiphonema. EXCELSI) Pergit in narratione. NON IUVAT) Insignis antithesis, qua fiduciam

humanorum præsidiorum damnat & prædicat timorem Dei. ET NUNC) Redit ad gratiarumactionem. NUNC TUA) Claudit Psalmum precatione.

PSALMUS XXXIIII.

Benedicam Domino in omni tempore.

ARGUMENTUM.

Quod Deus orantum voce exaudiat omni
Tempore, viuendi quæ v prima, docet.
Omnes affligi veræ pietatis amantes,
Donec in hac vita morbida membra trahant.

Est idem argumentum cum præcedenti Psalmo, quem Dauid composuit, cum periclitaretur apud Abimelech, 1. Samuelis 21. Habet autem intertextas adhortationes suauissimas, & amplissimas consolationes, quod etsi affligantur sancti, tamen DEO curæ sint, &c. Est omnino Psalm9 pulcerrimus.

Psalmus Dauid, quando mutauit faciem suam coram Abimelech, qui expulit eum, & ipse abijt.

DICITE perpetuas Domino mea carmina laudes:
Tam iustum nullo tempore cesset opus.
Nostra Deo laudem nunquam non ora loquentur,
Huic mea non vnquam lingua tacebit iners.
Gloria nostræ animæ Deus est, hunc ergo loquetur,
Exul,

Exul, vt hæc ſpectans gaudia certa ferat.
Perpetuas Domino mecum nunc dicite laudes,
Tollamusq; ſimul nomina magna Dei.
Sollicito Dominum quærenti pectore fauſtum,
Annuit & placidum ſe dedit ipſe mihi.
Annuit aure mihi placida, mox abſtulit omnes
Terrores animo qui nocuere meo.
Gaudebunt, quicunq; Deo conſtanter adhærent,
Nec facies horum, quo pudefiat, erit.
Exul hic ad Dominum clamans, auditus ab ipſo eſt,
Quem ſimul ærumnis omnibus eripuit.
Qui Dominum metuunt ceu caſtris circuit illos
Peruigil, & ſaluos angelus eſſe facit.
Scire libet Dominus quam ſit bonitate ſuaui,
Huc ſenſus omnes vertite, ſcire licet.
Felicem quicunq; illi confidit, & audet
Sperare à Domino, qua releuetur, opem.
Sanctorum ex animo Dominum pia turba timete,
Nulla ita diſpoſitis copia deeſſe poteſt.
Eſurient dites, opulenti rebus egebunt,
Quærentes Dominum copia diues alet.
Huc agite ô pueri mea verba audite fideles,
Pectora vt erudiam veſtra timore Dei.
Qui cupis innocuæ traducere tempora vitæ,
Pacataq; bonos mente videre dies,
Sit tibi cura tuæ, ne deerret ad improba, linguæ,
Oraq; ne poſſint verba doloſa loqui.
Quæ bona ſunt facito, fuge quæ mala cunq; viden-
Maxima quæſitæ commoda pacis habe. (tur,

Ipse Deus iustos oculis pater aspicit æquis,
Ipsorumq; pia percipit aure preces.
Ipse suos vultus intendit in impia agentes,
De terra ipsorum nomina vt eijciat,
Ad Dominum fudêre preces, audiuit, & vltro
Auxilium iustis, quod petiêre, tulit.
Corda, prope est Dominus fractis, animosq; iacen-
Erigit, & miseros ad meliora leuat. (tes
Multa viro semper veniunt incommoda iusto,
Hoc duce cuncta tamen per mala saluus erit.
Omnia sic famuli custodiet ossa fidelis,
Vt ne vel minimum de tot abesse velit.
Impius aduersa quauis ratione peribit,
Qui iustum oderunt plurima damna ferent.
Liberat ipse animas Dominus de morte suorum,
Quiq; illi fident, hos mala nulla prement.

SCHOLIA.

DICITE) Propositio gratiarum actionis. PERPETUAS) Hortatur alios quoque ad gratiarum actionem. ANNUIT) Naratio, in qua exponit caussam, cur velit Deo gratias agere. GAUDEBUNT) De se loquitur Dauid. QUI DOMIN.) insignis consolatio, quod Angeli sint custodes piorum, 2. Reg. cap. 6. SANCTORUM) Adhortiones suauissimis consolationibus ornatæ. HUC AGITE) Docet timorem Dei. MULTA) Iusti affliguntur. OMNIA SIC) Sic Christus. Capilli capitis vestri numerati sunt, quãquam videri potest subindicasse resurrectioné carnis.

PSALMUS. XXXV.

Iudica

Iudica Domine nocentes me.

ARGUMENTUM.

Quam fieri noceant vesana calumnia verbo,
Carmine in hoc, vatis iusta querela, monet.
Regnet vt hæc regum sæuissima pestis in aulis,
Saulis ab exemplo condidit ista tibi.

Est precatio contra eos, qui præter meritum bonos oderunt & calumniantur, & tamen simulant pacem & amicitiam. Huiusmodi homines in aulis plerunq; sunt.

Psalmus Dauid.

AD TE confugio, tua numina pronus adoro
Summe parens, animi suscipe vota mei.
Obruor ærumnis, euertor fraude malorum,
Auxilium Misero ni tua dextra ferat.
Quare age conantes me perdere crimine cassum,
Perde suis technis, & nocuisse veta.
Corripe tela manu, scutum cape, tollere in ensem,
Vt manus hostilis te feriente cadat.
Condita victrici deprome hostilia dextra,
Hostibus vt possis obuius ire meis.
Dic animæ pater auxilij præsentis egenti,
Certa salus ex me debet adesse tibi.
Deficient ignominia, pudor obruet ipsos,
Insidias vitæ qui posuere meæ.
Per sua collapsi retro malefacta redibunt,
Turba malum capiti quæ meditata meo est.

Fiant vt paleæ quas quælibet aura moratur,
Et Domini miseros angelus exagitet,
Ipsorum via sit tenebris obducta profundis,
Fallat & impressos lubrica facta pedes.
Ales ab excelso iuuenis delapsus olympo,
His aliquo requiem non sinat esse loco.
Nam neq; tale aliquid, foueam fecêre, merenti,
Occultantem animæ retia tensa meæ.
Turbetur subito per non præuisa tumultu,
Intereat laqueo captus ab ipse suos.
Hic animus vero capiet noua gaudia ab ipso,
Cuius lætifica est plena salute manus.
Quæ mihi sunt, plenis affectibus intima dicent,
Summe Deus, similis quis queat esse tibi?
Qui facis afflictum robusti obtundere vires,
Atq; hostes inopem vincere posse suos.
Aduersum testes me producuntur iniqui,
Qui, quæ non didici dicere facta iubent.
Pro bonitate mea mihi facta indigna rependunt,
Aerumnas animæ deliquiumq; meæ.
Ipse autem quando sibi fata aduersa ferebant,
Vestitus sacco summa tegente fui.
Ipse tuli longis ieiunia cruda diebus,
Et tacitas fudi nocte dieq; preces.
Non secus ex illis ac si mihi proximus esset,
Non secus, ac frater forte fuisset, eram,
Sicut mater erat, natum quæ luget ademptum,
Pullaq; in arato corpore vestis erat. (quâ,
Contra ego cum premerer, cum sorte grauarer ini-

Lætantes

Lætantes aliquem vix habuere modum.
Conuenêre homines claudi, ſtudioq́; maligni
In me quo timui tempore tale nihil.
Hi mea diſcerpunt velut intima viſcera, nec dum
Sæuitiæ finem friuola peſtis habet.
Aſſentatores, & turba obnoxia ventri,
Dentibus infrendent in mea damna ſuis.
Quam pater iſta diu tandem te ferre iuuabit?
Quo me deiectum tempore reſtitues?
Eripe me tanti de colluuione tumultus,
Eſuriens auido ne voret ore leo.
Per populos tua facta canam, cœtuq́; frequenti
Materiam laudis commemorabo tuæ.
Nulla ferant de me noua gaudia, qui ſine cauſſa
Callidi, vt inſontem perſequerentur, erant.
Neue oculo nutante malum mihi deinde minentur
Qui cauſſas odij non habuere ſui.
Nam nil pacificum, ſed friuola verba loquuntur,
Verba quibus iuſtos per loca cuncta premant,
In me lata vagis deducunt rictibus ora,
Vah ea dicentes lumina noſtra vident.
Aſpicis hæc ſupreme parens, ne deſere mœſtum,
Ne ſileas, ne abſis longius inde mihi.
Surge, & in auxilium cauſſæ expergiſcere noſtræ,
Iudicij tu dux optimus huius eris.
In manibus mea vita tuis, tu diſcute index,
Iuſticiæ dicar ſubditus eſſe tuæ.
Ne mea læticiæ mala ſint noua cauſſa malignis,
Et pia ne credant vota peracta ſibi.

Neue putent miserum cœtu oppressisse nefando,
Nec sine materiam cladis habere meæ.
Præmia perfidiæ, pudor & confusio turbent
Omnes, ex animo quos mala nostra iuuant.
Cunctas illorum obscurent mala nomina laudes,
De me quos nimium gloria falsa leuat.
Perpetua vero felices laude ferantur,
Iusticiæ fautrix turba comesq́; meæ.
Hi Domino laudes per secula cuncta loquentur,
Qui famulo pacem iusserit esse suo.
Nec mea, summe parens, tua nomina, lingua sile-
Iusticiæ memorans inclyta facta tuæ. (bit

SCHOLIA.

AD TE) Propositio precationis, quam affectus tam copiosam facit ET DOMINI) Per angelos etiam punit Deus. ADVERSUM) Hic narrat periculum. CONTRA) Sic remuneratur piorum hominum merita mundus. CO AUDI) Claudos vocat, sicut 3. Regum cap. 18. QUAM PATER) Redit ad precationem, in qua subinde repetit innocentiam suam & aduersariorum iniustam crudelitatem. NEC MEA) Gratiarum actio.

PSALMUS XXXVI.

Dixit iniustus, vt delinquat in semetipso, &c.

ARGUMENTUM.

Qua ratione, quibus possis cognoscere signis
Hæreticum, & quisquis dogmata falsa serit,

Tum

Tum iustis adhibet solatia: deinde precatur,
Tutus vt à tantis pestibus esse queat.

Consolatur pios contra furorem impiorum, ac belle pingit impios quales sint. In fine etiam orationem adijcit, ut Deus in verbo contra impios & ipsorum insidias ac technas seruet.

Vincenti Psalmus David serui Domini.

SAEPE graues imo gemitus de pectore duxi,
Quod sit egens meritis impius ante Deum.
Quod non signa Dei præ se ferat vlla timoris,
Per mala blanditus quæ facit ipse sibi.
Donec digna odio quæ perpetrat esse probentur,
Dum sibi plus nimio per sua facta placet.
Friuola vaniloquo mendacia gutture iactat.
Nec fieri melior, nec bonus esse studet.
In proprio semper meditatur iniqua cubili,
Ambulat iniustum, per mala tutus, iter.
At cœlum bonitate tua sanctissime plenum est,
Nuncia sint fidei nubila regna tuæ.
Iusticiæ rata iussa tuæ, ceu saxea, constant
Culmina, ceu montes quos tua dextra tenet.
Immensæ tua iudicia assimulantur abysso,
Tu saluas hominem, tu pecus omne Deus.
Quam pietas preciosa tua est dum semine natos
Humano dextræ protegit vmbra tuæ.
Pascentens tibi erunt saturi pinguedine multa,
Quam tribuêre domus dona opulenta tuæ.

Hos ty

Hos tu potabis fluuio, quem ſemper inundat
Iſta voluptatis copia plena tuæ.
Te penes eſt etenim vitæ fons ille ſalubris,
Cui ſcaturit viuis vena perennis aquis.
Nobis inde tui donatis luminis aura,
Fas etiam verum cernere lumen erit.
Dexter & auxilio te cognoſcentibus eſto,
Et qui plena piæ pectora pacis habent,
Ne veniat noſtræ maleſuada ſuperbia menti,
Ne premat infidi me violenta manus.
Illic praua etenim ceciderunt facta patrantes,
Et, bene quo ſtarent, non habuêre locum.

SCHOLIA.

SAEPE) Narratio eſt, in qua impiorum ſtudia deſcribit. QUOD NON) Sunt ſecuri. FRIVOLA) Arrogantes, & in alios contumelioſi. IN PRO) Mendaces. AMBULAT) Incorrigibiles. PER MALA) Intenti ad nocendum. AD COELUM) Opponit nunc conſolationem, quod Dei auxilium ſit infinitum, potens, certum & lætum, quo Eccleſiam contra malos tuetur. DEXTER) Claudit precatione.

PSALMUS XXXVII.

Ne æmulare malignantes, neq;.

ARGUMENTUM.

Vt patiente oculo videas florere malignos,
Raptari affligi, per mala multa pios.

Diſce

Disce pati, superanda omnis fortuna ferendo est,
Fide Deo, sordes eluet ille tuas.

Est ingnis consolatio contra scandalum, quo nonnunquam pij offenduntur, cum vident se quasi à DEO negligi, impios autem felices esse & florere. Hortatur igitur Psalmus ad patientiam, ne ideo deijciamur de statu animi, aut impiorum exemplo peccemus. Videbis autem creberrimas repetitiones adhortationum & consolationum, quibus spiritus ostendit, quam natura simus proni ad vindictam Quare opus est, vt hoc patientiæ præceptum asidue inculcetur.

Psalmus Dauid.

SI QVA sit, vt sunt innumeræ, tibi visa malorũ
Improbitas, ira commoueare caue.
Ne, quibus est odio virtus, vitiumq; probatur,
Oderis, aut illis detrahe quicquid agent.
Nam modo florentes, cito succidentur vt herbæ,
Quas metit incurua rustica falce manus.
Gramina vt exiguis flaccescunt vsta priuinis,
Sic & iniquorum defluet omnis honor.
Credo Deo, confide Deo spes omnis ab illo
Sit tua, quaq; habitas in regione mane.
Nec te circum agitet totum vagus error in orbem,
Quem dat cunq; Deus, sub lare tutus eris.
Nec tibi defuerit quicquam, modo noueris illi

Credere

Credere, credentem nutriet ipsa fides,
In Domino oblectare, & in hoc tua gaudia quære,
Ille quod optaris, conferet omne tibi.
Illi quicquid ages, & te permitte regendum,
Sic te non poterit pœnituisse tui.
Si speraris in hunc, si te commiseris illi,
Optimus in cunctis dux erit ille tibi.
Iustitiæ dabit ille tuæ fulgere decorem.
Sicut quæ rutilo lampades igne micant.
Virtutis, fideiq; tuæ producet honorem,
Vt medium clari sideris arua diem.
Illius expecta quæ sit mens, quæq; voluntas.
Te melius rebus consulet ille tuis.
Nec te commoueat via fortunata malorum,
Vita nec inflati conscelerata viri.
Ira animæ mors est, iram fuge, mitte furorem,
Ne male commotus tuqueq; forsan agas.
Nam cito de viuis extirpabuntur iniqui,
Fidentum Domino pars bona fortis erit.
Perbreue tempus adhuc & non erit impius vltra
Quæretur, nec erit, quo fuit ante, loco.
Totius exulibus cedet possessio terræ,
Perpetuaq; bonis gaudia pacis erunt.
Impius insultans iusto mala multa minatur,
Quem frendens auido rodere dente cupit.
At Deus irridet ludibria vana mouentem,
Illius exitium non procul esse videns.
Impius exacti destringit acumina ferri,
Arcubus imponens tela parata suis.

Vt gladio

Vt gladio interimat iustum, feriatq; sagittis,
Quorum recta nihil pectora fraudis habent,
Sed sua confodiat propria præcordia ferro,
Ante suos arcus spicula fracta cadent,
Vnius angusta est melior possessio iusti,
Quam sunt diuitiæ, quas malus omnis habet.
Brachia frangit enim Dominus robusta malorum,
At bonus huic fidens hoc duce saluus erit.
Tempora iustorum Dominus cognouit, & illos
Hæredes regni deputat esse sui.
Turbida non illos confundere tempora possunt,
Non etiam poterit perdere dira fames.
Tempore quo preciosa malos annona vorabit,
Affluet, & iustis copia diues erit.
Floreat, & bona possideat licet omnia terræ
Impius, in ventos vt lenis vmbra fluet.
Namq; hostes Domini propere, ceu fumus, in au-
Diffugient, nec ab his pars erit vlla super. (ras
Impius accumulat quæ nunquam debita soluit,
Larga manus iusti semper & æqua bonis.
Illius hæredum numero referuntur amici,
Vt teneant lati ditia regna soli.
E quibus eijciet maledictos partibus omnes,
Nec sinet eiectæ sortis habere locum.
Ipse viri iusti vestigia dirigit, illi
Quæ pede sit iusti semita trita placet,
Hunc, si forte via cecidit, non abijcit, imo
Exhibita lapsum subleuat ipse manu.
Et puer ipse sui quondam, & iuuenilibus annis

Integer, & nunc me curua senecta premit.
Nunquam ab eo vidi desertum tempore iustum,
Ipsius aut aliquo semen egere cibo,
Assidue miseretur enim, & bona plurima confert,
Et genus vbertas ipsius alma fouet,
Desere quæ mala sunt, pete quæ bona semper habe-
Optima viuendi commoda, semper eris. (bis
Iusta Deus nam semper amat, nam diligit æquum,
Nec quoscunq; probat deseruisse potest,
Perpetuo ipse suos custodit tempore sanctos,
Cum tota impietas stirpe maligna perit.
Perpetuo terras habitabit tempore iustus,
Hic hæres Domini nempe futurus erat.
Labe carens ex ore fluet sapienta iusti,
Linguaq́; curabit nil nisi vera loqui.
Illi gerit legem Domini sub corde sepultam,
Ille sub pedibus lubrica nulla via est.
Impius obseruans iustum, execratur & odit,
Quemq́; odit, vitam huic præripuisse studet.
Sed Deus è manibus crudelibus eripit ipsum,
Nec sinit iniusto iudicis ore premi.
Expecta Dominum, perq́; illius impiger omnes
Quas tibi præscripsit, noueris ire vias.
Ille bonis adeo te prouehet omnibus auctum,
Vt tibi terrenæ possideantur opes,
Donec ab humanis eradicentur iniqui
Rebus, & eueniat læta videre tibi.
Ipse virum vidi florentem rebus iniquum,
Floret vt in pingui viuida laurus humo.

Præ terij

Præterij,nec erat vir hic ampiius occidit,ipsum
Quæsiui,nec erat vel breuis vmbra super.
Dilige quæ bona sunt,rectum cole, iusta require,
Hæc faciens,alma pace beatus eris.
Sed bona desipiens qui negligit ista peribit,
Vna breuis veniens auferet hora malos.
Iustis à Domino spes pendet & aura salutis,
Ille suis duro tempore robur erit.
Hos Deus eripiet,quando opprimet impius,et cum
Inijcient sæuas impia fata manus,
His mala defensore Deo,non vlla nocebunt,
Semper enim Dominum spem posuêre suam.

SCHOLIA.

SI QUA) Propositio, ne stomacheris quod impij sunt felices. NAM MODO) Ratio propositionis, quia breui peribunt. CREDE DEO) Repetit propositionem affirmatiue. NEC TE) Ratio à certa spe auxilij,videtur autem primò munire contra hoc scandalum, quod impij sunt celebres,& opprimunt pios suo splendore NEC TECOM.) Etiamsi imipij in sua impietate sunt felices, tamen noli eos imitari. Sic Dauid agit Deo gratias,quod per Abigail reuocatur.ne occideret Nabalen cum tota familia. AT DEUS) Consolatur etiam contra potentiam impiorum,quod non solum non lædent pios, sed sibi ipsis erunt exitio. VNIUS) Consolatur etiam contra opes & fortunam impiorum. FLOREAT) Alia consolatio satis bella, Impij etiamsi abundent bonis, tamen non utuntur ijs benè,ideo necesse est eos perire.Cur igitur hoc inuides, quod ipsis exitio est? HUNC SI) Pij habent remissionem peccato-

rum. ET PUER) A sua experientia. DESERE) Hortatur præcipuè ad constantiam in bono opere, ne defatigemur propter afflictiones nostras, aut imitemur impios. LABE) Consolatur etiam commemoratione spiritualium bonorum, quæ impij non habent, etsi corporalibus bonis abundant. IPSE VIRUM) Ab exemplis Achitophel, Absolon, & similiũ.

PSALMUS XXXVIII.

Domine ne in furore tuo arguas me.

ARGUMENTUM.

Ardet, & incensas magno calet igne medullas,
Dum caro, dum quærit spiritus æger opem.
Conscia mens vitij vere dolet, vt bene speres
Te moneat pietas officiosa Dei.

Est precatio contra peccata & malam conscientiam. Proponit autem insignem doctrinam & exemplum, quod in ipso sensu iræ & iudicij Dei sit retinenda spes misericordiæ, & ad orationem confugiendum. Titulus est ad reminiscendum, quoniam & peccat sui & misericordiæ Dei reminiscitur.

Psalmus Dauid ad reminiscendum.

QVAMVIS immodica vitiorum mole grauatum,
Hoc venia dignum vix queat esse caput:
Ne tamen ô magni Deus autor & arbiter orbis,
Ne precor irata corripe tela manu.
Ne tu᷒ omne nefas, iustus furor opprimat, ausum,

Crimina ne pœna vindice nostra preme.
Nam quæ tu irata misisti spicula dextra,
Ossibus hæserunt intus adacta meis.
Illa etiam, qua me tua magna potentia punit,
Per mala iamdudum cognita plaga mihi est.
Nulla meo pars est in corpore sana, quod iræ
Non possum trepidans fulmina ferre tuæ.
Membris nulla quies, nulla est pax ossibus ægris,
Tam me flagitijs vita onerata grauat.
Sarcina nam caput hoc suppressit iniqua malorũ,
Iamq; sua totum mole laborat onus.
Plage cicatricum computruit alta mearum,
Quæ sunt stultitia vulnera facta mea.
Tristibus immodicè curis affligor in horas,
Nec mihi læta dies, nec mihi grata venit.
Intima consumtis arescunt ossa medullis,
In tota est sanum carne videre nihil.
Heu quam sum nimio contritus membra dolore,
Dum requies animo non venit vlla meo.
Ipse vides mea vota pater, mea pectora nosti,
Nec gemitus ratio te latet vlla mei.
Lugubre contremuit cor, in imo pectore virtus
Omnis abit, vires interiêre meæ.
Languida sublato caligant lumina visu,
Et pro luce, graui nocte sepulta iacent.
Longe aberant à me, quando affligebar, amici,
Et plagæ stabant è regione meæ,
Interea misero laqueos & retia tendunt,
Insidias capiti, qui posuêre, meo.

Et qui me oppressum cupiunt, mendacia texunt,
Quorum animi nullo tempore fraude vacant.
Ipse viro surdo similis, cui nulla per aurem
Vox eat, & presso gutture mutus eram.
Tanquam surdus ero qui nesciat auribus vti,
Et qui non habeat quod queat ore loqui.
In te spero equidem, mea spes tibi semper adhæsit,
Quæ sine te non est vlla relicta mihi.
Pro me summe pater tu respondebis, & hosti
Eripies vires, consiliumq; meo.
Nam metuo ne forte meis lætentur iniqui
Cladibus, & de me gaudia plena ferant.
Quod si forte loco mihi pes titubauerit, hinc, quæ
Magnifice de me verba loquantur, erunt.
Nam dura vt paterer sum factus & omnia ferre,
Et meus est omni parte dolore dolor.
Confiteor siquidem vitæ delicta nocentis,
Factaq; sollicitum me scelerata premunt.
Sed viuunt, magnisq; mei sunt viribus hostes,
Quiq; odio immeritum me petiêre, valent.
Qui benefacta malis pensant mea, sponde resistunt,
Quod nisi quæ fuerint optima nulla sequar.
Ne me quæso igitur pater optime desere, neue
Longius hinc absis quam mea caussa feret.
Auxilium propera, fer opem cito, redde salutem,
Mi Deus, ô miserûm spes rata, certa salus.

SCHOLIA.

QUAMVIS) Propositio precationis. NAM QUAE) Narratio, in qua commemorat afflictiones suas,

ſuas,ac graphicè depingit tentationes peccati ſeu conſcientiæ. SARCINA) Intus pauores. INTEREA) Foris pugnæ. IN TE) Repetit propoſitionem. NAM DURA) Vide conditionem piorum, ſic Paulus: Quos prædeſtinauit, eos etiam prædefiniuit conformes fieri imagini filij DEI.

PSALMUS XXXIX.

Dixi, cuſtodiam vias meas,vt.

ARGUMENTUM.

Dum videt iniuſtos rebus florere ſecundis,
Iuſtos indigna conditione premi.
Vincla ſuæ petit apponi retinacia linguæ,
Ne blaſphema queat qualiacunq; loqui.

Proponit duplex ſcandalum,ſuam calamitatem, & impiorum felicitatem, ac ſe confirmat contra vtrumq;. Deinde orat, vt primum Deus à tali ſecuritate, qualis in impijs eſt,eum ſeruet. Deinde vt liberet à peccatis & peccatorum pœnis. Nomen Ietithun in titulo,eſt nomen cantoris,1.Paral. 25. Putant igitur ab eo decantatum eſſe hunc Pſalmum.

Vincenti Pſalmus Dauid ipſi Iethitun.

IAMDVDVM ſtatui tota vt ratione cauerem,
Ne mea lingua nefas ederet auſa loqui.
Garrula mordaci conſtringam guttura freno,
Impius obſeruans dum mea verba notat.
Conticui, & ne vera quidem,nec recta loquebar,

Verum ea caussa mihi plena doloris erit.
Incaluêre mei penitissima viscera cordis,
Dum meditor sensus flamma fuêre mei.
Lingua stupens igitur velut hæc in verba soluta est,
Et quæ nulla prius vox, modo multa fuit.
Da mihi nosse meæ quæ sint stata tempora vitæ,
Et quando vltima sint fata futura mihi.
Colligere vt possim quid in hoc mihi desit agenti
Corpore, quando illo deficiente cadam.
Ipse meos annos augusto fine coërces,
Mensuram hos palmi dixeris esse dies.
Hoc breue, te coram momenti est nullius æuum:
Vix est quod totum viuitur vna dies.
Heu mihi q̃ sunt vana, hominū spes, vota, labores
Quam status est fallax, quam nihil omnis homo.
Nam q͛d agat? veluti vmbra vagatur, obambulat, errat,
Motibus insanis omnia miscet agens.
Congregat, ignarus cui congreget, omnia raptum,
Congestas aliis inde relinquit opes.
Nunc tamen ô genitor quid me expectare iubebis?
Tota est in manibus spes mea fixa tuis.
Eripe me vitiis, & habentia crimina vitæ,
Ludibrium stultis ne, precor, esse sine.
Tota meæ virtus obmutuit arida linguæ,
Nec potui quicquam, te probibente, loqui.
Verte tuas à me plagas, tua verbera differ,
Exanimum dextræ me facit ira tuæ.
Cuius tu delicta, manu ceu vindice, punis,
Huic subito formæ defluit omnis honor.

Huic

Huic membra assidua pereunt tabentia tabe,
Ceu vestes tineæ comminuisse solent.
Tam nihili, tam vanus homo est, quicunq; sub isto
Corpore mortali nunc agit, egit, aget.
Exaudi quas fundo preces, attende querelis,
Neue tace, lacrimis sed moueare meis.
Sim licet ante tuos peregrinus & aduena vultus,
Sicut erant, qui me progenuêre, patres.
Asfere me, vires si forte resumere possim,
Quam prius hinc abeam, nullus & esse queam.

SCHOLIA.

IAMDUDUM) Narratio: Impij sunt fortunati & securi, sed non offendar. CONTICUI) Contra, ego sum afflictus. DA MIHI) Prima pars precationis, prohibe, ne ita securus viuam, sicut impij, qui nullam aliam vitam sperant. HEU MIHI) Hoc impij non credunt. ERIPE ME) Altera pars precationis, contra peccata & tentationes conscientiæ. CUIUS TU) Vera contritio. TAM NIHILI) Epiphonema. EXAUDI) Patheticum. SIM LICET) Repetit precationem.

PSALMUS XL.

Expectans expectaui Dominum.

ARGUMENTUM.

Vox est terribilem Christi patientis agona,
Huius enim vates hic gerit ipse typum.
Hinc quicunq; suis quærunt solatia curis,
Præclarum exemplum, quod meditentur, habet.

Pertinet Psalmus ad personam Christi, initio habet gratiarum actionem pro liberatione, deinde prophetiam de abrogatione legis, & inuulgatione Euangelij ac Christi beneficio, quod impleuerit legem, & sua merita per Euangelion Ecclesiæ offerat & donet. Postremo precatio Christi est addita, portantis peccata mundi, & pro ijs in suo corpore satisfacientis.

Vincenti Psalmus David.

ANXIVS expectans noctesq́; diesq́; morabar,
Numina præsentis plena fauore Dei.
Vidit, & afflictum miseratus ab arce paterna,
Noluit has nullum pondus habere preces.
Audijt & querulæ clamorem vocis anhelum,
Et properam misero ferre parabat opem.
Idem me ille lacus traxit de sorte profundi,
Qua grauis assiduo perstrepit vnda sono.
Eruit è cœno graue olenti, stercore fœdo,
Restituitq́; meos in loca firma pedes.
Ille meum direxit iter gressumq́; regebat,
Ne caderem, dubia nescius ire via.
Condidit ille noui mihi carminis argumentum,
In laudem nostri, non triuiale, Dei.
Talia complures meditati facta videbunt,
Et metuent, & spe pectora plena ferent,
Felicem qui corde Deo confidit, & audet
Spes omnes Domino credere velle suas.
Quem fugit insano tumefacta superbia fastu,

Et quos mendaces friuola lingua facit.
Multa & magna quidem tua summa potentia no-
Præstitit, & pietas hæc tua fine caret. (bis
Erga nos tua magna fides, tua summa voluntas,
Nullius exemplum, quo referatur, habet.
Quæ si cuncta volens tua facta expromere coner,
Omnia vanus erit velle referre labor.
Victima nulla tibi cordi est, libamina nulla,
Nulla holocausta tibi, nulla piacla placen.
Surdam dextra mihi tantum tua vellicat aurem,
Et mea nunc verbo est auris aperta tuo.
Ergo age dicebam veniam nunc ipse profecto,
Scripta liber de me quæ fateatur habet.
Scilicet vt faciam quæ tu rectissima ducas,
Summa voluntatis debuit esse meæ.
Visceribus siquidem tua lex est indita nostris,
Cordis & in medio viua reposta mei.
Iusticiæ in magno referam tua nomina cœtu,
Tu nosti, quoniam non taciturus eram.
Iusticiæ mihi nota tuæ, non fama sepulta est,
Non mihi nec pietas, nec tua tecta salus.
Non summum tacuisse tuæ bonitatis honorem,
In magno populis agmine visus eram.
Tu genitor supreme tui miserebere serui.
Tu custos misero, ne capiatur, eris.
Nam mala me pessum, numero sine, multa dederũt
Et mea me nimium pessima caussa premit.
Obruor inuisa scelerum ceu nube meorum,
Vt nullum videant lumina nostra diem.

Et capitis potero citius numerare capillos,
Quam mala, quæ me nunc nocte dieq; premunt.
Languida confusi liquerunt pectora sensus,
Attoniti virtus mortuo cordis abit.
Eripe me his inuicte malis, hac mole laborum:
Exue, ferre citam, neue moreris, opem.
Occupet illorum pudor & confusio vultus,
Qui vitam cupiunt eripuisse mihi.
Res horum retro ruat, in peiusq; feratur,
Qui mihi sunt hostes, & mala multa volunt.
Vasta sit illorum strages, turbentur & errent,
Qui dicunt mihi: Sic accipiendus eras.
Gaudia suscipiant animis, lætiq; triumphent,
Qui tua quærentes numina sancta colunt,
Quiq; probant, quas & quantas operêre salutes,
Hi tua magnifica nomina laude ferant.
Ipse equidem sum pauper, egens, abiectus & exul,
Sis precor auxilio, nam potes esse, mihi.
Te sine nulla salus, sine te mihi nemo redemtor,
Mi Deus optatam ne remoreris opem.

SCHOLIA.

ANXIUS) Gatiarum actio, in qua commemorat beneficium Dei. IDEM ME) Hic lacus est passio & onus peccatorum mundi. ILLE MEUM) Vult considerari suum exemplum. FELICEM) Epiphonema. QUEM FUGIT) Accusat synagogam, & dignitate suorum operum nisos. ET QUOS) Prophetia. VICTIMA) Abrogatio cultuum legis. SURDAM) Nouos cultus, amplecti verbum. SCILICET) Christus implet legem. IUSTICIAE)

Hanc

Hanc impletionem legis Euangelion prædicat. & nobis offert. TU GENITOR) Precatio. NAM MALA) Ratio. OBRUOR) Sua vocat peccata, quia ea à nobis in Christū sunt translata, & per Christum expiata. OCCUPET) Maledicit synagogæ. GAUDIA) Benedicit Ecclesiæ fidelium. SIS PRECOR) Repetit precationem.

PSALMUS. XLI.

Beatus qui intelligit erga egenum.

ARGUMENTUM.

Hic quoq; vox eodem, queritur se fraude suorum,
Vnius infanda proditione capi.
Anxius hinc subita duræ formidine mortis,
Orat vt hanc caussam iudicet ipse Deus.

Pertinet hic quoque Psalmus ad personam Christi orantis pro liberatione contra consilia synagogæ. Habet autem manifestam prophetiam de resurrectione Christi. Et hic iterum fatetur se peccatorem, quia se in nostrum locum constituit, & pro peccatis nostris satisfecit. Citatur Ioan. 13. cap. de Christo. Non igitur debet ad Dauidem transferri, sicut imperiti Iudæi delirant.

Vincenti Psalmus David.

FELIX ille, virum duris qui in rebus egntem
Sustinet, & meritis officijsq; leuat.
Illum si qua graui mala sors afflauerit austro,

Et rota fortunæ deuia perdiderit.
Illum restituet Dominus, memor omnibus ipsum
Pauperibus clausas non habuisse manus.
Huic Dominus tribuet longæuæ tempora vitæ,
Terrenas illo dante tenebit opes.
Illius haud vnquam dominabitur hostis auarus,
Omnia sed viuus per mala victor erit.
Ille vbi decumbens premet ægra cubilia luctu,
Confestim Domini restituetur ope.
Tu Deus huic vires sic & sua robora reddis,
Vt stratum ipse suum, quo volet, omne ferat.
Hinc ego sæpe meo gemitum de pectore ducens,
Heu miserere, inquam, qui potes ista, mei.
Redde animæ requiem speranti, redde salutem,
Quæ peccasse tibi fassa, precatur opem.
Qui me odere palam de me sic sæpe loquuntur:
Quando erit vt possit perditus iste mori?
Quando erit vt viuos inter sua nomina perdat?
Nec sit posteritas ipsius vlla memor?
Et siue introëant, siue egrediantur ad auras
Semper amant de me verba scelesta loqui.
In mea concursant inimici damna, minantes
Consilijs miserum perdere posse suis.
De me sæpe truces hostili more loquuntur,
Surgere iam deinceps, qui iacet, iste nequit.
Ille etiam, quem toto animo constanter amabam,
Qui mihi plus alijs visus amicus erat:
Cui mensæ socium tribui communis honorem,
Ille tulit partes deseruisse meas.

Ille mihi insidias posuit, quibus implicer, vt sit,
Quæ premat innocuum, noxia pœna, caput.
At tu nunc miserere animi mala tanta ferentis,
Qui solus miserum restituisse potes.
Restitue ergo precor, spem redde salutis ademtæ,
Hostibus vt possim reddere iusta meis.
Hoc erit exemplo, quod adhuc tuearis inermem,
Si nihil insultet qui fuit ante minax.
Quod si simplicitas meruit mea, tolle iacentem,
Perpetuo & vultus me statue ante tuos.
Laudibus æternos Deus Israëlis in annos.
Innumeris merito concelebrandus erit.

SCHOLIA.

FELIX ILLE) Adhortatio est, qua munit animos contra scandalum infirmitatis & crucis, est enim plane idem cum illo Christi: Beatus qui in me non offenditur. Hic autem explicat, quid sit beatum dici. HINC EGO) Precatio. QUI ME) Ratio, in qua commemorat afflictiones animæ & corporis. IN MEA) Pharisæorum consilia contra Christum. ILLE ETIAM) Iudæ proditoris scelus. AT TU) Repetit precationem. TOLLE IACENTEM) Resurrectio significatur. Nam sūt indicatiua ista, tu tollis iacentem & collocabis me ante faciem tuam.

PSALMUS XLII.

Quemadmodum desiderat ceruus.

ARGUMENTUM.

Quo

Quo desiderio Dominum suspiret, & intus
Ardeat, hinc cerui sumta figura docet.
Tristiciæ spectris tenebrosa afflictus in hora,
Solari verbo viuificante cupit.

Est precatio contra tristiciam spiritus, quæ tum solet oriri, cum pijs antea satis afflictis, etiam insultant impij, tanquam à Deo desertis, sicut Iudæi Christo in cruce. Orat igitur, ut Deus faciem suam ostendat, & contra hanc tristiciam verbo suo soletur, habet autem additas suaues consolationes.

Vincenti erudiens canticum filiorum Corah.

VTVAGVS absentes aspirat ceruus ad vndas,
Vt cursu nimio languida membra leuet.
Omnibus impatiensq; iugis & vallibus errat,
Arida vt inuento pectora fonte riget.
Sic sitit hic animus viuum, sua gaudia, fontem:
Sic mea viuentum mens sitit ægra Deum.
Quando erit vt veniam, & vultus ferar ante beatos?
Ante creatoris numina sancta Dei?
Quæ manant lacrimæ mihi nocte dieq; profusæ,
Sæpe meo fiunt lentus in ore cibus.
Dum mi bi non cessant sic insultare superbi,
Nunc Deus ille tuus, qui medeatur vbi est?
Hæc mecum reputans, anima velut exuor ipsa,
Qui tunc in curas effluit ægra meas.
Quam vellem ex animo, cœtu comitante bonorum,

Limina

Limina diuinæ læta subire domus?
Quam cuperem lætas audire & reddere voces?
Quæ celebri plausu carmina læta canant.
Quam turbæ comes esse velim festiua ferentis
Iubila, quæ soli est turba dicata Deo.
Cur sic mœsta iacens anima ô mea? corda tumultu
Quid mea conturbas anxia facta nouo?
Quin potius confide Deo, namq; ille salutem
Reddet, & hoc grates nomine rursus agam.
Quam sit nunc deiecta animi vis anxia nostri,
Omnia qui genitor conspicis, ipse vides.
Propterea memor ipse tui, tua nomina votis
Suspiro patriæ de regione meæ.
Quam rapidus multa fœcundat Iordanis vnda,
Quæ colles Hermon despicit exiguos.
Vasta vorago alia ex alia velut edita fertur,
Murmura dum fluctus insonuêre tui.
Sed me ceu toto grassantibus aëre nimbis,
Tempestatis agens obruit vnda tuæ.
Nulla dies pietate Dei vacat, ipsius ergo
In laudes omni carmina nocte canam.
Illum omnes iustis precibus venerabor in horas,
Qui Deus est vitæ præsidiumq; meæ.
Conquerar, ô nostræ rupes & petra salutis,
Mi pater oblitus cur potes esse mei?
Tristior & solito cur sum deiectior, hostis
Dum miserum, dextram te retrahente, premit?
Ossa penetranti ceu vulnerer intima ferro,
Sic audita dolent auribus ista meis.

Dum

Dum mihi non cessat malè sanus dicere liuor:
Nunc Deus ille tuæ cura salutis vbi est?
Cur nunc deprimeris nuper generosa animi vis?
Quæ te sic tristem deprimit anxietas?
Perfer & obdura Domino confisus, ab illo
Jam veniet certe reddita fine salus,
Namq; ille est iterum grata mihi mente canendus,
Qui Deus est vitæ præsidiumq; meæ.

SCHOLIA.

VT VAGUS) Aptissima similitudine pingit effectum suum, Narrat enim tentationes. & postea petit liberationem. CUR SIC) Erigit se spe misericordiæ diuinæ. QUAM RAPID.) Descriptio Iudææ. VASTAVO.) Vicissitudines afflictionum. CUR NUNC) Consolatio.

PSALM. XLIII.

Iudica me Deus, & iudica caussam.

ARGUMENTUM.

Proxima quam series hanc rem quoq; tractat eandem,
Vix etiam verbis dissona, Musa breuis.
Optat adire domum Domini duce lumine verbi,
Quo bene solari pectora mœsta queat.

Est precatio, plane eodem argumento cum superiore. Ac fieri potest, quod in exilio, cum ab vrbe & templo abesset propter Absolona, hi Psalmi à Dauide decantati sint.

ASSERE me, caussamq; meam rege, maxime rerũ
Quæ sine te nullum pondus habere potest,
Eripe me, vitamq; meam, de gente profana,
Longe abeat quisquis nomina fraudis amat.
Robore tu siquidem, tu me virtutibus auges,
Cur, quod viuificas ipse, repellis opus?
Cur mea tabificus cõsumit pectora mœror?
Dum miserum tantis cladibus hostis agit?
Me tua vera fides, & lux purissima ducant
Ad sedem, & montis culmina sancta tui.
Ingrediar, supplexq; tuam prouoluar ad aram,
Lætitiæ constans, ô Deus aura meæ,
Ingrediar, laudesq; tuas, tua nomina dicam,
Auguta resonans carmina multa lyra.
Quid luges, fractusq; iaces anime optime quõdam,
Quid mea conturbas pectora mille modis?
Erigere ad Dominum, qui te tibi reddet, vt illi,
Quas iterum grates debeo lætus agam,

SCHOLIA.

ASSERE) Precatio. ME TVA) Verbum vocat lucem & veritatem, quia consolatur & docet. ERIGERE) Consolatio.

PSALMUS XLIIII.

Deus auribus nostris audiuimus.

ARGUMENTUM.

Totius hæc populi credentis iusta querela est,
Se nimis indigna conditione premi,

K *Spiritus*

Spiritus aduersus carnem gemit æger, ab illa,
Sæpe etiam sanctis esse pericla solent.

Est precatio Ecclesiæ contra furorem tyrannorum persequentium eam, ad hunc enim modum citat hunc Psalmum Paulus Rom. 8. Ac recte hodie oratur non tantum contra eos, qui verbum oderunt & persequuntur, sed contra Turcam quoque. Initio habet commemorationem præteritarum liberationum, deinde subijcit querelam de dissimili sui temporis fortuna, ac orat, vt propter verbi honorem velit iuuare.

Vincenti erudiens canticum filiorum Corah.

CONDITOR *omnipotens, magni Deus arbiter æui*
Qui sine principio, qui sine fine manes:
Fama vetus nostras de te peruenit ad aures,
Quam nobis nostri præcinuêre patres.
Qualia ab antiquis patrâris facta diebus,
In quibus ipsorum cognita vita fuit.
Tu pater eiectis stabilisti gentibus ipsos,
Vertisti valida barbara regna manu.
Nam sibi nec gladio patriam peperêre cruento,
Laus nec in ipsorum viribus vlla fuit.
Quin potius tua dextra potens, tua maxima virtus
Hoc dedit, hinc illis gloria parta fuit.
Victores venêre tui sub lumina vultus,
Namque oculis illis complacuêre tuis,

Tu siqui-

Tu siquidem rex ille Deus, quo dante salutem
Accipiunt gentes, quas Iacobus habet.
Te duce deuictos bello delebimus hostes,
Sub pedibus nostris castra inimica cadent.
Per tua sternemus numerosas nomina gentes,
Quæ sese audebunt opposuisse tibi.
Nulla meo siquidem mihi spes affulsit ab arcu,
Nec gladio, tanquam vindice tutus eram.
Quin potius, duce te, nostros superauimus hostes,
Quos putet inuictas non habuisse manus.
Ergo tuas omni peragemus tempore laudes,
Quæ te non celebret, non erit vlla dies.
Cur tamen abiectos nunc deseris optime vindex?
Sic nostri in dubijs immemor esse potes?
Non vires iterum præstas, non robur in hostem,
Prælia nostra tuæ deseruêre manus.
Terga coegisti sæuo dare turpiter hosti,
Qualibus heu facti præda pudenda sumus.
Mactandis similes ouibus nos esse volebas,
Ludibrio sparsos gentibus esse iubes,
Indignis venum nulla pro merce dedisti,
Auctio de nobis nulla parata fuit.
Ludibrio nos omnis habet vicinia turpi,
Proxima gens in nos probra nefanda iacit.
Nostra profanatæ subsannant nomina gentes,
Per populos facti fabula fœda sumus.
Turba sumus populis ignominiosa propinquis,
Nostra verecundus contegit ora pudor.
Propterea quod probra ferunt, & iurgia miscent,

Vindictam è nobis qui sibi cunq; petunt.
Cuncta hæc perpetimur, nec te obliuiscimur vnquã,
Nec tua de nobis fœdera crimen habent,
Non est versa retro nostri meditatio cordis,
Nec nisi quam dederas, nouimus ire via.
In loca contritos repulisti fœda draconum,
Luce carens nostrum circuit vmbra caput.
Si nos vlla Dei capiant obliuia nostri,
Demus & æterno thura, precesq; Deo.
Num Deus inquirat super hoc, & puniat ausos,
Omnia qui nostri cordis operta videt.
Aerumnas siquidem patimur te propter atroces,
Cladibus assiduis tradita turba sumus.
Sicut oues, crudi quas ad conscepta macelli,
Carnificis mactat sanguinolenta manus.
Quin exurge pater, quin expergiscere tandem,
Cur ceu perpetua stertere nocte voles?
Perpetuo ne nos affligi hostilibus armis,
Nec miseris pressos cladibus esse sine.
Cur faciem auertis? quid adhuc tua lumina cõdis?
Nec te tristitiæ, nec mala nostra mouent?
Nostra quidem depressa animæ vis languida marcet,
Mersaq; ceu fœdo puluere vita iacet.
Surge fer auxilium deiectis, assere victos?
Si, quod es, id vere diceris esse, pius.

SCHOLIA.

CONDITOR) Narratio, in qua commemorat beneficia Dei veteribus temporibus edita. Facit autem id dupli-

id duplicem ob caussam, ut ad orandum sit fortior, & magis vrgeat Deum. TE DUCE) Hæc tua beneficia nos quoque in similem spem vocant. CUR TAMEN) Narationi subijcit querelam, sed nihil tale nobiscum facit. MACTANDIS) Commemorat præsentes calamitates. INDIGNIS) Hoc est gentes non vicissim dant pœnas suæ crudelitatis. LUDIBRIO) Aspergit semina argumentorum, orationi secuturæ accommoda. CUNCTA HAEC) Amplificatio indigitatis, retinemus cultum & verbum tuum, & tamen non adiuuas nos. SICUT OVES) Propter te occidimur tota die. QUIN EXURGE) Precatio.

PSALMUS. XLV.

Eructauit cor meum verbum bo.

ARGUMENTUM.

Præcinit hic regnaturum super omnia Christum,
Cuius in hoc Solomon carmine signa gerit.
Hic velut è thalamo venienti Ecclesia Christo
Iungitur, & sponso dat pia sponsa manus.

Est prophetia de regno Christi, quem pingit tanquam sponsum habentem sponsam Ecclesiam ex reliquijs Iudæorum, ad quam accedunt gentes. Manifesti hi loci sunt, regnum Christi consistere in verbo, nam labia prædicat & sceptrum: Item synagogam abolendam, quod ad cultus legis attinet, & gentes vocandas: Item, quod Christus sit Deus, quia præcipit eum adorandum esse. Titulus significat esse epitha-

thalamion de sponso Christo, cui dedit nomen, de lilijs, sic enim solent Iudæi.

Vincenti canticum amorum erudiens, filiorum Corah de filijs.

PER noua fert animus laudandum dicere regni
Carmina, quæ è nostro pectore dictat amor.
Nunc mea, quæ meditor, tā promte lingua loquetur
Quam solet accelerans ducere scriba manum.
O prælate alijs, ô formosissime rerum,
Quam diffusa tuo gratia ab ore fluit?
Innumeris igitur tua pectora dotibus auget
Ipse, tuæ ductus laudis amore, Deus.
Cinge tuum gladio femur, orte potentibus heros,
Vt tua præniteat gloria laude noua.
Cuncta tuo decori contingant prospera, tanto
Ornatus fidei lumine, dexter ades.
Iusticia, veroq; & mansuetudine cinctus,
Ceu proprijs victor curribus inuehitor.
Quæ tu cum facies, tua te miranda docebit
Dextera, quæ populis facta stupenda dabis.
Omnia dura tuæ possunt penetrare sagittæ,
Hæ ferient hostis corda superba tui,
Regna potens armis victricibus omnia sternes,
Turba inimicorum sub tua tela cadent.
Stabit in æternum tua, mi Deus, inclyta sedes,
Recta manent regni sceptra ferenda tui,
Iusticiæ quia semper amans, rectiq; fuisti,
Odisti iniustum, qui sequerentur, opus.

Te Deus

Te Deus vnguentis voluit redolentibus vnctum,
Plus quam de socijs quemlibet esse tuis.
Lætificos omnis spirat tua vestis odores,
Quales de liquido cortice myrrha fluens.
Quales vel casiæ melles, vel iam noua stacte,
Cuius ab expressa gutta parente fluit.
Sicubi te profers, & eburna palatia linquis,
Lumine sunt vultus omnia læta tui.
In quibus oblectant te natæ sanguine regum,
Dum tibi magnificè suppetit omnis honor.
Astitit ad dextram coniux tibi regia, cuius
Ex auro mundus principe totus erat.
Ausculta, atq; aurem præbe mihi recta monenti,
Filia, & hæc animo verba repone tuo:
Excidat ex animo stirpis tibi tota paternæ,
Vltra nec populi cura sit vlla tui.
Sic etenim regi forma præstante placebis,
Quem tuus agnatis ignibus vret amor.
Ille etenim Dominus tuus est, quem semper adores,
Et cui iusto animo supplica vota feras.
Quas opulenta Tyrus cunq; est habitura puellas,
Ante tuos ponent munera multa pedes.
Ante tuos stabunt vultus, qui plurima possunt
De populo, & soluent debita vota tibi,
Hæc regina feret varios induta colores,
Culta quoq; interior filia regis erit.
Ducenda ad regem Phrygijs in vestibus ibit,
Aurea cui varium fibula nectat opus.
Innuptæ comites aderunt, & pone sequentur,

Harum ô rex, veniet proxima quæq; tibi.
Carminibusq; & læticia ducentur ouantes,
Intra magnificæ regia tecta domus.
Pro patribus regina tuis tibi diua relictis,
Infinita tuæ nomina prolis erunt.
Inde tuo statues reges de sangune natos,
Qui tibi terrarum regia sceptra ferant.
Ipse tuas laudes totum celebrabo per orbem,
Donec summa aliquod secula tempus erunt.
Ergo tibi omnigenæ dicent præconia gentes,
Donec in hoc ibunt limite solis equi.

SCHOLIA.

PER NOVA) Propositio seu argumentum Psalmi de Messia seu Christo canam. O PRAELATE) Descriptio regis, habeat autem hæc omnia iucundissimam allegoriam regni Christi. CINGE) Arma CUNCTA) Succeslus. OMNIA DURA) Vis verbi. IUSTICIAE) Admiratio iuris. TE DEBUS) Dona & virtutes. SICUBI) Arces. IN QUIBUS) Familia. ASTITIT) Sponsa Ecclesia. AUSCULTA) Adhortatio, vt omissa lege & Mose Christum amplectatur synagoga. Hæc manifeste significant abrogationem legis. ILLE ETENIM) Christus Deus. QVAS OPVLENTA) Vocatio gentium ad fidem Christi. HAEC REGINA) Filiam exponunt Ecclesiam gentium, natam ex synagogæ reliquijs, hanc dicit interne ornatam esse, quia gentium Ecclesia non habet istam speciem cultuum externam, quam habuit synagoga, sed cultus eius est fides & oratio, quæ interna & cordis sunt. PRO PATRIB.) Patres impij Iudæi Christum repudiant.

INDE)

INDE) Doctores in gentium Ecclesia. ERGO) Euangelij fructus.

PSALMUS XLVI.

Deus nostrum refugium & virtus.

ARGUMENTUM.

Cum varius totum circundaret hostis Iudam,
Ipse Deo tutus prospiciente fuit.
Et nos in media tuti statione latronum,
Hac Domino grates lege referre decet.

Est consolatio & gratiarum actio pro beneficijs Dei, seruantis mirabiliter suam Ecclesiam contra omnes Sathanæ & mundi impetus. In fine grauiter hortatur ad hæc opera Dei cognoscenda, & ad gratiarum actionem.

Vincenti canticum filiorum Corah de Iuuenta.

ROBUR, & auxilium est nobis Deus ipse repertus
Per mala quæ passi perniciosa sumus.
Non igitur formido iterum nos vlla tenebit,
Terra licet proprio cedat abacta loco.
Alta licet magni voluantur in æquora montes,
Sæuior irati fluctuet vnda maris.
Omne licet subitis cumuletur fluctibus æquor,
Culmina præ cuius summa furore tremant.
Qui iusto veniunt modici de flumine riui,
Sacra Deo dulci mœnia rore leuant.

Flumina lætificant habitacula sacra tonanti,
In quibus ipse sedens interiora tenet.
Viribus icc irco non deturbabitur vllis,
Nam Deus ipsius mane tuetur opes.
Multa fremunt gentes, regna incuruata tremiscũt,
Ipsius ad vocem tabuit omne solum.
Auxilio nobis Deus est fortissimus omni
Tempore qui Deus est magne Iacobe tibi.
Huc agite, ite, Dei spectantes facta per orbem,
Tam cito qui totum tam loca vasta dedit.
Hic si quando volet, bellum de gentibus aufert,
Vsq; sub extremas, vltima regna, plagas.
Præualidos arcus, & acutas conterit hastas,
Currus, & celeres concremat igne rotas.
Desinite, & solum esse Deum me discite, cunctis
Gentibus & cunctis terribilem populis.
Caussa Deo curæ nostra est, virtute potenti,
Auxilio nobis est Deus omnipotens.

SCHOLIA.

ROBVR ET) Læta vox exultantis cordis ob præsentiam Dei. Est autem enthymema, primo minorem, post conclusionem ponit. ALTA LICET) Amplificatio periculorum, quæ ad amplificationem auxilij facit. MVLTA FREMVNT) Contra Gentes, quæ Deum hunc non habent, etiamsi multum conentur, peribunt. HVC AGITE) Exhortatio, vt Ecclesia agnoscat hanc Dei benignitatem. CAVSSA) Epiphonema.

PSALMUS XLVII.

Omnes populi plaudite manib.

ARGUMENTUM.

Qua sit ouans pompa rex ascensurus in altum
Christus, & in cœlum compositurus iter.
Hic rex non armis, verbo tamen omnia vincet,
Vt veterem strarunt Hiërichunta tubæ.

Est prophetia de regno Christi per Euangelion constituendo: Ac meminit cultus noui testamenti, vt Deum per prædicationem verbi laudent, quod verbum etiam principes gentium sint mplexuri, & futuri populus Dei Abraham. Quare manifestus hic error Iudæorum deprehenditur, qui de arca in domũ Domini deportata exponunt.

Vincenti Psalmus filiorum Corah.

EDITE festiuo populi noua gaudia plausu,
Lætaq; gratifica iubila voce sonent.
Regnat enim Dominus sublimis, & omnia terrens
Qua terrarum aliquid sidera cunq; vident,
Subiecit populos nobis non ante fideles,
Sub pedibus nostris plurima regna dedit.
Hæredes regni statuit nos, gloria magni
Qui domus Isacidæ, cuius amicus erat.
Carmine iubileo Deus est euectus in altum,
In sua terribilis nubila voce tubæ.
Dicite nunc pæana Deo, nunc dicite laudes,
Ferte Deo regi carmina ferte Deo.

Rex

Rex etenim Deus est terræ, omnia regna gubernās,
Huic canite excultos, quo decet ore, modos.
Imperium Deus in gentes rex obtinet, idem,
Qui Deus in sanctæ sedis honore sedet,
Summisere Deo terræ sua regna tyranni,
Magnanimum Thariden quem coluisse ferunt.
Nam super & proceres, et maxima nomina terræ
Altior, haud vlli sceptra tenenda tenet.

SCHOLIA.

EDITE) Propositio, Gaudete. REGNAT) Narratio, qua exponit caussam Propositionis, quod Christus in mundo per Euangelion potenter regnet. HUIC CANITE) Hebraice est, Psallite sapienter. Sicut Paulus iubet recte secari verbum Dei. THARIDEN) Abraham filius Thare, Genesis XI.

PSALMUS XLVIII.

Magnus Dominus & laudabilis.

ARGUMENTUM.

Seruarat Solymas cinctas hostilibus armis,
Et bellum à cara repulit vrbe Deus,
Nos quoq; seruabit, quos cinxit iniqua tyrannis,
Si simus, quales nos decet esse, pij.

Est plane idem argumentum cum Psalmo quadragesimo sexto. Commemorat enim beneficia, quæ Deus præstitit suo populo, cum Hierosolymam seu Ecclesiam & cultum suum defendit & seruauit contra

hostium

hostium varios impetus. Hæc exempla nos quoque consolantur, futurum, vt Ecclesiam suam seruet Deus.

Canticum Psalmi filiorum Corah.

MAGNVS & eximio Dominus cumulandus honore est,
Qua sita sunt nostro mœnia sacra Deo.
Pulcra situ regio, rupes peramœna Sionis,
Illa decus terræ totius esse potest.
Cuius Parrhasiæ, quod sidera prospicit, vrsæ,
Sacra, latus, magni mœnia regis habet.
Cuius in eximijs notus Deus ædibus aulæ,
Tecta salutifera protegit ista manu.
Conuenêre simul reges, atq; ista videntes,
In non proposita præteriêre via.
Talia mirati, postquam tam magna fuerunt,
Ipsorum pauidus perculit ossa stupor.
Perculsi, stupuêre metu, sensere dolores,
Quales parturiens ferre puella solet.
Tu vada sulcantes Neptuni cœrula naues,
Conteris imbriferi sæpe fragore Noti.
Omnia quæ nostris audiuimus auribus olim,
Hæc & in hac oculis vidimus vrbe Dei.
Hæc & in vrbe Dei sancta conspeximus ipsi,
Hanc & in æternos dirigit ipse dies.
Te Deus expetimus, tibi, clementissime, soli,
In medio templi soluimus ora tui.
Vt tua maiestas, sic &, tua cognita laus est,
Finem vbicunq; aliquem maximus orbis habet.

Iusticiam

Iusticiam dextra, ceu cornu diuite, spargis,
Nam quæcunq; facis, non nisi iusta facis.
Exultet, lætoq́; Sion se vertice tollat,
Iusticia exiliat lætus Iuda tua.
Cingite circum ipsam cœtu veniente Siona,
Et numero turres illius erigite.
Ipsius attento cognoscite pectore muros,
Quam sint & celsæ tecta superba domus,
Omnia vt hæc memori fama referantur, & olim
Possit posteritas hic & vbiq; loqui.
Quod fuerit nobis Deus hic, & solus, & omni
Tempore, quod sit adhuc noster & ipse Deus.
Hic nos à primis seros deducet ad annos,
Qualiter instui prima iuuenta solet.

SCHOLIA.

MAGNVS) Gratiarum actio, cui inseruit descriptionem loci. CONVENERE) Commemorat beneficium liberationis. TVVADA) Collatio cum veterib. miraculis. TE DEVS) Redit ad gratiarum actionem. EXVLTET) Exhortatio, subiecta gratiarum actioni, in qua hortatur non solum ad gratiarum actionem erga Deum, sed vt singuli pro suo modo Ecclesiam adiuuent. Nam quidam hunc locum sic reddunt: Sollicite custodite muros eius, & exaltate palatia eius. Sed alij eo referunt, vt cognoscant Dei præsentiam sic euehentis Hierusalem, & pro eo gratias agant.

PSALMUS XLIX.

Audite hæc omnes gentes, aurib.

ARGUMENTUM.

Degeneres luxus, & opum perstringit auaros,
Numina qui Pluti nil nisi cæca colunt.
Ergo, Deo soli confidere, summa bonorum est,
Spes in diuitijs ponere, summa mali.

Est idem argumentum cum Psalmo trigesimo septimo. Consolatur enim contra scandalum hoc, quod impij florent, pij autem affliguntur. Habet Psalmus certum locum de resurrectione piorum ad vitam æternam.

Vincenti Psalmi filiorum Corah.

PERCIPITE hæc omnes animis atq; auribꝰ æquis,
Quicunq; incolitis terrea regna viri.
Tam de plebe sati, quam nobilitate superbi,
Seu vos paupertas, seu comitantur opes.
Verba loquar vobis, animo à sapiente profecta,
Nec fatui cordis, quæ meditabor, erunt.
Abdita deductis ænigmata versibus edam,
Scitaq; non vano pectore verba loquar.
Cur metuam fato rerum deprehensus iniquo?
Si mea turbinibus fluctuet icta ratis.
Sunt qui diuitijs nimijs nitantur, & audent,
Credere perpetuas, quas venerantur, opes.
Cum tamen hinc auro fratrem non liberet vllus,
Nec precij quisquam placet honore Deum.
Et nimis est animæ preciosa redemtio, vt ipsum

Perficere

Perficere haud vllo tempore poßit homo,
Complures etiam si viuere detur in annos,
Nec videat viuo facta sepulcra sibi.
Interitu pereunt sapiens & stultus eodem,
Nec referet posito funere præstet vter.
Omnia ad ista manus rapient hæredis auaræ,
Quæ bona viuentes constituêre sibi.
Nec quicq; referent secum, sed cuncta relinquent,
Atq; inopes Stygij principis arua petent.
Stent licet immenso fundata palatia cultu,
Ducturæ finem non videantur opes.
Magnificas habitent ædes, & magna relinquant
Nomina, posteritas quæ meminiſſe queat.
At non mortales hac in ditione manebunt,
Sed simili bruttis conditione cadent.
Stultitiæ illorum talis via, talibus actis
A sera inueniunt posteritate decus.
Sicut oues nigri recubant ad limina Ditis,
Commoda carniuoræ pabula mortis erunt.
At iusti reproba ducent de gente triumphos,
Quam subito exortæ tempora lucis erunt.
Illorum decus, & virtus, & forma peribunt,
Et domus inferni regia Ditis erit.
Me vero accipiet Deus, & solabitur ægrum,
Nec fera Persephones regna videre sinet.
Ne mireris, opes si quem cumulaſſe videbis,
Cui velut ex pleno gloria fonte fluat.
Nam secum moriens nil auferet, aëre caſſum,
Gloria tantarum nulla sequetur opum.

Huius enim tantum vitæ quæsita voluptas
Ipsius est animo grata & amica quies,
Tu quoq; si requie tete oblectaueris ista,
Hoc isti fatuo nomine gratus eris.
Scilicet ipsius vt patrum mala facta sequaris,
In quibus est verum luminis esse nihil.
Quisquis laude fuit præstans, & honoribus au-
Dona nec apposita talia mente tulit: (ctus,
Persimilis pecori est, & egenti pectore bruto,
Quæ manus exitio mortis auara dedit.

SCHOLIA.

PERCIPITE) Exordium, in quo facit attentos auditores. CVR METVAM) Propositio: Nihil moueor felicitate meorum aduersariorum & meis calamitatibus. Subijcit autem rationem, quia quantumuis isti abundant opibus, tamen morientur tandem. NEC QVIC.) Aliud incommodnm impiorum, quod opes non secum auferent. STENT LICE[T]) Repetit primam rationem. SICVT OVES) Tertia ratio: Impij in morte manebunt. AT IVSTI) Nunc antithesin addit, quod pij afflicti liberabuntur, primo ab istis afflictionibus. NEC FERA) Secundo, etiam contra mortem habebunt præsidia, nam loquitur de resurrectione ad vitam æternam. QVISQVIS) Epiphonema. Opes etiam exitio sunt, nisi accedat animus pius & Dei timens.

PSALMUS. L.

Deus deorum Dominus locut.

ARGUMENTUM.

Quæ sacra vera Deo placeant, quis cultus, vt omnes
Impia prætextu relligionis agant.
Reddere vota Deo non ista monastica, verum,
Quæ sint sola Deo persoluenda, docet.

Est prophetia de inuulgando Euangelio & abolenda lege, cum sacrificijs & omnibus cultibus. Habet autem grauissimas adhortationes & comminationes, vt posthabita lege & iusticia legis, misericordiam amplectantur in Christo exhibitam. Quod ad titulum attinet, Asaph vn us ex cantoribus fuit 1. Paralipon. cap. 15. & 16.

Psalmus Asaph.

REX superûm princeps fortissimus ille deorum,
Incipiet tandem verba tremenda loqui:
Cuncta vt conueniant terrarum regna vocabit,
Regia qua fines vtraq; solis habet.
Magnifica claræ fulgebit ab arce Sionis,
Et decor, & facies, & noua forma Dei.
Et virtute potens, & maiestate verendus
Adueniet, deinceps nec taciturus erit.
Omnia vastatrix ante ipsum flamma cremabit,
Ipse etiam valido turbine cinctus erit.
Excelso è solio cœlum, terrasq; vocabit,
Vt populi caussam iudicet ipse sui,
Conueniat quicunq; colunt mea fœdera sancti,
Plusquam sacrificæ conditionis opus.
Ipsius ingentes cœli præconia dicent,

Vt nihil

Vt nihil hoc gentes iustius esse sciant.
Huc age, verte tuas, mea gens, dum colloquor, au-
Quæ loquar Israël, percipe verba, tibi, (res
Contestabor enim tecum Deus ipse deorum,
Quod tibi, quod nunc sum, sic Deus esse ferar.
Non sacra arguerim, quæ tot mihi dona per aras
Sanguine fumantes, exhibuisse soles.
Nam tua me coram toties holocausta feruntur,
Quorum nec ratio est vlla probanda mihi.
Ne mihi mactaris vibrantes cornua tauros,
Sanguinis hircorum nausea facta mihi est.
Omnia enim totis mea sunt animalia siluis,
Pastaq; per montes millia cuncta gregum.
Omnes cognoui volucres per inane volantes,
Omnis & agrestis bestia nota mihi est.
Quod si me queat vlla fames apprehendere, tecum
Nil opus indicio nominis huius erit.
Nam mihi multiplicis, deseruit machina mundi,
Quicquid & hæc extra, quicquid & intus ha-
Nunq͂d carne aliqua taurorũ vescar opima? (bet
Pocula ne hircorum sanguine plena bibam?
Sacrifica Domino meritæ præconia laudis,
Ne voti possis immemor esse tui.
Hæc faciens, in rebus opem me tristibus ora,
Ipse feram, quo me magnificare queas.
Non ita cum reprobis Deus, ad quos ista loquetur:
Impie cur profers fœderis acta mei?
Quid de lege mea declamas ore profano?
Non hoc officij debuit esse tui.

Cum tamen & mores, & leges oderis æquas,
Et verbi officium negligis omne mei.
Fœdera sacrilegis cum furibus icta subisti,
Crimine adulterij perdita vita tua est.
Ore loquebaris spurcissima verba pudendo,
Lingua tua immodica prædita fraude fuit.
Aduersus fratrem frater mala multa locutus,
Cui quacunq; potes parte nocere, noces.
Talia cuncta videns tacui, cum forte putares
Me similem fieri posse profane tibi.
Sed te iusta manet pro tali pœna reatu,
Ante oculos statuam præmia digna tuos.
Talia nunc saltem cognoscite verba profani,
Qui vestri oblitum creditis esse Deum.
Ne forte iratus rapiam cum nulla supersit
Certa salus, vobis nec ferat vllus opem.
A quocunq; mihi mactabitur hostia laudis,
Huic mea magnifice est gloria culta satis.
Atq; hæc ipsa via est per quam vestigia ducam
Illius, vt saluus possit adesse, Deo.

SCHOLIA.

RES SVPERVM) Facit attentos Deus, loquetur, ergo accipite verbum eius. MAGNIFICA) Desinit locum: Id verbum ex Hierusalem orietur, non ex Sinai & deserto, sicut lex, VT POPVLI) Vt liberet à morte & peccato. CONVENIANT) Adhortatio, vt verbum Euangelij & gratuitam misericordiam pluris faciant, quam legem & Mosen Ipsivs) Id est, vbique prædicabitur iusticia fidei. HVC AGE) Obiurgatio synagogæ vrgentis, & mordicus

mordicus retinentis ſacrificia & legem, contra verbum gratiæ. QVORVM) Manifeſtæ ſententiæ de abrogatione legis,& contra propria merita & iuſticiam operum coram Deo, nam ſacrificia non vult ſine fiducia miſericordiæ in Chriſto. SACRIFICA) Hic exponit quos cultus vere requirat. Nam ſacrificia certi temporis erant,& pertinebant ad externam Reip. formam,in hoc populo retinendam, donec noſceretur Chriſtus. NE VOTI)Sic habemus votum Baptiſmi vnicum,ac nota,quod inter cultus numerat inuocationem,ea quoque teſtatur,ſicut gratiarum actio, gratuitam miſericordiam,non dignitatem aut meritum noſtrum, CVM TAMEN) Antitheſis. Qui hunc cultum non præſtant,hi,etſi habent verbum meum, etſi vocantur populus meus & filij Abrahæ, tamen non agnoſcam. Atque hic addit grauiſſimam inſectationem Iudæorum ſimilem illi Roman.2.Tu qui Iudæus es. A QVOCVNQVE) Epilogus, qui ſummam Pſalmi complectitur,Qui ſacrificat laudem,non hoſtias,ille honorat me,& hæc via eſt ordinata,qua oſtendo ſalutem Domini.

PSALMUS LI.

Miſerere mei Deus ſecundum.

ARGUMENTUM.

Quæ ſit origo mali, quæ vis, quæ damna parentum,
Intulerint ſtulta poma reſecta manu:
Ad veniam reditus pateat quis, & vnde paretur,
Pectoris hic pura ſimplicitate docet.

Inſignis oratio pro remſsione peccatorũ. Confirmat autem ſuperiorem Pſalmum,

 nam

nam cum rogat remiſsionem peccatorum, ſignificat eam gratuitam & ſolus miſericordiæ Dei eſſe. Idem ſignificat cum promittit ſacrificium laudis: grauiſsimè autem docet de magnitudine & cauſſa peccati, ac noſtra infirmitate contra peccatum.

Vincenti Pſalmus Dauid, cum veniſſet ad eum Nathan propheta, poſtquam ingreſſus fuerat ad Bethſebam.

SVMME pater, qui ſceptra tenes altiſſima rerum,
Cuius & hoc tantum dextera claudit opus.
Cuius magna preces clementia nullius vnquam
Reppulit, haud falſa voce rogantis opem.
Reſpice me nimia peccati mole grauatum
Mole, ſed immenſum pondus habente, premi.
Et nunc illa tuæ ſubeat miſeratio menti,
Qua tibi fidentes ſæpe leuare ſoles.
Nunc opus eſſe tuum miſereri quæſo memento.
Quando hic, heu nimium, quod miſereris, habes.
Nam miſer agnoſco patratæ crimina culpæ,
Quæ cruciant animum nocte dieq; meum.
Quicquid id eſt, tibi peccatum eſt, mitiſſime, ſoli,
Ah pudet, & certe quale ſit ipſe vides.
Cur ego ſuſtinui tales offendere vultus?
Qualibus eſt verum mitius eſſe nihil.
Cur tua non veritus præſentia numina? cur te
Peccator toties aſpiciente fui?
Scilicet vt conſtet, vel iniquo iudice, verum,
Quicquid adhuc vſquam lingua locuta tua eſt.

Vt vincas

Vt vincas quicunq; in se confidit, & audet
Te, velut intenta lite, mouere reum.
Nam peruersa hominum ratio te iudicat, & se
Damnandæ maculæ credit habere nihil.
Ergo age se miserum miserere fatentis, & ægrum
Quos, nisi tu, morbis nemo leuare queat.
Namq; quid addubites? totum me fœta malorum
Vita relegatum corporis huius habet. (adhæsit
Nec nouus hic dolor est, primum hoc mihi virus
Tempore, quo matris iam rude pondus eram.
Vsq; adeo nihil est in me quod dicere possis,
Naturæ vitium non rapuisse meæ.
Sed quia tu verax, quia veri es amator & æqui,
Illius & merito nomen & huius habes,
Nota mihi pietate tua sapientia facta est,
Abdita quæ semper corda superba latet.
Me pater Hyssopi si dulci asperseris herba,
Sicut lustrali flumine mundus ero.
Laueris heu nimia fœdam putredine mentem,
Iam mihi qui certet cum niue candor erit.
Quod si forte meas dignabere vocibus aures,
Delitias animi quæ peperisse queant.
Iam contrita nouo reparaueris ossa vigore,
Nullus in hoc iterum pectore languor erit.
Nunc auerte tuos illos, quibus omnia vultus,
Cernis, & aut recreas, aut velut igne quatis.
Nunc illos auerte, precor, ne crimina cernant,
Ne videant animæ vulnera tanta meæ.
Interea refouens mea vulnera, deme quod in me

Congestum sceleris pesidus hostis habet.
Mortifera immundi contagia pectoris aufer,
Et puri dotes cordis habere iube.
Rectus in hoc habitet mihi corpore spiritus, illum
Tu pater à veteri conditione noua.
Heu mihi, si facie miserum auersante repellas,
Nec liceat vultus ante stetisse tuos.
Quod te ne facias, per te precor, altera non est,
Quæ faciat nostras caussa, valere preces.
Sed neq; me fugiat fotor tuus ille bonorum,
Qui nisi cum sanctis spiritus esse nequit.
Quo sine nulla salus animæ, sua crimina fassæ,
Quo si destituar munere, nullus ero.
Eia age, securæ ne subtrahe gaudia mentis,
Saluificumq; tuæ redde salutis opus.
Spiritus assit agens, & liber in omnia mecum,
Hoc me perpetuum robur habere sine.
Hoc doctore vias per me sciat impius omnes,
Per quas iusticia est summa petenda tuæ.
Tunc sua peccator noscens malefacta superbus,
A te nunc humili voce rogabit opem,
O mihi qui solus Deus es saluator, & idem
In manibus nostræ iura salutis habes:
Erue me meritæ de pœna mortis, & vltra
Sanguinis effusi ne reus esse ferar.
Sic mea, iusticiamq; tuam, laudesq; sonabit,
Quamuis nulla satis lingua referre queat,
Tu dabis eloquio venam meliore fluentem
Laxatoq; grauius tu dabis ore loqui.

Vt tua

Vt tua per cunctas præconia dicere gentes,
Vt possim laudis nuncius esse tuæ.
Nam neq; thure dato positas placaris ad aras,
Victima nec structo te mouet vlla rogo.
Te tamen hoc ipso veneratus honore fuissem,
Si velles ista relligione coli,
Nunc tibi nulla magis cordi sunt sacra, nec vllum
Gratius est anima se cruciante sacrum.
Nec tu despicies afflicti munera cordis,
Commoda quod sine te nulla quietis habet.
Nunc age siderei summo de vertice cœli,
Placata miseram fronte Siona vide.
Ut laceras iterum Solymas sua mœnia cingat,
Ne tibi delectæ concidat vrbis honor.
Tunc tibi sacra pio pro munere iusta dabuntur,
Quæ tu sola probas, quæ tibi sola placent,
Tunc tibi gaudebunt pingues holocausta per aras,
Et vitulos templis imposuisse tuis.

SCHOLIA.

SVMME PATER) Nota, solam misericordiam Dei sibi proponit, propter quam orat. RESPICE) Propositio. NAM MISER) Ratio, non à sua dignitate aut meritis, sed ab indignitate: miserere, quia peccaui. NEC NOVVS) Peccatum nobis ingeneratur. SED QVIA) Secunda ratio, tuum verbum promittit misericordiam, ergo miserere, nam veritas & sapientia sunt fiducia misericordiæ, & cognitio misericordiæ Dei gratuitæ per Christum. IAM) Vrget petitionem, & amplificat: lætifica cor, remitte peccatum, da purum cor, da spiritum certum &

nouum,&c. RECTVS)Rectum vocat pure innitentem misericordiæ Dei. HOC DOCTORE) Gratiarum actio, quam facit duplicem quod misericordiam Dei prædicare & de ea etiā alios docere velit. O MIHI)Redit ad precationem. NAM NEQVE) Antithesis. Prædicabo misericordiam tuam,nam alia sacra seu cultus non curas. NVNC AGE) Orat iam pro tota Ecclesia, vt eam Deus in cognitione peccati,& fiducia misericordiæ seruet, hæc enim sacra Deo sola grata esse.

PSALMUS LII.

Quid gloriaris in malicia.

ARGUMENTUM.

Prodidit insontem pastor Dauida Doëgus,
Sed frustra,quoniam stant rata iussa Dei.
Sic hodie infamant oracula sancta profani,
Sed frustra,quoniam qui dedit, ista tenet.

Habet hic Psalmus grauissimam insectationem & comminationem contra tyrannos & Ecclesiæ hostes. Consolatur autem pios quoque,quod Deus eos sit seruaturus. Historia, quam titulus allegat, est 1. Samuelis cap.21.

Vincenti Psalmus David erudiens,cum venisset Doëg Acdumæus,& annunciasset Saul,atque dixisset ei: Venit Dauid ad domum Abimelech.

IMPROBE crudeli quid in impietate superbis?

Fortia

Fortia qui multum iura potentis habes?
Confisus bonitate Dei quid talia iactas?
Quorum lux veniam non feret vlla tibi.
Perniciem tua lingua nocens meditatur, acutum
Ceu ferrum, veri nescia, fraudis amans.
Pessima quæq; bonis præfers, mendacia veris,
Nec tibi iusticia est, nec tibi nota fides.
Quare etiam te lingua nocens Deus atteret, vt iam
Non videare aliquo posse manere loco.
Eruet ab radice tuæ sata robora stirpis.
Et super in viuis nec tibi nomen erit.
Talia deinde pij spectantes facta stupebunt,
Cumq; leui risu talia verba dabunt:
Ecce virum spreuisse Dei vim roboris ausum,
Sed confisum opibus, diuitijsq; suis.
Quiq; videbatur sibi plurima posse, quod esset
Perniciei sola dexteritate potens.
Ipse autem similis viridanti semper oliuæ,
Quæ sit diuinæ pars quotacunq; domus.
Perpetua in bonitate Dei spem semper habebo,
Nec mihi spes istas finiet vlla dies.
Perpetuo meritas referam tibi tempore grates,
Nam mihi tu magni muneris autor eras.
Tutior inde tui degam sub nominis vmbra,
Quod quisquis bonus est, laudat, honorat, amat.

SCHOLIA.

IMPROBE) Insectatio. QVARE) Comminatio. TALIA) Consolatio bonorum. IPSE AVTEM) Insignis collatio. PERPETVO) Gratiarum actio.

PSALMUS. LIII.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus,&c.

ARGUMENTUM.

Absq; fide quæcunq; facis, facis omnia frustra,
Quantumuis bona sint, quæ facis absq; fide.
Hæc toties tibi psalmographi vox magna reclamat
Nec tamen hæc audis Romule surde, caue.

Quod ad argumentum attinet, est plane idem Psalmus cum decimoquarto. Habet autem titulum alium, nec sane inter interpretes de eo conuenit. Quidam existimant vocabulum almahelath significare, quod in choro alternis sit decantatus, sed Abenezra putat esse initium carminis, secundum cuius numeros hunc Psalmum cecinerunt. Alij instrumenti nomen esse putant.

Vincenti canticum Dauid erudiens in Mahelath,

VSQVE adeo quosdam rabies agit impia, vt au-
Dicere, qui videat, non super esse Deum. (sint
Execrabilibus perierunt cladibus omnes,
Prodiga quos miseri vita laboris habet.
Omnipotens humiles prospexit ab æthere terras,
Humanumq; sua vidit ab arce genus.
Ex tot an inueniat sapientem millibus vnum,
Qui curet superos, & putet esse Deum.

At re-

At retro stolidis abierunt passibus omnes,
Pestis enim miseris omnibus vna fuit.
Non fuit ex illis quem posses dic ere iustum,
Qui bene dixisset, non fuit vnus homo.
Num sapient aliquando mali, qui sanguine viuunt,
Et populi comedunt corpus & ossa mei ?
Dummodo quod rodant ventri non desit alendo,
Turba creatorem negligit ista suum.
Hic vbi non opus est trepidãt, vbi nulla necesse est
Esse pericla animæ, certa pericla putant,
Ossa etenim Dominus dispergit iniqua ferentum
Munera, quæ veræ nil pietatis habent.
Hos pudor offendet, Dominus quos damnat & odit,
A quibus auersa est luminis aura Dei.
Quis genus Israël saluum dabit, atq; reducet
Dispersos populos, ad tua templa Sion ?
Cum Deus exilium converterit ipse suorum,
Læticia fient omnia plena nouã.
Tunc genus Israël gaudebit, & ocia ducent,
Qui de stirpe tuæ sunt Iacobe domus.

SCHOLIA.

VSQVE ADEO) Grauis hnmanæ naturæ insectatio. AT RETRO) Hoc est, humana natura, si sit sine Spiritu sancto, nec timet Deum, nec fidit Deo, nec velle aut cupere potest, quæ Deus vult & cupit. NON FVIT) Præcipue accusat doctores legis. OSSA) Minatur impijs doctoribus quod per sanam doctrinam his naturæ malis non medentur. CVM DEVS) Consolatio. Christus cum venerit per Euangelion suum, medicinam faciet.

PSAL-

PSALMUS LIIII.

Deus in nomine tuo saluum me.

ARGUMENTUM.

Prodiderant miserum Sauli Dauida Siphitæ,
Sed frustra, probitas vindice tuta Deo est.
Hos petit vlcisci, quæ nunc, & quanta Siphitæ,
Tot mala committunt, puniat ista Deus.

Historia, quam titulus ostendit, est 1. Samuelis XXIII. & XXVII. Est autem oratio, vt liberet eum Deus à periculo, in quod per proditionem coniectus erat: ac habet insignes consolationes, quæ in similibus periculis nos erigunt, futurum vt liberemur, & hostes Ecclesiæ pereant.

Vincenti in melodijs erudiens Psalmus Dauid, cum venirent Zephei, & dicerent Saul: Nonne Dauid abscondit se apud nos?

OMNIPOTENS pro laude tui me nominis ægrum
Conserua, & misero, nam potes, affer opem.
Assere me virtute tua, dextraq́; potenti,
Et timidas audi, percipe, sume preces.
Quando alienigenæ quærunt me perdere gentes,
Quæ tua non vlla numina parte colunt.
En Deus auxilio subijt mihi, sustinet idem,
Ne pereant animæ robora tota meæ.
Hostibus ille meis, in me malafacta, rependet,
Et solida perdet pectora vana fide.

Tunc

Tunc tibi grata feram munuscula mente benigna:
Nominis & laudes de bonitate tui.
Tu quia de cunctis me cladibus eruis, vt iam
Risum deuicto prorsus ab hoste feram.

SCHOLIA.

OMNIPOTENS) Propositio. Orat autem in fiducia nominis & potentiæ Dei. QVANDO) Narrat periculum. EN DEVS) Consolatio. Deus exaudiuit me. TVNC TIBI) Gratiarum actio:

PSALMUS LV
Exaudi Deus orationem meam.

ARGUMENTUM.

Ore aliud præfert, aliud sub pectore condit,
Quorundam leuium callida vafricies.
Has agitat pestes, hos execratur, at horum
Quod rogo myriadas tempora nostra ferunt?

Est oratio in persona Christi contra synagogam & proditorem Iudam. Recte autem vsurpatur contra falsos fratres, qui Ecclesiæ plurimum eo ipso nocent, quod cum eam extreme oderint, tamen odium illud tegunt simulatis officijs.

Vincenti in melodijs erudiens canticum Dauid.

QVI tua supplicibus venerantes numina votis,
Audis ætherea mitis ab arce pater:
Supplicis exaudi te verba rogantia serui,

Nunc

Nunc animum moueat mœsta querela tuum.
Aspice quam gemitu fundam lamenta profuso,
In veras lacrymas quam tibi totus eam.
Vsq; adeo insultant hostes vrgente tumultu,
Sic furit in clades impia turba meas. (me
Nam mihi crimen atrox quærunt obtrudere, nec
Pro genuino odio viuere posse ferunt.
Intima concussi tremuerunt viscera cordis,
Et mea, ne moriar, concutit ossa timor.
Nunc animum metus, & sæuus circũuenit horror,
Nunc mea lethalis pectora terror habet.
O mihi nunc volucres aliquis connecteret alas,
Qualibus in ventos ire columba solet.
Protinus euadam, qua me non vlla sequentes,
Deferat humano semita trita pede.
In deserta abeam sæuarum lustra ferarum,
Grata domus profugo tristis eremus erit.
Ocyus effugerem, si forte euadere possim,
Has tempestatis me ferientis aquas.
Scinde age, & infames istorum contere linguas,
Vrbs quia flagitijs dissidet ipsa sibi,
Qualibus illa dies noctesq; repleta laborat,
Et labor, & tota regnat in vrbe dolor.
In medio dolus, & vanæ mendacia linguæ,
Omnis in humana fraude platea scatet.
Quod si structa mihi sit ab hoste calumnia, forsan
Quæ non commerui crimina, ferre queam.
Si mihi se extulerit supra caput impius osor,
Vitarem celeri iussa superba fuga.
At tu

At tu fide comes, duris mihi cognite rebus,
O rarum nostræ pignus amicitiæ.
Tu fidei mecum sanctæ secreta subisti,
Relligio nostri pectoris vna fuit.
Quo cum sancta domus diuinæ limina adibam,
Vnaq; lætitiæ caussa duobus erat.
Mors auidas violenta manus extendat in ipsos,
Ad Stygias viui destituantur aquas.
Nam domus ipsorum vitijs est plena nefanda,
Factio in ipsorum sede maligna sedet.
Ipse Deo mea fata querar: mea tristia dicam,
Ille, vt ferre potest, sic feret vnus opem.
Mane querar, seræ lugebo ad tempora lucis,
Effugient medium nec mea vota diem.
Audiet, & gemitus, & verba rogantia pronis,
(Certa fides caussæ est) auribus accipiet.
Is mihi pacificam præstabit ab hoste quietem,
Qui mihi tot studuit noxius esse modis.
Audiet, & studia aduersi mala deprimet hostis,
Solus in immota conditione manens.
Nulla quidem spes est mutari posse malignos,
Qui Dominum toties irreuerenter habent.
Iniecêre manus in amantes fœdera pacis,
Pacta profanarunt relligiosa Dei.
Butyro ore ferunt pacis, quod mollius esset,
Sæua tamen tacito pectore bella mouent,
Leuia verba oleo quouis magis ore loquuntur,
Illa tamen gladij fortis acumen habent,
Res, curasq; tuas Domino committe potenti.

Is tua, teq́; ipſum, cuncta tenere poteſt.
Ipſe loco faciet ſtabili conſiſtere iuſtum,
Et bona lætificæ pacis habere dabit.
Tu pater effuſo gaudentes ſanguine, tandem
In mortis foueam præcipitanter ages.
Dimidiæ non illi attingent tempora vitæ,
Sed mibi ſpes in te fixa, tenaxq́; manet.

SCHOLIA.

SVPPLICIS) Propoſitio precationis. VSQVE ADEO) Narrat periculum & afflictiones, quas patitur. O MIHI) Votum, quod eleganter pingit affectum animi concluſi malis. SCINDE) Imprecatio contra hoſtes, vt conſilia eorum impediantur. QVOD SI) Amplificatio calamitatis, patior hæc à populo meo, & à diſcipulo communi miniſterio mecum coniuncto. MORS) Imprecatio. IPSE) Conſolatio. NVLLA) Addit in fine inſectionem hoſtium, & comminationem. RES) Inſignis doctrina in omibus periculis & tentationibus vtilis.

PSALMUS LVI.

Miſerere mei Deus, quoniam con.

ARGUMENTUM.

Sceptra Palæſtini cum quæreret aduena regis,
Exul adhuc querula concinit iſta chely.
Hac nos voce graues contra licet ire tyrannos,
Qui verbum Domini qualibet arte premunt.

Eſt oratio pro liberatione ex periculo, in quo

quo fuit, cum exularet, 1. Samuel. xx. Vocat autem Dauid se mutam columbam, quæ tantum gemitu ostendit dolorem suum: Nã inter exteros non fuit ei tutum loqui.

Vincenti aureum ornamentum Dauid de columba muta, inter alienigenas, cum apprehenderent eum Philistæi in Gath.

SVMME parens rerum, miserũ me respice, cuius
Pectora crudeli pressa sub hoste iacent.
Fortiter insistunt, nunquam me affligere cessat,
Qui calcant animæ colla subacta meæ.
Quoq; magis doleam, plures grassantur in vnum,
Qui capiti intentant tela cruenta meo.
At mea dum nimio sunt corda subacta timori,
Spes opis, & veniæ tu mihi certa venis.
In verbo Domini mihi gloria vera manebit,
Vni fixa Deo, spes mea semper erit.
Qui mihi donec erit, sicut non fracta manebat,
Non hominum metuam prælia, robur, opes.
Artibus assiduis mea verba euertere tentat,
Nil nisi conantur posse nocere mihi.
Insidijs coëunt mea dum vestigia seruent,
Vt vitæ abrumpant languida fila meæ.
Seruantur quod iniqua parrent, quos ipse sub imas
Inferni iratus præcipitabis aquas.
Fac libeat numerare fugas, quas passus oberro,
In vacuo lacrimas codice scribe meas.
Illarum numerus tibi iam constabit, & harum

Qui mihi quam vellem nunc quoq; maior adest:
Tunc hostes mihi terga dabũt, cum te ipse vocabo;
Tunc mihi, cognoscam, quod Deus esse velis.
Laus mea sermo Dei, Domini mea gloria verbum;
Hac spe non metuam quid mihi faxit homo.
Ad te vota Deus mihi sunt concepta, quod isthæc
Laudibus æternis omnia plena feram.
Tu quia crudeli servasti à morte redemtum,
Ne caderent nostri per loca fluxa pedes.
Vt mihi & ante Deum liceat defigere gressus,
In qua viuentum gloria luce sita est.

SCHOLIA.

SVMME) Propositio precationis. FORTITER) Narratio periculorum. IN VERBO) Consolor me, quod non mea cupiditate, sed Deo vocante rex sum. FAC LIBEAT) Repetit precationem. IN VAS CVO) Insignis consolatio, quod Deus suorum lacrimas numeret, ergo nõ erũt impij perpetuo impunes.

PSALMUS LVII.

Miserere mei Deus, miserere mei.

ARGUMENTUM.

Speluncæ latebris cum delituisset Odollæ,
Iniusta queritur se ratione peti.
Sic male qui regum nos insectantur in aulis,
Vlcisci his lacrimis possumus ante Deum.

Est oratio non dissimilis præcedenti in alio

alio periculo Dauidis, quod est 1. Samue. 21. & 24.

Vincenti aureum ornamentum Dauid, ne periret, cum fugeret à facie Saul in ſpeluncam.

RESPICE fidentem tibi, mi Deus, eſto benignus
Cui ſine te non eſt qui ferat vllus opem.
Cuius & alarum defendi ſpero ſub vmbra,
Donec ſors abeat cladis acerba meæ,
Ante tuos vultus queror ô altiſſime rerum,
Qui mea reſtituis priſtina dona mihi.
Mittit opem, cœloq; videns opprobria tollit,
Quæ mihi, me perimens, intulit hoſtis atrox.
Mittit opem, fidei memor. & pietatis auitæ,
Quæ ſua naturæ munera ſolus habet.
Inter anhelantes iaceo ceu præda leones,
Præda voraturis dilanianda feris,
Omnes humano geniti de ſanguine, flammis
Aſſimiles, dentes ceu fera tela gerunt.
Mobilibus linguas gladijs conferre licebit,
Vulnere tam feriunt, quos voluêre, graui.
Exaltare Deus ſuper alta volumina cœli,
Laus tua terrarum tranſeat alta plagas.
Tenſa meis pedibus componunt retia. quorum
Fraude per inſidias, me violare queant.
Qua graditurus eram foueam fodêre, ſed ipſi
Sunt capti proprio, quem ſtatuêre, ſpecu.
Corda parata Deus mea ſunt, mea promta volun-
Vt pſallam laudes, vt tua facta canam. (tas,

Nunc exurge, meæ decus & pars maxima vitæ,
O lyra, psalmographi gloria magna tui.
Exurgam matura noui sub lumina solis,
Tempore quo surget diua pudoricolor.
Per populos tua facta canã, per regna, per vrbes,
Nec laudem tellus nesciet vlla tuam.
Nam tua stelliferum bonitas transcendit olympũ,
Subdita sunt fidei nubila regna tuæ.
Exaltare Deus super alta volumina cœli,
Laus tua terrarum transeat alta plagas.

SCHOLIA.

RESPICE) Propositio. MITTIT) Consolatur se præteritis beneficijs. OMNES) Narratio periculi, quod satis tragice pingit aptis similitudinibus. VT PSALLAM) Gratiarum actio pro liberatione,

PSALMUS LVIII.

Si vere vtiq; iusticiam loquimini.

ARGUMENTUM.

Errorem quicunq; audet defendere apertum,
Et nunquam iustis desinit esse minax:
Torrenti similem vano, fractæq; sagittæ,
Et flammæ impositis sentibus, esse docet.

Titulus ostendit esse idem argumentum cum superioribus Psalmis. Orat enim contra Saulem & eos, qui ipsum incitabant contra Dauidem, tanquam contra seditiosum.

Habet

Habet hic Psalmus tres partes: Narrationem, obiurgationem, vehementem aduersariorum, imprecationem, & consolationē.

Vincenti aureum ornamentum Dauidis, ne periret.

NVM precor, ô geniti mortali è stirpe, iuuabit
Vos quoq; tandem aliquo tempore iusta loqui?
Nil minus, imo animis versatis iniqua malignis,
Designant vestræ friuola facta manus.
Defluxêre mali, retro pessumq; abierunt,
A primo vitæ tempore quisq; suæ.
Defluxêre retro mendacia vana loquentes,
A primo exortus tempore quisq; sui.
Horum persimilis furor est serpentibus atris.
Tale sub infido pectore virus habent.
Corde venenatum referentes aspida ficto,
Qui clausas aures, ne capiatur, habet.
Incantatoris ne voces audiat, aures
Obstruit, instantis ne cadat arte magi.
Illorum dentes, pater, excute, frange molares,
Queîs bona carniuori rodere cuncta solent.
Maxillas auidas sæuorum frange leonum,
Restia cur miseras dira trucidet oues?
Liquantur velut vnda fluens, sua spicula tendant,
Nec tamen attingant, quem voluêre, scopum.
Cornua tollentis limacis more liquescant,
Quæ breue ceu gemino pollice tendat iter.
Sicut abortiuum pereant, quod lumina solis

Nesciit, & visum corruit ante diem.
Quam prius in rhamnum spinæ consurgere vestræ
Possint, de medio has auferet ira grauis.
Vernantes, & adhuc in primo flore comantes
Deripiet rapidi turbinis ira rubus.
At pius ista videns vindictæ præmia iustæ,
Gaudia prostrato victor ab hoste feret
Ille suas plantas reprobrorum in sanguine tinget,
Quamq; aliqui cupiant, vltio maior erit.
Tunc dicent homines, sua sunt rata præmia iusto,
Certe & adhuc iudex regnat in orbe Deus.

SCHOLIA.

NVNC PRECOR) Vehemens obiurgatio, quod fictis criminibus incitarent Saulem. DEFLVXERE) Hoc est, peruersi sunt, discesserunt à Deo, & verbo eius. HORVM) Illustris similitudo. ILLORVM) Imprecatio. LINQVANTVR) Bellæ similitudines. AT PIVS) Consolatio.

PSALMUS LIX.

Eripe me de inimicis meis Deus.

ARGUMENTUM.

Historiam spectas? Saulis notat ipse furorem,
Mystica vox Christi rectius esse potest.
Iudæos Christo infidos fore semper, & horum
Spargendum toto semen in orbe canit,

Argumentum ostendit titulus, & historia

extat 1.Reg.19.Orat enim contra Saulem & eius complices,ne posſint innocenti nocere.Quidam transferunt hanc orationem in perſonam Chriſti,orantis contra impiam ſynagogam,ac ſane ſimilis euentus ſecutus eſt Dauidis & Chriſti hoſtes, vtrique enim perierunt. Eſt vehementisſima oratio,ideo habet tot repetitiones.

Vincenti aureum ornamentum Davidis,ne periret,
cum Saul miſiſſet,vt cuſtodirent domum,
& ipſum interficerent.

CVM ſint qui ſtudeant vnum me perdere multi.
Mi Deus,illorum deſtrue conſilia.
Eripe me hac de clade malorum,& ab hoſtib.iſtis,
Qui mihi neſcio quo,damna furore parant,
Ne noceant,fuſo qui tantum ſanguine gaudent,
Et quibus hoc tantum diſplicet,eſſe bonus.
Inſidias mihi namq; parant,quib.occuper,& ſunt
Contra me fortes in ſtatione viri.
Non quia peccarim quicquam quod læſerit ipſos,
Sed quoniam culpa pectora noſtra vacent.
Tale nihil merui,quo me peruertere tentat,
Inq; meam properant currere perniciem.
Surge age in occurſum venias mihi,& aſpice quã-
Molibus oppugnent,inſidijsq; petant. (tis
Nunc tu exercituum Deus inuictiſſime,regna
Orbis terrarum viſere cuncta velis.
Tu Deus Iſraël ne ſis pius omnibus iſtis,

Qui, nisi quæ mala sunt, nulla probare queunt.
Vespertina retro fugiant sub tempora lucis,
Mutua deblaterent murmura more canum.
Vrbis eant magnæ vicos & mœnia circum,
Nec profugis aliqua detur in vrbe locus.
Ceu gladijs, etenim labijs ita verba loquuntur,
Hæc qui dicentes. audiat ecquis erit?
Atqui ludibrio tibi erunt, tu deniq; gentes
Despicies, tellus quas vaga cunq; tenet.
Quod si forte meis sit maior viribus hostis,
Tu mihi præsidium, tu mihi ductor eris.
Summa Dei pietas me præuenit, hoc duce vidi
Cernere deuicto quicquid in hoste libet.
Nec subito extinguas populum, ne obliuia ducant,
Quam tua sit pœnas sumere dextra potens.
Quin disperge vagos, errent sine maxime rector,
Quo duce me terror nullius hostis habet.
Nil nisi iniqua docent, nisi tantum vana loquũtur,
Nec sua mutari facta superba volunt.
Tantum crebra suis iactant maledicta propinquis,
Concio fallentes nectere docta dolos.
Perge age, perde tui reprobos feruoris in æstu,
Ne mala fex aliquo digna sit ista loco.
Vt Dominum videant Israëlitidos oræ,
Pcæterea terræ totius, esse Deum.
Vespere retro abeant humiles, & in vrbe vagẽtur,
Et tanquam, iaciant murmura rauca, canes.
Discursent epulas vltro citroq; petentes,
Nec miseram possint exaturare famem.

Tunc se digna ferent vacui ieiunia ventres,
Proq; cibo miseri murmura vana serent,
At mihi carmen erit tua magna potentia, dicam
Maxima virtutis nomina mane tuæ.
Quo velut arce salus mea custodita quieuit,
Quo mea quassa malis tempora vita fuit.
Perpetuo tua facta canam, laudesq; tacebunt,
Da liceat per te, tempora nulla tuas.
Tu siquidem mihi sola salus, te venit ab ipso,
Si qua habet hæc pietas pectora, si qua fides.

SCHOLIA.

CVM SINT) Propositio precationis. INSIDIAS) Narrat periculum. SVRGE) Repetit propositionem, & eam varie auget, nunc incusando aduersarios, nunc imprecando mala. VESPERE) Hoc accidit extincto Saule. Nam regnum familiæ Saul ereptum est, & tota posteritas eius extincta. PERPETVO) Gratiarum actio.

PSALMUS LX.

Domine repulisti nos, & destruxisti.

ARGUMENTUM.

Quod bona pax, quod relligio beet inclyta regnum,
Publica res quod tot floreat aucta bonis:
Pectore & ore refert grates, nos ista canemus
Carmina, pro salua relligione, Deo.

Historia, cuius titulus meminit, est, 1. Paralipom.

lipome.18.& 2.Reg.8. Est autem Psalmus gratiarum actio, quod DEVS regnum sub Saule afflictum, multis victorijs, præsertim verbo & cultu suo, iterum restituit & orna-uit, Quare in titulo, regnum tam belle excultum, rosæ nomine apellat.

Vincenti aureum ornamentum Dauid, de rosa testimonij, ad erudiendum, cum belligeraretur contra Mesopotamiam & Syros de Zoba, cum Ioab reuersus percussisset Edom in valle Salis duodecim millia.

QVI velut abiectos nos, & male grata parenti
Pignora, reppuleras à bonitate tua.
Qui nobis iratus eras pater inclyte diuûm,
Qui tam dispersos passus es esse diu.
Redde tuam nobis pietatem, redde salutem,
Quæ sine te nobis nuper adempta fuit.
Maxima qui stabilis mouisti pondera terræ,
Cuius erat manibus pars bona fracta tuis.
Restitue afflictæ languentia viscera molis,
Qua iacet heu nimium viribus icta tuis,
Sæpe tuo clades populo, & fera bella tulisti,
Quæ dederas nobis vina pauoris erant.
At noua te veritis rursus vexilla dedisti,
Quæ sibi non vana parta tulêre fide.
Vt nunc ergo tibi cari seruentur amici,
Vi dextræ nobis auxiliare tuæ.
Ex adyto Deus est diuina voce locutus,

Quæ

Quæ mihi læticiæ vox noua signa dedit.
Nunc Sichime diuisa caput mihi subdet, et omnem
Vallem Suchotis metiar arte noua.
Noster erit Galaad, possessio nostra Manasses,
Mox Ephraim sceptri pars erit ipse mei.
Dux & doctor erit mihi ad omnia fortis Iudas;
Subditus imperij nomine Moab erit.
Ipsa tributa dabit palmarum diues Idume,
Nostra Palæstinæ regia gentis erit.
Sed quis erit, qui me munitam duces in vrbem?
Ecquis Idumeæ ducet ad arua plagæ?
Tune pater, qui nos sic auersaris egenos?
Nec comes armatis in fera bella venis?
Auxilium dubijs in rebus egentibus affer,
Humanum auxilium nil rationis habet.
Diuino auxilio freti rem deinde geremus,
Inijciet nostris hostibus ille fugam.

SCHOLIA.

QVI VELVT) Querimonia de præteritis calamitatibus publicis, cui addit precationem. AT NOVA) Gratiarum actio, in qua commemorat præsentia beneficia. Signum seu vexillum, arcam fœderis appellat, quæ sub Saule neglecta fuerat, 1. Paralip. 13. AT) Arca restituta. EX ADITO) Verbum redditum. NVNC) Victoriæ. IPSA TRIBVTA) Ad gratiarum actionem pertinet, quod caussam victoriarum ostendit. Hæc omnia, inquit, habeo, non mea virtute, sed ope Dei mei. AVXILIVM) Precatio.

PSALMUS. LXI.

Exaudi Deus deprecationem.

ARGUMENTUM.

Orat vt à populo ipse suo Deus arceat hostes,
Vt regem meritis augeat atq; fide.
Publica dissidijs ne res laceretur, & erret
Ipsius à vera relligione fides.

Est precatio pro rege & regno, vt & cultum DEI retineat, & regnum nullis nouis mutationibus perturbetur.

Vincenti in melodijs Dauid.

SVMME Deus, qui templa tenes flammātia cœli,
Esse tamen præsens hic & vbiq; potes.
Audi quos gemitus imo de pectore fundo,
Inclina ad timidas corda benigna preces.
Clamor ab extremis terrarum finibus hic est
Editus, ad sedis limina celsa tuæ.
Anxia dum nimia formidine corda tremiscunt,
Dum mea terribilis circuit ossa pauor.
Ardua ad æthereæ deduc me culmina rupis,
Scandere non alia quam ratione queam
Spes quia nō alia est nisi tu mihi, quo duce semper
Ceu turri infesto tutus ab hoste fui.
Ingrediar tua perpetuo tentoria, fidam,
Dum me magna humeri contegat vmbra tui.
Tu Deus audisti mea vota, & posteritatem

His tri-

His tribuas, qui te tempus in omne timent.
Tu dabis in terram longæuum viuere regem,
Vt suus ex anno quolibet annus eat.
Ille Deo coram per secula cuncta sedebit,
Fac pietas ipsum dirigat atq; fides.
Sic tua cantando celeberrima nomina reddam,
Vt mea perpetuo tempore vota feram.

SCHOLIA.

SVMME) Precatio. INGREDIAR) Sic vocat locum cultus. SIC TVA) Hic exponit, quid scriptura appellet vota, laudare, scilicet Dominum.

PSALMUS LXII.

Nonne Deo subiecta erit anima.

ARGUMENTUM.

Vis varios dubiæ casus euadere vitæ?
Vis bene munitus viuere? fide Deo.
Fallitur, humanis si quis confidere rebus,
Nititur, vt psaltes mystica scripta docent.

Habet Psalmus duas partes: Prior insignem consolationem & exemplum habet, quod imitemur in periculis, ne sinamus nobis excuti fiduciam, & spē opis diuinæ. Altera habet adhortationem, vt abiecta fiducia carnalium præsidiorum, quę incerta, imo nihil sunt, veram fiduciam amplectamur, quā

Dei

Dei omnipotentia & bonitas omnibus promittit. Videtur autem peculiariter notare potentes aulicos, qui dementati præsenti fortuna, sine vllo metu ea abutuntur ad opprimendos bonos.

Vincenti pro Idithum Psalmus Dauid.

ET merito, quid enim non hunc tranquilla moretur
A quo anima hæc propriæ iura salutis habet?
Ceu taciturna sedens hunc respicit, hunc expectat,
Qui mihi seruator, qui mihi certa salus,
Sortes ipse meas velut arx munita tuetur,
Propter & hoc lapsu nec grauiore cadam.
Quo tandem vsq; viro vos non pudet esse molestos?
Cuius adhuc omnes quæritis exitium.
Ceu murum fragilem, ceu vulsi fragmina septi,
Quæ vix relliquias iam tenuêre suas.
Deijcere hunc vero labor est hic maximus illis,
Et velut ex alto trudere ad ima loco.
Illis sola placent mendacia, laudibus ora
Plena ferunt, odij pectora virus habent.
Ipse vbiq; expectabo Deum, tacitusq; morabor,
Nam mea nunc ista pendet ab arce salus,
Certa salus Deus est mihi, robur, & ardua rupes,
Consistam, lapsu ne grauiore cadam.
In Domino mea certa salus, mea gloria certa est,
Petra inuicta valens, spes mea sola Deus.
Erigite ad Dominum spes vestras, fidite in illo,
O populi quotquot maximus orbis habet.

Hoc coram vestros animos effundite, & alti
Pectoris affectus, spes rata nostra Deus.
Vana est vita hominum, vanæ ludibria gentes,
Et nil quo valeant vtilitatis habent.
Si trutinæ dubio ponantur in orbe bilancis,
Tum genus hoc leuius, quam nihil esset, erit.
Non animos fallat quæcunq; iniuria vestros,
Quos sibi vis adigit fidere, fallit opum.
Omnia sectari vanißima parcite rerum,
Nec vos commoueat diuitis aura lucri.
Si fluxu rerum vos copia diues inundet,
Diuitias prono parcite corde sequi.
Vox audita mihi sæpe est diuina loquentis,
Virtutem summi roboris esse Deo.
Et tibi semper adest pietas, qui digna rependis
Pro factis, genitor munera cuiq; suis.

SCHOLIA.

ET MERITO) Consolatio, Ego me consolor fiducia diuini auxilii contra hostes meos tam potentes. QUO TANDEM) Obiurgat eos propter studium nocendi. DEIICERE) Aulica vita. IPSE VTIQUE) Redit ad consolationem. ERIGITE) Hortatnr alios quoque ad similem fiduciam in Deum. VANA EST) Antithesis, sicut spes in Deum certa est, ita fiducia carnalium præsidiorum fallit. VOX) Epiphonema grauissimum.

PSALMUS LXIII.

Deus Deus meus ad te de mane.

ARGUMENTUM.

Explicat immodicos afflicti pectoris æstus,
Nempe Dei verbo se cupientis ali.
Sic Saulem fugiens per inhospita tristis eremi,
Tam querula vates voce rogabat opem.

Totus Psalmus est querimonia, quod absit à populo & cultu Dei in Hierusalem, ac comparat eleganter terram destitutã verbo & cultu Dei, loco deserto, & carẽti aquis. In fine accusat aduersarios, ac minatur eis, qui huius mali caussa erant. Recte oratur ab iis, qui per tyrannos impediuntur, quo minus posſint verbum Dei habere.

Psalmus Dauid, cum esset in deserto Iudæ.

OMNIPOTENS, rerũ sator vnice, conditor orbis,
Quem nisi te venerer? quis Deus esse queat?
Te sequar inprimis, ipsum te ante omnia quæram,
Siue eat in tenebras, siue erit orta dies.
Te velut ægra siti mea mens desiderat, ad te
Est mea suspirans languida facta caro.
Donec in his lateo terris arentis eremi,
Quas neq; fons aliquis, nec riget imber aquæ.
Sic velut in templo te contemplabar, vt essem
Virtutem atq; tuas cernere dignus opes.
Namq; tuam duco bonitatem hac luce priorem,
Ergo canam laudes pectore & ore tuas.

Te mea

Te mea lingua canet, dum spiritus hos reget ar-
Extollam palmas laudis amore tuæ. (tas.
Exatia hanc animam precor, vt pinguedine mul-
Vt mea sit laudi lingua soluta tuæ.
Nocte memor de te somno fugiente loquebar,
Luce vigil de te lingua locuta mea est.
Tu mihi Saluator, tua me regat alma voluntas,
Me totum auxilii proteget vmbra tui.
Te mea suspirat, tibi mens mea semper adhæret,
Me tua perpetua dextera fulcit ope.
Illi autem insidiis quærunt me, vt perdere poßint,
Sub terram viui præcipitanter eant.
In gladios recident, & amara morte peribunt,
Atq; auidis fient præda parata lupis.
Rex pietate Dei fretus gaudebit in ipsa,
Illius adiurans nomina lætus erit.
Os Deus obstruxit mendacia verba loquentum,
Vanus adulator desiit esse loquax.

SCHOLIA.

OMNIPOTENS) Querimonia. TE SEQUAR) Cupio esse Hierosolymis, vbi est cultus tuus, vbi prædicatur verbum tuum, & oratur. NAMQUE TUAM) Hæc videntur magis esse optatiua, vtinam in templo tuo te benedicam, & tollam manus meas. TU MIHI) Pathos consolatur se. ILLI AUTEM) Minatur aduersariis. REX) Restituar regno, quantumuis nunc miser & exul.

PSALMUS LXIV.

Exaudi Deus orationem meam.

ARGUMENTUM.

Perfidiam expertus, tum facta inimica, suorum
Saulitarum, humili voce precatur opem.
Sic & nos orare decet constanter in hostes,
Qui nusquam nobis non inimica struunt.

Est elegans oratio, instituta contra virulenta consilia hostium, quos pii & Ecclesia semper in mundo habent.

Vincenti Psalmus Dauid.

AVDI summe pares mea verba, hanc percipe vocem
Qua queror insidias hostis adest mihi.
Cuius ad insultus tantos mea pectora muni,
Ne mea mens trepido victa timore cadat,
Ne me corripiat deprensum turba malorum,
Fac aliquo tutum posse latere loco.
Qui tanquam gladios, linguas acuêre dolosas,
Quorum sunt grauibus tela parata dolis.
Vt vel ab insidiis feriant, quem perdere quærunt,
Qui neq; peccatum, qui neq; crimen habet.
Lethiferas iaciunt neruo stridente sagittas,
Et capiti intentant absq; timore meo.
Consilia inter sese agitant obnoxia fraudi,
Et nisi perfidiæ non habitura locum.
Nam mihi componunt laqueos, & retia nectunt,
Quæ nullos hominum posse videre putant.

Insidias

Insidias toto meditantur pectore, quantum
Fraudibus inuentis quisq; valere potest.
Sed Deus & celeres in noxia corda sagittas
Diriget & subito vulnere percutiet.
Ipsis exitium sua friuola lingua parauit.
Omnibus vt fierent risus & opprobrium.
Omnes ista homines spectantes facta stupebunt,
Iam non immemores hoc opus esse Dei.
At qui iustus erit Domino confidet, & ipsi
Nitens perpetuo tempore lætus erit.
Et quorum directa Deo sunt pectora, viuent,
Hæc his perpetuæ gloria laudis erit.

SCHOLIA.

AUDI) Propositio. QUI TANQ.) Narratio, in qua commemorat periculum, & egregie pingit aduersarios. SED DEUS) Comminatio. Malum consilium erit consultori pessimum. AT QUI) Consolatio piorum.

PSALMUS LXV.

Te decet hymnus Deus in Sion.

ARGUMENTUM.

Qui populo sua verba suo dedit, ipse tuetur,
Dat pacem, & frugum tempora larga Deus.
Quas quotus agnoscit, quibus auget dotib. annũ?
Quas canit hic, satis his nullus Homerus erit.

Est suauissimus Psalmus: primi versus ha-

bent gratiarum actionem, Deinde orat pro remiſsione peccatorum, pro conſeruatione verbi, & pro exauditione. Poſtremo commemorat beneficia Dei politica, quod donet pacem, & benedicat agro, ita vt totus annus ſit quaſi corona ex beneficijs Dei connexa. Quidam Pſalmum hunc allegoricè accipiunt de regno Chriſti & nouo Teſtamento, propter duos verſus: Omnis caro ad te venit, &c. Tu es ſpes omnium finium terræ, & eorum qui remoti degunt in Inſulis. Non enim huiuſmodi prophetiæ raræ ſunt, inuolutæ allegoriis.

Vincenti canticum & Pſalmus Dauid.

NOS tua, mundi opifex, cœleſtia iuſſa manentes,
Spectamus tacito pectore quicquid agis.
Interea ferimus tibi debita munera laudum,
Quem decet in ſancta laude Sione coli.
Nos tibi vota pio perſoluimus omnia ritu,
Et querulas pleno fundimus ore preces.
Et quoniam precibus ſacras placaris ad aras,
Ad tua templa pater confluet omnis homo.
Nos tibi plus nimio deliquimus, eia age ſaſſos,
Reſpice, da veniam, pande ſalutis iter.
Felicem, quem tu delegeris, & tibi carum
Feceris, vt tecum limina ſancta colat.
Ille domus bonitate tuæ ſatiabitur, idem
Ibit ouans templi de ditione tui.
Iuſticia nobis reſpondens mira fideli,

O Deus

O Deus, ô mea spes, gloria, vita, salus.
Spes hominum, quicunq; habitant regna vltima
Et procul in vasto littora sparsa mari. (terræ,
Qui validos magno fundauit robore montes,
Virtutis propriæ viribus omnipotens.
Qui fera latisoni compescit murmura ponti,
Et fremitus vasti quos iacit vnda maris.
Qui premit insanos populo frendente tumultus,
Agmina qui nutu seditiosa fugat.
Vt timeant quicunq; habitant extrema locorum,
Dum tua mirantes signa stupenda vident.
Te duce læta via est loca per quæcunq; mecantum
Siue aurora rubes, Hespere siue siue cadis.
Climata latiuagæ tu respicis omnia terræ,
Quam iugi irriguam fonte virere facis,
Quam facis omnigena rerum ditione beatam,
Dulce tuum variis flumen abundat aquis.
Sic latæ segetes, sic pinguia culta virescunt,
Per te sic fructus parturit omnis ager.
Frugiferos riguo potas aspergine sulcos,
Gleba tuo cultu nulla iacebit iners.
Imbribus humectans arentia viscera terræ,
Per te larga suas copia fundit opes.
Quadrifidum variis locupletas dotibus annum,
Quas datus è plenis nubibus humor alit.
Sic tua distillant pingues vestigia succos,
Et toties pedibus semita trita tuis.
Deserti loca, dura prius, cultißima fient,
Fructiferi montes iam sua dona ferent.

Innumeri per prata greges viridantia paſcent,
Obſita planicies frugibus omnis erit.
Tunc iucunda nouo ſuſtollent iubila plauſu,
Tunc tibi mortales carmina læta canent.

SCHOLIA.

NOS TVA) Gratiarum actio. NOS TIBI) Oratio pro remiſſione peccatorum. IUSTICIA) Verbum reſpondendi recte hic exponitur, pro exaudite, vt ſit ſententia, Reſponde nobis: ſeu exaudi nos ſecundum admirabilem iuſtitiam tuam. QUI VALIDOS) Gratiarum actio pro pace: CLIMATA) Pro commoda tempeſtate. QUADRIFIDUM) Pſalmus vtitur verbo, coronas, vt ſignificet iſtam continuam varietatem, quod ſinguli menſes nouos ſuos fructus terra marique habeant per vices.

PSALMUS LXVI.

Iubilate Deo omnis terra, Pſallite.

ARGUMENTUM.

Sæpe ſuo populo, mediæ iam mortis in hora
Affuit, auxilio non remorante, Deus.
Sic & adhuc à morte ſuos, & ab artibus hoſtis
Seruat, vt exemplis omnia plena docent,

Eſt gratiarum actio, quod Deus populum & Eccleſiam ſuam, etſi affligi ſinit, tamen non deſerat, ſed ſuo tempore potenti manu liberet, ſicut in mari rubro liberauit à tyranno Pharaone.

Lætitia

LÆTICIAE noua signa Deo date, tollite plausus,
Qui varie cultam cunq; tenetis humum.
Ipsius assiduo celebrantes nomina cantu,
Gratifica soli psallite voce Deo.
Dicite terribili meritas super omnia laudes,
Dicite terribilis facta stupenda Dei.
Hostes vana tui præsument omnia, nec sunt
Robora cuncta hominum viribus æqua tuis.
Omnia te magnæ venerentur climata terræ,
Laude tui resonet nominis omne solum,
Huc agite, ô cunctæ spectatum accurrite gentes,
Quæ Deus in cunctis quantaq; rebus agat.
Humida qui magni desiccat marmora ponti,
Mobile qui certum per mare sternit iter.
Hic facit vt siccis pedibus maria alta terantur,
Innumera hinc nostrum gaudia pectus habent.
Illius est nullum sortita potentia finem,
Ille videt quicquid maximus orbis habet.
Ille humiles alto prospectat ab æthere terras,
Surgere qui posit nemo rebellis erit.
Nostro grata Deo populi date munera laudum,
Gratifica soli psallite voce Deo.
Ille animæ vitam nostræ dedit, ille tuetur,
Ne titubent, nostros sustinet ille pedes.
Sicut ad examen nos, nostraq́; facta probasti,
Qualiter artifices æra probare solent.
Impuleris licet inclusos nos sicut in arcem.
Nostra licet multa corpora mole graues.
In capita impositos tulimus quos ipse iubebas,

Per medias flammas iuimus, & per aquas.
Tu tamen in multa terram nos dote beatam
Eductos, placida viuere pace iubes.
Ergo tui ingrediar sanctissima limina templi,
Votaq; persoluam persoluenda tibi.
Quorum me damnant labiorum verba meorum,
Tempore quo rebus sors fuit atra meis.
Pinguia persoluam sacras holocausta per aras,
Cæde tibi agnorum multa rubebit humus.
Præterea faciam vitulis & bobus opimis,
Vt cadat ante aras hostia multa tuas.
Huc Domini quoscunq; tenet timor vllus adeste,
Vestraq; sit verbis auris aperta meis.
Narrabo quæcunq; Deus mihi fecerit, & quæ
Sint ab eo vitæ dona tributa meæ.
Voce mea quoties ipsum in mea vota vocaui,
Visus erat toties maximus esse mihi.
Si tamen inueniar mihi conscius esse malorum,
Amplius haud nostras audiet ille preces.
Nunc tamen exaudi miserum me, & verba pre-
Respice, nec famuli reiice vota tui. (cantis,
Gloria summe tibi, tibi laus, Deus optime, soli,
Qui vacuas nostras non sinis esse preces.
Qui miserum pietate tua dignaris, & auges,
Verba nec auerso lumine nostra vides.

SCHOLIA.

LAETICIAE) Exordium, in quo hortatur ad gratiarumactionem. DICITE) Narratio, in qua commemorat

memorat beneficia Dei, propter quæ ſit laudandus. HUMIDA) Commemorat liberationem, factam in mari rubro, cum qua confert ſui temporis ſingularia beneficia. ILLE ANIMAE) Etiam pericula amplificat, vt tanto ad gratiarumactionem ſint excitatiores. PERMEDIAS) Sic vocat figurate extrema pericula. ERGO) Redit ad gratiarumactionem. PINGUIA) Publicis beneficiis ſubiicit ſuum exemplum, quomodo varie ſit adiutus à Deo & liberatus.

PSALMUS LXVII.

Deus miſereatur noſtri, & bened.

ARGUMENTUM.

Imperium Chriſti vates canit eſſe futurum.
Quod comitabuntur, gratia, pax & amor.
Vocem Euangelii procul in gentes abituram,
Non modo Iudææ regna per arcta domus.

Eſt precatio pro verbo Euangelii: In eo enim vere oſtenditur nobis facies Dei, hoc eſt, Chriſtus, & ipſa Dei miſericordia Habet autem manifeſtam prophetiam, quod gentes ſint populus Dei futuræ, & pars regni Chriſti. Neq; enim eas inuitat ad circumciſionem aut legem, ſed ſimpliciter ad fidem & gratiarumactionem.

SIT PIVS & faueat nobis Deus, annuat idem,
Lumina nos vultus poſſe videre ſui.
Ipſius vt totum ſit ſemita nota per orbem,

Quamq́; sit in cunctis gentibus alta salus.
Omnes te populi laudent, tibi seruiat orbis,
Omnia sint laudis climata plena tuæ.
Omnes exultent populi, tibi iubila dicant,
Terrarum iudex tu quia iustus eras.
Iusticia quit cuncta regas, modereris & orbem,
Et quicunq; in eo quæ loca cunq; colunt.
Omnes te populi laudent, tibi seruiat orbis,
Omnia sint laudis climata plena tuæ.
Sit pius, & faueat nobis Deus, vt sua tellus
Largiflua vberibus semina fundat agris.
Exhibeat nobis solitæ pietatis honorem,
Quem nostrum merito dicimus esse Deum,
Omnia sic ipsum terrarum extrema timebunt,
Quem stupet, & mundi machina tota tremit.

SCHOLIA.

SIT PIUS) Orat pro fructu verbi. TERRARUM IUDEX) Iudicare & regere, est verbo arguere peccata, & promittere remissionem peccatorum, ac sic liberare ab hostibus, morte, peccato, &c.

PSALMUS LXVIII.

Exurgat Deus, & dissipentur ini.

ARGUMENTUM.

Quàm latè Regis pateant Ecclesia, fines,
Imperii, & quam sint magna trophæa, tui.
Quæ tibi Rex sanctus sit munera sancta daturus:
Hæc te Psalmographi carmina sancta docent.

Est in-

Eſt inſignis prophetia de regno Chriſti & Chriſto, in qua bellè deſcribit regem ſeu caput regni, Chriſtum, quod reſurrecturus ſit, aſcenſurus ad cœlos, daturus Spiritum & dona Spiritus, ſcilicet apoſtolos & prophetas, qui per verbum Sathanam conculcaturi, & Chriſto regnum paraturi ſint. Addidit etiam de ſynagogæ interitu, & abrogatione legis ac cultuum eius. Ac hortatur ad gratiarum actionem & diligentem orationem, vt Deus hæc dona conſeruet.

Vincenti Palmus & canticum Dauid.

DEXTRA vbi cōſurgens ſe mouerit alta tonātis,
Mox capiat celerem turba inimica fugam.
Agmina mox fugiant retrò diſperſa malorum,
Nec ſacri vultus fulmina tanta ferant.
Vt faciles vacuum ſparguntur in aëra fumi,
Sic diſperge hoſtes conditor alme tuos.
Fuſilis oppoſitos vt cera liqueſcit ad ignes,
Sic pereat peccans impius ante Deum.
Delitiis at plena habeant ſua gaudia iuſti,
Ante Deum iuſti gaudia certa ferant.
Grata Deo iuſsis diffundite carmina linguis,
Ipſius vt ſacrum nomen ad aſtra ferant.
Exæquate viam venienti è ſedibus altis,
Qui placidos infert in ſua regna pedes.
Sicut enim Dominus vgrè eſt, ita iure vocatur,
Lætitiæ nobis cauſſa ſit ante Deum.

Qui viduas curat, carusq; parentibus orbos,
Ipse habitat sedis templa beata suæ.
Ipse domos steriles fœcundis fœtibus implet,
Vinctorum, domito carcere, vincla leuans.
Hunc qui despiciunt, huic qui parere recusant,
His habitanda dabunt arida rura locum.
Cum Deus ante tuum populum graderetis, & o-
Vasta peragrares, quicquid eremus habet. (mne
Omnia tunc magnæ tremuerunt viscera terræ,
Tunc subitis aër imbribus vdus erat.
Nam Deus ille aderat, cuius præsentia rupis
Sinaidos celsa legit in arce locum.
Qui Deus Israëlis, vt est sic iure vocatur,
Cuius ad aspectum cuncta creata tremunt.
Languida facta tua est genitor possessio, & aret,
Mitte salutares, quæ medeantur, aquas.
Vt tua fructiferas habitent animalia terras,
Pasce tuæ miseros dexteritatis ope.
Ipse suum verbum Dominus dabit, omnia fient
Regna Euangelii lumine plena noui.
Ipsi inter sese reges, quibus agmina parent
Bellica, amicitiæ fœdera percutient.
Post hæc ipsa domus habitatrix inclyta magnæ
Æqua lance nouas annumerabit opes.
Cum tamen extremas inter recubabitis oras,
Et loca quæ limes claudit vtrinq; suus.
Tunc erit argento celeris tincta ala columbæ,
Aurea tunc placidæ penna volucris erit.
Hanc super omnipotens cum reges proferet, ora
Vel sub

Vel sub nocte, feret candidiora niue.
Mons Domini multa rerum vbertate redundans,
Altus & eximia fertilitate potens.
Vestra quid erigitis præcelsi culmina montes?
Ante alios ipsi mons placet iste Deo.
Hoc in monte domum sibi legit, vt esset in illa
Perpetuo, nec enim desinit esse Deus.
Quis Deus inuehitur, quot nam sint millia currus?
Aut quot myriades, quis numerare queat?
Ipsis inuehitur Deus in loca sacra profectus,
Quæ ceu Sinaidos culmina rupis habent.
Ascendisti etenim Deus hinc euectus in altum,
Captiuos tecum victor ab hoste vehens.
Pro populis etiam tibi sunt data dona receptis,
His etiam qui te non habuêre Deum.
Vt tua perpetuũ maneat domus inclita in æuum,
Vt tua in hoc maneant nomina sancta loco,
Perpetuo Domini celebremus tempore laudes,
Quæ nobis adhibet frena salutis erunt.
Nam Deus hic nobis Deus est vitæ atq; salutis,
Et Dominus per quem mors quoq; victa fugit.
Vulneribus tamen affliget caput hostis acerbis,
Qui male suscepta nescit abire via.
Rursus ab vberibus referam, Deus inquit, opimis
Ex rapida vasti concauitate maris.
Vt tuus hostili rubeat pes sanguine tinctus,
Et canibus fiat sanguis vt esca tuis.
Quanta tui fuerit Deus excellentia gressus,
Vidimus, ô regum maxime, summe Deûm.

Præce=

Præcedunt placida tibi carmina voce canentes,
Post hos qui manibus musica plectra mouent.
Tympana quos inter pulsantes rauca puellæ,
Dulcia multiplici iubila voce canunt.
Tota Deo resonet meritas Ecclesia laudes,
Fontis vbi Israël nobilis vnda fluit.
Illic Beniamine puer dominaberis illis,
Deq; tuæ proceres fortis Iuda tribu.
Et qui magnanimi Sebulonis sceptra gubernant,
Naphthalidos qui sunt de ditione domus.
Te tuus ingenti Deus auctum robore fecit,
Fac Deus in nobis, quod facis, esse ratum.
Propter clara tui Solymorum nomina templi,
Constituent reges munera multa tibi.
Argue condensa residens in arundine monstrum,
Præualidos terræ disiice, pelle, fuga.
Qui valide trucibus non cedunt robore tauris,
Qui tanquam vituli luxuriare solent.
Qui sibi diuitias summum posuêre beatum,
Gentes perde, quibus bella nefanda placent.
Ægypti proceres venient, tua nomina reges
Æthiopum multa relligione colent.
Ferte Deo reges terrarum cantica laudum,
Omnia terrarum psallite regna Deo.
Qui cælo Dominus primæua ab origine rerum
Insidet, huc, illuc, per sua regna, volans.
Emittens vocem, cum voce tonitrua mittet,
Fortia diuinæ fulmina vocis erunt.
Illius æterno summum date robur honori,

Illius

Illius Iſraël gloria ſceptra regit.
Illius in cunctas gentes eſt ſumma poteſtas,
Qui facit in ſanctis facta ſtupenda ſuis.
Hic ſuper Iſraël Deus eſt, hic robora mittet
Multa ſuo populo. Laus tibi ſumme Deus.

SCHOLIA.

DEXTRA) Patheticum exordium, in quo male precatur ſynagogæ & hoſtibus Euangelii, econtra precatur bene Eccleſiæ credentium. GRATA) Propoſitio. EXAEQUATE) Molliter vehetur, non ſicut in Sinai. SICUT) Narratio, in qua primum deſcribit ex factis caput regni Chriſtum, ac non obſcure eum Deum eſſe prædicat, ſiquidem diuina opera ei attribuit. CUM DEUS) Secundo deſcribit aduentum eius. Facit autem inſignem collationem legis in Sinai, & Euangelii in Sion vulgati. LANGUIDA (Indicatiua debebant eſſe. Nunc non venis cum tali tempeſtate, ſed gratam Euangelii pluuiam mittis. IPSE) Hic exponit pluuiam. debebant autem præſentia eſſe, non futura. IPSE INTER) Reges ſunt apoſtoli, ſeruientes Eccleſiæ. CUM TAMEN) Quia Eccleſia per verbum militat contra mundum & Satanam, comparat eam exercitui caſtra metanti in aperto campo, vbi arma fulgent, ſicut pennæ columbarum in Sole. HANC SUPER) Sententia eſt: Si Dominus huic exercitui, id eſt, Eccleſiæ, dat ſuos duces, id eſt, apoſtolos, tunc, etiamſi nox, id eſt, afflictio ſit, tamen habebunt lucem & ſolatium ſuum. VESTRA) Addit collationem, & Eccleſiam ſic inſtructam verbo, præfert potentiæ & opibus mundi. QUIS DEUS) Sicut antea comparauit reuelationem Euangelii cum reuelatione legis in Sinai: Ita

propter maiestatem hic etiam comparat cum ea ascensionem Christi ad cœlos, cuius fructus numerat, deuictum Sathanam ac mortem, & ministerium Euangelii cum dono Spiritus sancti. PERPETUO) Pathos. VULNERIB.) Prophetia de synagoga abiecta, propter inobedientiam erga Euangelium. RURSUS) Quidam malunt hic proprium vocabulum: Dixit Dominus, restituam ex Basan, vt sit sententia, Loco abiectæ synagogæ, gentes assumam. Nam Basan fuit in finibus Iudææ. Non volo contentus esse finibus terræ Canaan. Alii appellatiue reddunt, ex pinguibus restituam, id est, ex synagoga reliquias saluabo. QUANTA) Hic inserit descriptionem pompæ, quæ iterum pingit Ecclesiam, qualis sit, ibi enim gratias agunt & laudant Deum omnes. Quidam in ministerio sunt ad docendum, consolandum, excitandum. BENIAM. PUER) Paulus. DEQUE TUA) Iacobus, Iudas ET QUI) Petrus, Andreas. Philippus. FAC DEUS) Oratio pro Ecclesia. CONSTIT.) Gentes. ARGUE) Orat contra synagogam. AEGYPTI) Vocatio gentium. FERTE) Gratiarumactio. EMITTENS) Prædicatio Euangelii.

PSALMUS LXIX.

Saluum faa me Deus, quoniam.

ARGUMENTUM.

Ceu Christus metuens obeundæ vulnera mortis,
Vatidico Psaltes hæc pius ore canit.
Qua de morte locus non est expreßior alter,
Vt prædicta satis fel & aceta docent.

Est ora-

Est oratio CHRISTI in cruce & doloribus mortis positi, propter nostra peccata. Orat autem liberationem propter totam Ecclesiam, sicut dicit: Non confundantur propter me hi, qui te expectant, &c. Synagogam autem execratur & abiicit. Quia autem singularis prophetia est, fecit titulum Psalmi de liliis & rosis.

Vincenti de liliis Dauid.

O DEVS, huc salvator ades damna ultima passo,
Omnibus auxilio qui potes esse, veni.
Serva me miserum, quem subruit unda malorum,
Tam gravis, ut vitæ certa pericla ferat.
Immersus jaceo cœni sub mole profundi,
Non aliquem fundum tristis abyssus habet.
Deveni immensum pelagi prouectus in altum,
Sæva meum feriens obruit vnda caput.
Dum queror, assiduo fessus clamore fatigor.
Vix aliquid possunt guttura rauca loqui.
Lumina destituunt ad te spectantia, donec
Auxilium expectant, vnde venire solet.
Plures sunt etenim, qui me execrantur inique,
Silua pilos capitis quam gerat alta mei.
Qui mihi sunt hostes, non vllo crimine læsi,
Horum est facta potens in mea damna manus.
Quam nunquam eripui, ceu prædam soluere cogunt
Falsaq; delicti pœna erat ista mei

Stulticiæ tu cuncta meæ discrimina nosti,
Et mea facta oculos non latuêre tuos.
Ne sine confundi, ne quis pudor occupet illos,
Me propter, qui te spem posuere suam.
Arbiter armorum Deus Israëlis & auctor,
Ne sine confundi, qui tua iussa manent.
Te propter siquidem sum multa opprobria passus
Et mea diffamis contegit ora pudor.
Iudicor esse meis alienus fratribus, & nec
Vt faciem nossent, sustinuêre meam.
Sacra domus miranda tuæ quia semper amabam,
Hic ego zelotes, & sine fine fui.
Quæq; in te iaciunt hostes opprobria, duxi
In me iacta, animo nec patiente tuli.
Arida miscebam multo ieiunia fletu,
Atq; hæc est probro res quoq; versa mihi,
Cum mea contegerem deformi corpora sacco,
Fabula mox, de qua colloquerentur, eram.
Vana loquebantur de me quam plurima cœtus,
Qui loca portarum publica adire solent.
Ebria quiq; olidis depotant vina tabernis,
De me fingentes carmina fœda canunt.
Verum ego continuis precibus tibi vota ferebam,
Tempore, quo rebar posse placere tibi.
Pro pietate tua fer opem non digna ferenti
Mi Deus, & querulas accipe quæso preces.
Eripe me obscœni de vasto gurgite limi,
Ne miser vrgentes obruar inter aquas.
Liber vt osorum laqueos contemnere poßim,

Ne ferat exitium dira vorago mihi.
Ne me latifluis tempestas obruat vndis,
Ne caput infaustum sorbeat alta palus,
Ne super inclusum puteus claudatur abyßi,
Et premat inferno corpore marsa lacu.
Exaudi quia summa tua est bonitasq;,fidesq;,
Respice me,pietas nam tua fine caret.
Ne vultus auerte tuos à voce precantis,
Namq; mea est multis anxia vita malis.
Exaudi,fer opem cito,dum premit hostis & vrget,
Nunc animam vindex assere ab hoste meam.
Ipsa inimicorum moueant te opprobria, vt isto
Me conseruatum conditione velis.
Tu probra,quæ patior,mea tu omnia scãdala no-
Quæ mihi turba nocens fecerit,ipse vides. (sti
Tot mihi probrosæ perfringunt pectora voces,
Quæ mihi præcipui caussa doloris erant.
Talia quærebam miserantem incommoda rerum,
Quem mea mouissent vulnera,nullus erat.
Circumspectabam,qui solaretur egenum,
Hoc quoq; qui vellet sumere,nemo fuit.
Quin mihi quam dederant famis ægro in tempore
Mista venenatis fellibus esca fuit. (dura
Et mea mordaci turbarunt pocula aceto,
Arerent nimia cum mea labra siti.
In laqueos cibus ipsorum vertatur,vt inde
Scandala te pœnas retribuente ferant.
Lumina ne videant ipsorum nube tegantur
Perpetua,lumbis ilia fracta trahant.

Flumina tota tui super hos effunde furoris,
Conterat arreptos pectoris ira tui.
Horum omni careant deserta palatia cultu,
Dignetur vacuas nemo habitare domos.
A te percussum quia plus affligere quærunt,
Vulneribusq; tuis addere plura student.
Fac precor, adiiciant sceleri scelus, vt sacra nun-
Iusticiæ poßint tecta subire tuæ, (quam
Non sint in numero meritorum præmia vitæ,
Scriptaq; cum iustis nomina nulla ferant.
Exul ego, & nimius turbat cui pectora mæror,
Virtutis videam dona beata tuæ.
Ipse Deo dicam noua carmina, & esse fatebor,
Qui sit magnifico dignus honore coli.
Omnibus & vitulis, & bobus cornibus auctis,
Officium Domino gratius illud erit.
Ista vident humiles, & toto pectore gaudent,
Perpetuo viuent pectore nixa Deo.
Nam Deus auxilio iuuat, atq; exaudit egentes,
Captiuis solitus dexter adesse suis.
Illũ laude ferant cœlũ, mare, sidera, tellus, (bent.
Quicquid et hæc extra est, quicquid & intus ha-
Nam Deus ætherea saluabit ab arce Sionem,
Vrbes restituet fortis Iuda tuas.
Rursus & hic habitent homines, & iugera terræ
Hæredum proprio pinguia iure colant.
Atq; ea posteritas per secula longa tenebit,
Horum, quos Dominum iuuit amare Deum.

SCHO-

SCHOLIA.

O DEUS) Precatio seu propositio. IMMERSUS) Narratio, in qua commemorat afflictiones. QUAM NUNQ.) Hic nostra peccata Christus in se transfert. NE SINE) Repetit precationem, TE PROPTER) Ratio, ex caussa calamitatis ducta, Dum tuæ voluntati obsequor, & gloriam tuam affero, in hæc mala incidi, ergo iuua. VANA) Hi sunt Scribæ, Pharisæi, Pontifices. PRO PIETATE) Subinde inter narrandum ad precationem redit. EXAUDI) Hunc modum orandi omnes pii sequuntur, vt propter misericordiam & bonitatem Dei se exaudiri, lerant. IN LAQUEOS) Post expositam calamitatem vertitur ad synagogam, & extrema mala ei imprecatur, spiritualia & corporalia, vt sint sine verbo & cultu, sine posteritate, & omni genere malorum exerceantur. EXUL EGO) Redit ad precationem, & addit gratiarumactionem, cultum scilicet noui testamenti, abrogatis cultibus legis. NAM DEUS) Ecclesiæ credentis in Christum promissio.

PSALMUS LXX.

Deus in adiutoriom meum inten.

ARGUMENTUM.

Orat ab insidiis defendi posse malorum,
Qui tot, & infesti sunt sine fine bonis.
Tota ardens odiis, quia turba Cainica, nostram
In cladem & vitam nocte dieq; furit.

Eſt plane idem argumentum cum præcedenti Pſalmo. Orat enim contra ſynagogam infidelem,& pro Eccleſia.

VT,QVIBVS inuoluor clades euadere poßim.
Tu mihi feſtinam,mi Deus,affer opem.
Illorum infamis turbet confuſio vultus,
Inſidias vitæ qui poſuêre meæ.
Retro abeant, velox ignominia opprimat omnes,
Qui niſi nil optant plurima damna mihi.
Retro abeant,pudor occupet inuidioſus euntes,
Qui mihi ſucclamant:hoc erat illud,habet.
Iubila lætantes animos teſtantia fundent,
Quorum ſunt ſoli dedita corda tibi.
Hi verba aßiduis gratantia vocibus edent,
Gloria,laus,& honor,ſit tibi ſumme Deus.
Et nunc exilio,non paupertate maligna
Preſſus in hoſtiles ſum data præda manus.
Feſtinam Deus affer opem,ne forte moreris,
Tu mihi nam Deus es,tu mihi certa ſalus.

PSALMUS LXXI.

In te Domine ſperaui non confun.

ARGUMENTUM.

Rebus in afflictis Dominum ſibi adeſſe precatur,
Et quam non habeat,ferre ſalutis opem.
Hæc tamen ipſa poteſt Eccleſia voce precari
Præcipue hoc ipſo tempore pene ſenex.

Caret

Caret Psalmus titulo, fortasse quod sit oratio totius Ecclesiæ omnium temporum, pro conseruatione verbi, & liberatione à tyrannis & persecutoribus, quos Ecclesia semper passa est, maxime autem in postremis temporibus, quæ sunt veræ Ecclesiæ senium, propterea quod spiritus & alia dona sunt rariora, quam fuēre in primitiua Ecclesia, & sub prophetis.

O PATER, ô hominum, diuûmq; æterna potestas,
Fidere cui poßim te sine nulla via est.
Denigret ne fœda meam confusio vitam,
Eripe ab hostili, per tua iura, manu.
Audi humiles inclinata, precor, aure querelas,
Et famuli serua pectora fessa tui.
Tu mihi ceu rupes fortißima, cuius in arcem
Confugere & muro tutior esse queam.
Nunc quoq; seruari tibi me spes optima venit,
O arx præsidii non capienda mei.
Eripe me manibus patrantis peßima turbæ,
Ne forte in laqueos impius hostis agat.
Te moror, in te vna summa expectatio nostra est,
Donec ad hos venit prima iuuenta dies.
In te nitor adhuc ab eo quo tempore primum
Aluus, me puero, matris aperta fuit.
Te duce me genitrix vitalibus edidis auris,
Ergo agor ingenti laudis amore tuæ.
Prodigio similem multi, me sæpe vocabant,
In te nixa tamen spes mihi fortis erat.

Laude tua mea lingua loquax atq; ora redūdent,
Nulla dies careat laudis honore tuæ.
Cum mea subrepens tardabit membra senectus.
Ne rogo proiectum deseruisse velis.
Cum mihi decrescent effœto in corpore vires,
Tunc ego sim curæ pars quotacunq; tuæ.
Consultant siquidem de me, qui sæpe minantur
Insidias structas in caput esse meum.
Non secus, ac si tu me abieceris, omnia tentant,
Dum poßint aliqua parte nocere mihi.
Horum aliquis, non ergo sequi conabimur, inquit,
Quem nemo eripiat, vincere posse leue est.
Huc ades auxilio, fer opem, ne forte moreris,
Viribus hostiles destituantur opes.
Omnibus opprobrio fiant, & fabula vulgo,
Qui mala non merito tot scelerata struunt.
Ipse animam tolerans patienter ad omnia sistam,
Et semper mecum laus tua maior erit.
Iusticiæ decus omne tuæ mea lingua loquetur,
Et sine quæ numero dona salutis habes.
Incipiam narrare Dei quam magna potestas,
Quanta sit haud vllam vis habitura parem.
Quam tibi fidentes animo sis iustus in omnes,
Non meus hic animus desinet esse memor.
Doctior exceßi per te iuuenilibus annis,
Et tua tempus ad hoc facta stupenda loquor.
Quin mea cum senium cana niue tempora sparget,
Tunc me neglectum, ne patiare, rogo.
Donec venturis memorem tua robora seclis,
Notaq;

Notaq́; sit dextræ vis generosa tuæ.
Iusticia excelsi tua sidera pulsat olympi,
Magne parem poßit quis reperire tibi?
Quin tot & ærumnis, qui me & tot cladib. offers,
Rursus & in vitam mortua membra leuas.
Atq; iterum ex ima reuocatum reddis abysso,
Et facis ostenso sole videre diem.
Extollisq́; iterum, & magnum facis esse videri,
Solatus placida tristia corda manu.
Ergo ego nunc laudum præconia magna tuarum,
Pectine cum fidibus non reticente cano.
Te citharæ, te nostra canent psalteria, magnæ
O Israëlis maxime gentis honor.
Laudibus ipsa tuis gestit mea lingua canendis,
Et quæ debetur, vita redempta tibi.
Iusticiæ mea corda tuæ meditantur honorem,
Nec sine laude tua præterit vlla dies.
Vt pudefacti omnes referant sua scandala secum,
Qui bene nil, de me quod meditentur, habent.

SCHOLIA.

O PATER) Prior pars Psalmi nihil est nisi precatio, quam varie pro affectu mentis exponit, intertextis alicubi caussis, &c. TE MOROR) Insignes voces fidei. PRODIGIO) Ecclesia in mundo ceu prodigium. CUM MEA) Senectus est Ecclesia vltimorum temporum. CONSULTANT) Pericula Ecclesiæ tyrannis. HUC ADES) Imprecatio contra hostes Ecclesiæ. INCIPIAM) Altera pars Psalmi, gratiarum actio, in qua ostendit cultum noui testamenti, prædicationem scilicet misericordiæ Dei.

DONEC)

DONEC) Ecclesia duratura vsq; ad finem mundi.
QUIN TOT) Vide Ecclesiæ formam, istæ perpetuæ sunt vices, affligi, & iterum liberari.

PSALMUS LXXII.

Deus iudicium tuum regi da, &c.

ARGUMENTUM.

Christidos hic etiam fidei regnum esse futurum
Spargendum toto quod sit in orbe, canit.
Tollendum veterem, Mosæa piacula, cultum,
Dogmata sic ritus instituenda noui.

Est insignis prophetia de regno Christi, & ipso Christo, quod sit Deus: quia dicit: Timebunt eum, quam diu Sol & Luna erit. Item: Omnes reges adorabunt eum, quod in regno eius condonabuntur peccata. Inundabit iusticia, & afflicti liberabũtur. Hæc beneficia magnifice prædicat. Dicit quoq; de cruce, quod qui in tali regno sunt, isti patientur suos hostes, & occidentur. Sed consolatur hic quoq;, preciosam talem mortẽ, non ignominiosam aut malam esse in conspectu Christi. In fine addit de cultu Ecclesiæ, de prædicatione beneficii Christi.

Solomonis.

QVI virtute tua rerum moderaris habenas,
Iusticiaq; regis: huicquid vbiq; regis.

Quæ

Quæ tua sunt permitte tuo moderamina regi,
Iusticiam natum regis habere sine.
Legibus vt populum proprium tibi iudicet æquis,
Præsit & exulibus cum bonitate tuis.
Extollant populo pacis noua fœdera montes.
Colles iustitiæ dona beata ferant.
Consulet exulibus, reget arbiter æquus egentes,
Amplius haud vllis fraudibus hostis aget.
Vindice namq; cadet destructa calumnia ab illo,
Amplius artificem non habitura suum.
Omnes te metuent gentes dum lumina Solis,
Cornua dum lunæ se variantis erunt.
Sicut in expositum vellus cœlo editus imber
Defluet, vt pluuiæ quæ loca sicca rigant.
Ipsius vnanimes florebunt tempore iusti,
Illa salutiferæ tempora pacis erunt.
Pax erit hæc iustis totum diuturna per orbem,
Donec erunt lunæ cornua nulla super.
Littoribus regno contraria littora iunget,
Orbita qua terræ, qua patet vnda maris.
Hinc vbi felices fœcundat Iordanis agros
Terrarum ad fines proferet imperium.
Accola latiuagæ ante ipsum procumbet eremi,
Turba inimicæ dabunt oscula pulueribus.
Littora cuncta maris, maris intima regna tenen-
Innumeri reges munera multa dabunt. (tes,
Fortunati Arabum reges, regesq; Sabæi,
Debita de patria gente tributa ferent.
Hunc & adorabunt reges, & seruiet illi

Quit-

Quicquid vbiq; hominum maxima terra creat.
Eruet ille inopes depressos mole laborum;
Et quibus auxilii spes rata nulla fuit.
Exulis atq; inopis miserebitur, ipse salutem
Conferet, & miseris auxiliator erit.
Illorum insontes animas à fraude maligna
Ducet & expositos non sinet esse dolis.
Ipsorum innocuo fusus de corpore sanguis,
Ante ipsum precii nobilis instar erit.
Viuet, & ex Arabum feret aurea munera gazis,
Perpetuo querulas audiet ipse preces.
Copia nascetur frumenti in montibus altis,
Illius, vt Libani, concutientur opes.
Illius incipiet florere per oppida fructus,
Vt noua quæ primo gramina vere virent.
Illius æternum manet indelebile nomen,
Sole sub æternum hoc nobile nomen erit.
Hoc gentes nomen se longe extendit in omnes,
Perpetuo hoc totum tempore nomen erit.
Cuncta per hoc nomen felicia secula fient,
Hoc gentes omnes nomen honore colent.
Dignus es æterno Deus Israëlis honore.
Qui, quæcunq; facis, facta stupenda facis.
Ipsius æterno nomen celebretur honore,
Ipsius est omni gloria digna loco.

SCHOLIA.

QUAE TUA) Orditur prophetiam à voto, vocat autum Christum regem, & filium regis Dauidis, pro

dis propter promissionem. CONSULET(Iam describit regnum, quod sit futurum æternum regnum & in quo sit remissio peccatorum & gratia. SICUT IN) Alludit ad historiam Gideonis, Iudicum 6. ACCOLA)Vocatio gentium. HUNC) Gentes non circumcidentur, non alia legis opera facient. Hoc facient, adorabunt & seruient ei, Psalm. 2. ERUNT) Regnum gratiæ. AN TE IPSUM) Ecclesia occiditur. PERPETUO QUER.) Hoc insigne est, quod audit orantes. FLORERE) Comparat Ecclesiæ incrementa fœcundo agro. HOC GENTES) Alludit ad promissionem, Benedicentur in eo omnes gentes. IPSIUS) Epiphomena.

FINIUNT ORATIONES
Dauidis filii Isai.

PSALMUS LXXIII.

Quam bonus Israel iis, qui recto.

ARGUMENTUM.

Erudit aduersus Pharisæi scandala mundi,
Quæ mentes hominum sæpe mouere solent.
Cum videant florere malos, & crescere rebus,
Cladibus afflictos omnibus esse pios.

Est idem argumētum cum Psalmo tricesimo septimo. Cōtinet enim insignē doctrinam, ne scandalo istō cōmuni offendamur, quod pii affliguntur in hac vita, impii autem flo-

tem florent, & felices sunt:sed vt nos solemur verbo in nostris calamitatibus, & expectemus in patientia vindictam, quam Deus suo tempore de impiis sumet.

Psalmus Asaph.

QVI nisi quod rectum faciunt nihil, & sub aperto
Pectore nil fictæ simplicitatis habent:
Hos amat, his bonus est Deus, hos virtutibus au-
Quo genus et vitā cunq; sub axe trahunt.(get,
Ipse quidem pedibus titubassem pene vacillans,
Et via, qua stabam, lubrica facta fuit.
Namq; videns stolidos animo indignante ferebam
Impia tam pulcra nomina pace frui.
Nam nec atrox duræ mortis metus imminet illis,
Nec stabiles forti sors rotat vlla manu.
Sicut enim scopulis obeuntibus insita turris,
Illorum nulla vi quatiuntur opes.
Non hos, vt reliquos homines, dea luminis expers
Deiicit aut fugiens terga videre iubet,
Non hos ærumnæq; graues, duriq; labores,
Non hos pauperie tristia fata premunt.
Illorum ergo suas immensa superbia laudes
Inuenit, & tales friuola cuncta decent.
Diuitiis tumidi primos venantur honores,
Et sibi quæ libeant cuncta licere putant.
Iam quoq; turpis inest stolido iactantia fastu,
Vt linguæ nequeant ponere frena suæ.
Omnia contemnunt, præter sua facta, suoq;

Omnia

Omnia iudicio discutienda putant.
Omnia sicut agunt, sic & violenta loquuntur,
Sæpe etiam superos lingua superba petit.
Vaniloquo summum tetigerunt gutture cœlum.
Garrula per totam lingua vagatur humum.
Talibus accedunt igitur pars maxima vulgi,
Quos apud aptatis exatiantur aquis.
Dicere nec metuunt: qs enim sciat hæc Deus: an sit
Mens aliqua excelsi, quæ sciat ista, Dei?
Hæc est illa suæ contemtrix turba salutis,
Hæc est illa suo gens malefida Deo.
Hos fortuna fauens in sede locauit honorum,
His & opes parent, & fauor omnis adest.
Ergo ego sum frustra cur crimine purus ab omni?
Quid iuuat incestas non habuisse manus?
Cur ego continuo tot sum mala passus? & in me
Tam cito plagarum sæuiit omne genus?
Certe ego, nam fateor, cernẽs bona fata malorum,
Talia dicentes pene secutus eram.
Sed ne sic genus electum spreuisse viderer,
Nullaq; pars populi dicerer esse tui.
Sollicito varios voluebam pectore motus,
Si caperent sensus talia facta mei.
Sed mihi difficiles tulit hæc agitatio curas,
Et labor inquirens irritus ista fuit.
Donec operta Dei mysteria mente subirem,
Exitus istorum quis foret, inde notans.
Tu siquidem illorum vestigia lubrica ponis,
Et velut immisso turbine sternis humi.

Quam cito prætereunt, quam desolantur in horas,
Quam pereunt subito, deficiantq; metu.
Vt vaga monstriferæ vanescunt somnia noctis,
Lumina cum fugiens deserit arcta sopor:
Sic Deus istorum laruas & inania tolles
Monstra, nec in viuis amplius esse sines.
Sed nunc triste mihi est cor acerbo vulnere fixum,
Inguinaq; expunctis renibus ægra dolent.
Stultus enim insipiens, & acuti pectoris expers
Ipse fui, & vultus vt pecus ante tuos.
Sed tamen à te abii nunquam, tibi semper adhæsi,
Neue aliò recidam, me tua dextra tenet.
Consilii directa tui me semita ducit,
Assumtumq; nouo prorsus honore beas.
Concilio intuleris superûm, cœloq; locaris,
Quem sequar in cœlo, te sine, nullus erit.
Reddideris terræ, terras donaueris omnes,
Quem sequar in terris, te sine, nullus erit.
Nunc mea defectis caro viribus ægra fatiscit,
Nec sua consuetum pectora robur habet,
Robur & auxilium Deus est mihi pectoris huius,
Hac ego perpetuo parte beatus ero.
Nam quicunq; abeunt à te, longeq; recedunt,
Illorum tenebris obruta vita perit.
Qui te cunq; negant, & qui tua signa relinquunt,
Confusos propriis sensibus esse facis.
Sed mihi conducens Domino est hæsisse voluptas,
Et soli vtilitas fidere magna Deo.
Vt tua per cunctas narrem miracula gentes,

O Deus

O Deus & laudis nomina summa tuæ.

SCHOLIA.

QUI NISI) Propositio. Deus etsi affligi suos sinit, tamen eos non deserit. Prius autem quam hanc propositionem probat, instituit narrationem, in qua exponit scandalum de impiorum successu, quo sententia ista à propheta proposita videtur euerti. ERGO EGO) Occupatio, quæ eleganter pingit scandalum. Animi enim, cum per impatientiam franguntur, & vident suam calamitatem, malorum autem successum, solicitantur ad impietatem, & sentiunt se Deo non esse curæ. SED NE SIC) Hic se erigit contra scandalum, ac proponit illustrem sententiam de tota Ecclesia, quæ etiam afflicta est, & varie patitur. Qui inquit, ex euentu huius vitę volet iudicare, is necesse est damnet omnes filios Dei, & totam Ecclesiam, quia enim affliguntur, videntur à Deo deserti. Sed falsum est iudicium hoc, quod ex euentu seu specie externa sumitur. SED MIHI) Ratio ex hoc scandalo non potest se expedire, Sed verbum Dei ostendit, futurum, vt & pii tandem liberentur, & impii pereant. Atque hic incipit propositionem probare, quod pii Deo curæ sunt, siquidem liberantur, & impii pereunt. SIC DEUS) Insignis comparatio. SED NUNC) Antequam experiuntur hæc, pii varie tentantur. CONSILII) Insignes consolationes contra hoc scandalum, quod etsi pii afflicti sint, tamen in hoc sunt vere domini mundi, quod habent Deum amicum & defensorem: Ergo vera est propositio: Bonus est Deus Israel his, qui recto sunt corde, &c. NAM QUICUNQ.) Antithesis.

PSALMUS LXXIV.

Vt quid Deus repulisti in finem?

ARGUMENTUM.

Contra hostem, qui templa Dei vertebat, & vrbē
Chaldæum dicas Antiochumue licet.
His precibus nos crudeles vtemur in hostes,
Præcipue laruas impia Roma tuas.

Est prophetica oratio, pro populo Dei & templo seu cultu contra gentes, quæ populum captiuum abducturæ, & templum profanaturæ erant, sicut per Chaldæos, & postea per Antiochum factum est.

Erudiens canticum Asaph.

SVMME parens rerum, quid nos ita clade repulsos
Aßidua, perimi, destituiq; sinis?
Perpetuóne tuæ furor in nos sæuiet iræ?
Cum simus fidei credita turba tuæ.
Pascua non alio tua qui pastore tenemus,
Grex tuus, & vultus pascimur ante tuos.
Respice quæso tui memor ad discrimina cœtus,
Quem tu sic proprie iusseris esse tuum.
Quos velut hæredum statuisti in sorte redemtos;
Per loca quæ celsi culta Sionis amas.
Conculca pedibus diros atrocibus hostes,
Contere, & ex alto deiice ad ima loco.
Cuncta profanarunt magni sacraria templi,

Rugiit

Rugiit ante aras impia turba tuas.
Constituêre tuas victricia signa per vrbes,
Altaq; sacrilega rapta trophæa manu.
Non secus ac densæ cadentes robora syluæ,
Frondea lignifeca brachia falce metunt.
Illi sculpturas omnes, tabulataq; ferro,
Deiiciunt sacræ tam preciosa domus.
Sacra tua absumunt victricibus omnia flammis,
Limina conspurcant nominis alta tui.
Constituêre animo secum semel omnia raptim,
Perdere, & in prædam vertere nostra suam.
Hi cunctas rapidis consumunt ignibus vrbes,
In quibus officiis sunt loca sacra tuis.
Edita signa olim non amplius vlla videmus,
Amplius est nobis nemo propheta super.
Non super est aliquis qui verum dicere posit,
Qui, quæ nos deceant, recta videre queat.
Quo tamen vsq; isthæc conuicia fœda feremus?
Quamue erit ista diu pestis inulta tibi?
Tempore quam longo tibi blasphemabit iniquus?
Qui tua spurcidica nomina voce notat.
Cur manus auersa est nobis tua, quidue remota
Et placido nobis est tua dextra sinu?
Sed tamen ipse mihi Deus es pater, arbiter & rex
Ex quo sunt vitæ tempora cœpta meæ.
Qui vaga quicquid habent terrai regna salutis,
Hoc opus omne tuum est, hoc tua dextra facit.
Tu virtute tua findis vada cærula ponti,
Te victore Draco concidit inter aquas.

Tu capita elidis magnorum grandia cete,
Victus eremicolis vnde sit, atq; cibus.
Tu liquidos rumpis fontes, tu flumina siccas,
Est tua clara dies, nox tenebrosa tua est.
Tu lucem statuis, tu magni lumina solis
Sub noctem condi, mane redire iubes.
Omnes tu certo concludis limite fines,
Quos mare, quos terra, quos habet aura leuis.
Tu facis æstiui torrentia tempora solis,
Seruit & hiberni sideris hora tibi.
Ergo age crudelis reminiscere probra tyranni,
In tua quæ demens nomina turba iacit.
Ne dederis lanianda feris tua viscera, neue
Bestia consumat turturis ossa tuæ.
Neue tui prorsus populi obliuiscere cœtus,
Qui vel in exilio gens tibi fida sumus.
Respice nobiscum, quod quondam fœdus inisti,
Nam loca deuastans cuncta tyrannis habet.
Passæ extrema domus, desolatæq; ruinis,
Vastatæ speciem nunc regionis habent.
Ne patiare inopem confundi, nam tua laus est
Exulibus grato semper in ore tuis.
Surge pater, caussamq; tuam defende, memento
Opprobrii, quo te despicit hostis iners.
Ne, precor hostilem Deus obliuiscere vocem,
Qua malus insultat nocte dieq; tibi.
Nam magis atq; magis sæui accreuêre tumultus,
Nec finem hostilis fastus habere potest.

SCHOLIA.

SUMME)Propositio. PASCUA) Amplificat propositionem: Sumus tuus populus, apud nos est domus tua. CUNCTA) Narratio, in qua exponit calamitatem. EDITA) Signa populi Dei sunt prophetæ, & verbum, id in illis turbis etiam interiisse cõqueritur. QUO TAMEN) Hic redit ad precationem. CUR MANUS)Subiicit querimoniæ longam commemorationem veterum beneficiorum & omnipotentiæ Dei, vt se excitet hoc modo ad spem auxilii, firmius retinendam. TU VIRT.) Miraculum in mari rubro contra Aegyptios, quorum spoliis populus locupletatus est. ERGO AGE) Hic se excitat ad fortius orandum, & addit rationes, tua gloria periclitatur in nostra calamitate, sumus enim populus tuus, cui promisisti tuam opem, &c. RESPICE) Hoc in oratione aptissimum est, vrgere promissiones Dei.

PSALMUS LXXV.

Confitebimur tibi Deus, confir.

ARGUMENTUM.

Nos solatur agens in hypocrisin arma malorum,
Qui sua, quæ iactant, dogmata verè putant.
Edocet esse Deum qui vere iudicet omnem
Perfidiam, quæ nos lædere cunq; potest.

Hunc Psalmum recte exponunt in persona Christi, vt sit prophetia de regno Christi, iudicante per verbum in mundo, & seruante Ecclesiam suam. Synagogam

autem

autem cum omnibus Euangelii hostibus perdente. Atque hanc sententiam confirmat secundus & vltimus versus: Secundum æquitatem iudicabo, & : Confringam omnia cornua impiorum. Hæc solus Christus per verbum Euangelii facit.

Vincenti Palmus & canticum Asaph, ne periret.

LAVDIBVS efferimus meritis te maxime rerũ,
Laudimus efferimus te Deus alme tuis.
Et quoniam nostris prope sunt tua nomina votis,
Narrantur dextræ facta stupenda tuæ.
Tunc vbi tempus erit placidũ mihi, tunc ego vero
Iudicio cunctis munera iusta feram.
Terra liquefacta est, & terræ regna colentes,
Ipse suis stabilem sedibus esse dedi.
Sæpe ego dicebam stultis iam vana secutis,
Stulticiam vobis ponere tempus erat,
Et quos impietas perdit sua, ponite fastus.
In vestrum veniant cornua nulla caput.
Cornua ne nimium vobis excelsa leuentur,
Desinite audacter verba superba loqui.
Nam virtus, quæ vera homines extollere posset,
Non venit ex ortu frugifer Eure tuo.
Non etiam tepido vitalis ab orbe Fauoni,
Sed neq; de vastis, soliuagisq; locis.
Sed Deus est iudex, qui, cum libet, abiicit illum
Ad Styga, cum volet, hunc in loca celsa leuat,
Sustinet ille manu plenum cratera lyæo,

Nulla meraca magis vina fuisse ferunt.
Ex illo cuicunq; volet sua vina propinat,
Illius at feces impia turba bibet.
Ipsi autem æternas persoluam carmina laudes
Illi, qui Deus est magne Iacobe tibi.
Omnia confringam reproborum cornua, vt ex hoc
Cornua iustorum surgere celsa queant.

SCHOLIA.

LAUDIBUS) Orditur à gratiatumactione. TERRA) Narratio de inuulgato in mundum Euangelio. SAEPE EGO) Obiurgat securam synagogam & tyrannos. CORNUA) Rectius est, vt hæc exponantur recitatiue: Nolite loqui collo præfracto, quod neq; ab ortu, neque ab occidente, nec à deserto malum imminet. Quin hoc credite, Deum esse iudicem, nec perpetuo passurum vestram securitatem. EX ILLA) Ecclesia etiam affligitur, sed impii in afflictione pereunt.

PSALMUS LXXVI.

Notus in Iudæa Deus in Israel.

ARGUMENTUM.

Conseruata canit Solymææ mœnia gentis,
Quamuis innumero milite cincta forent.
Sic etiam ipsius est defensa Ecclesia dextra,
Hæresium licet hanc cingat iniqua manus.

Est gratiarū actio pro duplici dono Dei, quod dat Ecclesiæ & populo suo verbum & pacem,

pacem, dum defendit contra vim tyrannorum.

Vincenti in melodiis Psalmus & canticum Asaph.

NOTVS Iudæi Deus in regionibus orbis,
Semper in Israël nobile nomen habet.
In Solymis namq; ipse sibi tentoria fixit,
Huic domus est rupes, quam colit alta Sion.
Illic horribiles clypeos, arcusq; rebelles
Fregit, & irata bellica tela manu.
Terribiles aliis reges tua gloria vincit,
Prædatrix cedit subdita turba tibi.
Omnia terrarum cedunt altißime regum
Nomina, non secus ac præda relicta tibi,
Succubuêre tibi quantumuis ante feroces,
Non secus ac somno, languida membra, graues.
Dura prius fortes committere bella suëti,
Mox tibi victrices suppósuêre manus.
Dixeris ira aliquid commotior, ilicet ibunt
Voce tua in nihilum currus, & acer equus.
Quis tua sustineat metuendi fulmina vultus,
Cum tua terribiles traxerit ira minas?
De summo intonuit tua vox iustißima cælo,
Territa conticuit numine terra tuo.
Quando ad iudicium Deus exurgebat, vt ipso,
Quo voluit miseris tempore ferret opem.
Namq; quod humanis moueare affectibus ira,
Debetur merito gratia multa tibi.
Verum quæ reliqua est, & vindex ira malorum,

Non

Non habet exacti temporis illa modum.
Si qua Deo forsan vouistis, reddite vota,
Soluite terribili munera iusta Deo.
Qui magnos animos adimit, viresq́; superbis,
Quem regum terræ maxima sceptra timent.

SCHOLIA.

NOTUS) Primum beneficium, donum verbi & cultus Dei. ILLIC HORRIB.) Alterum donum, pax & defensio contra iniuriam hostium. DIXERIS) Elegans, & vere prophetica amplificatio: Vno verbo fugas iratum hostem. SI QUA) Epiphonema, quo hortatur totam Ecclesiam ad gratiarumactionem.

PSALMUS LXXVII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

ARGUMENTUM.

Cum subit ira Dei mentem sua vulnera fassam,
Talia sic trepidans, signa pauoris agit.
Hæc tamen ipse pios solatur imagine vates,
Vt toto incipiant fidere corde Deo.

Est doctrina & consolatio insignis, quomodo animi tristibus cogitationibus & aliis incommodis oppreßsi, se debeant erigere, vt primum orent, deinde se erigant recordatione mirabilium operum Dei. Hoc qui non faciunt, & solicite oculos in præsentia incommoda defigunt, dolorem frustra dolori addunt.

Iuxta

Iuxta Idithum Asaph Psalmus.

ANTE Deum supplex lacrimosa voce precabor,
Auersus precibus non erit ille meis.
Tempore fortuna quo me insectante premebar,
Quem peterem, portus proximus, ille fuit.
Nocte manum tota nunquam tibi tendere cesso,
Nec mea fert aliqua dextra quiete frui.
Non est hac animæ qui vulnera curat egentis,
Consolatrices nam fugit ipsa manus.
Sensibus attonitis & tota mente tremisco,
Cum subeunt animo facta stupenda Dei.
Spiritus exangui sub pectore deficit æger,
Conatus quoties sum tibi pauca loqui.
Non sinis in dulcem solui mea lumina somnum,
Non potis est aliquid territa lingua loqui,
Prisca reuoluebam repetito tempora sensu,
Quiq; tot annorum præteriêre dies.
Nocte meos repeto memori sub pectore cantus,
Cumq; meo tacitus plurima corde loquor.
Ergòne nos Dominus per secula cuncta relinquet?
Ergòne non vltra mitis & æquus erit?
Nunqaid in æternum pietas defecit ab ipso?
Nunquid promissis non stat, vt ante, suis?
Anne sit oblitus misereri? nunquid ab ira
Amplius immensa, nil pietatis habet?
Hæc meditans mecum dicebam sæpe, sed hæc est
Conditio carnis, quam queror, ægra meæ.
Hæc est diuinæ voluens mutatio dextræ,

Omnia

Omnia quæ vicibus temperat ipsa suis.
Ergo memor tua facta Deus mirabor ab annis
Antiquis, quorum gloria magna tua est.
Omnia per manuum meditabor facta tuarum,
Virtutesq; tuas hic & vbiq; loquar.
In sancto posuêre tuæ vestigia plantæ,
Quis tibi pars proprijs viribus esse queat?
Tu Deus es, qui summa facis miracula solus,
Per quæ te notum gentibus esse facis.
Tu virtute tua fortis, tu robore dextræ;
Soluisti populi vincula dura tui.
Vincla Deus rupit quondam durißima natis.
Nempe & Iosephi, nempe Iacobe tuis.
Territa conspexere Deus te flumina aquarum,
Te præsente tremens omnis abyssus erat.
Fuderunt pluuias grauidæ, ceu flumina, nubes,
Continuis tellus imbribus vda fuit.
Horrida collisæ mouêre tonitrua nubes,
Rupêre aëria fulgura crebra plagas.
Vox tonitrus metuenda tui circumuolat orbem,
Quem videt æthereæ machina tota domus.
Illustrant humiles tua flammea fulgura terras,
Contremuit tellus mota timore tui.
Tu Deus immensi transis vada cærula ponti,
Tu pedibus calcas flumina magna tuis.
Nec tamen vlla pedum vestigia visa tuorum,
Nulla viæ superant signa relicta tuæ.
Sicut oues per Aaronem, Mosenq;, potentes,
Ducebas populi castra recepta tui.

SCHOLIA.

ANTE DEUM) Narratio, in qua proponit suum exemplum, quod in afflictione & doloribus animi, oratione vtatur. SENSIBUS) Aptior sententia est: Cum animo perturbor, tum recordor Dei, cum mœrore afficitur anima mea, tum querelas facio. SPIRITUS) Explicat vim & magnitudinem dolorum animi. NOCTE) Hic exponit, cuiusmodi sint illæ cogitationes, quæ somnum non admittunt. HAEC MEDIT.) Reprehendit propheta istas querelas, quibus animus magis perturbatur, & se erigit fiducia potentis dextræ Dei, quam Deus variis modis in populo suo ostendit. IN SANCTO) Epiphonema, Sanctæ sunt viæ tuæ, tua consilia sunt sancta & abscondita, atque ita ingreditur narrationem nouam mirabilium, quæ Deus in populo suo fecit. TERRITA) Mare rubrum. FUDERUNT) Tempestas, qua periit Pharao.

PSALMUS LXXVIII.

Attendite popule meus legem meam.

ARGUMENTUM.

Instruit exemplis vsq; Israëlis ab ortu,
Fidere saluanti per mala cuncta Deo.
Sicut enim saluat, quos comperit esse fideles,
Sic reprobos ira vindice semper agit.

Totus Psalmus est narratio, in qua commemorat perpetuam Dei beneficentiam, ac populi peccata & malitiam. Hortatur igitur

igitur commemoratione pœnarum populi ad timorem Dei, & obœdientiam erga legem, & commemoratione beneficentiæ, hortatur ad fiduciam in Deum. Atque hic Psalmus clare docet, quomodo sacræ historiæ sint tractandæ, nempe vt ad fidem & timorem Dei referantur.

Erudiens canticum Asaph.

ACCIPITE hæc animis, & pectore discite toto,
Quæ loquar, ô populi concio tota mei.
Hic patulas dictis adhibete fidelibus aures,
Quæ meditor vobis, non sine teste, loqui.
Temporis aggredior memorare insignia prisci
Facta quibus credi poßit adesse fides.
Omnia quæ nostras fando venêre per aures,
Et nobis nostri quæ retulêre patres.
Quæq; per ipsorum non sunt occulta nepotes,
Quorum est hæc etiam conscia posteritas.
Hi merita Domini virtutes laude ferebant,
Quæ geßit forti facta stupenda manu.
Decretum statuens Iacobo grande reliquit,
Legem Israëlem iußit habere suam.
Quæ proauos iußit nostros mandare futuris,
Duret vt in tota hæc posteritate fides.
Vt nati natorum, & qui nascantur ab illis,
Talia perpetuo tempore facta sciant.
Dehinc, vt et ipsorum si quando adoleuerit ætas,
Narrarent pueris hæc quoq; facta suis.
In solo vt spes tota Deo consisteret ipsis,

Ipsius

Ipsius vt possent iussa verenda sequi.
Ne patribus fierent similes gens vana, rebellis,
Perfida, nec iussam docta tenere fidem.
Gens quæ claustra sui non muniit intima cordis,
Cuius erat fallax spiritus ante Deum.
Quales posteritas Ephraimi^cbeæa suëti,
Et gerere armata tela cruenta manu.
Hi tamen euersi sub iniqui tempora belli,
Perfidiæ pœnas persoluëre suæ.
Nam neq; diuinæ seruárunt fœdera pacis,
Tradita nec Domini iussa tulêre sequi.
Ipsius immemores operum, quæ fecerat ipsis,
Quæ vidêre oculis mira peracta suis.
Ipsorum proauis miracula multa peregit,
Qua vagus Ægypti Nilus inundat agros.
Ostia qua spectat stagnare Tanitica pontus,
Qui nostras alio scindit ab orbe plagas.
Æquoreas diuisit aquas, mediumq; per æquor
Duxit & errantes sicca per arua, suos.
Illos aëriam iussit præcedere nubem,
Cum facerent claræ tempore lucis iter.
Illos luciferam iussit præcedere flammam,
Cum facerent nigræ tempore noctis iter.
In vasta rigidas rupes confregit eremo,
Vberibus potans, quas petra fudit, aquis.
E siccis faciles deduxit rupibus vndas,
Fluxerunt rapidæ fluminis instar aquæ,
Sic meritum tamen ingrati mala plurima contra
Patrantes, iussam non tenuêre fidem.

Ausi etiam tentare Deum, nec pectore fido
Poscebant vitæ plura alimenta suæ.
Tunc Dominum contra sunt friuola multa locuti,
Præcipue audaci talia verba sono:
Anne cibos, pastuq; paret Deus vbere mensam,
Humana nunquam per loca culta manu?
Duxerit vndantes sicco de marmore riuos?
Vberibus torrens fluxerit vnda vadis?
Anne igitur panem populo dabit? anne parabit,
Quas placide largas carnis edamus opes?
Ista videns Deus, ista suis postquam aurib. hausit,
Iam nimium candens ipsius ira fuit.
Mox in stirpe Iacob flamma exardescere cœpit,
Ira per Israel grandis oborta fuit.
Nam neq; crediderant Domino, nec totius ipsum
Mittere sperabant posse salutis opus.
Ipse per aërias mandauit nubibus arces,
Iussit & ætherias sponte patere fores.
Et pluit immensos super ipsos manna per imbres,
E cœlis populo tritica missa dedit.
Cœlestem grauidis panem de nubibus actum,
Mortalis cupidâ fauce comedit homo.
Nubila commouit Nabathæi flatibus Euri,
Attulit hinc pluuias humidus auster aquas.
Tum pluuio largas demisit ab æthere carnes,
Grana quot immensi pulueris esse solent,
Pennigerarum auium fuit innumerabilis imber,
Vix numero vosti certet arena maris.
Tam populosa locus nullus per castra vacabat,

Cui non alituum copia plena foret.
Nec pastu tenuêre modum, permiserat ipsis
Namq; voluptates exatiare suas.
Quas postquam explessent, & adhuc fruerentur e-
Dulcis & hic vdo naret in ore cibus: (dentes
Ira Dei grauis apprendit nil tale timentes,
Et tulit infesta corpora lecta manu.
Eximios populi iusta succidit in ira,
Castra necis vacuum vix habuêre locum.
Sed neq; sic fugêre suis offendere factis,
Qui pia facta ipsis contulit ista, Deum.
Horum igitur sine honore dies consumsit, et annos
Inclusos breuibus finibus esse dedit.
Cum tamen afficeret pœnis crudelibus ipsos,
Nec sineret iustis cædibus esse modum.
Protinus iratum conuertebantur ad ipsum,
Mane requirentes quem repulêre, Deum.
Tum memores agnoscebant, quia petra salutis
Esset, & ipsorum libera vita Deus.
Ore quidem blandi, linguis mendacibus, ipsi
Corde procul recto, mollia verba dabant.
Nec tamen aut pacto stabant, nec fœderis icti
Seruabant vera simplicitate fidem.
Ipse autem pius & miserator sæpe ferebat,
Se scelere offendi, perfidiaq; pati.
Ignoscebat enim reprobis, nec funditus vlla
Excindi potuit conditione pati.
Sæpe etiam auertit iustam moderatior iram,
Nec tumidæ bili libera frena dedit.

Nam memor attendit, quia sunt caro; sicut in au-
Ventus qui præter, non rediturus, eat. (ras
Tempore quam longo deserta per auia nunquam
Subdere se Domino sustinuêre suo?
Ad subitum quoties ipsum mouêre furorem,
Per loca non hominum, non ope culta boum!
Auersis quoties tentârunt mentibus ipsum,
Ore lacessentes non sapiente Deum?
Ipsius obliti dextræ vis quanta fuisset,
Tempore quo reduces victor ab hoste tulit;
Quanta per Aegyptum signa ostentarit aquosam,
Pascua qua Taneos maxime Nile rigas.
Vertit in horrendum cum flumina tota cruorem,
Posset vt inde aliquam nemo leuare sitim.
Muscarum omne genus quando his immisit, vt i-
Insaturabilibus morsibus exederent. (psos
Intulit vt ranas, pluuio velut imbre, palustres,
Quæ popularentur quicquid vbiq; foret.
Ipsorum fœdo dedit omnia germina brucho,
Agrorum cultus dira locusta tulit.
Botriferas rapido prostrauit grandine vites,
Fructiferas moros missa pruina tulit.
Cum pecora ipsorum penetranti fulmine strauit,
Vt raperent totos fulgura sæua greges.
Quando in eos metuenda sui tormenta furoris
Intulit irati cætera signa Dei.
Et miseris paßim cacodæmonas incursantes,
Et misera plenas anxietate minas.
Quando iræ dabat ipse suæ cursumq;, viamq;,

Et meritis nusquam cædibus abstinuit.
Cum dedit ipsorum rapturæ animalia pesti
Omnia, nec quicquam pertulit esse super.
Primitias Ægypte tuas, hominumq́; ferarumq́;
Abstulit, antiqui culta per arua Chami.
Sicut oues populum migrantem duxit, & ibant
More gregis, forti per loca fasta manu.
Duxit ab infesto securos hoste, nec vllus
His metus hostilis, nec pauor vllus erat.
Verum hostes tanquam fugientia castra secutos,
Iussa Deo vindex obruit vnda maris.
Inde suum populum sacram sibi duxit in oram
Montem hunc, quē propria condidit ipse manu.
Gentibus expulsis, qui terram hanc ante tenebāt,
Hæredes ipsam iußit habere suos.
Quam ceu funiculis dimensam partibus æquis
Distribuit, totis vt coleretur agris.
Quæq́; prius coluêre aliæ tentoria gentes,
Israëliticas iußit habere tribus.
Post tamen hæc iterum excelsi mouêre furorem,
Tentantes Dominum per mala facta, suum.
Protinus auerso sunt facti corde rebelles,
Sicut & ipsorum sæpe fuêre patres.
Auersi à Domino toties abiêre retrorsum,
Tanquam arcus, tantum qui solet esse minax.
Illius, ah quoties, irritauêre furorem,
Cum lucos colerent, per iuga celsa, sacros.
Cum statuas facerent, & muta idola pararent,
Quæ sibi ceu proprios constituêre deos.
Vidit

Vidit, & ingentem Deus hic exarsit in iram,
Hinc fuit Israël maxima plaga tibi.
Nam tua proiecit vehementer nomina, & odit,
Testatus capiti damna futura tuo.
Tunc sibi sacra olim Syloïa templa reliquit,
Cultaq; præsenti limina sæpe Deo.
Transtulit ipsorum virtutẽ, & robur ad hostem,
Summus & infesto splendor in hoste stetit.
Tradidit & populum gladio, atq; excanduit ira,
Hæredis populi per mala facta sui.
Ignibus immissis periit consumta iuuentus.
Et de virginibus nulla querela fuit,
Hostili gladio ceciderunt sacra ferentes,
Qui viduas posset plangere, nemo fuit.
Et veluti somno Deus experrectus ab alto est,
Fortis vt exclamans qui mera vina bibit.
Ipse suis maxibus cedens hostilia terga,
Opprobrium cunctis gentibus esse dedit.
Impia proiecit tentoria fortis Ioseph,
Et fauit tribui non Ephraime tuæ.
At genus Israëligenæ sibi legit Iudæ,
Et iuga quæ summi celsa Sionis amat.
Illic extruxit velut alta palatia, quorum
Tempore perpetuo tecta superba colat.
Non secus ad terram cui fundamenta locarit,
Extremo finem non habitura die.
Et sibi dilectum Dauidem elegit, & ipsum
Ex ouium caulis ad sua sacra tulit.
A fœdis vterosq; ferentibus abstulit illum,

Pasceret vt populum dux Iacobe tuum.
Sicut & acceptum non falso pectore pauit.
Et vera duxit cum ratione gregem.

SCHOLIA.

ACCIPITE) Exordium habet locum attentionis. TEMPORIS) Propositio. QUAEQUE) Rectius. Nec ea celemus filios eorum. DECRETUM) Lex data populo in Sina. VT NATI) Vult pietatem propagari in posteritatem. IN SOLO) Fides & obœdientia coniunguntur. QUALES) Ephraim, antequam reges haberet, populus tenuit imperium, & fuit tum quoque tabernaculum in Silo, sed & tabernaculum & imperium translata sunt in alias tribus propter peccata Ephraim. IPSORUM) Aegypti miracula. TANITICA) Tanim Hebræi Zoun vocant, regiam Pharaonis, Aegypti metropolin. ILLOS) Exod 17. IUSSIT) Exod. 16. COELES. Num. 22. PROTINUS) Calamitas facit vt orent. NAN MEMOR) Nostra misera conditio Deum commouet, vt ignoscat peccantibus. VERTIT) Exod. 7. CHAMI) Cham Noe filius. MONTEM) Terra Chanaan. AT GENUS) Tabernaculum translatum in Hierusalem.

PSALMUS LXXIX.

Deus venerunt gentes in hæredi.

ARGUMENTUM.

Excidium spectans vrbi, temploq; futurum,
Hic Dominum precibus flectere visus erat.
Nos quoq; lucifugos verbi flectemus in hostes
Hæc, quo nulla queunt tela ferire magis.

Est idem

Est idem argumentum cum Psal. LXXIV. Videt futuram vastitatem templi & populi per Chaldæos, & orat pro auxilio.

Psalmus Asaph.

SVMME Deus, cui sancta suos Ecclesia cultus
Debet, & acceptas quas tibi seruat, opes.
In tua venerunt externæ munera gentes,
Templa profanantes nominis alta tui.
Gens fera, paciferæ turbatrix nata quieti,
In tua sacrilego milite iura ruit.
Diruit excisas deiectis mœnibus vrbes,
Structa prius, cumuli diruta saxa iacent.
Cœliuagas volucres proiecta cadauera pascunt
Corpora, quæ sanctis fida fuêre tuis
Dentibus omnigenũ laniantur membra ferarum,
Quæ fuerant populi pars quota viua tui.
Innocuo vacuas implerunt sanguine fossas,
Qua sita sunt vrbis mœnia sancta tuæ.
Sicut aqua, fuso fluxerunt sanguine riui.
Putris adhuc multa cæde madescit humus,
Fœda per ingentes iacuerunt funera campos,
Exanimes nemo, qui sepeliret, erat.
Finitimæ rident gentes mala nostra, nec vllo
Tempore non læti vulnera nostra vident.
Vicinis ignominiæ sumus vndiq; nostris,
Et leuibus facti fabula digna iocis.
Heu pater, afflictæ spes vnica & vltima plebis,
An tua sperandum non habet ira modum?

Quam nos ista diu premet indignatio? quamq́;
Ardens ista tui flamma furoris erit?
Quin potius gentes alias, atq; impia puni
Pectora, quæ nomen non didicere tuum.
Hinc auerte tuos aliena in regna furores,
Quæ tua non aliqua numina voce vocant.
Nam populo possessa tuo bona cuncta vorarunt,
Et desolatas deripuêre domos.
Ne rogo ne noceat nobis, quia plurima sontes
Nos vitia arguerint, & malefacta premunt.
Quæ tu dum reputas, nolis meminisse priorum,
Sed cito fer miseris, nos miseratus, opem.
Festinam fer opem miseris, quia prorsus inanes,
Auxiliiq́; inopes indiga turba sumus.
Eia ades, auxilioq́; iuua, quos nulla salutis
Te sine spes reficit, nec ratio vlla leuat.
Respice nos per eam, variæ quæ nescia sortis,
Nominis est vere gloria summa tui.
Supplicibus placare tuis, audiq́; benignus
Quas tibi sollicito fundimus ore preces.
Cur aliquis nobis dicat de gente profana,
Quis Deus est horum? siq́; sit vllus, vbi est?
Eia age, summe pater, reprobas vlciscere gentes,
Vindictam videant lumina nostra tuam.
Effuso de plebe tua pro sanguine pœnas
Exige, supplicium vindice sume manu,
Hostibus vt fiat tua nota potentia nostris,
Et discant istam pertimuisse manum.
Vinctorum gemitus audi, lacrimasq́; videto,

Et fer in aſpectus illa venire tuos.
Relliquias miſeræ religatas eripe morti,
Robore, quod tecum cuncta creata trahis.
Neue impune ferant tot dicta opprobria, in ipſos
Ter quater hoſtiles illa refunde ſinus.
Vt tibi, non nobis, ſeſe exprobraſſe maligni,
Sed ſibi lugubri conditione, ſciant.
At nos & populus tuus, & tibi debita ſoli,
Per tua, grex ouium, paſcua ſparſa ſumus.
Nos tua, magne pater, præconia magna canemus,
Mobile dum fixo ſidere tempus erit.

SCHOLIA.

SUMME DEUS) Querimonia de vaſtitate populi per Aſſyrios facta. HEU PATER) Precatio in qua obſerua, quomodo miſericordiam apprehendat, & petat propter nomen Dei liberationem. Aſpergit autem affectus: Nos ſumus tuus populus, illi gentes ſunt, &c. NE ROGO) Remitte peccata, atque hic diſce, quia calamitates plerunq; ſunt pœnæ peccatorum, ſimul pro remiſſione peccatorum orandum eſſe, cum pro liberatione oramus. RESPICE) Non propter merita aut dignitatem noſtram, ſed propter nomen tuum, quia es miſericors. CUR ALIQUIS) Amplificat precationem: Blaſphemant te gentes, ſi nos non vindicas. NOS TUA) Gratiarum actio.

PSALMUS LXXX.

Qui regis Iſrael intende, qui.

ARGUMENTUM.

Orat vt hostiles auertat ab vrbe tumultus,
Finitimis cincta gentibus assidue.
Nos quoq; finitimos sic execrabimur hostes,
Qui nunquam nobis non noua bella mouent.

Est elegans precatio, eiusdem argumenti cum præcedenti Psalmo. Orat enim vt DEUS contra vicinas gentes regnum Israel defendat, quod in titulo appellat nomine liliorum. In Psalmo autem bellissime comparat viti, à DEO translatæ ex Ægypto in Canaan, & excultæ per verbum: & à nobis recte oratur contra hostes Ecclesiæ.

Vincenti de liliis testimonium, &
Psalmus Asaph.

ISRAELIS ades gregis ô fidissime pastor,
Aures contingat nostra querela tuas.
Qui tanquam caulas ouium custodis Ioseph.
Qui calcas Cherubin terga, vidende veni.
Qui stas ante Ephraim, qui Beniamin, atq; Manassen,
Viere nunc dextræ vi potiore tua.
Auxilium laturæ veni mala plurima passis,
Tot pater afflictis cladibus affer opem.
Ad nos verte tui radiantia lumina vultus,
Pignora iam nobis certa salutis erunt.
O exercituum rector. Deus armipotentum,
Votane non populi suscipis vlla tui?
Numne tui precibus populi placabere nunquam?
In nos iste furor quam diuturnus erit.

Pascis

Pascis inexhausto tetri nos pane doloris,
   Iamdudum lacrimis ebria turba sumus.
Iam sua de nobis vicini iurgia miscent,
   Ceu vilem populum nos ferus hostis habet.
Ad nos verte tui radiantia lumina vultus,
   Pignora iam nobis certa salutis erunt.
Quæ tibi ab Aegypto translata est diuite vitis,
   Et tibi quæ quodam tempore cara fuit.
Hanc tu deiectis plantasti gentibus, illi
   Fecisti in placidis sedibus esse locum.
Hanc tu latiuagis radicibus extendisti,
   Quæq; sata est vix hanc iam sua terra capit.
Illius excelsi montes velantur ab vmbra,
   Contegit ingentes palmitis aura cedros,
Illius extensus pertingit ad æquora palmes,
   Qua videt Herculeam Sidonis vnda Tyrum.
Malleoli rapidas fluuii extenduntur ad vndas,
   Quem nunc Euphratem proxima turba vocat.
Cur igitur validam potuisti excindere sepem
   Illius, & nudam prostituisse feris?
Nam male vastata est à prætereuntibus ipsam
   Omnibus, vt prædæ cuiq; relicta fuit.
Ipsius est populatus aper siluestris honorem,
   Hanc fera depasta est totius omnis agri.
O Deus armipotens, placido nos respice vultu,
   Hanc vitem e cœlo vise, tuere, vide.
Instaura hanc, tua quam plantauit dextera, vitē,
   Quem statuis, valeat, filius esse tibi.
Igne quod exustum cunq; est, & clade recisum,

Disse-

Disperеat vultus asperitate tui.
Cõseruet tua dextra virum, quem fecit, & ipsum
Assere robustum, quem facis ipse tibi.
Sic nunquam tua linquemus sanctißima cunctis
Numina. da vitam viuere posse diu.
Sic tua perpetuis celebrabimus orgia votis,
Et memor omnis erit hominis hora tui.
O Deus armipotens, placido nos respice vultu,
Pignora iam nobis certa salutis erunt.

SCHOLIA.

ISRAELIS) Propositio. Defende populum tuum. Est autem insignis fidei vox, quod populum gregi, & Deum pastori comparat. QUI SIAS) Hæ tribus sequebantur in expeditione arcam, Num. 2. O EXERCI.) Pathos. PASCIS) Narratio calamitatum, Sumus omnibus vicinis nostris prædæ. QUAE TIBI) elegantissima figura. ILLIUS EXTEN.) Hoc est. vsque ad montem Lybanum, propagatum est regnum. O DEUS) Redit ad precationem. CONSERVET) Collectiua hæc sunt, totum enim populum appellat virum & filium.

PSALMUS LXXXI.

Exultate Deo adiutori nostro.

ARGUMENTUM.

Festa tabernarum celebrans votiua quotannis,
Hoc vetus Israël carmine lætus erat.
Quo populum monuit, quo nos imitabimur æquum (est
Et verba, & Domini iussa tremenda sequi.

Hic

Hic Psalmus in festo tabernaculorũ cantari est solitus, quod festum institutũ est ad retinendam memoriam expeditionis ex Aegypto. Transit igitur propheta ad insignem doctrinam primi præcepti, vt in illum vnum Deum fidant, qui eos ex Aegypto eduxit, & caueant ab idololatria, ac addit promisiones & comminationes, quales sunt etiam in primo præcepto.

Vincenti in Githit Asaph.

FVNDITE læta Deo festiuo carmina plausu,
Quo sine vis nobis nulla relicta fuit. (mos,
Tympana pulsa sonent, date carmina, dicite psal-
Blanda chelis reboët, nabla sonora canant.
Clangite noctiuagæ dum sunt noua cornua lunæ,
Clangite ductilibus carmina læta tubis.
Festa tabernarum celebrantibus annua nobis,
Nullus læticiæ debet adesse modus.
Hic solennis enim mos Israëlis habetur,
Hoc solenne Deus ius Iacobe tui.
Hoc tibi testatum quondam Iosephe reliquit,
Fatalem Ægypti cum sequerêre locum.
Illic audiui peregrinæ verba loquelæ,
Non intellecta est barbara lingua mihi.
Ipse suos humeros ab iniquo pondere vertit,
Abstulit à furno calfaciente manus.
Temporibus duris cum me in tua vota vocares,
Auxiliumq; tibi, præsidiumq; tuli.

Exa

Exaudiui etiam quo te, mala, tempore, pessum
Tempestas mediis pene dedisset aquis.
Huc ades Israël, hæc audi verba loquentis,
Mi popule, æternum testificanda tibi.
Non erit inter te Deus aduena, non alienos
Peruersa diuos relligione coles,
Ipse ego sum Deus ille tuus, qui te optima duxi
In loca, & Aegypti de regione tuli.
Quam potes os aperi late, diducito rictus,
Dote mea pleno plenius illud erit.
Sed mea nec populus meus audit verba, nec aures
Exhibet Israël, sed fugit, odit, abit.
Ergo sua tales & in impietate reliqui,
Et sum consiliis passus abire suis,
Quod si me populus meus audiat, & mihi tritis
Greßibus Israël forsitan ire volet.
Hostibus ipsorum mox frena ferocibus addam,
Multaq; iam victis millia victa dabo.
Et tunc qui Dominum sine caussa odêre rebelles,
Exciderent spebus turba profana suis.
Illi duxissent felicia tempora vitæ,
Si mea legissent mollia iussa sequi.
Illos triticiæ pauissem farre medullæ,
Melleq; siluestris quod dare petra solet.

SCHOLIA.

FUNDITE) Exhortatio ad gratiarum actionem. HIC SOLEN.) Ratio in qua commemorat beneficium, propter quod festum institutum erat. Adhuc loquitur de populo Israel, Hebræis enim frequens

est mu-

est mutare personam. Huc ades) Doctrina primi præcepti. Non erit)Alienos deos taceas, me prædices. Sed Mea)Comminatio ob primum præceptum violatum. Quod si) Promissio primi præcepti.

PSALMUS LXXXII.

Deus stetit in synagoga deorum.

ARGUMENTUM.

Qui miseros, viduasq; premunt, hac voce tyran-
Increpat, hos ipsos arguit ore duces. (nos
Cæcos esse docet, morituros esse minatur,
Sola ur verbis pectora mœsta piis

Est seuera obiurgatio eorum, qui in magistratu positi, non faciunt officium suum, sed abutuntur potentia ad oppresſionem pauperum, & opibus ad luxum suum. Addit autem comminationem grauem, futurum, vt tales pereant. Quod magistratus deos vocat, ideo fit, quia magistratus sunt diuina ordinatione constituti. Rom. 13. & vindicta Dei dicitur, quam magistratus, secundum officium suum, exercet.

Psalmus Asaph.

PRAESIDET in medio cœtu Deus ipse potentum,
Et iudex alios iudicat ante deos.
Quo tandem usq; malas leges, & iniqua feretis
Iudicia,

Iudicia an reprobos dicitis esse bonos?
Iudiciis inopes defendite, suscipite orbos,
Asserite oppressos, iustificate pios.
Reddite pauperibus ius, eripite insuper ipsos,
Si quos in vinclis impius hostis habet,
At nihil hi nec percipiunt, nec lumine cernunt,
In tenebris cæci tam petulanter eunt.
Vt neq; sit mirum si fundamenta vacillent,
Atq; etiam terræ fortia fulcra cadant.
Sæpe ego dicebam: quanquam dii scilicet estis,
Omnes excelso pignora cara patri.
Vos tamen, vt reliquos homines, fatalia ducent
Tempora, & vt reges vos quoq; Parca feret.
Omnipotens exurge, tuo rege numine terram,
In cunctis hæres gentibus vnus eris.

SCHOLIA.

QVO TAND.) Obiurgatio. IUDICIIS) Magistratus boni officium. AT NIHIL) quia non faciunt officium, omnia perturbantur, Sed alii malunt hanc sententiam: Fundamenta terræ, id est, ipsi principes, peribunt, quia non faciunt officium. SAEPE EGO) Comminatio, & pœna neglecti officii. OMNIPOT.) Insignis clausula, vt Deus gubernet corda & respub. secundum Psalmum: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, &c.

PSALMUS LXXXIII.

Deus quis similis erit tibi, ne taceas.

ARGUMENTUM.

Finiti-

Finitimi Solymas vrbem cinxêre tyranni,
Hostibus in mediis salua erat ipsa tamen.
Sed Deus & nostras defendet ab hostibus vrbes,
Si tali nobis voce rogatus erit.

Est plane idem argumentum cum Psalmo LXXX. Orat pro populo contra vicinas gentes, diripientes populum.

Canticum & Psalmus Asaph.

NE TE contineas pater, ô altissime rerum,
Ne rogo cunctando tardior esse velis.
Ecce etenim rabidos mouet impia turba tumultus,
Qui tibi sunt hostes, qui tua facta negant.
Hi capita extollunt magno sublimia fastu,
Iudicii ignari, iusticiaeq; tuae.
Fraude dolisq; tuos captant, atq; artibus iisdem,
Qui cultu fidei delituêre tuae. (inquit,
Horum aliquis, quid adhuc istos non perdimus?
Quid populum hunc patimur tam superesse diu?
Possumus Israël delere tyrannida, ne sit
Amplius in terra nominis huius honor.
Sic etenim statuêre animis, & summa voluptas,
Ipsis te contra foedus inire fuit.
Nam qui palmiferae tentoria seruat Idumes,
Ismaël populus qui colit arua plagae.
Quiq; suae retinent Agareni nomina matris.
Qui Gebalitani iugera ruris arant.
Qui Moab deserta habitant, Ammoniaq; arua,

Quiq; Amalechitæ proxima regna tenent.
Rura Palæstinæ quos diuitis inclita pascunt,
Et quos Herculeæ mœnia lata Tyri.
His etiam Assyrii se coniunxêre coloni,
Laturi auxilium, Lothe vetuste, tuis.
Quod Madianitis olim, contingat & illis,
Fac Sisaræ timidi tristia fata ferant.
Quod Iabinus erat torrentem ad Chisonis vndam,
Hoc quoq; sint isti per sua facta tibi.
Illi etenim veteris periêre in finibus Endor,
Ceu fimus, & putri stercora iacta solo.
Ipsorum fac esse duces, Seba quod fuit olim,
Quod Salmuna potens, quodq; Seæba fuit.
Quod fuit Orebus, quod erant quicunq; tyranni,
Gessere in populum bella nefanda tuum.
Constituunt quicunq; tuas habitare per vrbes,
Seq; loco hæredum nomine req; gerunt,
Fac Deus vt secum, titubans ceu turbo, rotentur,
Vt sint ceu stipulæ, quas leuis aura rapit,
Vt virides quæ sparsa vorant incendia siluas,
Vt vaga quæ montes vrere flamma solet.
Tali hos tempestate tua Deus affice pœna,
Sic rapido terre fulminis igne tui.
Imple ludibriis, ignominiaq; superbos,
Vt discant memores nominis esse tui.
Erubeant, conturbentur sine fine, nec vsquam
Consistant, sua sit pœna perire malis,
Tunc Deus agnoscent, quia tu sis solus, & idem
Summus, & in toto maximus orbe Deus.

SCHO-

SCHOLIA.

NE TE) Propositio. ECCE) Narratio periculorum. FRAUDE) Consultant contra absconditos tuos, hoc est, contra eos, quos mundus non videt, quod sint tuus populus, sed odit & damnat. QUI MOAB) Filii Loth, Moab & Ammon ex incestu nati. QUOD MAD.) Redit ad precationem, vt Deus perdat hostes, & commemorat veteres victorias. FAC DEUS) Insignes figuræ, quæ minantur impiis extrema omnia. TUNC DEUS) Epiphonema.

PSALMUS LXXXIV.

Quam dilecta tabernacula tua.

ARGUMENTUM.

Laude ministerium verbi vehit, optat ab imo
Pectore se socium muneris esse pii.
Psalmus hic hortatur, potius linquamus honores,
Quam nos auersos hinc patiamur agi.

Habet Psalmus duas partes: Primo enim agit gratias pro verbo Dei, templo & cultu, ac commemorat, quantum sit bonum hæc habere. Deinde precatur, vt Deus hæc conseruare velit.

Vincenti in Githith Psalmus filiorum Corah.

QUAM iucunda tui mihi sunt habitacula templi,
O Deus armorum, militiæque potens.
Spiritus hic ea iamdudum desiderat æger,

Deficiensq; domus languet amore tuæ.
Tam mihi sunt animo, quæ tu colis atria, tam sunt
Concilii curæ tecta beata tui.
Corporis ægra mei caro, & intima viscera cordis
Gaudent viuentis numine plena Dei.
Ipse sibi inuenit placidam passerculus ædem,
Garrula se dignum struxit hirundo larem.
Quo pullos ceu tuta suos in tecta reponant,
Amplexu vt foueant pignora cara suo.
O aras, ô templa Deus tua, maxime mi rex,
Mi Deus, ô animæ depereuntis amor.
Felices nimium, quibus obtigit ista voluptas,
Tecta domus poßint vt coluisse tuæ.
Hi tibi perpetuas iucundo carmine grates,
Hi resonant laudes per tua templa tuas.
Felices quicunq; tuo sunt munere fortes,
Qui propria figunt in sua corda vias.
Ibunt per lacrimis vallem fletuq; repletam,
Et fontem facient, qui modo fletus erat.
O Deus armipotens, hanc vocem supplicis audi,
Audi Iacobeæ stirpis origo Deus.
Respice qui clypeo seruas nos fortius omni,
Ah faciem Christi respice, quæso, tui.
Suauius vna dies tua templa beata colendi,
Quam fuerint alibi te sine mille dies.
Esse tui malim custos ad limina templi,
Quam colere auratis tecta superba tholis.
Verus enim nobis sol est, scutumq; fidele,
Dante Deo, virtus, gratia, fama, venit,

Non his

Non his omne bonum non vlla opulentia deerit,
Qui vitam pura simplicitate gerunt.
O pater omnipotens, quoties erit ille beatus?
Cui sua spes in te condita firma manet.

SCHOLIA.

QUAM IUCUN.) Propositio, Summum bonum est habere verbum. IPSE SIBI) Insignis comparatio, quod locus in quo verbum est, sit ceu nidus, in quo fideles ceu pullos suos, excludit Ecclesia. FELICES) Epiphonemata. Fontes vocat loca, in quibus verbum & cultus Dei viget, & significat hoc loco doctores ferentes verbum. ET FONTEM) Deest versus: Etiam benedictionibus induetur doctor: Ibunt de victoria in victoriam, apparebitque Deus in Sion. O DEUS) Precatio, vt conseruet hæc Deus, & redit ad amplificandam magnitudinem beneficii, vbi verbum Dei est.

PSALMUS LXXXV.

Benedixisti Domine terram tuam.

ARGUMENTUM.

Cor Dominum metuens, non sustinet illius iram,
Quin veniam supplex, & sine teste, roget.
Nam pius afflictus cum sentit verbera, ad ipsum
Qui dedit, exemplo confugit, ambit opem.

Est non dissimili argumento cum priore, precatur enim pro conseruatione religionis & reipub. Nam orat primo, pro verbo

& fructu verbi in populo. Deinde pro Repub. & fructibus agri. Quidam referunt Psalmum ad regnum Christi seu Euangelium. Eam sententiam si quis retinere volet, allegorica erunt, quæ de agro dicit.

Vincenti Psalmus filiorum Corah.

OMNIPOTENS rerũ sator, & suprema potestas,
Nunc tua terra iterum conciliata tibi est.
Ex Iacobo etenim captos & signa reducis,
Quæ tenuit tantum temporis hostis atrox,
Tu populo peccata tuo patrata remittis,
Et pietate nefas contegis omne tua.
Iræ cuncta tuæ procul hinc monumenta tulisti,
Nulla iterum nocui signa furoris habes.
Ad nos summe redi nostræ patrone salutis,
A miseris iræ fulmina verte tuæ.
Perpetuóne tuis Deus irascêre, nec vnquam
Candidior nobis hæc tua bilis erit?
Quin sine nos potius gratam tibi viuere vitam,
Et dabis hinc populo gaudia summa tuo.
Nunc nobis ostende tuæ bonitatis honorem,
Cordaq; cœlesti nostra salute foue.
Quod loquitur Deus, hoc tantum me audire iuuabit,
Pacis, quæ Dominus verba loquetur, erũt,
Ille suo pacem populo, sanctisq; loquetur,
Ne sint stulticiæ subdita turba leui.
Et saluos statuet, qui numina sancta verentur
Ipsius, vt nostro constet in orbe decus.

Lene tuens, fidei pietas venit obuia sanctæ,
Oscula pax tribuit mutua iusticiæ.
Vera fides, ceu planta, solo sua germina profert,
Iusticia è cœlo prospicit alta suo.
Præterea Deus autor erit bonitatis, vt auctos
Multiplici fructus germine terra ferat.
Iusticia ante ipsum non tardis passibus ibit,
Nec tacito notum sub pede carpet iter.

SCHOLIA.

OMNIPOT.) Precatio. Est autem commodius, si verba hæc pro imperfectis exponas, vt: Domine, qui benignus olim eras terræ tuæ, & auertebas captiuitatem Iacob, &c. Recitat enim præterita beneficia Dei erga populum, & orat, vt nunc quoque velit suis adesse. QUOD LOQUI.) Hoc optatiuum esse debet, Vtinam audiam Dominum loqui pacem populo suo. Orat enim, vt mittat verbum, id est, vt verbo erecti, non peccent impatientia aut desperatione. VERA FI.) Hi sunt fructus verbi in piis. PRAETEREA) Politica commoda.

PSALMUS LXXXVI.

Inclina Domine aurem tuam, &c.

ARGUMENTUM.

Ex animo est orare Deum res magna, nec illi
Vllus eo cultus gratior esse potest.
Innumeris Dauida vides erroribus actum,
In mediis orat semper at ille malis.

Est precatio, vt liberetur ex periculis, sicut etiam titulus ostendit. Nititur autem oratio hæc tota non aliquibus suis meritis, sed misericordia & bonitate Dei. Quare attexit insigne epiphonema, quod non sit alius Deus similis misericordia & bonitate, & orat, vt in hac fiducia, quam verbum prædicat, seruetur. Addit etiam gratiarum actionem, tanquam iam sit exauditus.

Oratio Dauid.

MAXIME, quem Dominũ nobis solũ esse fatemur,
Huc age verte aures ad mea verba pias.
Exaudi gemitus, tristi de corde profectos,
Ne vacuas voces exulis esse sine.
Cura sit hanc animam tibi conseruare fidelem,
Sanctus enim pura sum bonitate tibi.
O vtinam famulum vera dignere salute,
Qui sine te nullum, cui bene fidat, habet.
Sis pius, & propior tua me clementia seruet,
Qui nullo tibi non tempore vota fero.
Lætitia perfunde meam, Deus vnice, vitam,
Hæret ab arbitrio mens mea tota tuo.
Tu siquidem bonus es, cunctis tua gratia aperta (est,
Qui te cuncta pia cum ratione vocant.
Præbe nunc iterum placatas vocibus aures,
Nec sine nil precibus ponderis esse meis.
Ad tua confugio peruersis numina rebus,
Namq; audis humili, qui tibi, voce, queror.

Nemo

Nemo tibi diuûm similis, nec talia quisquam
Designare potest, qualia solus agis.
Ergo omnes venient gentes, quascunq; creasti,
Nomen adorantes laude & honore tuum.
Quod magnus miranda geras, quod maximus idẽ
Sis Deus, & solus sis sine fine Deus.
Me tua, maxime dux, duc per vestigia, ne sim
Ignarus veræ, quæ mihi eunda via est.
Intima fac nostri lætentur viscera cordis,
Vt metuant vero nomen amore tuum.
Persoluam meritas vero tibi pectore grates,
Perpetuo plenus laudis amore tuæ.
Magna tua est in me bonitas, qui morte grauatũ
Me velut è Stygio reddis ad astra lacu.
In me flagitiis insurrexêre superbi,
Mi Deus optantes illaqueare, suis.
Turba meam quærant, robusti, pessima vitam,
Nec quid habent pensi, nec tua sceptra timent.
At nunc tu pius & promptus miserescere, lentus
Vindicta, vero maxime, summe fide,
Respice me miserum, da fortia pectora seruo,
Da nato famulæ tempora salua tuæ.
Ede aliquod mecum signum bonitatis, vt illo
Fraus, viso, subito victa pudore cadat.
Protinus agnoscent, quia tu me iuueris, & sis
Solatus famuli pectora mœsta tui.

SCHOLIA.

MAXIME) Propositio precationis, Exaudi me Frequens autem repetitio ostendit vehemẽtiam af-

 fectus

fectus. Tu si qui.) Vides caussam cur oret, quia Deus est bonus. Ad tua) Epiphonema, admiratur & prædicit sui Dei bonitatem, vt ad talem Deum, abiectis idolis, omnes gentes confugiant. Quod magnus) subiicit hic quoq; petitiunculam, vt seruetur in verbo & timore Dei. Persolvam) Gratiarumactio. Magna) Redit ad precationem, & commemorat pericula in quibus sit. Ede) Hoc signum est ipsa liberatio, quam Deus contra impiorum cogitationes facit.

PSALMUS LXXXVII.

Fundamenta eius in montib. san.

ARGUMENTUM.

Queis sua sit regi iungenda Ecclesia Christo,
More prophetarum secla futura canit.
Quæ sit contractura homines diuersa loquentes,
Regni sit spacium cuius & orbis idem.

Est prophetia de Ecclesia noui Testamenti, quod sit futura ceu ciuitas, quæ totum orbem impleat, in qua nascantur Æthiopes, Ægyptii, Babylonii, Tyrii, Palæstini, & omnium linguarum homines: Nascuntur autem per verbum Euangelii, quo remittuntur peccata, quo purificantur corda fide, & donatur vita æterna. Et quod vnicus cultus erit, canere & prædicare gloriam & misericordiam Dei per Euangelium.

Psalm

Psalmus & canticum filiorum
Corah.

TECTA Sioneæ Dominus probat inclita rupis,
Plusquam cuncta tribus magne Iacobe tuæ.
Ipsa etenim sanctis fundata in montibus, omnem
Gentis ab excelsa despicit arce locum.
In te magnificis resonant oracula dictis,
O vrbs excelsi relligiosa Dei.
Aegypti memor omnis ero, Babylona rependam,
Nomen vt incipiant noscere velle meum.
Ecce Palæstini, Tyrii, vetus Aethiopum gens,
Omnes natales hic habuêre suos.
De sancta in toto narrabitur orbe Sione,
Editus hic in ea, natus & ille fuit.
Et quia condiderit tantam celsissimus arcem.
Quanta per omne æuum condita nulla fuit.
Vulgari faciet Dominus per regna, per vrbes.
Quosdam natales hic habuisse suos.
Cantores in te discent cantare vicissim,
Sicut in alternis carmina læta choris.

SCHOLIA.

TECTA) Narratio, quod Deus amet Ecclesiam. & defendat & fortunet. IN TE) Cultus, prædicatio Euangelii. AEGYPTI) Vocatio gentium. ECCE) Omnes regenerantur per Euangelium, & vniuntur Ecclesiæ. ET QUIA) Solus Dominus sic ædificat Ecclesiam. CANTORES) Vox laudis in tabernaculis iustorum.

PSAL-

PSALMUS LXXXVIII.

Domine Deus ſalutis meæ, in die.

ARGUMENTUM.

Extremis afflicta malis pia turba precatur,
Dicere & hoc Chriſtum poſſumus ore loqui.
Hic illos agit affectus, quibus anxia mens eſt,
Dum timet irati tela tremenda Dei.

Eſt precatio contra tentationes conſcientiæ, quæ ex deſperatione, & mortis, ac iræ Dei ſenſu oriuntur. Sicut huius generis aliquot Pſalmi ſupra poſiti. Belle autem vrget ad gloriam DEI pertinere, ne in talibus tentationibus relinquantur animi, qui liberati gratias agunt DEO, & eum prædicant, econtra in tentationibus derelicti, blaſphemant DEUM.

Pſalmus & canticum filiorum Curah Vincenti, de infirmitate afflicti erudiens, canticum Hæman Ezraitæ.

O CVI ſola meæ cura eſt ſubiecta ſalutis,
Quando ego non vultus conquerar ante tuos?
Noctes atq; dies veneror tua numina ſupplex,
Accipe placata ſupplicis aure preces.
Totus enim luctu, & lacrimis conſumor acerbis,
Nec procul infernis eſt mea vita locis.
Sicut ad infernas quibus eſt via facta paludes,
Cenſeor, & virtus quem ſua deſeruit.

Præſti-

Præstiterat potuisse mori, quo liber ab ista
Anxificæ vitæ conditione forem.
Quales qui sub humo dudum iacuêre sepulti,
Quos vitæ è medio sustulit atra dies.
Quorum nec memores, quos nec pater amplius au-
Qui procul à dextra procubuêre tua. (dis
Immanis putei detrusus ad infima mergor,
Obruor & tenebris, & premor ima petens.
Ira tua incubuit misero mihi plena furoris.
Me tua ceu totis fluctibus vnda premit.
Nulla reliquisti misero solatia, amici
Aufugêre procul, nemo propinquus adest.
Turpem ignominiam tu me ipsis esse dedisti,
Claudor in obscuro carcere, cassus ope.
Afflicti mærore oculi soluuntur iniquo,
Languida nil vdi lumina roris habent.
Te tamen assiduis precibus, te voce vocabam,
Sustollens humiles ad tua templa manus.
Nunquid tu facies miracula lumine cassis?
Surget ne in laudes turba sepulta tuas?
Numne tua in tacitis bonitas narrabitur vrnis?
Num tua in extrema perditione fides?
Nunquid in audaces tenebræ tua facta loquetur?
Num tua Lethæis iura ferentur aquis?
Te tamen ipse frequens pater in mea vota vocaui
Nulla meas ad te non videt hora preces,
Cur Deus hos gemitus surda velut aure repellis?
Cur mea non aliquo lumine vota vides?
Exul, & ægra trahens vix corporis ossa caduci,

Defleo

Defleo contemtus damna pudenda mei.
Nempe tuam variis plenam terroribus iram,
Tam dubitante animo, quam patiente tuli.
Me tuus affligit furor, & premit arida terror
Pectora, quæ nimia mole grauata iacent.
Vrgent me grauibus, veluti cingentibus vndis,
Quæ mala nec finem, nec reperêre modum.
Esse aliquem sineres, qui solaretur egenum,
Speratam misero qui mihi ferret opem.
Nunc procul esse omnes fecisti, qui mea possent
Auxiliatrici damna leuare manu.
Nullus amicus adest, procul hinc abiêre propin-
Non secus ac omnes nox tenebrosa tegat. (qui,

SCHOLIA.

O cui) Propositio. Totus) Narratio in qua exponit suam calamitatem, quam comparat morti, inferno, fluctib. marinis. Nunquid) Narrationi subiicit rationem, Ad gloriam tuam pertinet liberare afflictos, quia tum prædicatur misericordia & bonitas tua. Te tamen) Redit ad precationem. Me tuus) Hic explicat sine figura calamitatem suam.

PSALMUS LXXXIX.

Misericordias Domini in æternum.

ARGUMENTUM.

Hic quoq; de Christi rata sunt præsagia regno,
Cuius sit finem nulla datura dies.

De Christo data Dauidi promissa reposcens
Vastari quæritur, pectora mœsta leuat.

Est prophetia de regno Christi in cœlis, quod constet prædicatione Euangelii, in quo annunciatur misericordia Dei & benedictio promissa Dauidi & patribus. Nota autem, quod vrget promissionem de semine Dauidis vsque in seculum. Nam ea non pertinet ad corporale regnum Dauidis, sed ad Chtisti regnum, & Fcclesiam. Nam Iudaicum & corporale regnum iamdudum cessauit, & tamen verum est quod dicit Angelus Lucæ primo; Dabit ei Dominus Deus thronum Dauid patris sui, & regnabit super domum Iacob in secula. Hoc fœdus magnifice prædicat Psalmus. Quia autem futurum erat, vt propter peccata, populus legis, in externo regno Dauidis captiuitatibus & aliis incommodis varie exerceretur, orat Psalmus, vt Dominus in talibus malis populum suum non omnino abiiciat, & manifestam prophetiam de talibus malis ponit, & pro auxilio orat.

Erudiens canticum Ethan Ezraitæ.

QVAM sit inexhausti bonitas diuina fauoris,
Quanta sit æqualem non habitura fides.
Huc ades Vranie mansuro carmine dicam,
Vt sciat hæc ætas, posteritasq; legat.

Qu

Quis dubitarit enim, quin duratura per æuum,
Sit tua, perpetua cum bonitate, fides?
Cum mihi dilecto mansurum fœdus iniui,
Iurans Isaidæ non reuocanda meo.
Nunquam summa tuæ stirpis monumenta peribunt,
Aeternoq; tuum tempore semen erit.
Continuos tribuam tibi sceptra ferēda per annos,
Summa dies regni est nulla futura tui.
Ingentes tua testantur miracula cœli,
O Deus, & summam concio sancta fidem.
Quis vel in excelsi te nubibus æquet olympi?
Cœlestum similis quis queat esse tibi?
Sanctorum in populo, magnus Deus, omnia circum
Terribili quatiens assita regna manu.
Quis tibi conferri poterit, Deus armipotentum?
Quo superûm nemo fortior esse potest.
Quem pietas, & sancta fides, & amabile verum
Constipant, lateri proxima facta tuo.
Tu maris elati, tumidæ dominaberis vndæ,
Imperio cedunt fluctus & vnda tuo.
Conteris elatum, ceu duro Marte peremptum.
Robusta spargens hostica regna manu.
Cœlorum, terræq; potens, tua regna gubernas,
Namq; ea sunt manibus cuncta creata tuis,
Tu validum certis fixisti partibus orbem,
Te Boreas Dominum sentit, & aura Noti.
Te Thabor occiduis venerabitur altus ab oris,
A radiis Hermon aureà diua, tuis.
Omnia tu validæ perfringes robore dextræ,

Conferri possunt brachia nulla tuis.
Iusticiæ dator, & iudex æquissime rerum,
Ante tuos astant paxq; fidesq; pedes.
Felicem ô populum tibi iubila grata ferentem,
Pro tuus his claro lumine vultus erit.
Blanda tui lætos hos nominis aura fouetit,
Iusticiamq; ferent semper ad astra tuam.
Nam sua quæ præstant soli tibi robora debent,
Quorum virtutis gloria solus eras.
Nostra volens extolle potenti cornua dextra,
Concipiant vires pectora nostra nouas.
Te quia ceu clypeo nostros deuincimus hostes,
Sancte Israëlis rex gregis huius ades.
Tu Deus oraclum, quod clara voce dedisti,
In sanctis olim cœtibus, illud erat.
Auxiliatorem statui qui maximus esset,
Selectum è tota quem mihi gente tuli.
Nam mihi morigerum inuentum Dauidea regem
Perfusum sacro chrysmate constitui.
Vt mea dextra potens ipsum tueatur, & olim
Omnibus inuictus viribus esse queat.
Non illum gladius, non opprimet hostis acerbus,
Me siquidem semper vindice tutus erit.
Quicunq; instituent ipsum subuertere, perdam,
Percutiamq; ipsi qui mala cunq; volunt:
Is me voce vocans, Dominūq; patremq; vocabit,
Illi ego perpetuæ petra salutis ero.
Finiet Oceano regnum, ripamq; tenebit
Fluminis, Euphratem quem Syre vane vocas.

Et pietas, & certa fides mea diriget illum,
Fortis & in nostro nomine victor erit.
Hunc ego constituam ceu primo tempore natum,
Et summum cunctis regibus esse ducem.
Perpetuò pietas mea conseruabitur ipsi,
Illi fida meæ fœdera pacis erunt.
Illius efficiam ne quis numerare nepotes,
Neu longæ possit posteritatis opes.
Illius alta diu tam stabunt culmina regni,
Quam currens aliquos proferet hora dies.
Si tamen ipsius venturi à stirpe minores
Incipiant leges deseruisse meas?
Si mea contemnant animo mandata rebelli,
Et mihi proposita prorsus abire via:
Iam scelera illorum concidam vindice virga,
Et grauibus plagis facta nefanda premam.
Non tamen hæc pietas mea dissoluetur ab ipso,
Nec fidei fallam fœdera pacta meæ.
Nec repetam quodcunq; meo de gutture verbum
Exiis, haud vanum quod loquor esse sinam,
Et nunc diuinæ per maiestatis honorem
Iurandi dederim cùm pia iura semel:
Fallere Dauidem poteróne? per omnia viuet
Ipsius veniens secula posteritas.
Illius imperii solium, sceptrumq; superbum,
Me coram magni sideris instar erit.
Hoc ipsi firmum, ceu candida luna manebit,
Quæ cœlo rerum temperat vna vices.
Tu verò auersans, indignatusq; repellis,

Vncti despiciens omnia vota tui.
Nulla tibi est ratio cum seruo fœderis icti,
Illius in terram strata corona tibi est,
Omnia rupisti muris loca cincta, nec vllum est
Munitum, quod non fregerit hostis, opus.
Hunc qui prætereunt, omnes prædantur ab ipso,
Finitimis risum, ludibriumq; suis.
Ipsius infestos firmas, & viribus auges,
Et lætos, illi qui nocuêre, facis.
Certè aciem gladii retudisti, & cuncta tulisti
Robora, nec bello nos, velut antè, iuuas.
Deiectum splendore suo non amplius ornas,
Alta prius regni, gloria repit humi.
Ante diem iuuenis præcidis tempora vitæ,
Ipsum ludibrio gentibus esse sinis.
Quatenus, ô genitor, sic tete auertere perges?
Quatenus hæc aliquem non habet ira modum?
Sis memor humanæ quàm sit breuis orbita vitæ,
Quàm sint ætatis tempora parua meæ.
Cur frustra fecisse voles genus omne animantum?
Cur homines frustra constituisse voles?
Quis precor est, cui non præcidant stamina Parcæ?
Quem non corripiat mortis auara manus?
Heu vbi nunc pietas tua pristina, quam fore cer-
Dauidi summa pactus es ipse fide? (tam
Respice, summe parens, opprobria tanta tuorum,
Quæ velut in tacito comprimo multa sinu.
Queis nos afficiunt, & te quoq; turba malorum,
Queis vncti afficiunt omnia facta tui.

Sit pater ô rerum tibi laus, tibi gloria soli,
In rebus per te tempora donec erunt.

SCHOLIA.

QUAM SIT) Propositio Psalmi, Misericordiam Domini cantabo. CUM MIHI) Narratio esse factum fœdus cum Dauide, quod Christus sit nasciturus ex familia eius, & inchoaturus nouum, spirituale & æternum regnum. INGENTES) Cœli. SANCTORUM) Sicut Psal. 19. Vbiq; prædicabitur tua misericordia. Excurrit autem hic in locum communem, & pleno ore prædicat Dei potentiam & misericordiam tam variè declaratam in suo populo, & per totū mundum. TU MARIS) Alludit ad Aegypti miracula. TE THA.) Aurora. FELICEM) Pathos. Gratulatur Ecclesiæ tale regnum tam potentis Dei. NAM) Insignis sententia: Gloria fortitudinis eorum tu es, sicut Christus dicit: Confidite, ego vici mundum. TU DEUS) Redit ad institutam narrationem de promissione Dauidi facta, quæ etsi continet promissiones regni corporalis, tamen potiora sunt ad Christum & eius spirituale regnum referenda, Sicut epistola ad Hebr. cap. 1. ad Christum refert verba hæc: Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium, quæ verba de Solomone dicuntur, 1. Reg. 7. 1. Par. 22. In Christo enim plenè & verè sunt impleta, quia natus est ex semine Dauid & Solomonis, & sedet super solium Dauid, gubernans populum suum, Ecclesiam verbo. HUNC EGO) Primogeniti succedebant in regno. NEU LON.) Hæc posteritas non est carnalis populus, sed Ecclesia credentium. NON TAMEN) Peccata populi non impedient promissionem benedicti seminis. ILLIUS IMPERII) Hæc omnia nisi ad Christum referas, res arguit non esse vera, nam corporale regnum planè concidit. Regnat autem Christus, & regnabit per Euangelium vsque

que ad consummationem seculi. Tu VERO) Querimonia de incommodis populi sancti, quæ passurus erat antequã impleretur promissio de Christo. Nam primum decem tribus Israel per Assyriam abductæ sunt, postea Iudæ tribus variè direpta à vicinis, per Babylonios quoque captiua abacta est, ciuitas incensa, & templum euersum. Tandem Antiochus & Romani etiam varie afflixerunt Iudæos. Hæc sæpe dubitare fecerunt bonos, anne Deus setuaturus esset promissionem factam Dauidi, sicut Psalmus testatur. Quidam referunt hanc prophetiam ad postremaEcclesiæ tempora, quæ affligitur à tyrannis & Pontificibus. SIS MEM.) Querimonię subiicit precationem, vt exhibeat Christum promissum Dauidi, quia nisi hoc fiat, frustra conditi sunt omnes homines, solus enim Christus à morte liberat.

PSALMUS XC.

Domine refugium factus es nobis.

ARGUMENTUM.

Mortem peccati pœnamq; ab origine duci,
Carmina legiferi Moseos, ista docent.
Tam breue viuendi spacium pœnam esse malorũ,
Sanctus in his precibus Spiritus intus inest.

Initio commemorat calamitatem totius generis humani, quod morti & iræ Dei simus subiecti. Deinde ostendit horum malorum caussam, peccatum scilicet originis, quo natura nostra infecta est. Tandem orat in genere misericordiam, vt Deus peccata ignoscat, iusticiam donet, & saluet.

Oratio Moysi viri Dei.

MAXIME rex hominumq́ parens, rerumq́ creator,
Per quem quicqd et est, & manet, omne manet.
Cùm mala nos premerent olim labentibus annis,
Perfugium nobis sicut asylon, eras.
Tu Deus ante chaos, ante omnia corpora rerum,
Solus es, & finem non habiture, manes.
Quàm prius aërii spectarent nubila montes,
Quàm nouus innumeras funderet orbis opes.
Corpora qui perimus viuentum obnoxia morti,
Post alios nasci sicut & antè, iubes.
Mille tuæ si quis vitai conferat annos,
Vix erit hoc totum temporis vna dies.
Vix erit hesternæ quæ præterfluxerit horæ,
Vix breue nocturni luminis instar erit.
Ceu nymbo quassante rapis, prosternis, & aufers,
Et raptos tanquam somnia vana facis.
Quàm subitò amittit solitum leuis herba vigorē,
Tam subitò hic mutat temporis ordo vices.
Nam quæ manè viget rosa lenibus alta pruinis,
Arida vix primo vespere facta cadet:
Sic iræ feruore tuæ consumimur, & nos
Ante diem feruens opprimit iste furor.
Nostra vides delicta oculo vigilante, nec vllum
Occultum reliquus, te latuisse potest.
Iratum quoties te nobis fecimus ipsi,
Ceu nebulæ nostri deperiêre dies.
Tam nostri taciti labuntur cursibus anni,

Quàm

Quàm citò, quæ loquimur, verba perire solent.
Viuitur humanos bis septem lustra per annos,
Vix rectè vt valeas lustra bis octo feres.
E quibus eximios quos viuimus, omne laborum
Et genus, & miseri fata doloris habent.
Tam citò desinimus, tam sors hæc nostra caduca
Tam citò, ceu penna præpete, vita fugit. (est,
Cui grauis ira, tui cui vis est nota furoris?
Qui pœnæ, quantum cuiq; timoris, agis.
Fac sine nos numerum nostrorum scire dierum,
Pectore vt assimus candidiore tibi.
Tandem, quæso redi, quo sæuis vsq;? benignum
Nunc age te seruis reddere perge tuis.
Pectora nostra tuæ bonitatis dotibus imple,
Et peragens lætos tempora nostra dies.
Imbue lætitia durissima tempora passos,
Pluribus afflictos te patiente malis.
Fac nobis ostende tui decora inclita facti,
Magnum te nostris omnibus esse doce.
Nos super irradiet Domini decor, ipsa salutis
Diuinæ nostros imbuat aura dies.
Ille opera absoluat quæ nos cunq; instituemus,
Omne ab eo nostrum perficiatur opus.

SCHOLIA.

MAXIME) Narratio, amplificat autem maiestatem diuinã, vt eo maior fiat ira eius & calamitas nostra. CORPORA) Commemorat calamitates nostras, mortem & vitam breuem ac variis molestiis refertam. CEU NYMBO) Insignes similitudines.

SIC IRAE) Caussa istorum incommodorum, peccatum, quod Deus natura sua odit, & pro eo has inflixit pœnas, mortem scilicet, cum aliis calamitatibus.
FAC SINE) Oratio, vt primum Deus nos seruet in ista cognitione nostrarum calamitatum, nec securi fiamus, & discedamus à timore Dei. Deinde, vt contra ista mala medicinam faciat, ignoscendo peccata & donando iusticiam ac vitam. Atque hæc pars petitionis includit precationem de aduentu Christi.

PSALMUS XCI.

Qui habitat in adiutorio altissimi.

ARGUMENTUM.

Hic sunt vera piis solatia tradita, quorum
In Dominum fidei pectora lumen habent.
Confidens Domino, patiatur vt omnia, tandem
Si constet firmo pectore, saluus erit.

Hic Psalmus docet fidem, & est plenus consolationibus suauissimis, vt pii discant in omnibus periculis se Deo curæ esse, & diuinitus regi ac gubernari. Quidam existimant eum pertinere propriè ad historiam, quæ est 2. Reg. 24. de peste propter peccatum Dauidis immissa in populum, vt in tam subito malo & periculo haberent pii, quo se consolarentur. Laquei venatoris sunt pestis immissa ab angelo grassatore. Qui allegoriam sequuntur, accipiunt speciem pro genere, quod significent hæc omne genus periculorum, quibus pii expositi sunt.

Quem

QVEM pater omnipotens dulci còplectitur vm-
Cui manus auxilium quodlibet ista tulit.(bra.
Dicere hic audebit Domino, Tu prima salutis
Spes mihi, tu requies, tu mihi robur eris.
In te tota mei iacta est fiducia cordis,
Te duce prævalida sicut in arce moror.
Hoc duce de laqueo, vitam venantis, abibis,
Tutus & è pœnis, vindice, liber eris.
Is te ceu propriis securum conteget alis,
Obnubet vultus illius vmbra tuos.
Huius enim pietas immensa, & cura fidelis,
Omnibus agminibus, grandinis instar, habent.
Vt neq; nocturnos possis metuisse pauores,
Quæq; volant claro noxia tela die,
Non etiam obscuro grassantem nomine pestem,
Non mala, quæ media luce venire solent.
Millia multa tuæ sternentur fulmina dextræ,
Et tua letho animas mille sinistra dabit.
Non tamen vlla tibi feret hæc incommoda clades,
Nulla nocere manus qua tibi possit, erit.
Tu verò aspicies quas turba det impia pœnas,
Visaq; res oculis læta erit ista tuis.
Nam sine te non est nostræ spes vlla salutis,
Summe Deus, qui me nunc facis ista loqui.
Quisquis es, hunc summũ si sis tibi nactus asylum,
Omnia, crede mihi, per mala tutus eris.
Non pestis metuenda tibi est, non vlla profectò,
Quæ veniat domuì proxima plaga tuæ.
Mandatum angelicis de te dedit ille ministris,

Vt sint custodes per loca cuncta tui,
Vt te sustollant manibus quocunq; feraris,
Ne summos lædas per salebrosa pedes.
Aspida somniferam super, & virtute leonem
Prævalida fultum, victor habebis iter.
Tu potes indomitos catulos calcare leonum,
Te contra igniuomo non valet ore draco.
Me siquidem, Deus inquit, amat, bona largiar illi,
Omnia vt expediens per mala victor eat.
Nam quia cognouit qua sim pietate, quibusq;
Viribus, haud vllis viribus ille cadet.
Me vocat ille, mihi libet exaudire vocantem.
Robur in aduersis sentiet ille meum.
Cuncta mala auertens, ab eo bona cuncta tuebor,
Ipsius hinc clarum gloria nomen erit.
Hunc ego longæuos faciam superesse per annos,
Illi plena meæ vita salutis erit.

SCHOLIA.

QUEM) Propositio, Nullum periculum ei nocere potest, qui sentit se Deo curæ esse. IN TE) Probat suo exemplo. VITAM VENANTIS) Id est, Angeli peste occidentis, 2. Reg. 24. HUIUS) Pro scuto & clypeo est veritas eius. VT NEQUE) Hic exponit quod antè figuratè dixit. Et videtur tantum hoc dicere, Deus te defendet à peste die ac noctu, vt pauor noctis, & pestis in tenebris idē sint. Item sagittę diei, & malum meridianū, hoc enim vsitatum prophetis est, vt quod antea allegorice dixerunt, postea sine allegoria simpliciter dicant. MILLIA) Sententia est, Si mille ab vno latere, & decē millia ab altero latere cadāt, tu tamē in medio grassātis pestis eris tutus, quia Deus

Deus te curat. TU VERO) Propter impios grassatur malum hoc. MANDATUM) Locus de ministerio angelorum. ASPIDA) Hæc etiam videntur allegorica esse, q.d. Non nocebunt tibi, quæ tamen sua natura nihil possunt, quam nocere homini. ME SIQUIDEM) Caussa promissionum, quod Deus non potest deesse his qui sperant super misericordia eius, & fiducia misericordiæ orant pro liberatione.

PSALMUS XCII.

Bonum est confiteri Domino, &c.

ARGUMENTUM.

Exultans animo diuini oracula verbi,
Gaudet, & effertur cognita facta sibi.
Namq; fide nouisse Deum, verboq; videri,
Cultus hic est ipsum maximus ante Deum.

Est plena consolationis gratiarum actio pro benignitate Dei, qui bonos & Ecclesiam seruat, malos autem, quantumuis floreant, perdit,

COMmoda res & pulcra, Deum celebrare potentem,
Carminaq; excelso psallere multa patri.
Vt tua summa pater bonitas memoretur ad ortũ
Lucis, & vt noctu sit tua nota fides.
Vt tua cantemus dulci præconia nablo,
Et cithara chordis te resonante decem.
Totus enim, ceu lætitia rapiente, fluebam,
Quando opera aspicio, quæ tua dextra facit.
Totus adhuc contemplandis lætabor in illis,

Quæ

Quæ tam magna tuæ constituêre manus.
Quam sunt magna Deus, quæ tu facis omnia? quã
Intima consilii non penetranda tui? (sunt
Talia desipiens ignorat inertia, nec dum
Pectore qui toto nil sapit, ista videt.
Impius in morem florescit inutilis herbæ,
Quo sceleratus homo floreat omnis habet.
Scilicet vt totus vita euacuetur ab ista,
Et reuocare ipsum secula nulla queant.
Tu tamen ô superûm rector celsissimus, orbis
Maius in hac fabrica, te nihil esse potest.
Ecce tui pereunt hostes Deus, ecce peribunt,
Quorum dextra nocens, vita scelesta fuit.
At mea tu firmans attolles cornua in altum,
Sicut cornigeræ cornua sola feræ.
Iam mihi perfusus succo fragrantis oliuæ,
Iam videor fuso nectare floridior.
Gaudebunt mea cum spectabunt lumina pœnas,
Quas luet hostis atrox, qui mihi damna tulit.
Lætitia mea tunc saliet, quando audiet auris
Insidiatores interiisse meos.
Iustus vt aëriæ florebit brachia palmæ,
Crescet vt in Lybani collibus alta cedrus.
Inserti in Domini templo quicunq; virescunt,
Atria florebunt per speciosa Dei.
Quin etiam viridem ducent in flore senectam,
Pinguis in ipsorum corpore succus erit.
Vt sit nota Dei bonitas, nostræq; salutis
Gloria, cui prauí nullius vlla nota est;

SCHO-

SCHOLIA.

COMMODA) Pathos. Meritò prædicantur Dei opera. QUAM SUNT) Narratio operum Dei, quod sanctorum curam agit, malos autem odit & perdit. ECCE) Ecclesia promissiones. IUSTUS) Etiamsi mundus opprimere eum conabitur, tamen assurget vt palma contra molem, & latè diffundet ramos benedictionis.

PSALMUS XCIII.

Dominus regnauit, decorum indu.

ARGUMENTUM.

Sceptra triumphanti deberi maxima Christo,
Quam latè rerum tenditur omne genus.
Huic tamen assurgent regno regna omnia mundi,
Namq; hoc perpetuo stabit, at illa cadent.

Prophetia est de regno Christi per totum mundum & de furore mundi, conantis frustra hoc regnum abolere. Magnificè autem commendat doctrinam Euangelii, qua regnum hoc constituitur, quod & certa sit, & ornet Ecclesiam sanctitate, sicut Christus dicit Ioan. 15. Vos estis mundi, propter sermonem, quem dixi vobis.

SCEPTRA manu Dominus cõquassans regia forti,
Et decus, & pompas induit ipse sibi.
Prævalidus multo succinctus robore victor,
Magnificos cultus induit ipse sibi.

Terra-

Terrarum tantis fulciuit viribus orbem,
Amplius vt iam non vlla mouere queat.
Iam sedes firmata tua inde ab origine rerum est,
Qui sine principio es, qui sine fine manes.
Insonuêre procul fluuii, sonuêre procellæ,
Concita terrifragis fluctibus vnda fremit.
At strepitu immani rupti maris omnibus oris,
Fortior ex alto est, qui regit ista Deus.
Plena fide tua sunt oracula sancta, nec vlla est
Quæ domui par sit facta decora tuæ.
Perpetuos tua sancta domus durabit in annos,
Extremum hinc referent secula nulla diem.

SCHOLIA.

SCEPTRA) Narratio, Christus regnat per Euangelium. TERRARUM) Significat hoc regnum non in vno angulo Iudææ, sed in toto orbe esse. INSONUERE) Germanica translatio sententiam melius reddit.

PSALMUS XCIV.

Deus vltionum Dominus, Deus.

ARGUMENTUM.

Qui falsos adhibent pietatis imagine cultus,
Interea iustis pessima quæq; struunt.
Hos contra precibus nunc vtitur, optat vt omnes
Assistant vero, quod sit, vt esse queat.

Est precatio contra Ecclesiæ hostes, quos grauiter accusat, quod sua doctrina nihil

nihil aliud faciant, quam vt excarnificent bonos,&occidant,ac minatur eis iudicium Dei cernentis ista scelera. Consolatur autem Ecclesiam, sic in mundo afflictam, futurum vt ipsa seruetur, hostes autem eius pereant. Quorum sedem, hoc est, doctrinam & vitam,non potest probare Deus.

VLTOR ades scelerum,scelerum Deus vltor ade-
Iam tandem miseris conspicende veni. (sto,
Terrarum iudex attollere,redde superbis
Digna,precor,factis quæ meruêre suis.
Quo tandem vsq; malis sic omnia prospera cedêt?
Quo tandem vsq; mali gaudia plena ferent?
Quàm iactata diu per fastum verba loquentur?
Qui quæcunq; gerunt,omnia iniqua gerunt.
Hæredem populum tibi, turba aliena, trucidant,
Audaci irrumpunt in tua regna manu.
Occidunt viduas,rabiem nec in hospite sistunt,
Pupillos aliquo non prohibente necant.
Talia patrantes secum meditantur,& audent
Dicere, Nec sentit, nec videt ista Deus.
O stupidi è populo tandem resipiscite: quando hoc
O fatui,tempus,quo sapiatis,erit?
Nónne audire putas aliquid, qui condidit aurem?
Quiq; oculum finxit,nónne videre queat?
Qui totas gentes castigat, & erudit omnes,
Arbitrio non vos arguat ille suo?
Omnipotens hominum sensus & pectora nouit
Vana esse,& sanæ mentis habere nihil.

Felicem

Felicem, quem tu doceas, cui pectora firmes,
O genitor, legis cognitione tuæ.
Viuere quò possit tranquillus tempore duro,
Dum foueam reprobo debita fata parent.
Non etenim Deus abiiciet quos diligit, & nec
Hæredes regni deseret ipse sui.
Iudicium siquidem rursus redigetur ad æquum,
Huic aderunt comites, qui pia quæq; probant.
Quis feret auxilium? quis mecum stabit, vt hostem
Non metuam? quis me qui tueatur erit?
Quod nisi me Dominus seruasset, ad alta silentum
Hæc loca, iamdudum vita sepulta foret.
Sed quoties animo mihi defecisse videbar,
Huc toties pietas me tua restituit.
Cum nimio grauium curarum inuoluerer æstu,
Lenimen bonitas mî tua dulce fuit.
Num cōmune tibi est aliquid cum gente maligna,
Quæ solium diræ pestilitatis habet?
Quæ solet afflictis falsuras nectere fraudes,
Et specie veri scandala falsa loqui.
Concursant falso damnantes crimine iustum,
Nec putet innocui sanguinis esse reos.
At Dominus mihi defensor, saluator & idem,
Arcis & inuictæ turris & instar erit.
Ille malis mala reddet, iniqua rependet iniquis,
Præmia ab hoc factis iudice digna ferent.
Illos disperdet Dominus quia multa patrarint
Impia, disperdet castra inimica Deus.

SCHO-

SCHOLIA.

VLTOR) Propositio precationis, vt Deus hostes suæ Ecclesiæ iudicet. QUO) Narratio. QUAM) Doctrinam accusat. HAEREDEM) Tyrannidem accusat. TALIA) Securitatem accusat. O STUP.) Minatur iudicium Dei, Nolite decipi, Deus videt vestra scelera. FELICEM) Obiurgationi subiicit consolationem, qua Ecclesiam afflictam erigit. QUOD NISI) Addit suum exemplum, tanquam probationem consolationis. LENIMEN) Bonitatem vocat verbum, quod hortatur ad patientiam, & promittit liberationem.

PSALMUS XCV.

Venite exultemus Domino, iubi.

ARGUMENTUM.

Hic Dominum populis Christum canit esse futu-
Et testamenti tempora sancta noui. (rum,
Hic Deus est, cui nos decet exultare quod ille est,
Promissum nobis, quem sacra scripta docent.

Est exhortatio, vt fide amplectamur Christum & verbum eius. quem dicit creatorem & doctorem nostrum esse, nosq; oues eius. Epistola ad Hebræos magnifice huncPsalmum tractat. Additum autem est, sicut in adhortationibus solet, exemplum populi Iudaici, qui pœnas incredulitatis dedit, & ideo non potuit intrare terram Canaan. Ita nos, si Christum non audierimus non intraturos æternam quietem.

EIA agite ex animo Domino exultemus ouantes,
Qui solus nostræ iura salutis habet.
Dulcia gratifico fundamus iubila cantu,
Æquent hymnisonum carmina blanda melos.
Ante ipsum gratos nos comparêre decorum est,
Laudibus & meritis accumulare patrem.
Magnus enim Dominus Deus est, rex maximus idem
Ille Deûm, quotquot fabula vana canit.
Cuius in arbitrio sunt intima viscera terræ,
Culmina præcelsis montibus ille dedit.
Cærula latiuagi fundauit marmora ponti,
Quicquid & hæc extra continet omne solum.
Hunc vt adorantes igitur veneremur adeste,
Suppliciter proni simus vt ante Deum.
Ante Deum, qui nos tales, qui cuncta creauit,
Vt Deus ipse quod est, noster, id esse velit.
Nos ipsi populus, sua quem per pascua nutrit,
Et grex, munifica quem regit ipse manu.
Ille quidem pastor vobis, modo iussa ferentem
Ipsius & voces audieritis, erit.
Duritie rigida ne cor constringite vestrum,
Sicut inexhausto per loca vasta situ.
Per loca quæ vestri me tentauêre parentes,
Videruntq; manus facta stupenda meæ.
Nam quia me toties explorauere rebelles,
Facta etiam dextræ sustinuêre meæ.
Hoc cum pertæsus lustris genus octo fuissem,
Errantes sensi nec mea iussa sequi.
Iuraui tandem iratus, non ergo videbunt,

Qui

Quæ tranquilla ipsis regna daturus eram.

SCHOLIA.

EIA AGITE) Exordium patheticum, cum inuitat Ecclesiam ad gratiarumactionem & laudes. MAGNUS) Narratio, in qua describit nobis Christum creatorem, Deum & doctorem nostrum. HUNC) Est Deus noster. NOS IPSI) Nos sumus eius populus. Propositio, Ergo Dei & creatoris vestri verbum humili animo accipite. DURICIE) Addit rationem ab exemplo. IURAVI) Si non credideritis, peribitis.

PSALMUS XCVI.

Cantate Domino canticum no.

ARGUMENTUM.

Prædicit regnaturum super omnia Christum,
Dandum Euangelii gentibus esse diem.
Hoc fert æternæ lætissima nuncia pacis,
Quo duce per Christum libera turba sumus.

Est idem argumentum cum præcedenti Psalmo. Est enim Prophetia de regno Christi spargendo in totum orbem, & inter omnes gentes. Et hortatur ad gratiarum actionem, quæ consistit in oblatione munerum, hoc est, sicut ipse exponit, in timore Dei, in adoratione & prædicatione nominis eius, quod Christus sit rex, qui iudicet in iusticia, hoc est, peccata condonet & iustificet.

IN NOVA vocales dissoluite carmina linguas,
Et canite excelso iubila grata Deo.
Quicunq; incolitis connexæ climata terræ,
Laudibus assiduis, dicite, ferte Deum.
Dicite, quam tribuit nobis sine fine, salutem,
Laudibus his debet nulla vacare dies.
Ipsius in toto populi miracula cœtu,
Gentibus externis commemorate decus.
Magnus enim Deus est, & laude celebrior omni,
Terribilisq́; alios quoslibet ante deos.
Nam statuæ, non vera deûm sunt nomina, vanis
Gentibus, at noster condidit astra Deus.
Ipsius ante oculos decus est, & splendor honorum,
Summaq́; maiestas, robur & eximium.
O populi, cunctæq́; tribus, date munera laudum,
Cedite virtutes, & decus omne Deo.
Ipsi debetur soli omnipotentia, iustum
Ipsius hoc munus nominis esse potest.
Arripite ergo alacres tam munera digna potēti,
Ipsius & propere pergite adire fores.
Ferte preces Domino magni intra limina templi,
Terribilem metuant omnia regna Deum.
Gentibus euulgate, tribus narrate per omnes,
Solus habet rerum sceptra suprema Deus.
Robore qui tanto terrarum condidit orbem,
Vt nequeat virtus vlla mouere loco,
Legibus æquatis populos qui iudicat omnes,
Hunc merito Dominum cuncta creata vocant.
Concipiant præsente Deo noua gaudia cœli,
Lætitia

Lœticia exiliat terra beata noua.
Horrida commoti tollant se murmura ponti,
Et quæcunq; in eo cærula monstra natant.
Rideat omnis ager, campi lætentur ouantes,
Et quæcunq; in eis gramina læta virent.
Læta triumphantes emittant iubila siluæ,
Lœticiæ pompam qualibet arbor agat.
Nam venit ecce Deus, venit hunc & iudicet orbē
Iustum iudicium iudicis huius erit,
Diriget æquatis terrarum legibus orbem.
Et fida populos dexteritate reget.

SCHOLIA.

IN NOVA) Propositio. Laudate Dominum. MAGNUS) Ratio propositionis, quia est Deus, qui stabile regnum instituit contra peccatum & Sathanam. IPSI DEBETUR) Repetit propositionem & vota, Vult in hoc regno non hominum, sed Dei nomen & vires prædicari. ROBORE) Hic exponit munera. LEGIB.) Sicut supra Psal. 93. Est autem sententia, quod regnum hoc sit firmatum per totum orbem. HORRIDA) Insignis Pathe. NAM VENIT) Iudicium est doctrina Euangelii, quæ est potentia Dei ad salutem omni credenti.

PSALMUS XCVII.

Dominus regnauit, exultet terra.

ARGUMENTUM.

Quod gētes Christus regnū est habiturꝰ in omnes,
Psalmographi vatis sancta Thalia monet.

Spiritus hoc regnum statuet, quod & ardua muudi,
Concutiet, verbi vi dominante sui.

Est prophetia de regno Christi, sicut prior Psalmus. Ostendit autem hic duplicem huius regni administrationem. piis est regnum in nubibus firmatum iusticia & iudicio, hoc est regnum fidei, remißionis peccatorum & defensionis. Impiis autem est regnum ignis consumentis. Quare hortatur pios ad regnum hoc in sanctitate amplectendum, & promittit in cruce liberationem.

SVMMA manu Dominus cœpit moderamina rerum
Terreni exultent omnia regna globi.
Omnis ab allapso quæ clauditur insula ponto
Læta sit, & lætos gaudeat ire dies.
Nubibus & circum caligine septus opaca est,
Ipsius ante thronum ius stat, & alma fides.
Ignis edax ipsum præcedit, & omnia vastat,
Quæ per circuitum perfidus hostis habet.
Ipsius illuxêre iacenti fulgura terræ,
Vidit, & expauit, quisquid in orbe fuit.
Ante Dei faciem montes fluxêre liquentes,
Non secus ac flammis addita cera solet.
Nec mirum, Dominus quia condidit omnia solus,
Et solus toto regnat in orbe Deus.
Iusticiam ipsius cœli testantur, & omnes
Cœtus, maiestas quanta sit ista vident.
Erubeant, qui vana colunt idola, suisq;

Sculptilibus miseri numen inesse putant,
Huic vni genua, ô reliqui submittite diui,
O reliqui, tantum nomina vana, Dei.
Audiit ista Sion, & mox noua gaudia sensit,
Gentis iudææ concio læta fuit.
Nam quia iudiciis populos moderatus es æquis,
Læticiæ series omnibus vna fuit.
Nam tua sceptra pater super omnia regna tulisti.
Subdita sunt pedibus numina cuncta tuis.
Qui Dominum colitis vere, & constanter amatis,
Omnia habete odio semina fœda mali.
Is sibi videntes animas custodit, ab omni
Hostili insultu liberat ille suos.
Prodita lux iusto est, & qui sunt pectore recto,
Læticiæ fructu non caruêre suæ.
In Domino gaudete boni, memoresq; referte.
Tam sancta grates pro pietate Deo.

SCHOLIA.

SUMMA) Narratio, in qua describit regnum Christi, quod credentibus est regnum salutis, non credẽtibus autem regnum perditionis. NUBIB.) Fides est rerum non visibilium. IUSTITIAM) Sicut Psalm. 19. Vbiq; annunciatur iusticia eius. ERUBEANT) Pathos. Euangelium idolatriam pellit. NAM QUIA) Reperit caussam gaudii. QUI DOM.) Adhortatio ad regni huius subditos IS SIBI) Significat crucem, & promittit defensionem. IN DOM.) Epiphonema.

PSALMUS XCVIII.

Cantate Domino canticum no.

ARGUMENTUM.

De Christo, deq; imperio, quod proferet orbi,
Hic quoq; ferme eadem, quæ tulit ante, canit.
Exultare Deo, lætari, dicere grates,
Proq; data laudes ferre salute, monet.

Est suauissimus Psalmus, plane eodem argumento cum prioribus. Prædicat enim victoriam Christi contra peccatum & Sathanam: qua nobis salutem peperit, & hortatur ad gratiarumactionem.

Psalmus.

CARMINA læta nouis Domino cantate camœnis
Cuius mira operum cuncta creata stupent.
Multa salutari dextra admiranda peregit,
Ipsius immensum brachia robur habent.
Ipse suam Dominus notam dedit esse salutem,
Signaq; iusticiæ non adoperta suæ.
Israëliacæ domui promissa reuoluens.
Iusticiæ cœpit commeminisse suæ.
Vt Domini videant terrarum regna salutem,
Omnia quæ summa Phœbus ab arce videt.
Læta omnes vbicunq; Deo date iubila terræ,
Psallite carminibus, plaudite voce, manu.
Dulcisona Dominum cithara laudate canentes,
Addite ad argutam verba canora chelyn.

Clan-

Clangite voce tubæ resona, noua iubila regi
Tollite, det lætos buccina rauca modos.
Dissona collisis mare murmura fluctibus edat,
Ipsius & quicquid vasta lacuna tenet.
Totius exultent culta, inculta omnia terræ,
Quicquid & hæc rerum continet alma parens.
Flumina, ceu iunctis manibus, simul omnia plau-
Vnanimi montes carmina voce sonent. (dant,
Nam venit vt totum regat æquis legibus orbem,
Arbitrio vt Dominus iudicet ipse suo.
Iusticiam ipse suam terras diffundet in omnes,
Et populos æqua conditione reget.

SCHOLIA.

CARMINA) Propositio. MULTA) Narratio quod regnum sit gratiæ & veritatis, sicut patribus promisit Deus. LAETA) Repetit propositionem, & addit suauia pathe. NAM UENIT) Repetit beneficium Euangelii.

PSALMUS XCIX.

Dominus regnauit, irascantur po.

ARGUMENTUM,

In Dominum seruanda fides, hic laude colendus,
Quamuis & gentes, totaq; regna fremant.
Nec populo Iudæa tuo qui sanctus agebat,
Nobis nota satis verba propheta canit.

Est gratiarumactio pro regno, verbo & cultu

cultu in populo Dei, ac hortatur, non ad sacrificia, sed ad gratiarum actionem. Non incommode transfertur ad regnum Euangelii in mundo, vt sit idem argumentum cum superioribus.

ÆTERNVM omnipotēs exercet in omnia regnū,
Turba nouo populi mota furore fremunt.
Qui super alatum Cherubin sedet omnia spectans,
Commouit nutu terrea regna suo,
Maximus excelsa regnator in arce Sionis,
In populos omnes maxima sceptra gerit.
Nominis ergo tui magni fateantur honorem
Omnia, quo nullum sanctius esse potest.
Iuditium, virtute potens rex, diligit æquum,
Tu bona cuncta, manu ceu famulante, tenes.
Nec nisi recta facis, nisi tantum iusta subornas,
Quam late imperium dux Iacobus habet.
Laudibus exaltate Deum super omnia nostrum,
Curuati sanctos ipsius ante pedes.
A sacris fuerant Moses, & clarus Aaron,
Et Samuel, summo nomina grata Deo,
Omnes hi Dominum quoties in vota vocarunt,
Audiit, & pondus iussit habere preces.
Hos fuit affari solitus de nube columna,
Non etenim leges transiliêre datas,
Tu Deus illorum voces & verba tulisti,
Et prius audisti qualiacunq; forent.
His tua nota etiam fuit indulgentia, si qua
Consilia ipsorum displicuêre tibi.

Magni-

Magnificate Deum nostrum, simul ipsius altum
Nomen adorantes magnificate Deum.
Nomen adorantes sanctum conscendite montem,
Ipsius est etenim sanctus & ipse Deus.

SCHOLIA.

AETERNUM) Narratio, quod cultum Dei solus populus Israel habeat, & ideo gentes eum oderint. NOMINIS) Propositio, qua hortatur ad gratiarumactionem A SACRIS) Magnum beneficium, quod huic populo dedit sanctos magistratus & sacerdotes. MAGNIFICATE) Repetit propositionem.

PSALMUS C.

Iubilate Deo omnis terra, seruite.

ARGUMENTUM.

Christum laude noua venerari, iubila Christo
Dicere, lætitiæ signa mouere, iubet.
Nempe Euangelio veniæ spes certa renascens,
Hoc stabilit regnum, quod sine fine manet.

Est breuis, sed suauissimus Psalmus simili argumento cum superioribus. Hortatur enim ad gratiarumactionem, & prædicat Christum esse Deum, creatorem & Dominum nostrum clementem, & æternæ misericordiæ. Obseruabis autem in similibus Psalmis, vbi ad gratiarumactionem & cultus noui Testamenti hortantur, significari occulte abrogationem cultum legis.

Psal-

Psalmus in confessione.

OMNIA quæ magnæ colitis loca peruia terræ,
Tollite viuenti iubila clara Deo.
Lætantes seruite Deo, cum stabitis autem
Tota alacris facies vestra sit ante Deum.
Hunc tamen esse Deum cognoscite, nempe creati
Ipsius, haud nostra de ratione sumus.
Ipse suum populum faciens nos, fecit vt essent
Quas velut indulgens pasceret autor oues.
Ipsius intrantes portas, ante omnia grates
Dicite, laudantes nomen vbiq; Dei.
Nam bonus est Dominus, nec desinet esse quod audit,
Ipsius est finem non habitura fides.

SCHOLIA.

OMNIA) Propositio, vt etiam gentes laudant Deum. IPSE SUUM) Narratio, in qua exponit caussam, nempe beneficia Christi in nos.

PSALMUS CI.

Misericordiam & iudicium cantabo.

ARGUMENTUM.

Quales non liceat, nec fas sit habere ministros
Regibus, exemplo prædicat ipse suo.
Quales præcipue regum versantur in aulis,
Consiliis semper noxia turba bonis.

Est Oeconomicus Psalmus. Proponit enim

enim Dauid suum exemplum, quomodo aulam suam constituerit, & quorum hominum opera vtatur ad res agendas, sed exemplum eius docet, quantum odium hac diligentia & studio apud suos sibi conciliarit. Nominat autem hic præcipua aulicorum vitia, quod sint peruersi, maledici, arrogantes, mendaces, indulgentes cupiditatibus, &c.

Psalmus Dauid.

CARMINIS huius erunt bonitas mihi pondus & æquū,
Mi Deus inprimis te mea Musa canet.
Simplicis inconcussa viæ vestigia carpam,
Quando erit vt venias, & mea cœpta iuues?
Profecto mea tota domus mihi corde regetur,
In mentem veniet res mala nulla mihi.
Sectantem peruersa odi, nec adunitar illi,
Secta comes lateri non erit ista meo.
Flagitiis animus fractus procul inde facessat,
Nec leuis agnoscam facta maligna viri.
Qui volet absentum verbis traducere vitam,
Hunc ego, si possem, perdere, certus ero,
Ora superciliis turgentem inflata superbis,
Non aliquid mecum sortis habere feram.
Obseruo, si quos possim reperire fideles,
Vt faciam partem sortis habere meæ,
Simplicis ingenuo vitæ candore probatus,
Ille mihi ex omni parte minister erit.
Qui varias falso concinnat pectore fraudes,

Sit procul hinc, mecum non locus vllus erit.
At qui vana leui loquitur mendacia lingua,
Ante oculos stabilis non erit ille meos.
Tempore cuncta breui tollam impia facta malo-
Amplius omne scelus ne sit in vrbe Dei.(rum,

SCHOLIA.

CARMINIS) Propositio, seu summa Psalmi, Cantabo, quomodo ego bonitate & iudicio administro regnum meum. SECTAN.) Hæc scilicet in aulis sunt communissima. OBSERVO) Hoc principum debebat esse studium. ANTE OCULOS) Hoc est, non habebit successum.

PSALMUS CII.

Domine exaudi orationem meam.

ARGUMENTUM.

Afflicti gemitus, & suspirantis ad ipsum,
Qui redimat, fletu est plena querela pio.
Optat vt aduemat promissi gratia regni,
Peccati nimia mens pia mole grauis.

Est insignis Psalmus, in persona Ecclesiæ veteris testamenti, sentientis peccatum & iram Dei, ac ideo mœrentis ac suspirantis regnum Christi, quod remissionem peccatorum ac liberationem à morte erat allaturum. Magnifice autem prædicat bonitatem Dei audientis afflictos, & miserentis,

Oratio

Oratio afflicti, cum mœsto esset animo, & coram Deo effunderet precationem suam.

RESPICE summe parens consolatoris egentem
Hunc animum, & fletus accipe verba mei.
Audi verba cruces animi testantia, pectus
O utinam moueat nostra querela tuum.
Ah ne auerte tuos à me mitissime vultus,
Ne velut ignotum reice quæso pater.
Quin potius dum dura premunt ne tempora fletu,
Exaudi, & misero, nam potes, affer opem.
Nam mea vita leues abiit ceu fumus in auras,
Vsta velut torris, corporis ossa iacent.
Deiectum est cor triste meum, ceu gramē, & aret,
Sumq; fere potus immemor atq; cibi.
Sic ego nam misere fletu consumor acerbo,
Vt sua deficiens vix trahat ossa cutis.
Factus onocrotalo similis deserta colenti.
Instar solluagæ nycticoracis eram.
Insomnes duco noctes, ceu culmine tecti
Quæ sedet, & socii nescia mœret auis.
In me crebra ferox conuicia congerit hostis,
Risores iurant, per mala nostra, viri.
Nam cinis est pro pane mihi, pro polline puluis,
Assiduo fletu pocula mista bibo.
In caussa ira tua est, atque indignatio, nam me
Tollis, & elatum deiicis inde loco.
Quos viuo velut vmbra dies tenuantur in auras,
Et mea, ceu fœnum, languit ægra caro.

Tu vero

Tu vero,tu cuncta manes per tempora solus,
Nulla ætas poterit non memor esse tui.
Tu pater exurgens miserebere magne Sionis,
Tempus enim,cura iam quod egebat,adest.
Tempus vt accipiat solitam,te dante salutem,
Hanc rogo differri, ne patiare diu.
Illius arx etenim lapides,atque edita rupes,
Omnia supplicibus complacuêre tuis.
Inde etiam cunctæ metuent tua nomina gentes,
Et tua principibus gloria terror erit.
Nam Deus ædificat celsæ præclara Sionis
Mœnia,& apparet magnus in arce sua.
Exulis à precibus non est auersus egeni,
Et prona miseros audiit aure loqui.
Tam bona temporibus scribetur fama futuris,
Digna sub æterna posteritate legi.
Vt sciat hæc populus post secula longa futurus,
Et magno tantum prædicet ore Deum.
Prospicit ingentis sublimi è vertice cœli,
Aspicit hæc pedibus subdita regna suis.
Audiat vt gemitus Deus impia vincula passi,
Liberet & mortis quos tulit atra manus.
Ipsius vt laudes fateantur in arce Sionis,
Et magnum Solymis nomen in vrbe canant.
Tunc vbi conuenient populi cœtusq; frequentes,
Et regna,vt Dominum per loca quæq; colant.
Omnia in hoc vitæ afflixit mea robora cursu,
Esse dedit vitæ tempora pauca meæ.
Mi Deus,è medio ne me aufer tempore vitæ,

Mors est ætati nulla futura tuæ.
Tu pridem stabilis fundasti pondera terræ,
Ante tuæ cœlos composuêre manus.
Ipsi mutata tandem statione peribunt.
Si iubeas: verum tu sine fine manes.
Non secus ac vestis veterascent omnia, postquam
Verteris vt vestem, mox retroacta cadent.
Tu similis tibi perpetuo, tu semper es idem,
Deficient annis tempora nulla tuis.
E famulis nascenda tuis mansura propago est,
Et genus hoc longo tempore perpes erit.

SCHOLIA.

RESPICE) Propositio: Iuua nos per aduentum filii Iesu. NAM MEA) Narratio, in qua graphicè depingit dolores animi, quos sensus peccati & iræ Dei concitat. FACTUS) Id est, sumus deserti, nec possumus quiescere. IN CAUS) Hic exponit caussam dolorum. TU PATER) Hic redit ad precationem, & exponit quid velit: Christum mitte. INDE) Vocatio gentium. EXULIS) Certus de exaudita oratione, excurrit in prædicationem misericordiæ. LIBERET) Beneficium Christi à morte liberare. IPSIUS VT) Cultus, qui pro hoc beneficio redditur Deo. MI DEus) Redit ad precationem. E FAMULIS) Ecclesia.

PSALMUS CIII.

Benedic anima mea Domino, &c.

ARGUMENTUM.

Grata Deo mens est, quæ se debere fatetur,
Quicquid habet, quicquid possidet, omne Deo.
Vita, salus, spes, pax, requies, vis omnis, ab illo est,
Omnibus his gratus quis satis esse queat?

Est insignis Psalmus, in quo agit Deo gratias pro omnibus beneficiis spiritualibus & corporalibus, quod condonat peccata, quod vitam tuetur, quod consolatur, quod defendit, quod verbum dat, quod ignoscit. In fine addit prophetiam de regno Christi, quod hæc in nouo Testamento per Apostolos in toto orbe palam prædicabuntur.

Psalmus Dauid.

TOTA AGE vis animæ nostræ dissoluere, totá,
Te in Domini laudes, dissoluisse decet.
Omnes hoc ægro quæ sunt in corpore vires,
Laudent immensi nomina sancta Dei,
Diuinas iterum toto cane pectore laudes,
Mens mea, quæ sedem corporis huius habet.
Et noli non esse memor, quia rettulit olim,
Sed non pro meritis munera tanta tuis.
Qui tibi cuncta volens peccata remittit, & idem
Qui tua præsenti vulnera sanat ope.
Qui te seruat ab interitu, qui dotibus ornat
Mirificis vitæ tempora cuncta tuæ.
Qui larga satiare tuum bonitate palatum,
Et, quæcunq; voles, munera ferre potest.

Qui

Qui reddit tibi more aquilæ iam debilis æuo,
Acta iuuentutis tempora verna tuæ.
Vindicat oppressos Deus, & non digna ferentes
Asserit, & saluis viribus esse facit.
Ipse suas Mosen voluit cognoscere leges,
Dextræ Israëlem facta stupenda suæ.
Et pius, & plenus Deus est bonitate, nec ira
Præcipiti, ad veniam pronior esse solet.
Pauca nec in multis exercet iurgia rebus,
Longior haud illi caussa furoris erit,
Non pro criminibus nobiscum agit ille peractis,
Nec mala pro nostris reddidit vlla malis.
Quam superant humiles cœlestia sidera terras,
Tam Domini bonitas extulit ista pios.
Longius à nobis peccata is nostra remouit,
Quam sit ab occasu diua pudoricolor.
Vt pater errantes reuocat sua pignora natos,
Sic pronam timidis fert miseratus opem.
Nouit enim vili quam simus origine ducti,
Et nisi quod simus puluis & vmbra nihil.
Est homo persimilis fœno per prata virenti,
Vt breuis in pingui, quæ rosa floret agro.
Quam simul attigerint vrentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore iacet.
At Domini bonitas sine fine his certa manebit,
Tam fidum ex animo qui timuere patrem.
Ipsius immoto qui seruant fœdera pacto,
Iussaq; sincera mentæ tulere sequi.
Ipse suum cœli solium stabiliuit in arce,

Omnipotens toto regnat in orbe Deus.
Angelicæ mentes Domino date munera laudum,
Quos altos, virtus nobilis, ante tulit.
Omnia qui facitis quæ iusserit ipse, nec vllo
Ipsi non estis tempore morigeri.
Arma Deum laudent, exercitus omnis adoret
Militiæ, & sub eo quicquid vbiq; manet.
Præcipuas Domino laudes afferte ministr.,
Qui placida ipsius, iussaq; perficitis.
Cuncta creatorem fateantur facta potentem,
Per loca quæ regno subdita cunq; tenet.
Tu quoq; nunc animi vis tota & maxima nostri,
Tam facilem lauda, quo potes ore, Deum.

SCHOLIA.

TOTA) Propositio. QUI TIBI) Remissio peccatorum. QUI TIBI) Narratio, in qua commemorat beneficia, pro quibus gratias agit. QUI TE) Vita. QUI LAR. (Victus. QUI RED.) Incolumitas. VINDICAT) Defensio. IPSE) Verbum. ET PIUS) ignoscentia. Hoc beneficium cæteris antefert, & copiosius prædicat, quod non secundum peccata nostra retribuit nobis Deus, sed ignoscit. QUAM SUP.) Gratia est super bonos tanquam cœlum. NOVI T) Caussam beneficiorum tantorum ostendit, quod sc. Deus mouetur ad misericordiam, non nostris meritis, quæ nulla sunt, sed quia sumus calamitosi & miseri. Pactum & iussa sunt in Christum credere, sicut vox de cœlo testatur: Hunc audite IPSIUS) Apostoli. IUSSA.) Ecclesia. IPSE) Prophetia. Euangelium spargendum per apostolos in totum orbem.

PSALMUS CIV.

Benedic anima mea Domino,&c.

ARGUMENTUM.

Cuncta creatarum memorat miracula rerum,
Quas hoc visibili fecit in orbe Deus.
Tam bene, quæ potuit sapientia nullius vnquam
Exprimit hic, ipso sicut ab ore Dei.

Est gratiarum actio pro tota creatura, sic sapienter condita ad vsum hominis. Commemorat enim ordine miracula cœli, & terræ, & maris, pro quibus agit gratias.

VT Domino laudem, & præconia digna canamus,
Depromta ex animi pectore lingua sonet.
Mi Deus, eximio quam magnus & altus honore
Quam tua præcipuum gloria nacta decus? (es
Concolor immensi lux te splendoris amicit,
Quam velut indutam tegmina vestis habes.
Tu magni extendis spaciosa volumina cœli,
Non secus ac pellis brachia fluxa nouæ.
Qui sua mobilibus cœnacula ponit in vndis,
Proq; suis nubes curribus esse facit.
Qui rapidis pedibus quouis velocior Euro,
Quantumuis celeres præuolat ante notos.
Qui flammas ignemq; tuos facis esse ministros,
Vt sint præcones, ventus & aura, tui.
Terrarum validis fundasti basibus orbem,

Qui proprio semper ponere firmus erit.
Aequoris hunc vasto velas, ceu veste, profundo,
Nubiferos montes transiluistis aquæ.
At simul increpites fugient, simul horrida mittas
Fulmina, voce tua præcipitante cadent.
Eminuêre loco montes planissima campi,
Atq; imum valles obtinuêre locum.
Præscriptos fines non transgredientur, vt olim,
Non iterum terræ contegerentur aquis.
Fontibus è paruis tu maxima flumina ducis,
Vt sua montigenis vallibus vnda fluat.
Ex his vt potent totis animalia siluis,
Possit vt aucta feris vnda leuare sitim.
Propter aquas volucres sibi grata cubilia figent,
Carminaq́; è ramis deliciosa canent.
Nubibus humectas montes, tua munera tellus
Sentit, & est fructus dote beata tui.
Gramina producis iumentis pabula brutis,
Atq; olera humana iussa virere manu.
Vt miser è culto victum sibi comparet agro,
Quæq; hominum curas vina leuare solent,
Quoq; nitent facies succum felicis oliuæ,
Et panem, vires quo tueatur homo.
Tu tua frondentis confortas robora siluæ,
Et Libani cedros, quas tua dextra colit.
In quibus ædificant nidos, sua regna, volucres,
Atq; aliæ, & ranis noxia semper auis.
In montes pauidæ fugiunt & culmina damæ,
Antra, quibus nomen terra refossa dedit.

Tu stata

Tu stata per dubiam signasti tempora lunam,
Sol habet occasus tempora certa sui.
Te tenebras ducente diem nox atra repellit,
Tunc se silua feris, tunc mouet omnis ager.
Tunc leo prædæ auidus rugit, tum quærit ab ipso
Esuriens, rapido quod voret ore, Deo.
At simul explicuit roseas aurora quadrigas,
In sua quæq; abeunt auia lustra feræ.
Ad sua tunc redeunt homines opera atq; labores,
Donec sera suum contrahat hora diem.
Quam tua sunt variis opera exornata figuris,
Quam Deus eximio cuncta labore facis!
Quam tu summe Deus sapienter cuncta parasti,
Plena iacens tellus est bonitate tua.
Hoc magnum spaciisq; patens immanibus æquor,
Reptilibus plenum est innumerabilibus.
Sunt illic variis animantia facta figuris,
Magnaq; monstra, feræ, paruaq; monstra, feræ
Illic veliferæ sulcant maria alta carinæ,
Quo tibi sunt cete ludere iussa loco.
Te pater expectant hæc omnia, te venerantur,
Pabula vt expedias tempore cuiq; suo.
Si dabis accipient, dextram si extendis apertam,
Diuinæ saturi iam bonitatis erunt.
At simul vt vultus auerteris ora benigni,
Consternata noui plena timoris erunt.
Natiui abstuleris vitalia munera flatus,
Mox subito interitu nil nisi puluis erunt.
At simul emittis flatum noua cuncta creantur,

Iam noua frons terræ, iam nouus orbis erit,
Æternos Domini maiestas duret in annos,
Lætetur factis, qui facit ipsa, suis.
Cuius ab obtutu tellus commota tremiscit,
Fumus contactis montibus exprimitur.
Hoc, mihi quod vitæ reliquum volet ipse relinqui,
Ipsius expensum laudibus omne feram.
Atq; vtinam placeant illi mea carmina tantum,
Ex quo sunt animæ gaudia sola meæ.
De terra pereat peccator & impius omnis,
Ex his dum reliquum nil superesse queat.
Eia nunc igitur toto cane pectore laudes,
Quas Domino debes fida Thalia tuo.

SCHOLIA.

VT DOM.) Propositio. Laudabo Dominum. MI DEUS) Narratio, quæ habet enumerationem creaturæ. CONCIO.) Lux. TU) Cœlum. QUI SUA) Aquæ. Cœli. Nubes. QUI FLAMMAS) Fulmina. Venti. TERRAR.) Terra. AEQUO.) Terra in medio mari tuta. FONTIBUS) Fontes. Flumina. EX HIS) Animalia terræ. PROPTER) Volatilia. NUBIB.) Pluuia. GRAMI.) Pabula. OLERA) Fruges. QUAEQ.) Vinum. QUOQUE) Oleum. ET PANEM) Panis. TU TUA) Siluæ ferarum latibula, & domicilia auium. TU STATA) Motus corporum cœlestium. TENEBRAS) Nox. AT SIMUL) Dies. QUAM TUA) Epiphonema intertexit. HOC MAGN.) Mare. TE PATER) Pater vester in cœlis pascit ea, Matt. 6. CONSTER.) Consternatio creaturarum. AETERNOS) Claudit narrationem epiphonemate. HOC MIHI) Votum. DE TERRA) Qui abutitur donis Dei, & non con-

non considerat in creatura potentiam & bonitatem Dei.

PSALMUS CV.
Confitemini Domino, & inuocate.

ARGUMENTUM.

A veteri repetens Abraamo cuncta recenset,
Vsq; sub Aegypti regna relicta canens,
Quæ Deus illorum respectu fecerit, vsq;
Dum Canaanitas sedibus eiicerent.

Est gratiarum actio pro beneficiis populo Israel exhibitis. Refert autem ea ad misericordiam Dei, & promissionem patribus factam. Sicut Moses Deute. cap. 29, plane eodem modo hæc enumerat.

OFFICIOSA Deo meritas date pectora grates,
Qui petitis veræ cunq; salutis opem.
Quo decet ipsius celebrantes nomina cultu,
Dicite per gentes facta stupenda Dei.
Concinite vnanimes, illi date laudis honorem,
Dicite quæ semper, quantaq; solus agat.
Laude sua celebrate Deum, sint gaudia cunctis,
Qui Domini quærunt iussa paterna sequi.
Quærite, nec cessate, Deum, cognoscite vires
Ipsius, & vultus, quærite, amate pios.
Dicite facta Dei memores, quæ maxima fecit,
Quam fuerit iudex verus vbiq; Deus.
Vos ô præcipue magni proles Abraami,

Vos quoq; gentiles, quos Iacobus habet.
Hunc nostrum merito Dominūq́, Deūq́; vocamus
Terrarum ille potens omnia regna tenet.
Fœderis ille sui non obliuiscitur vnquam,
Quod pactum, vt duret secula mille, dedit.
Quod tecum verbis Abraame fidelibus icit,
Quodq́; tulit iurans Isace magne tibi.
Quodq; Iacobe tibi statuit pro lege sequendum,
Quodq́; Israëlem iussit habere ratum.
Cum tali ad nostros loqueretur voce parentes,
Auspice me Canaan terra futura tua est.
Et loca mutantes nunc hæc, nunc illa subirent,
Regnaq́; non magna, proximiora, manu.
Nec cuiquam permisit eis illudere, & ipsos
Propter eos, reges arguit atq; duces.
Præcipiens, nolite meis damno esse prophetis.
Neue vnctos libeat tangere forte meos.
Inde famem terras diuturnam immisit in omnes,
Panis & annonæ sustulit omne genus.
Et tamen ante ipsos castum præmisit Ioseph,
Venditus in seruum, non minus ille fuit.
Vincula captiuus tulit impia carceris atri,
Ferrataq; diu compede vinctus erat.
Donec facta Deus iusta ipsius esse probauit,
Et veram factis iussit adesse fidem
Misit, & insontem solui rex iussit, vt esset
Liber, & eximio dignus honore coli.
Mox hunc ergo suæ domui præfecit, & omnem
Ipsius Aegyptum sub ditione dedit.

Præsit

Præsit vt imperio populis,ducibusq; magistrum
Præstet,& erudiat,qua decet arte,senes.
Post genus Israël Nilotica regna subiuit,
Venit in Aegypti ditia rura Iacob.
Quem Deus innumeris crescentem fœtibus auxit,
Perq; suas sparsit millia multa tribus.
Diues vt Ægyptus iam non populosior esset,
Quæ populo ipsius non satis æqua fuit.
Quippe cor auertit Memphitica rura colentum,
Vt nostros odio prosequerentur auos.
Vt populum opprimerent indigna mole grauatum
Seruitii,inuidia conficiente dolos.
Misit,vt eriperet,Mosen quem legit, & eius
Iussit Aaronem sortis habere locum.
Prodigia hi populis,& signa horrenda tulerunt,
Qualia non tellus viderat ante Chami.
8 *Contexit tenebris Aegyptũ horrentibus omnem,*
Iussa creatori paruit vmbra suo.
1 *Omnia plena meri iam flumina sanguinis ibant,*
Non aliquo viuus piscis in amne fuit.
2 *Iam loca terrestres implerant omnia ranæ,*
Fœdantes regum limina,fulcra,thoros.
3 *Iussit,& omne genus venêre insecta,venenisq;*
Omnia vastarunt germina læta suis.
4 *Pro pluuia rapido commistos grandine nimbos,*
Ignea fertilibus fulmina misit agris.
6 *Fregit pendentes ab adultis vitibus vuas,*
Iamq; locus vacuus ficubus omnis erat.
Omnis ab ipsorum delata est finibus arbor,

Ligna

Ligna breui miseris nulla fuêre super.
7 *Iussit, & agminibus densis venêre locustæ.*
Quis numero bruchos expediisse queat?
Absumsere omnem florentis graminis herbam,
Languit erosis fructibus omnis ager.
9 *Cuncta per Aegyptum primogenita abstulit o-*
Omnia primitiis caussa fuêre suis. (*mnem,*
Ipsosq; argentoq; graues eduxit & auro,
Nullus in his quicquam, qui quereretur, erat.
Læta erat Aegyptus, quando egrederetur ab ipsa,
Omnibus ipsorum nam timor vnus erat.
Ipsorum, extendit, tegerentur vt agmina, nubem,
Præuius vt noctu luceat ignis erat.
Magna coturnicum cupidis data copia venit,
Aërio pauit millia multa cibo.
Dissecuit rupem, dissectaq; fluxit aquæ vis,
Aridaq; exortum per loca flumen erat,
Nam verbi fuit ipse sui memor, illius olim
Quod dederat iurans magne Abraame tibi.
Atq; ideo eduxit populum noua gaudia agentem
Perq; triumphantes agmina læta manus.
Et dedit his alias expulsis gentibus oras,
Quas nostri hæredes obtinuêre patres.
Vt rata conseruent ipsius iussa, nec vnquam
Ipsius aduersi legibus ire velint.

SCHOLIA.

OFFICIOSA) Propositio, qua hortatur ad gratiarum actionem. Vos Q) Narratio, in qua historiam operũ Dei in populo Israel ab Abrahamo vsq; ad pos-

ad possessionem terræ Canaan percurrit. FOEDERIS) Promissio terræ Canaan. ET LOCA) Abraham, Isaac, Iacob, in terra Canaan hospites. ET TAMEN) Ioseph in Aegypto. VENIT) Iacob in Aegypto. MISIT) Moses, Aaron. PRODIGIA) Prodigia in Aegypto narrat, sed non eo ordine, quo facta sunt. FREGIT) Quintam omisit: vlcera vesicarum in iumentis & hominib. IPSORUM) Iter & miracula deserti. NAM VERBI) Refert omnia ad promissionem & misericordiam, non ad merita populi.

PSALMUS CVI.

Confitemini Domino, quoniam.

ARGUMENTUM.

Ingratum sese agnoscens, peccasse fatetur,
Et Domino populus non habuisse fidem.
Grates ergo refert, quia non occiderit omnes,
Fœderis ipse sui, pollicitiq; memor.

Est gratiarum actio. Sicut enim supra beneficia Domini cōmemorauit, ita hic peccata populi enumerat & pœnas, vt hoc modo misericordia DEI amplificetur, qui tam malis & ingratis, tot beneficia inexhaustæ suæ bonitatis exhibuit. Habet autem confessionem peccati, & orat, vt DEUS promissæ & declaratæ toties promissionis meminisse velit, & populum suum porro etiam liberare.

Halleluia, vel, Laudate Dominum.

CARMI-

CARMINIB. celebrate nouis, & dicite laudes,
Qui colitis pura simplicitate Deum.
Nam bonus est, & in æternos non desinet annos,
Esse sui tanta cum pietate memor.
De factis Domini quis digne disserat vnquam?
Quis merito laudes ipsius ore canat?
Felices, qui seruatis rationibus æqui,
Quod iustum est, omni tempore perficiunt.
Digneris memorasse mei, precor, optime diuûm,
Qua populo afficeris dexteritate tuo.
Pectora nostra tuæ meritis inuisa salutis,
Vt læto afficiar gentis honore tuæ.
Omnia vt aspiciens lecti tibi munera cœtus,
Sim populo hæredi gratus & ipse tuo.
Improba maiorum deliquimus acta secuti,
Impia præsentem fecimus ante Deum.
Tot de prodigiis impletum Aegyptia regna,
Perspectum nostri non habuêre patres.
Cumq; ipsos tanta cuperes bonitate iuuari,
Officii indociles non meminêre tui.
Quin animos potius tibi contraxêre rebelles,
Propter arenosi littora rubra maris.
Præstitit ipse tamen saluos, & viuere iussit,
Ipsius vt celebris nominis esset honor.
Ipsius vt populis immensa potentia cunctis
Semper & in toto notior orbe foret.
Arguit algosi fluctus & murmura ponti,
Per medios fluctus arida facta via est.
Inde suos duxit per deuia regna profundi,

Sicut

Sicut inexcultæ per loca plana viæ.
Deq́; manu eripuit crudelia bella minantis,
Tutos hostili iussit abire manu.
Castra inimicorum redeuntibus obruit vndis,
Agmine de tanto nec super vnus erat.
Tum verbis habuêre fidem, quæ dixerat ipsis,
Tum laudes ipsi concinuêre Deo.
Mox oblita operum tantorum ingrata Deo gens,
Consilia ipsius non tulit vlla sequi.
Tunc animos subiit Dominum tentare voluptas,
Tentaruntq; Deum per loca senta situ.
Ipse autem tribuit, quæ votis cunq; petebant,
Corpora sed subita tabida morte tulit.
Tunc quoq; iactantes ipsi conuicia Mosi,
Parcere sacrifico non potuêre seni.
Tunc subito tellus patefacta vorauit hiatu,
Qui magnum contra se opposuêre ducem.
Atq; ita coniuncti fratres Abirame Dathani,
Vos sceleris pœnas persoluisse liquet.
Mortifer in mediis exarsit cœtibus ignis,
Impia consumsit pectora flamma vorax,
Conflantes gelidis Horebi in vallibus aurum,
Quem colerent vitulum composuêre bouem.
Atq; ita quem Domino debebāt reddere honorē,
Gramina pascenti constituêre boui.
Longa salutiferæ traxêre obliuia dextræ,
Mira per Aegyptum quæ modo tanta dabat.
Quæ modo Niliacam miracula tanta per oram,
Par mare, quæ vastum signa stupenda dedit.

Et to-

Et toties populum statuit delere rebellem,
Ni promta Moses mente tulisset opem.
Hic namq; irati vultum stetit ante tonantis,
Fecit & vltrices abstinuisse manus.
Inde solo cultam spreuerunt vbere terram,
Et verbis Domini non habuêre fidem.
Improba turbatis sparserunt murmura castris,
Spernentes, tanquam friuola, iussa Dei.
Extulit ille manum contra, vt disperderet, illos,
Per loca, quæ nulla culta fuêre manu.
Semen vt in gentes dispergeret omne profanas,
Nec fineret certis hos habitare locis.
Turpia sculptilium coluêre idola deorum,
Ora nec à vetitis abstinuêre cibis.
Nam sacra depasti sunt diis oblata nefandis.
Qui nil, nec vitæ, nec rationis habent.
Talibus accensum factis mouêre furorem,
Hinc miseris magnæ pestis origo fuit.
Tum Pineas tanto sumens de crimine pœnas,
Abstulit irata noxia membra manu.
Protinus effugit tenues mala pestis in auras,
Iusticiæ Pineas nomina pulcra tulit.
Hinc ad aquas iterum cum iurgia sæua mouerent,
Irati furias elicuêre Dei.
Vsq; adeo vt pœnas, populi pro crimine, Mosen,
Proq; suis verbis persoluisse ferant.
Oamq; animo offensus quædam est non recta locu-
Quæ simul offenso displicuêre Deo. (tus,
Non etiam populos vastarunt cladibus omnes,
Quos

Quos Deus excidio iusserat ipse dari.
Gentibus immisti mores didicere profanos,
Et quæ non decuit, facta nefanda sequi.
Falsa alienorum coluerunt nomina diuûm,
Res ea peruersis exitiosa fuit.
Tunc cacodæmonibus natos natasq; tulerunt,
Mactantes propria pignora cara manu.
Et multam innocui fuderunt sanguinis vndam,
In sua iam facti viscera carnifices.
Quæ Canaanitum sacrarunt munera laruis,
Et polluta sacro sanguine terra fuit.
Facta profanarunt se per sua pessima, prauos
Per mores animas prostituêre suas.
Tunc grauis in populum successa est ira rebellem,
Tunc sortem exosam cœpit habere suam.
Gentibus ergo ipsos subiecit & esse tyrannos,
Qui iuga contemtis imposuêre, tulit.
Hostibus ergo suis seruitum abiêre coacti,
Et iuga sub domina dura tulêre manu.
Sæpe quidem miserans respexit ab hoste receptos,
Perfida gens retro est sæpe relapsa tamen.
Vidit in ærumnis positos miseratus, & aures
Placatas querulis vocibus applicuit.
Fœderis ergo sui memor, impia facta remisit,
Quod pius, & quoniam sit sine fine bonus,
Fecit & vt venia dignandos esse putarent,
Qui captos tristi detinuêre iugo.
Assere nos, ô nostra salus, & collige sparsos,
Gentibus è mediis collige, redde, refer.

Vt tua gratifico celebremus nomina cantu,
Vt resonent laudes carmina nostra tuas:
Laudetur totum Deus Israëlis in æuum,
Quisquis amat fieri talia, dicat Amen.

SCHOLIA.

CARMINIB.) Propositio. DIGNERIS) Orationem interserit, quæ confessionem habet peccati, vt inde transeat ad historiam peccatorum populi. TOT TE.) Narratio. QUIN) Exod. 14. TUNC ANI.) Exod. 16. TUNC QUO.) Num. 16. CONFLAN.) Exod. 32. ET TOTIES) Exod. 34. INDE) Num. 13. HINC AD) Num. 20. GENTIB.) Hæc fuerunt tempora post Iosua sub iudicib. FACTA) Idolatria. ASSERE) Claudit narrationem voto: Etiam nunc Domine misericordiam istam ostende.

PSALMUS CVII.
Confitemini Domino quoniam.

ARGUMENTUM.

Gratia debetur Domino, qui seruat & auget,
Quos rebus dominos omnibus imposuit.
Qui meritis, vt quisq; potest, ita donat & aufert
Cuiq;, sit huic soli gratia summa Deo.

Sicut præcedentes duo Psalmi proprie sunt gratiarum actio pro beneficiis exhibitis populo Israel: Ita hic in genere complectitur omnis generis beneficia, quibus DEUS iuuat egentes captiuos, oppressos morbis, periclitantes in mari, fame ex annonæ

nonæ difficultate laborantes, vexatos à tyrannis, &c. Quare generalis gratiarum actio est. Notabis autem, quod diserte dicit, etiam illos diuinitus iuuari, qui propter peccata affliguntur, si modo sperent auxilium, & id oratione à DEO petant.

DICITE magnificas promentia carmina laudes,
Qui colitis casta relligione Deum.
Cuius in æternum est bonitas memorabilis æuũ,
Qui pius est, cuius gratia fine caret.
Laudibus hoc fateantur, & ipsi carmina dicant,
Quorum sæpe sua vincla levavit ope.
Et quos diversis sparsos collegit ab oris,
De toto extremis quatuor orbe plagis.
Vnde nidens croceis aurora cubilibus exit,
Vnde satis zephyri mollior aura venit,
Vnde procellosi Boreæ sua flamina mittunt,
Vnde graues pluuiis depluit Auster aquas.
Qui loca per deserta errant, qua nulla piorum
Signa, nec humano sit via trita pede,
Qui non inueniunt, qua possint vrbe morari,
Quorum sunt nimia corpora lassa fame.
Quorum præclusas sitis occupat arida fauces,
Quorum est in mediis anxia vita malis.
Qui simul ad Dominum clamant in rebus egenis,
Audit, & aduerso tempore mittit opem.
Errantes reuocans ostendit qua sit eundum,
Vt rectam inueniant, ad loca culta, viam.

Ergo Dei celebrent tantæ bonitatis honorem,
Ipsius in populis facta stupenda canant.
Debilis ille animæ sitientia viscera potat,
Et dura reficit corpora fessa fame
Carceribus qui conclusi, vinclisq; grauati,
Non procul à mortis conditione sedent.
Idq; ideo, quia se Domino posuêre rebelles,
Ipsius & verbis non habuêre fidem.
Reddidit ergo humiles, & corda laboribus angēs
Prosternit, nec adest, qui ferat, vllus, opem,
At simul ad Dominum clamant in rebus egenis,
Audit, & aduerso tempore mittit opem.
Eductos tenebris reddit vitalibus auris,
Soluit & iniecta vincula dura manu.
Ergo Dei celebrent tantæ bonitatis honorem,
Ipsius in populis facta stupenda canant.
Viribus ille suis portas confringit ahenas,
Vectes ferrato conterit ære graues.
Ob scelera, & sua facta, affligitur impius omnis,
Et stulti pœnas, quas meruêre, luunt.
Ipsorum stomachus super esca nausent omni,
Et prope sunt Stygias qua via ducit aquas.
Qui simul ad Dominum clamant in rebus egenis,
Audit & aduerso tempore mittit opem.
Mittit, & ægra suo sanat præcordia verbo,
Iamq; propinquanti seruat ab exitio.
Ergo Dei celebrent tantæ pietatis honorem,
Ipsius in populis facta stupenda canant,
Grata Deo soluant meritæ libamina laudis,

Ipsius

Ipsius & læto pectore facta canant.
Qui maris alitibus sulcant vada salsa carinis,
Solliciti, & vastas ingrediuntur aquas.
Illi opera in medio spectant diuina profundo,
Factaq; in immenso prodigiosa mari.
Iusserit, exiliunt venti, humidaq; æquora surgunt,
Mota procellosis fluctibus vnda fremit.
Et nunc in cœlum tolluntur, ad infima rursus
Tartara mox animo deficiente labant.
Iactantur, nutantq; mero velut ebrius hausto,
Et sensus animi nil sapientis habent.
Qui simul ad Dominum clamant in rebus egenis,
Audit, & aduerso tempore mittit opem.
Nigrum discussa mare tempestate serenat,
Reddita compositis fluctibus vnda silet. (rint,
Tunc læti exultant, quod murmura rauca quie-
Quod tenet optatam tuta phaselus humum.
Ergo Dei celebrent tantæ pietatis honorem,
Ipsius in populis facta stupenda canant.
Laudibus extollant in cœtibus omnibus ipsum,
Per loca sanctorum conciliata senum.
Qui rigua obstructis desiccat flumina venis,
Et bibulo riguam puluere siccat humum,
Qui facit eximiam cultu sterilescere terram,
Quod lætas segetes impia turba colat.
Qui loca manentes sitientia vertit in vndas,
Et rigua è sicca flumina ducit humo.
Et macie atq; fame confectos collocat illo,
Qui, quæ possideant, mœnia tuta locant.

Inde relaturis dispergunt semina campis,
Lætaq; botriferis vitibus arua nouant.
Vnde nouæ vario redeunt cum fœnore messes,
Credita luxurians semina reddit ager.
Talibus aspirat certum Deus ipse fauorem,
Multiplicans ipsos auget & omne pecus.
Rursus & hoc faciet variis decrescere morbis,
Pestibus, ærumnis, anxietate, fame.
Contemtum populi certum primatibus affert,
Et facit vt quærant per loca vasta viam.
Tandem ope deiectam propera suffulcit egentem,
Vtq; gregem, plenam sic facit esse domum,
Ista boni videant, vt læti viuere possint,
Audeat vt contra nil mala lingua loqui.
Hæc quicunque sapit, consideret omnia & ipse
Certus erit summa de bonitate Dei.

SCHOLIA.

DICITE) Hortatur ad gratiarum actionem. QUI LOCA) Primus ordo calamitosorum & laborantium inopia, neque inuenientium certas sedes. CARCERIB.) Secundus ordo eorum, quos liberat ex vinculis. ET STULTI) III. Stulti, hoc est, securi, & sine timore Dei, quos Deus implicat morbis. QUI MARIS) IV. Periclitantes in mari. QUI RIGUA) V. Qui patiuntur difficultatem annonæ propter inclementiem cœli. CONTEMTUM) VI. Tyrannorum iniuriis oppressi. HAEC QUI) Commendat piis hanc curam, vt bonitatem Dei in talibus cognoscant.

PSALMUS CVIII.

Para-

Paratum cor meum Deus, para.

ARGUMENTUM.

Pro regni florente statu, pro pace recepta,
Pro salua grates relligione refert.
Sed petit & regnum statui super omnia Christi,
Dauidis regnum scilicet illud erat.

Est gratiarum actio, in qua gratias agit pro regno Christi, quod regnum gratiæ futurum erat, & pro suo corporali regno, quod ceu seminarium fuit futuri regni CHRISTI, salus enim ex Iudæis est. Atque hæc posterior Psalmi pars iisdem verbis est, Psalmo LX.

Psalmus & canticum Dauid.

FERT animus tibi, summe Deus, mea promta voluntas,
Gratifica laudes dicere voce tuas.
Tollere, surge meæ decus & pars maxima vitæ,
Musica Psalmographi gloria nostra chelys,
Exurgam matura noui sub lumina solis,
Roscida cum tepidum proferet aura diem.
Per populos tua facta canam, per regna, per vrbes,
Nec laudem tellus nesciat vlla tuam.
Nam tua stelliferum bonitas transcendit olympū
Subdita sunt fidei, nubila regna tuæ.
Exaltare Deus super alta cacumina cæli,
Laus tua terrarum transeat alta plagas.
Vt nunc ergo tibi cari seruentur amici,

Vi dextræ nobis auxiliare tuæ.
Ex adyto Deus est diuina voce locutus,
Quæ mihi lætitiæ vox, noua signa dedit.
Nunc Sichime diuisa caput mihi subdet, & omnem
Planiciem Suchot metiar arte noua.
Noster erit Calaad, possessio nostra Manasses.
Mox Ephraim sceptri pars erit vna mei.
Dux & rector erit mihi ad omnia fortis Iudas,
Subditus imperii nomine Moab erit.
Ipsa tributa dabit palmarum diues Idume,
Nostra Palæstinæ regia gentis erit.
Sed quis erit, qui me munitam ducat in vrbem?
Ecquis Idomææ ducet ad arua plagæ?
Tune pater, qui sic nos auersaris egenos?
Nec comes armatis in fera bella venis?
Auxilium duris in rebus egentibus affer,
Humanum auxilium nil rationis habet.
Diuino auxilio freti rem deinde geremus.
Iniiciet nostris hostibus ille metum.

SCHOLIA.

FERT) Propositio. Gratias tibi agam. NAM TUA) Ratio, Quia habes regnum gratiæ & veritatis. NUNC SICH.) Transit ad præsens regnum, & primo pro verbo & religione, deinde pro Repub. pacata gratias agit. SED QUIS) Est sententia: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, &c. AUXILIUM) Oratio.

PSALMUS CIX.

Deus

Deus laudem meam ne taceas.

ARGUMENTUM.

Furis inauditum ſcelus execratur Iudæ,
Inſontem diræ tradidit ille neci.
Tales ſunt noſtro permulti tempore Iudæ,
Voce pii, ſed re nil bonitatis habent.

Eſt oratio Chriſti, in qua & hoſtibus ſuis Iudæis, omnia mala imprecatur, & pro ſe petit, vt Deus ſibi aſsit. Imprecationis cauſas aſsignat, quod Chriſtum crucifixerunt, & verbum benedictionis noluerunt prædicatum per apoſtolos.

OMNIPOTENS pater, & rerum ſuprema poteſtas,
A quo, ſi qua mihi eſt gloria, tota venit.
Ne rogo diſſimula, nec ad hæc opprobria dormi,
Quæ iacit in mores perfida lingua meos.
Nam reprobi de me mendacia verba loquuntur,
Et mihi compoſita fraude nocere ſtudent.
Quos ego dilexi, quos toto pectore amabam,
Inuidia qui me perſequerentur, erant.
Cum tamen interea peterem tua numina ſupplex.
Vt tua non meritis dextera ferret opem.
Impius inſidiis mea nunc beneſacta rependit,
Nunc odium ſumma pro pietate refert.
Conſtitue ergo viro dominetur vt impius illi,
Ad dextram infeſtans angelus aſtet ei.

Exeat infesto sub iudice condemnatus.
Ipsius vt caussam propria verba grauent.
Vita breuis misero perpaucos duret in annos,
Quod gerit accipiat muneris alter opus.
Pignora quæ genuit, decedens orba relinquat,
Possideat viduas ipsius vxor opes.
Ipsius extorres nati nataq́; vagentur,
Mendicentq́; inopis vilia scruta cibi.
Difficili sudore parent, quæcunque parabunt,
Postquam vastatas incoluêre domos.
Auferat exactor, quæ possidet omnia, demum
Despolient alii, quas cumulauit, opes.
Nemo illi placidus, nemo sit fidus amicus,
Pupillis miseri nemo fauere velit.
Nullis posteritas excisa repullulet annis,
Ipsius & nomen secula nulla sciant.
Delicta ipsius quæ commisere parentes,
Succedens memoris puniat ira Dei.
Eximat ante Deum nulla hæc obliuio, nulli
Sint qui horum possint commeminisse dies.
Quod pius erga alios, quod noluit esse benignus,
Afflicto studuit quod nocuisse viro.
Quod duro afflictum quæsiuit perdere fata,
Cui plena assidui vita doloris erat.
Et quia grata viro fuit execratio, solus
Execrabilibus concidit ipse modis.
Et quia nulla vnquam fuit illi gratia curæ,
Indigno veniat gratia nulla viro.
Et quoniam placuit sauæ maledictio linguæ.

Ipsius

Ipsius, vt vestis membra animamq; tegat.
Illius ossa viri penetret, ceu succus oliuæ,
Totaq; peruadat corpora, sicut aquæ.
Hæc sit ei tanquam tegmen, quod corpus amicit.
Hanc secum tanquam balthea nota ferat.
Hæc his eueniant, hæc omnibus imprecor illis,
Qui mihi perniciem nocte dieq; parant.
Hæc his à Domino veniant, hoc nomine, diræ,
Quod nisi dira in me non potuêre loqui,
Interea tua me genitor clementia seruet,
Quæ propensa bonis, & genuina tibi est.
Exul enim iaceo, rerumq; affligor egenus,
Intimaq; infesto vulnere corda labant.
Vmbra velut longæ sub tempora sera diei,
Sic infirma mei corporis vmbra fugit.
Luctar & incertis per deuia sedibus erro,
Vt manet in nullo certa locusta loco.
Fessa fame genua ægra labant, caro marcuit om-
Restat in hoc toto corpore pingue nihil. (nis,
Ludibrio longo sum tempore factus iniquis,
Spectantes capitum tempora versa mouent.
Omnipotens fer opem, Deus auxiliare iacenti,
Pro certa fidei dexteritate tuæ.
Hoc opus esse tuæ vt possint cognoscere dextræ,
Et quia tu solus feceris ista pater.
Illi execrentur, dum tu benedicere pergas,
Insurgant, victi dum tamen inde cadant.
At tuus accepto famulus gratetur honori,
Omniaq; ætatis tempora lætus agat.

Opprobrio atq; ignominia, ceu veste tegantur,
Crimina, vt induti pallia nota, ferant.
Ipse frequentando laudes tibi carmine dicam,
Pectore præsentem fassus & ore Deum.
In medio populi cœtu tua nomina, veris
Alta super cœli laudibus astra feram.
Astat enim misero, saluatq; à fraude nocentum,
Excipere insontem qui voluêre virum.

SCHOLIA.

OMNIPO.) Propositio. NAM) Ratio, in qua exponit peccatum populi. CONSTITUE) Imprecationes. Ac primo loco videntur corporales maledictiones poni. DELICTA) Hæc sunt spiritualia. SUCCE.) Ira Dei. QUOD PIUS) Caussæ: Christus occisus. ET QUIA NUL.) Contemtum Euangelion. ILLIUS OS.) Sunt vere tragicæ figuræ. INTEREA) Orat pro se quoque, & conqueritur de afflictionibus. ILLI EXECR.) Redit ad execrationes. IPSE FREQU.) Gratiarum actio.

PSALMUS CX.

Dixit Dominus Domino meo.

ARGUMENTUM.

Esse sacerdotem Christum, & super omnia regem,
Et patris ad dextram, spiritus iste canit.
Mentiri hunc aliquis dicat, quod abominor, hostis
Christe citas, poteris Christe carere fide?

Est prophetia de Christo & eius regno.

quod ſit natura Deus, quod habeat officium regis & ſacerdotis æterni, ad defendendam & ſanctificandam Eccleſiam, quod regni huius exordium in Hieruſalem erit, quod Eccleſia diuinitus propagabitur, quodque huius regis & regni hoſtes peribunt. In fine addit de humiliatione Chriſti, quod prius oportuit eum pati, & ſic venire ad gloriam, id enim eſt bibere ex torrente.

Pſalmus Dauid.

OMNIPOTENS olim diuina voce locutus,
Ad Dominum dixit talia verba meum:
Sic tibi cunctarum rerum data tanta poteſtas.
Ad dextram teneas vt loca prima meam.
Donec ceu ſcabella ſolent calcanda, malorum.
Subiiciam pedibus, millia multa, tuis.
Omnipotens claræ ſacra de rupe Sionis
Proferet imperii regia ſceptra tui.
Tu nunc ergo tuos dominare potenter in hoſtes,
In medio quorum iura tenenda dabis.
Quo tu es ſumma die virtutis ſigna daturus,
Turba aderit populi promta frequensq; tui.
Inſigni venient pompa, vt ſplendore decori,
Lætitiaq; dabunt plurima ſigna nouæ.
Materno ex vtero tua pulcra & clara iuuentus,
Vt matutini copia roris erit.
Iurauit Dominus, nec eum iuraſſe pudebit,
Nec iuramenti pœnituiſſe poteſt,

Tu pius

Tu pius & solus per secula cuncta sacerdos,
Ad ritum magni Melchisedecis eris.
Ad dextrã tibi semper adest Deus omnia præstãs,
Iratus reges conteret, atq; duces.
Iudicium gentes ille exercebit in omnes,
Plena cadaueribus tot loca vasta dabit.
Ille tuo late regnans caput auferet hosti,
Nobilis excisum de ditione soli.
Torrentes fuso manabunt sanguine riui,
Rubraq; de cæsis hostibus vnda fluet.
Propterea sese extollens super omnia victor,
Sidera sublimi vertice summa petet.

SCHOLIA.

OMNIPO.)Narratio est perpetua. DONEC) Christus Dominus creaturæ. OMNIPOT.) Locus regni. TURBA)Populus regni. INSIGNI)Cultus regni. MATERNO)Propagatio Ecclesiæ. Tu PIUS) Christus sacerdos, vide epist. ad Heb. cap. 5. 6. 7 8 9. 10. TORRENTES)Quidam sic exponunt: De torrente bibet, hoc est patietur: atque hæc sententia commodior est, vt coniungantur Christi humiliatio, & glorificatio, sicut Esa. 53.

PSALMUS CXI.

Confitebor tibi Domine in toto.

ARGUMENTUM.

Hoc insigne melos agni pascalis ad esum.
Est solitum populo non residente cani.

Scilicet

Scilicet Ægypti memor, hoc vt carmine grates
Diceret, accepti lætus honore boni.

Eſt gratiarum actio pro beneficiis populo Iſrael exhibitis. Recitat autem non modo beneficia DEI, quod pauerit populum in deſerto, quod dederit terram Canaan, ſed etiam noui Teſtamenti meminit, quod æternum Teſtamentum eſt, & redemtionis per CHRISTUM factæ.

Halleluia.

TE DEVS autorem vitæ rerumq́; ſuarum,
Hic animus cauſſam, cur fateatur, habet.
Quas tibi non falſo promam de pectore laudes,
Illarum populi concio teſtis erit.
Res facit omnipotēs magnas, opera omnia magna
Quæ facit excelſa conditor ille manu.
Atq; ea quiſquis amat, qui perſcrutabitur, illi
Nota voluptatem, delitiasq́; ferunt.
Laude & honore Deus facit omnia digna, nec vn-
Iuſticiæ poterit non memor eſſe ſuæ. (quam
Ipſius celebrat, memor ætas omnis, honorem,
Tamq́; pii Domini facta ſtupenda canit.
Hunc quicunq; timent, his larga alimenta mini-
Et dat ab hoſtili munera rapta manu. (ſtrat,
Scilicet icta ſuæ repetens pia fœdera pacis,
Irrita promiſſi non ſinit eſſe ſui.
Quam ſit terribili metuendus ad omnia dextra,
Ipſe ſuo populo maxima ſigna dedit.

Cum detracta suis spolia hostibus, omnia quondā
Diuideret populo, ceu sua dona, suo.
Omnia firma manu fecitq; & vera potenti,
Illius haud vnquam iussa perire queunt.
Hæc stant perpetuis non interitura diebus,
Ex vero siquidem condita firma manent.
Libera iura suis missæ tulit ipse salutis,
Et pacti statuit fœdera longa sui.
Cuius & est omnes metuendum nomen in annos,
Et quo nil vsquam sanctius esse potest,
Iure timor Domini sapientia prima vocanda est,
Felices quorum cordibus ille sapit.
Perpetuæ siquidem præconia laudis habebunt,
Pectora qui talis plena timoris habent.

SCHOLIA.

TE DEUS) Propositio. RES) Narratio, quæ continet caussam propositionis, ac primo commemorat liberationem ex Aegypto, qua sibi hunc populum asseruit. LAUDE) cultus Dei & verbum. HUNC QUI C.) Victus datus in deserto. ET DAT) Terra Canaan data victis gentibus. OMNIA FIRMA) Epiphonema, quo claudit beneficia veteris Testamenti. LIBERA) Noui testamenti beneficium Christus, qui est redemtio populi. PERPE.) Epiphonema.

PSALMUS CXII.

Beatus vir, qui timet Dominum.

ARGUMENTUM.

Apparet

Apparet, nil esse pios, nisi inania terræ
Pondera, felices hic tamen esse canit.
Felices quicunque Dei didicêre timorem,
Quantumuis miseros, munde superbe, putes.

Hortatur ad timorem Dei, & beneficentiam seu ad opera pietatis, & magnifica promittit.

Haleluia.

FELICEM, quem diuini pia cura timoris
Tangit, & obsessum nocte dieq; tenet.
Qui scrutans præcepta Dei, se oblectat in illis,
Et nihil hæc extra, quod meditetur, habet.
Posteritas præclara viro nascetur ab illo,
Huius erit toto semen in orbe potens.
Huic bona cunctarum non deerit copia rerum,
Nullus iusticiæ terminus huius erit.
Per medias tenebras orientur lumina iustis,
Munifici summa pro pietate Dei.
Qui bonus est, facilè ingenua pietate mouetur,
Vicino tribuens mutua pensa suo.
Hic sua iudicio dispendet cuncta fideli,
Quæque geret, recta munera lege geret.
Stabit enim nulla fati ratione mouendus,
Nullaque posteritas non memor huius erit.
Non ille insidias meditantis murmura linguæ,
Non metuit famæ damna ferenda suæ,
Pectore enim didicit Domino confidere forti,
Cui nisi de cœlo spes rata nulla fuit.

Pectore fortis erit, metuet nil donec in hostes
Fortunam aduersam viderit esse suos.
Pauperibus dispergit opes, largitur egenis,
Perpetuas igitur iustus habebit opes.
Stabit honorata sublimis in arce bonorum,
Præcipuo cornu tollet honore suum.
Impius ista videns, accensa bile dolendo,
Ad Stygias frendens dentibus ibit aquas.
Nam quæcunq; petet studia impius, omnia fient
Irrita, nec fructus, quos voluêre, ferent.

SCHOLIA.

FELICEM) Propositio. POSTERIT.) Ratio, in qua commemorat præmia pietati proposita. QUI BONUS) Alia propositio, qua hortatur ad beneficentiam. STABIT) Commemorat beneficentiæ præmia. IMPIUS) Antithesis. Impiis contraria omnia euenient.

PSALMUS CXIII.

Laudate pueri Dominum, laudate.

ARGUMENTUM.

Solis ad occasum Christus regnabit ab ortu,
Illius & gentes, illius orbis erit.
Ille humiles animo releuat, domat omne superbum,
Hæc tanquam sua sint munera Christus amat.

Insignis Psalmus est, qui hortatur ad gratiarum actionem, ac DEI misericordiam prædicat

prædicat, quod abiectos respicit, & humiliatos exaltat. Clarum autem argumentum est, cum DEUS humiles exaltat, non hoc animo à Deo nos humiliari aut deiici, vt pereamus, sed vt inuocantes & credentes saluemur.

Haleluia.

ADDICTI Domino pueri celebrate ferentes,
Laudibus æternis nomina magna Dei.
Nostro hoc perpetuos ex tempore duret in annos,
Gloria, quæ soli est sola ferenda Deo.
Laus Domini primo Phœbi surgentis ab ortu,
Inclita ad occiduas floreat vsq; plagas.
Magnus vt est, ita magnifice super omnia regnat,
Astra sub inuicto qui pede summa premit.
Huic Domino similis quis sit qui possit haberi?
Sublimem qui se, quam volet ipse, locat.
Rursus eo terras qui se demittit, vt omnes
Spectet, & in cœlis quodquod agatur opus.
Ille inopem fœdo de puluere subleuat, idem
Ex humili afflictum ducit ad alta loco.
Vt locet & reges inter populiq; tyrannos,
Quem fidum vero norit amore sibi.
Ille etiam sterili tribuit, sua gaudia, natos,
Vt fiat genitrix munere læta Dei.

SCHOLIA.

ADDIC.) Proprositio. MAGNUS) Narratio in qua exponit caussã, cur laudari mereatur Dominus

PSALMUS CXIV.

In exitu Israel de Aegypto, domus.

ARGUMENTUM.

Infinita Dei memorat miracula vates,
Queis populum Ægypto duxit ab ipse suum.
Hæc quoq; festa cani sub Paschatos annua possunt,
Quæ grates referant carmina læta Deo.

Narratio est, in qua prædicat mirabilem & magnificam liberationem populi in Ægypto afflicti. Ideo autem commemorat notam historiam, vt præteriti benenefícii cogitationibus pii animum erigant, ad sperandam salutem in aliis difficultatibus quoque, & vt grati sint erga tam misericordem Deum.

CVM vetus à magno genus Israële profectum,
Ægypti vetitis egrederetur agris.
Protinus in forti se sanctificauit Iuda,
In genere Israël regia sceptra ferens.
Vidit, & attoniti retro maris vnda refugit,
Peneades refluo Iordanis amne stetit.
Summa remittentes salierunt culmina montes,
Sicut vbi teneræ deliciantur oues,
Quid tibi, cur fugeres, mare cõtigit? vnde laboras?
Cur solitum retro Iordani flectis iter?
Vtq; mares ouium cur subsiluistis in auras
Culmina? quæ colles vos noua caussa mouet?

Horruit

Horruit, & subito terra est concussa tumultu,
Nec solitis tremuit motibus ante Deum.
A facie commota Dei sunt omnia terræ
Viscera, Sarigenæ quem coluêre patres.
Qui duram faciles petram conuertit in vndas,
Siccaq; manantes marmora fecit aquas.

SCHOLIA.

CUM) Narratio. VIDIT) Transitus maris rubri & Iordanis. SUMMA) Tempestas in monte Sina. VTQUE MARES) Poetica figura, qua amplificat miraculum.

PSALMUS CXV.

Non nobis Domine non nobis.

ARGUMENTUM.

Quæ gentes simulacra colunt sunt vana, nec vllũ
Cui possint verè fidere, numen habent.
Vnus ab Israel Deus est, & solus, & idem,
Cui vere possis fidere, numen habet.

Est gratiarum actio, & encomion Dei Israel, quod populus Israel habeat Deum benefacientem. Addit autem antithesin. quod gentium dii non tales sint, vt qui nec audiant, nec respiciant suos cultores. Hæc postea accommodat ad ipsos cultores idolorum, quod cæci & surdi sint, &c. Habent autem omnes illi idola, qui non credunt, quod Deus eos curet, respiciat, exaudiat, &c.

SVMME opifex rerum, nobis ne confer honorem,
Quem decuit merito nominis esse tui.
Omnis namq; tibi debetur gloria soli,
Pro bonitate tua, pro pietate tua.
Cur fatuas nobis patiaris dicere gentes,
Nunc Deus istorum, quem venerantur, vbi est?
At Deus astriferi noster tenet aurea cœli
Mœnia, & arbitrio cuncta agit ipse suo.
Verum illi simulacra colunt argentea, vel quæ
Ex auro humanæ composuêre manus.
Ora, quibus nunquam vero sermone loquentur,
Quo nequeant aliquid cernere, lumen habent.
Nulla soni veniunt vanas elementa per aures,
Nare sub ipsorum non erit vllus odor.
Organa deficiunt stupidas gustantia linguas,
Cassa locuturæ guttura vocis habent.
Quid quod inutilibus nil possunt tangere palmis,
Quodq; pedes nunquã, qui moueantur, habent.
Illorum similes fiunt ea monstra parantes,
Et quicunq; in eis spem posuêre suam.
At domus Israël Domino confidat, ab ipso
Illius auxilium, præsidiumq; venit.
Semen Aaronium Domino confidite, ab ipso
Auxilium nobis, præsidiumq; venit.
Sperate in Domino quicunq; timetis, ab illo
Auxilium nobis, præsidiumq; venit.
Et memor est nostri Deus, & facit esse beatos,
Quos domus Israël, quos & Aaron habet.
Qui Dominum metuunt, non illis vlla deerit

Copia

Copia, felices quæ statuisse potest.
Felices timor ille facit discrimine nullo.
Siue quis hic magnus, siue pusillus erit.
Addet ad hæc vobis, cumulataq; lucra reponet,
His quoq; quæ nostræ semina stirpis erunt.
Vos data felices Domini clementia fecit,
Qui mare, qui terras fecit, & astra poli.
Mœnia luceotis Deus incolit ardua mundi,
Humano generi terrea regna dedit.
Nemo tuas laudes post ultima fata loquetur,
Nec nigra perpetua quæ loca nocte silent.
Sed nos summe pater, modò tu patiare, tacebunt
Tempore ab hoc laudes secula nulla tuas.

SCHOLIA.

SUMME) Occupatio est. Non prædicabimus nosipsos, sed nomen Dei nostri Simul autem proponit Psalmi summam: Noster Deus est Deus cœli. CUR) Narratio. VERUM) Antithesis. Idola nec audiunt, neque respiciunt cultores suos, ergo tales sunt plane sine Deo. SPERATE) Conclusio: Noster Deus non talis est, ergo merito eum laudamus & in eo confidimus Atque hic iterum ingreditur commemorationem beneficiorum Dei, & orat, vt Deus benedictionem suam super populum suum confirmet.

PSALMUS CXVI.

Dilexi quoniam exaudiet, &c.

ARGUMENTUM.

Conqueritur se dura pati, qui scilicet esset

Confessus pura simplicitate fidem.
Inde quod è curis animi grauioribus ipsum,
Eruerit, reddit carmina grata Deo.

Prior pars Psalmi habet gratiarnm actionem pro exauditis precibus & liberatione facta. Insignes promissiones quoque sunt additæ. In secūda parte magnifice prædicat cultū Dei, vt patienter feramus eius voluntatē, & inuocemus ac laudemus eum.

CONTIGIT hæc animi mihi nunc sincera voluptas,
Quod Deus has prona percipit aure preces.
Quod solita nostras audit pietate querelas,
Quem loquar, hæc donec vita superstes erit.
In mea mortiferi laquei deuincta tenebant
Guttura, ab inferno non procul orbe fui.
Turbarat totos vrgens angustia sensus,
In mortem assiduis cladibus actus eram.
Tunc Dominum per vota vocans, ô maxime dixi,
Eripe, & hanc animam posse perire veta.
Pronus ad auxilium noster Deus ille ferendū est,
Tam citò qui miseris fert miseratus opem.
Simplicitate pios animos custodit, & ipsum
Me quoque seruauit quando premendus eram.
Quare anime erigere, & certam tibi sume quietē,
Nam te restituit, qui tibi misit opem.
Tu Deus eripuisti animam, cum fata timerem
Pessima, de mortis conditione, meam.

Tu mea sublato siccasti lumina fletu,
Per te planta mei stat bene fulta pedis,
Ascendam Domini securus in atria, vt inter
Curantes Domino viuere, semper eam.
Cum mihi certa fides animum compleuerit, hinc
Quod Domini toties de pietate loquor, (est,
Mirificis tamen ipse modis afflictus agebam,
Interea & multo fractus agone fui.
Cum male sperarem, fugeremque per auia, dixi,
Mendax omnis homo est, falsus & omnis homo
In me collata quid pro pietate rependam? (est.
Quæ Domini meritis præmia digna feram?
Læta salutifera fidei mihi pocula sumam,
Et Domini repetens sæpe precabor opem.
Vota Deo, quæcunq; tuli, super omnia soluam,
Indubiam, populo conspiciente, fidem.
Ante Deum preciosa solet mors esse suorum,
Quos amat, & vera conspicit ire via.
Addictus tibi seruus ego, pater optime, dicar,
Seruus & ancillæ filius esse tuæ.
Nomen adorabo Domini super omnia sanctum,
Et populo coram vota soluta feram.
In medio Solymarum vrbis mea vota rependam,
Quaq; patent sanctæ limina celsa domus,

SCHOLIA.

CONTIGIT) Propositio gratiarum actionis. IN MEA) Narrat periculum, ex quo sit liberatus. PRONUS) Epiphonema. QUARE) Consolatur se, & erigit ad agendas gratias. CUM MIHI) Repetit priorem sententiam,

tentiam, quod afflictus fuerit, & orauerit ac liberatus sit. LAETA) Vide quid promittat vicissim pro liberatione, hoc scilicet, quod velit calicem Domini bibere, hoc est, patienter ferre afflictiones, & inuocare nomen Domini. Ac consolationis plenissimum est, quod calici addit epitheton salutaris. ANTE) Sententia de resurrectione mortuorum. ADDICT.) Pathos. NOMEN) Hoc est votum primi præcepti, agnoscere quod Deus sit noster Deus, & ei fidere, ac eum prædicare.

PSALMUS CXVII.

Laudate Dominum omnes gentes.

ARGUMENTUM.

Omnia regna orbis, Christo insula seruiet omnis,
Agnoscent illum cuncta creata Deum.
Gratia, pax, & amor, regnum comitabitur illud,
Vera fides, pietas, gloria, vita, salus.

Prophetia est de regno Christi, quod dicit esse regnum misericordiæ & veritatis, confirmatæ super Ecclesiam, & huius regni cultores & subditos gentes dicit, ac cultum, laudare tam misericordem Dominum, his abrogat circumcisionem, legem, cultus Iudaicos, maledictiones legis, &c.

LAVDIB. *ô gentes Dominũ celebrate quot vsquã,*
Cunq; capax magni circulus orbis habet.
Nulla sit in cunctis adeo tribus abdita rebus,
Quæ non gratifico prædicet ore Deum.

Hic

Ille etenim larga nos dexteritate reuisens,
Non sinit ingrata pestilitate premi.
Ipsius æternos pietas quia summa per annos
Permanet, & finem non habitura fides.

SCHOLIA.

LAUDIB.) Propoſicio. ILLE ETENIM) Ratio, Quia dominatur nobis miſericordia & veritas eius.

PSALMUS CXVIII.

Confitemini Domino quoniam.

ARGUMENTUM.

Lætum Euangelii pacis, veræq; salutis,
Venturum populis nunciat esse diem.
Grates lætus agit, coram cupit illa videre
Gaudia, quæ Christo rege futura videt,

Eſt prophetia de Chriſti paſsione & glorificatione, ſicut exponit Chriſtus Matt. 21. & Petrus Act. 4. Magna pars ab initio ſunt voces Chriſti prædicantis in Iſrael, hoc eſt, in Eccleſia & inter electos, ſe in paſsione adiutum eſſe & ſuſtentatū, & glorificatum. Deinde hortatur ad gratiarum actionem. Orat pro ſucceſſu Eccleſiæ, & gratias agit.

HUC agite ô animæ, cœlestia munera passæ,
Gratia quas Domini, dextraq; larga fouet.
Huc agite, vnanimi dignas expendite voto,

Quas

Quas Domino grates persoluisse decet.
Munera inexhausta qui sufficit omnia dextra,
Semper & expendens omnibus æqua facit.
Cui, quia sponte facit bona, quæ facit ista, rependi
Pro tantis meritis gratia nulla potest.
Namq; quod obruimur damnis, mala nostra merētur,
Quod non perpetuo perdimur ille facit.
Dicite nunc genus Israël, data sceptra tenentes,
Quod bona perpetuo, quæ facit, ista facit.
Dicite qui vera Dominum pietate timetis,
Quod bona perpetuo, quæ facit, ista facit.
Ergo ego in angustum dum me sors dura coarctat,
Solus, huic fidens aucupor huius opem.
Nec patitur tristes frustra exercere querelas,
Et confert precibus commoda plura meis.
Non metuam, ne quid noceat mihi perfidus hostis,
Dum mecum Domini dextra benigna manet.
Hoc duce, quid poterit mihi vis humana nocere?
Hunc animum timor, hoc vindice, nullus habet.
Auxilio præsens Deus est mihi, meq; tuetur,
Pro nihilo contra qui feret arma feram.
Scilicet vt victo iam tutus ab hoste triumphem,
Captaq; deridens agmina victor agam.
Qui sapit in Domino mauult confidere, quam se
Sperare humana vincere posse manu,
Tutius est, præstatq; Deo confidere soli,
Quam se principibus credere mille viris,
Innumerabilibus circundatus hostibus angor,
Meq; premunt omnes, friuola turba, mali.

Horum ego præcidam, ceu frondea robora, vires,
Indeuicta Dei nominis arma gerens.
Circundant, circumueniunt, miserumq; fatigant,
Sed quib. hos vincam, qui valet, arma dabit.
Sicut apes circumuolitant me, dum sua mittunt,
Spicula, congestæ ne violentur opes.
Sicut ab incensis euertere sentibus ignem,
Sic properant in me. sic mea fata petunt.
Impulit vt caderem prono manus impia lapsu,
Ne iaceam, Domini me pia dextra leuat.
Verum ego præcidam defectum viribus hostem,
Indubitata Dei nominis arma gerens.
Robur & auxilium, mea, laus, mea summa salutis,
Est Deus, hinc victrix est mea facta manus.
Vocibus exultant, & cantibus omnia lætis,
Atria iustorum nocte dieq; sonant.
Dextra Dei virtute potens operata salutem est,
Alta est terribili fulmine dextra Dei.
Dextra Dei virtute potens facit omnia, vincit
Omnia, sola potens omnia dextra Dei.
Non moriar, sed ero vita comitante superstes,
Et laudes Domini, magnaque facta canam.
Castigat sumto Dominus mea membra flagello,
Nec tamen ad stygias corpora trudit aquas.
Nunc mihi iusticiæ portas aperite. per illas
Ingressus Domino munera grata feram.
Hoc iter ante Deū, domino hæc gratissima porta est
Hæc pede iustorum sæpe terenda via est.
Gratia saluator tibi sit, quia sternis inermem,
Pro-

Prostratumq́, noua vincere laude facis.
Qui reprobatus erat lapis ædificantibus olim,
Extructæ summum sustinet arcis opus.
Hoc operatus opus Deus est, quod nostra videntes
Lumina, mirari non satis vlla queant.
Hæc est illa dies toti celebrabilis orbi,
Quem facit, & proprio signat honore Deus.
Omnis in hac populus Domino celebremus hono-
Lætitia exultent pectora nostra noua. (rem,
O Deus auxiliare, & opem fer, mitte salutem,
Gratia successu cœpta sit ista bono.
Felix a Domino lustrandum missus, in orbem,
Qui venit, & titulum nominis huius habet.
Luce noua Dominus nostras illuminat vmbras,
Atraq; discussa nubila nocte fugat.
Atria flexilibus vincite virentia ramis,
Aurea qua geminis cornibus ara coit.
Tu mihi tu solus Deus es, tibi debita solt,
Non alii potero soluere vota Deo.
Soluite nunc animæ cœlestia munera fassæ,
Quas Domino grates persoluisse decet.
Eia nunc Domino dignas persoluite grates,
Qui bona perpetuo, quæ facit, ista facit.

SCHOLIA.

Huc) Propositio Laudate Dominum, quia bonus est. Ergo ego) Ratio propositionis, quia exaudit & liberat me. Pertinent autem hæc ad Christum humiliatum. Robur) Gratiarum actio, quod sit liberatus. Dextra) Consolationes. Nunc) Propheti:

Fore,

Fore, vt hæc Christi victoria prædicetur in Ecclesia. GRATIA) Redit ad gratiarum actionem. O DEUS) Orat pro regno hoc. Tu MIHI) Epiphonema.

PSALMUS CXIX.

Beati immaculati in via, &c.

ARGUMENTUM.

Hoc ita sunt magna prolixo in carmine vires,
Vt dubites maior copia, visne prior.
Asserit, extollit diuini oracula verbi,
Materiæ hic vates nil potioru habet.

Petit propheta per totum Psalmum, vt seruetur in verbo DEI. Addit autem magnificas commendationes verbi, quod doceat, moueat, gubernet, consoletur, saluet. quod seruet à peccatis, & non fallat. Sunt autem hæc omnia accipienda exclusiue, quod sine verbo nihil horum possimus obtinere. Habet igitur passim additam antithesin de impiis doctoribus & doctrinis.

OCTONAR. I. Aleph.

FELICES, quicunq; agitant sine crimine vitam,
Qui leges Domini, quas meditentur, amant.
Felices Domini quicunq; oracula seruant,
Et faciunt toto corde quod ille iubet.

Hi si-

Hi ſiquidem ſcelerum nil admiſere, nec vnquam
Præſcriptas Domini deſeruêre vias.
Tu ſeruanda pater nobis mandata dediſti,
Omnia vt eloquii ſunt rata iuſſa tui.
O ſic tota meæ ratio ſit cognita vitæ,
Vt ſeruem legis debita iuſſa tuæ.
Tum me non aliquis pudor occupet, omnia poſſim
Si mea præceptis facta adhibere tuis.
Nunc ego te recto celebrabo pectore, poſtquam
Iuſticiæ didici iura tenenda tuæ.
Iudicii, iuriſq; tui mandata capeſſam,
Ne rogo me tantum deſeruiſſe velis.

SCHOL. FELICES) Pathos. Conſtant autem ſinguli fere octonarii hoc enthymemate, Summum bonum eſt habere verbum, ergo ô Domine me in verbo tuo ſerua, antecedens variat, nunc hæc, nunc alia verbi commoda oſtendens. NOTA: Verbum ſeruat, ne peccemus & confundamur coram Deo.

OCTONAR. II. Beth.

Quid iuuenis faciet, ſcelere vt ſit purus ab omni?
Si verbis faciet conſona facta tuis.
Te tibi deuoti tota vi cordis amabam,
Fac precor, vt quæ tu præcipis, ipſe ſequar.
Cordis in arcano tua verba repoſta ferebam,
Ne qua agerem forſan, non placitura tibi.
Tu pater omnipotens laude es digniſſimus omni,
Me tua, quæ faciam, quæſo, ſtatuta doce.
In tua adhærentem linguam decreta reſoluam,
Quot-

Quotquot ſermones parturiêre tui.
Tam mihi, quæ promis, tua ſunt oracula cordi,
Copia quam rerum nulla placere queat.
Aſſiduè mandata loquar, quæcunq; dediſti,
Reſpiciamq́; tuæ ſigna terenda viæ.
Oblectabor adhuc tua ſancta ſtatuta capeſſens,
Nec verbi potero non memor eſſe tui.

SCHOL. QUI IUVE.) Magna commendatio verbi, quod ſeruet in innocentia.

OCTONAR. III. Gimel.

Aſſere me ſupreme parens, vt viuere poſſim,
Vt tua iuſſa ferens, & tua verba ſequar.
Pande oculos animi, vt myſteria cernere poſſim,
Quæ miracla tuæ plurima legis habent.
Rebus in humanis peregrinus & aduena verſor,
Nec tua me lateant prodita iuſſa, precor.
Atteritur vis ægra animæ, dum quærit in omni
Tempore, iudicii conſilia æqua tui.
Corripis elatos, genus execrabile ſunto,
Qui tua iuſſa negant tam ſpecioſa ſequi.
Fac procul hinc probrũ, vt cuſtodire omnia pergã,
Quæ ſunt ex adytis reddita verba tuis.
Conſedêre duces, me contra multa locuti,
At tua ſunt partes facta ſtatuta meæ.
Talibus oraclis ceu conſultoribus vtor,
Qualia delectant me ſine fine, tuis.

SCHOL. REBUS) Quod in hac vita peregrinantibus vnica consolatio sit verbum contra mundi furorem CORRIPIS) Sine verbo damnatio. TALIB.) Verbum Dei consiliarius noster.

OCTONAR. IV. Daleth.

Stratus humi iacui, prope mors fuit improba, sed (tu
Assere me verbi conditione tui.
Narranti mea facta mihi responsa dedisti,
Me tua sectari posse statuta doce.
Certa mihi quam tu mandas, via constet, & om-
Res, mirande, tuas & tua facta canam. (nes
Effluit hic animus velut anxietate liquescens,
Erige promissi me ratione tui.
Falsam tolle viam, vitæ genus aufer iniquum,
Et mihi dona faue legis amica tuæ.
Viuendi genus elegi verumque piumq;,
Certus ab edictis non resilire tuis.
Oraclis hærere tuis mihi certa voluptas,
Ne sine confusum scandala fœda pati.
Præscripto tua iussa sequens, ceu tramite curram,
Tu mea cœlesti corda leuabis ope.

SCHOL. STRATUS) Verbum consolatur, PRAESCRIPTO) Verbum gubernat.

OCTONAR. V. He.

Cognita fac teneam legum decreta tuarum,
Atq; ea clausa meo pectore semper erunt.
Vt possim seruare tuam fac me instrue legem,

Ipsius

Ipsius vt toto pectore nomen amem.
Deduc me per iter, per quod tua iussa petuntur,
Namque in eis constant gaudia summa mihi.
Ad tua me placidis inclina oracula verbis,
Non ad turpe lucrum, non ad auariciam.
Verte meos oculos, ne peccent vana videntes,
Inque viis viuax sit mea vita tuis.
Confirma promissa tuo tua præstita seruo,
Vt mea sit melior vita timore tui.
Tolle procul, quoniam metui mala nomina famæ,
Iudiciis etenim est gratia mista tuis.
En tua, ne dubites, mandata ego semper amaui,
Viuere iusticiæ me fer amore tuæ.

SCHOL. COGNI.) Verbum seruat à peccatis.

OCTONAR. VI. Vau.

Prouehat aura tuæ nostrum pietatis amorem,
Pectora pollicita nostra salute foue.
Vt sit quod referam mihi probra indigna ferenti,
In verbo est etenim spes mihi tota tuo.
Ne aufer ab ore meo verum, neu mentiar vnquã,
Iudicii expecto iura verenda tui.
Constabit mihi summa tuæ custodia legis
Perpetuo, vlterius si quid & esse potest.
Vt securus eam loca per spaciosa, nec vnquam
Offendam cupidus dum tua iussa sequor.
Sceptrigeris decreta loquens tua regibus edam,
Nec pudor, incœptum qui vetet, vllus erit.

Mandatis parere tuis delector, & illa
Non est res cultu dignior vlla meo.
Ad tua iussa manus tollam, quæ semper amaui,
Et tua non falso corde statuta loquar.

SCHOL. VT SECU.) Verbum facit animosós.

OCTONAR. VII. Zain.

Ergo tui misero mihi nunc reminiscere verbi,
De quo concepta est spes animosa mihi.
Hinc omnis misero mihi consolatio venit,
Nam tua me faciunt viuere verba tibi.
Insultant mihi, plus iusta feritate superbi,
Cultor adhuc legis sum tamen ipse tuæ.
Iudicia antiquis repeto tua ab vsq; diebus,
Et mihi solamen quod iuuet, inde venit.
Horresco stolidæ spectans scelera impia turbæ,
Quæ potuit legem deseruisse tuam.
Legis iussa tuæ mihi sunt pro carmine dulci.
Donec in hoc tecto corporis exul ago.
Nocte memor vigili repeto tua nomina sensu,
Nec legis mihi pars excidit vlla tuæ.
Et mihi summopere id curæ fuit, vt tua seruem
Irrita non vllo iussa futura die.

SCHOL. ERGO) Verbum erigit & solatur.

OCTONAR. VIII. Cheth.

Sors mea, dicebam, pars hæc mihi sola relicta est.
Oris

Oris vt asseruem singula verba tui.
Sæpe tuum studui mihi conciliare fauorem,
Promissam verbis fer mihi rebus opem.
Ipse meos meditor studio non deside gressus,
Conuertoq́; meos ad tua iussa pedes.
Me festinantem dilatio nulla morata est.
Dum studeo iussis moriger esse tuis.
Impius abducens prædas mihi vincla minatur,
Non tamen oblitus legis aberro tuæ.
Nocte feram grates media, tua munera fassus,
Iudiciis quod sint omnia iusta tuis.
Qui te cunq; timent sociis his omnibus vtor,
Qui tua firmato pectore iussa tenent.
O genitor, cuius tellus pietate redundat,
Da mihi præcepti nosse statuta tui.

OCTONAR. IX. Theth.

Quam bona, sed nunquã merito mihi, dona dedisti,
Pollicitum genitor te memor ista mihi.
Nosse bonos mores, & in omnibus esse modestum
Da mihi, mandatis pareo nempe tuis.
Errebam, fateor, sed nondum afflictus, vt autem
Mens redit, in verbo est spes mea tota tuo.
Natura placidus cum sis, & ad omnia dexter,
Pro bonitate tua, me tua iussa doce.
In me fingebant mendacia multa superbi,
Ipse tua attento pectore iussa sequor.
Triste cor ipsorum & stupidum pinguedine multa,

Me tua lex magni ponderis instar habet.
O bene me passum tot iniqui incommoda fati,
Nam tua lex facta est notior inde mihi.
Iustitiæ doctrina tuæ mihi carior auro est,
Hac etiam argentum vilius instar habet.

SCHOL. SPERABAM) Tentatio facit vt verbum obseruemus, sicut Esaias dicit: Vexatio dat intellectum.

OCTONAR. X. Ioth.

Tu Deus omnipotens, tu me, qui cuncta creasti,
Fac tua me docto pectore iussa sequi.
Qui te cunq; timent, læto me lumine spectans,
Nam verbo maneo iura fidemque tui.
Quod decreta pater tua sint æquissima noui,
Qua merito patior iusta flagella fide,
Nunc tamen afflictum solare, & parce iacenti,
Sisque ea pollicitum te memor esse mihi.
Me bonitate tua foueas, vt viuere possim,
Nam mea, sunt leges, gaudia summa, tuæ.
Ah, pereant, qui falsa struũt mihi probra superbi,
Nunc quoq; sermones sunt tua iussa mei.
Qui te cunque timent, iciant sua fœdera mecum,
Qui monitis parent nocte dieque tuis.
Mandatis mea corda tuis purissima fiant,
Ne mea confusus contegat ora pudor.

SCHOL. QUI TE) Verbum proponit misericordiam Dei, ea sola consolatur & erigit afflictos.

OCTO-

OCTONAR. XI. Caph.

Deficit hæc sperans abs te mea vita salutem,
Pono tamen sperans in tua verba fidem.
Quando erit vt videam, quæ tu promissa dedisti?
Quando tu misero mite leuamen eris?
Factus vt vter eram fumo contractus in arctum
Non tamen à iussis visus abire tuis. (persit?
Tempus, vt ista feram, quantū est, quod deinde su-
Quando dabunt pœnas qui mihi damna ferūt?
In quam deciderem, foueam fodêre superbi,
Doctrinæ siquidem non meminêre tuæ.
Omnia sunt præcepta tuæ fidissima legis,
Opprimor immerito, tu potes, affer opem.
Pene graui totum me depressere ruina,
Non tua deserui iussa verenda tamen.
Pro pietate tua vitæ me redde salubri,
Vt decreta tuæ legis amare queam.

SCHOL. FACTUS) Qui verbum habent, non carebunt afflictionibus.

OCTONAR. XII. Lamed.

Perpetuo tua verba Deus firmissima constant,
Nec tamen in cœlis est ea certa fides.
Perpetuo tua promissis constantia stabit,
Non secus ac manibus condita terra tuis.
Stant hodieque manent, quæ tu rata cunq; tulisti,
Imperio nam sunt subdita cuncta tuo.

Ni tua lex misero solatia vera tulisset,
Sub grauibus poteram sæpe perire malis.
Nunquam igitur tua caussa meo de corde recedet,
Inde refrigerii nam venit aura mei.
Sum tuus, esse tuum patiare, per omnia serua,
Qui tua, quæ mandas, omnia verba sequor.
Insidias scelerata struunt mihi turba maligni,
Omnis in oraclis est mea cura tuis.
Omnia sunt habitura aliquem cum tempore finē,
Mandati series est sine fine tui.

SCHOL. PERPETUO) Verbum certum est & non fallit. OMNIA) Verbum Domini manet in æternum.

OCTONAR. XIII. Mem.

Vt mihi grata tua est lex, vt iucunda voluptas,
Hanc loquor, hæc nunquā non memoranda mi-
Hostibus hac præstare meis in lege dedisti, (hi est.
Perpetuo siquidem me penes ipsa manet.
Ipse meis cœpi prudentior esse magistris,
Quod sit in oraclis mens mea tota tuis.
Cautior euasi studio sermonibus ipsis,
Dum fero mandati pondera grata tui.
Ne via falsa meas abducat in auia plantas,
Prouideo absistant ne tua verba mihi.
Edictis non vlla tuis me cura remouit,
Tu tua me quoniam iura tenere doces.
Quam tua verba meo sapiunt iucunda palato,

Nulla

Nulla magis fingi dulcia mella queant.
Erudiunt mandata tuæ mea pectora legis,
Hinc odio fallax est iter omne mihi.

SCHOL. VT MIHI) Verbum vincit. IPSE MEIS) Sic Iohannes in Canonica: Scitis omnia, non est opus vt quisquam vos doceat.

OCTONAR. XIV. Nun.

Vt lucerna pedes, sic me tua verba gubernant.
Lampas vt extenta quæ face monstrat iter.
Iuraui, præstoq; libens, edictaque seruo,
Quæ seruanda tuo præcipis ore mihi.
Afflictus misere iaceo, miserere iacentis,
Et, te hoc pollicitum, sis memor esse mihi.
Quæ tibi gratificis velut offero munera verbis,
Accipe, & edicti me tua iura doce.
Est mea continuis obnoxia vita periclis,
Nec mihi cura tamen legis adempta tuæ est.
Fallacem insonti laqueum posuêre scelesti,
Nec tamen à iussis me pepulêre tuis.
Sunt tua vt hæredi mihi culta oracula iusto,
Deliciæ cordis sunt tua verba mei.
Prono corde tui sequar omnia prodita verbi,
Certa erit æterni temporis ista fides.

SCHOL. VT LUCER.) Verum ceu lucerna in tenebris dirigit. QUAE TIBI) Oratio est sacrificium. EST MEA) Fortuna piorum.

OCTONAR. XV. Samech.

Consilia exosos habui scelerata patrantes,
Ebrius æterno legis amore tuæ.
Pro clypeo tua dextra mihi est, pro vindice scuto.
Nam venit ex verbo spes mea tota tuo.
Ite procul reprobis obnoxia pectora factis,
Vt seruem Dominus quæ mihi iussa dedit.
Verbis me tutare tuis vt viuere possim,
Neu frustrere spei dulcia vota meæ.
Conforta mea corda, salus me certa tenebit,
Vt tua perpetua voce statuta loquar.
Conculca quicunq; mali tua iussa relinquunt,
Quicquid enim faciunt, semina fraudis habet.
De terra, ceu quisquilias, ita tollis iniquos,
Propterea oracli diligo iussa tui.
Aegra timore tui caro corporis horruit huius,
Iudicii expaui fulmina iusta tui.

SCHOL. CONSILIA) Impii doctores non insistentes verbo. CONCULCA) Extra verbum non est salus.

OCTONAR. XVI. Ain.

Omnibus in rebus facere æqua & iusta studentē,
Ne tradas reprobis, qui mihi damna parant.
Oblecta bonitate tuum & dulcedine seruum,
Ne vim gens faciat flagitiosa mihi.
Caligant oculi spectantes, vnde salutem
Promissam misero qualibet hora ferat.
Pro bonitate tua mecum fac, & vtere seruo,
Vt tua me doceas posse statuta sequi.

Maxima

Maxima seruili veneror tua numina cultu,
Me tua vt obseruem testificata doce,
Tempus vt id facias Deus appetit, impia pœnas
Turba det, in leges flagitiosa tuas.
Hinc est quod tua iussa sequar, complectar, amēq;
Plus auro, & si quid dignius esse potest.
Propterea tua iussa sequor, tibi pareo soli,
Cætera nil veræ vita salutis habet.

SCHOL. PRO BONIT.) Misericordiam vrget.

OCTONAR. XVII. Pe.

Admiranda tuis sunt quæ tu oracula reddis,
Sunt & ob hoc animæ maxima cura meæ.
Cuncta tuum veniens renouat ceu lumine verbū,
Vt sapiant stupidis pectora docta facit.
Sicut anhelus eram gemitum de pectore ducens,
Vsq; adeo tua sunt iussa cupita mihi.
Respice dignatus placido mea pectora vultu,
Quo tua qui redamant nomina magna, soles.
Ad tua verba meos, ne peccent, dirige gressus,
Impietas regnet ne precor vlla mihi.
Ne grauet vlla meos humana calumnia mores,
Sic, quæ tu proprio iusseris ore sequar.
Irradia mihi luce tui, mitissime, vultus,
Et tua me, misso lumine, iussa doce.
Sicut aquæ largos fundunt mea lumina riuos,
Dum video legis cultæ perire tuæ.

SCHO-

SCHOL. CUNCTA) Verbum consolatur & docet. NE GRAUET) Zelus piorum.

OCTONAR. XVIII. Zade.

Iusticia tua dextra potens iustissime rerum,
Semper iudicii est recta statera tui.
Iusticiæ sunt plena tuis oracula verbis,
Reddita sunt fidei pondera, firma tuæ.
Quam, vix credibile est, animo sim passus iniquo,
Contemnunt hostes quod tua verba mei,
Non secus ac purgata igni tua iussa relucent,
Hei quantum famulo dulcia iussa tuo.
Quamuis paruus erã, quamuis abiectus habebar,
Ad tua iussa tamen non titubanter eo.
Iusticiæ decreta tuæ sine fine manebunt.
Tempore perpetuo lex tua vera manet.
Ceu miser ærumnis afflictus & anxius essem,
Tunc tua iussa mihi caussa salutis erant.
Perpetuis tua sunt oracula certa diebus.
Da mihi vt hæc possim noscere, viuus ero.

SCHOL. IUSTICIAE) Verbum est certum CEU MISER) Verbum consolatur.

OCTONAR. XIX. Kuph.

Exaudi omnipotens toto te corde vocantem.
Vt tua sint animo fixa statuta meo.
Mitte tuam, querula clamanti voce, salutem,
Oracla vt curæ sint tua sancta mihi.

Voci-

Vociferor tibi nondum orti ſub lumina ſolis,
Nam ratio verbi eſt ſpes mea tota tui.
Nocte ſub excubias oculis vigilantibus aſto,
Vt verbi mediter de ratione tui.
Supplicis exaudi querulam, mitiſſime, vocem,
Quaq; ſoles, vitam da, pietate, mihi.
Proxima facta mihi eſt vrgens mea turba malo-
Sed procul à lege eſt gens ſcelerata tua. (rum,
Tu prope es omnipotens, nobis tu proximus aſtas,
Nec tua iuſſa alio mobile pondus habent.
Dudum certus eram, tua dudum oracula noui,
Sic rata, quod nullo ſint peritura die.

SCHOL. MITTI) Vide quanto ſtudio pro verbo oret.

OCTONAR. XX. Res.

Reſpice ad ærumnas miſeri, ſuſtolle iacentem.
Legis enim nequeo non memor eſſe tuæ.
Aſſere me: cauſſaq; meæ te præbe patronum,
Certior è verbo ſit mea vita tuo.
Vera ſalus longe eſt ab agentibus impia cunctis,
Iuſſa etenim legis non coluêre tuæ.
Multis magna modis pietas tua, maxime rerum,
Me pro more tuo viuere poſſe, faue.
Quis numeret, quam me conentur perdere multi?
Non tua prætereo ſancta ſtatuta tamen.
Vidi ſacrilegos, & in qua mente ferebam,
Optima pro nihilo quod tua dicta ferant.

Ipſe

Ipse vides, quod amem, tua q; mandata capessam,
Da solita vitam pro bonitate mihi.
Primæua rerum tua verba ab origine constant,
Iusticiaq; fides non peritura tuæ.

OCTONAR. XXI. Schin.

Immeritum me fraude petunt, odioq; tyranni,
Cor tremit, & verbo mens pauet icta tuo.
Verba voluptatis tua plus mihi sæpe tulerunt,
Quam si sit diues præda reperta mihi,
Odi mendaces, & abominor omnia vana,
At secreta tuæ dulcia legis amo.
Terq;, quaterq; die celebro te laudibus omni,
Iudicii propter iusta statuta tui.
Pax erit alta tuæ scrutantibus abdita legis,
Nil offendiculi, quod vereantur erit.
Expecto tribuenda tuæ promissa salutis,
Et vox, vt facerem, quæ tua iussit, ago.
Ex animo tua, summe parens, oracula seruo,
Queis nil huic animæ carius esse potest.
Obseruo quæcunque iubes, quæ es cunq; locutus,
Omnia namque viæ sunt tibi nota meæ.

SCHOL. PAX ERIT) Iustificati fide pacem habemus apud Deum.

OCTONAR. XXII. Thau.

Accipe, quæso, meam facili, pater, aure querelam,
Fac sapiam verbi sensa profunda tui.

Flebile quæsta tuas mea vox ascendat ad aures,
Polliciti serua me ratione tui.
Tunc tua facta canam, tunc te mea lingua loque-
Cum tu me institues, vt tua iussa sequar. (tur,
Tunc ego magna tui verbi mysteria dicam,
Nam sunt præcepti iusta statuta tui.
Auxilio tua dextra leuet me magna salubri,
Namque electa animo sunt tua iussa meo.
Non dubitante tuam quæsiui corde salutem,
Nam rapior totus legis amore tuæ.
Da vita superante tuas me dicere laudes,
Vt sit mandatis officiosa tuis.
Sicut ouem, pater, errantem me quæso requiras,
Mandati oblitus non ferar esse tui.

Finis Octonariorum.

PSALMUS CXX.

Ad Dominum cum tribularer clama.

ARGUMENTUM.

Quam noceat puro vesana calumnia verbo,
Hæc imo ex animo ducta querela monet.
Pestis enim fidei non vlla nocentior extat,
Quam quæ ex insidiis lingua dolosa nocet.

Est precatio, qua propheta orat se defendi aduersus mendacem linguam, hoc est, ab impia doctrina, quam comparat

acutis telis & ardentibus. Quod ad titulum attinet, variant interpretes, quidam à genere toni dictos putant, quod alta voce canerentur. Quidam exponunt canticum exultationum, hoc est, conclusionis, quod in fine sint cantati. Germanica translatio à loco nominatos putat, quod in æditiore parte templi sint decantati.

Canticum graduum.

CVM miser ærumnis duris affligerer, & me
Irata traheret sors violenta manu.
Auxilium Domini supplex in vota vocabam,
Cassa nec auxilio verba vocantis erant.
Eripe me Deus inuidiæ de fauce bilinguis,
Ne noceat grauibus lingua referta dolis.
Quid tibi contulerint vanæ mendacia linguæ?
Quid, rogo, perficiet lingua dolosa tibi?
Id quod acuta viri potuerunt tela potentis,
Quod de iuniperis torrida pruna potest.
Heu quod in exilio cogor durante morari,
Sub casulis Cedari tristibus esse comes.
Multa, diuq; viris sum conuersatus iniquis,
Qui tranquilla odio commoda pacis habent.
Pacis amans quoties illis de pace loquebar,
Arma auida toties corripuêre manu.

SCHOLIA.

CUM MISER) Narrat periculum. ERIPE) Propositio. QUID TIBI) Amplificat periculum impiorum

rum dogmatum insignibus similitudinibus. HEU QUOD) Pathos, quo repetit propositionem, & periculum exponit. SUB CASULIS) Iudæis ad meridiem erant Arabes seu Cedar, & Mesech ad septentrionem.

PSALMUS CXXI.

Leuaui oculos meos in montes.

ARGUMENTUM.

Hortatur constare fide pietatis amantes,
Expectare Dei non retrahentis opem.
Quam licet interdum sub amaram differat horã,
Non tamen ad summum deseret ipse suos.

Est promissio Ecclesiæ, quod Deus eam respiciat ac audiat, etsi nonnunquam deserta videtur. Habet autem promissioni subiectam elegantem & necessariam precatiunculam.

Canticum graduum.

CIRCVNQVAq; *oculis vigilantibus omnia specto,*
Auxilii misero spes erit vnde mihi?
A Domino spes auxilii mihi certa futura est,
Qui terram artifici fecit & astra manu.
Non vsquam tibi pes isto custode labascet,
Tempora qui placidi nulla soporis agit.
Nunquam secura petet ocia blanda quietis,
Pastor in Israël peruigil ille suo,
Te Deus obseruat præsens tibi semper, vt vmbra

Te, velut inclusum, protegat ipse sua.
Feruida ne noceat tibi sideris aura diurni,
Nec te nocturni frigoris vrat hyems.
Curet te Dominus, te crimine seruet ab omni,
Custos vitai sit Deus ipse tuæ.
Ipse abitum, reditumq; tuum custodiat, ex hoc
Tempore in æternos, secla futura, dies.

SCHOLIA.

CIRCUNQ.) Narratio plena suauissimis consolationibus. NUNQUAM) Deus vigil, custos suæ Ecclesiæ. CURET) Precatio.

PSALMUS CXXII.

Lætatus sum in his, quæ dicta sunt.

ARGUMENTUM.

Lætatur prodisse sacri mysteria verbi,
In certo quæ sint inuenienda loco,
Noster hic hic certus locus est Ecclesia Christi,
Quam nulli monachi, sed Deus ipse docet.

Est gratiarum actio, quod Deus conseruet verbum & Ecclesiam. Ac sanè hoc beneficium, sicut meretur, magnificè commendat Propheta. Deindè etiam precatur, vt hoc beneficium Deus Ecclesiæ suæ perpetuò seruet.

Canticum graduum.

LÆTVS eram quando ista meas vox venit ad
Diuinæ intremus limina sancta domus. (aures,
Firmabant sibi certa pedes vestigia nostri,
Hierusalem portas inter & ante tuas.
Hierusalem, quæ nomen habes decus urbis & in-
In qua conveniens civibus ordo manet. (star,
Cuius ad alta solent ascendere mœnia cœtus
Israëlis ager quotquot & orbis habet.
Illic vt Domino narrent præconia laudum,
Quæ de sorte tua sunt Iacobe tribus.
Istic judicii solium consistit, in ista
Stirpis Iesseæ constat in arce thronus.
Sacris perpetuam Solymis optate salutem,
Felix tam sanctæ qui decus urbis amat.
Longè dona habitent intrà tua mœnia pacis,
Diuitiis cedant omnia regna tuis.
Propter cognatosq́ meos, fratresque precabor,
Vt tibi sit socia pulchra quiete salus.
Diuinæ decora alta domus, & propter honorem
Quo tibi cunquè queam nomine fautor ero.

SCHOLIA.

LAETUS) Narratio, in qua exponit beneficium, quod Deus Ecclesiæ suæ donat ILLIC) Cultus Dei docere & audire verbum & facta Dei. SACRIS) Votum. Oportet enim Ecclesiam iuuari precibus piorum. PROPTER) Sic singuli debent pro modo sui doni, ornare & iuuare Ecclesiam.

PSALMUS CXXIII.

Ad te leuaui oculos meos qui.

ARGUMENTUM.

Maxima pars ita verba Dei, verbiq; ministros
Spernit, vt in summa iudicet esse nihil.
Hos cōtra querula Dominum nunc voce precatur,
Hos contra toto pectore quærit opem.

Est oratio Ecclesiæ, in mundo contemtæ, contra falsos fratres, & verbi hostes.

Canticum graduum.

AD te summe opifex rerum, qui limina cœli
Incolis, & nutu cuncta creata moues.
Ad te tollo oculos vicina morte grauatos,
Qua sine in his nemo vallibus esse potest.
Sicut heros etenim famulorum intenta tuentur
Lumina, & ad nutus omnia promta gerunt.
Qualiter obseruant dominæ mandata ministræ,
Vt, si quid digitis innuat illa, parent.
Sic oculi obseruant nostri Dominumq; fatentur
Et nostrum, obsequiis omnibus, esse Deum.
Donec in hac longa miseratus morte iacentes
Spectet, & ad vitæ limina pandat iter.
Fessorum miserere parens, miserere iacentum,
Qui tam contemti, tam sine honore sumus.
Plus nimio creuêre malis ludibria nostri,
Qui nos nunc etiam viuere turpe putant.
Præcipuè nos ludibriis risuq; sequuntur,
Quorum diuitiis corda superba tument.

SCHO-

SCHOLIA.

AD TE) Querimonia, quam amplificat insigni collatione FESSORUM) Precatio. PLUS NIMIO) Vide quomodo vera Ecclesia in mundo habeatur.

PSALMUS CXXIV.
Nisi quia Dominus erat in nobis.

ARGUMENTUM.

Paruulus ille Dei grex est, quem perdere quærũt,
Chiliadum Satanæ millia multa gregis.
Grex tamen ille Deo stat vindice paruulus, & se
Indicat istorum non timuisse minas.

Est suauis consolatio Ecclesiæ in mundo afflictæ, & gratiarum actio, pro fideli patrocinio, quod Deus Ecclesiæ suæ præstat contra furorem Satanæ & Mundi, quem furorem egregiè pingit propheta.

Canticum graduum Dauid.

AUXILIO Dominus nisi nobis ipse fuisset,
Sic Israëlis concio tota sonet:
Ni Deus à nobis dextra auxiliante stetisset,
Cum premerent duri tempora nostra dies:
Præ rabido certè viuos nos ore vorassent,
Tam furor illorum, tam fuit ira minax.
Iam velut hausissent mediis nos fluctibus vndæ,
Præcipitis torrens vnda tulisset aquæ.

Non superanda animæ sensissent flumina nostræ,
E quibus haud aliqua diriperentur ope.
Laus & honor Domino, qui nos de fauce malorum
Seruat, & his prædam dentibus esse vetat.
Vt tener è laqueo coram auolat aucupe passer,
Sic anima insidiis libera nostra fugit.
Rupta quidem positi sunt omnia vincula retis,
Et nos hinc reduces libera turba sumus.
Nostra salus, nostra auxilii spes omnis ab illo est,
Qui Deus, & terras fecit, & astra poli.

SCHOLIA.

AUXILIO) Narratio, in qua, commemorat beneficium liberationis PRAE RABI. (Insignes similitudines. Comparat hostes Ecclesiæ furentibus leonibus & impetui fluminis. LAUS ET) Gratiarum actio VT TENER) Insignis exaggeratio periculi. NOSTRA SALUS) Epiphonema.

PSALMUS CXXV.

Qui confidebunt in Domino, sicut.

ARGUMENTUM.

Quamuis sæpe malos patitur regnare, suorum
Puniat vt verbo pectora clausa Deus:
Iudicio tamen horribili tandem omnia vertit,
Vt pius hîc vera voce poëta canit.

Est promissio & oratio Ecclesiæ contra hostes, quod Dominus sit liberaturus sanctos, & glorificaturus.

Canti-

Canticum graduum.

IN Domino quibus est fiducia vera, manebunt
Immoti, vt rupes inuiolata Sion.
Hi neq; concussi quatientur casibus vllis,
Illos perpetuò nulla ruina premet.
Vt montes cingunt Solymeæ mœnia gentis,
Et circum colles vrbs habet ista suos:
Sic Deus hunc cingit populum quem diligit, ex hoc
Æui dum ratio est vlla futura super.
Quare turba suum non proferet impia sceptrum
Iustorum, in sortem quam pia turba tenet.
Ne fortè incipiant iusti mala facta videntes
Extendisse suas ad mala facta manus.
Propitiare bonis tribuens bona, adesto benignus,
Mi Deus, his quorum pectora recta vides.
At quicunq; via veræ probitatis aberrant,
Factaq; qui reprobi praua sequantur habent:
Hos Deus annumeret sceleratis: pace fruatur
Perpetua Israël ocia pacis agat.

SCHOLIA.

IN DOMINO) Propositio. VT MONTES) Amplificatio à collatione: Non montibus magis defensa est Hierusalem, quàm auxilio Domini. QUARE TUR.) Repetit propositionem, Iniusti non dominabuntur iustis. PROPITIARE) Precatio. AT QUIC.) Comminatio.

PSALMUS CXXVI.

In conuertendo Dominus captiuit.

ARGUMENTUM.

Liber ab Assyriis grates canit ille pusillus
Grex populi, septus cœtibus innumeris.
Hic grex in lacrimis quoniam sua semina misit,
Lætus adulta metens horrea plena refert.

Gratiarum actio & promissio est liberationis ex captiuitate, quam populus Israel in Babylone est passus & Ecclesia in mundo varie patitur omnibus temporibus.

Canticum graduum.

CVM Deus abducto sua redderet arua Sioni,
Visus ab exilio restituisse suos:
Esse videbamur ceu somnia vana videntes,
Tam mens læticiæ non potis vlla fuit.
Tum risu nobis fluxerunt ora soluto,
Lætificum linguæ concinuêre melos.
Tunc gentes etiam sunt talia verba locuti,
Quàm multa his Dominus, quãtaq; dona dedit!
Fecit enim Dominus nobiscum magna profectò,
Læticiæ hæc nobis caussa perennis erit.
Assere ab exilio, captorum vincla relaxa,
O qui solus habes, qua medearis, opem.
Sic nos afficies, mediæ ceu terra diei
Solibus vsta nouis lætificatur aquis.
Qui sua condiderint in terram semina flentes,
Farra, suis læti rebus, adulta metent.

Ibant

Ibant vt sererent.quæ semina pulcra ferebant,
At lacrimis flentes immaduêre genæ
Nunc demessa suis portantes farra maniplis,
Lætitia redeunt se comitante noua.

SCHOLIA.

Cum)Narratio beneficii-Tunc gen)Amplificatio. Assere) Oratio. Sic nos) Suauissima figura. qua consolatur afflictam Ecclesiam, quod lacrimæ piorum sint ceu nobile semen, ex quo gaudium & varii suaues fructus enascantur.

PSALMUS CXXVII.

Nisi Dominus ædificauerit domum.

ARGUMENTUM,

Non opus humanæ est rationis,vt omnia constent,
Publica res,vrbes,munera,regna,domus.
Fundit, & ista suis vicibus Deus omnia seruat,
Legibus,ordinibus,moribus,officiis.

Continet Psalmus vtilem doctrinam, quod in Repu,& œconomia humani conatus sint inutiles, nisi diuina benedictione fortunentur, secundum sententiam Solomonis:Benedictio Domini diuites facit.

Canticum graduum Solomonis.

NI Deus ædificet,frustra domus illa paratur,
Quam volet humanus constituisse labor.

Ni Deus inuigilet, frustra custode tuentur,
Qui seruant vigiles mœnia celsa viri.
Ante reuersuram nil prodest surgere lucem,
Integras noctes nil vigilare iuuat.
Anxius es, metuisq; famem, nimiumq; laboras,
Falleris, est soli cura tradenda Deo.
Cui volet ille dabit, veluti per somnia, quicquid
Humanæ ratio carnis habebit opus.
Illius est munus, numerosæ gratia prolis,
Nonne vides, fructus, hoc decus ille dedit.
Vt feriunt rapidæ, quod iusserit ipse, sagittæ,
Qui valida surgit fortis in arma manu:
Sic hominum fertur, quod iusserit ipse iuuentus,
Qui regit arbitrio cuncta creata suo.
Talibus, ô felix, cui plena pharetra sagittis,
Hic facilè insidi conteret hostis opes.

SCHOLIA.

NI DEUS) Propositio, quam amplificat antithesi. Benedictione Domini fiunt omnia, non labore aut conatu nostro. CUI VOLET) Probat exemplo, Reliqua omnia sic sunt benedictionis, procreatio sobolis TALIBUS) Epiphonema. Comparat autem heroicos viros in rebus publicis sagittæ, cuius impetus non potest cohiberi.

PSALMUS CXXVIII.

Beati omnes qui timent Dominum.

ARGUMENTUM.

Coniugium, statuente Deo, sanctumq; piumq;
Est opus, & nullo res prohibenda modo.
Hoc quicunq; negat, Domini blasphemat honorē,
O monachi ventres! ô, lita membra tribus.

Sicut prior Psalmus docuit Dei benedictione omnia simpliciter fortunari, non nostro labore aut cura: ita hic Psalmus docet, vbi sit illa benedictio, nempe apud pios, qui timent Dominum.

Canticum graduum.

QVEM peccare Dei vetuit timor, ille beatus,
Illius vt rectas nouerit ire vias.
Felix, quem manuum nutrit labor, omnia cedent,
Quisquis es, ex votis accumulata tibi.
Larga tibi plenum diffundet copia cornu,
Gratia verarum nulla deerit opum.
Æmula certabit grauibus tua vitibus vxor,
Quæ repsere domus per latus omne tuæ.
Quam multus placidæ succrescit palmes oliuæ,
Tu quoq; tam multa prole beatus eris.
Gaudebis propriæ spectans conuiuia mensæ,
Delicias mensæ pignora cara tuæ.
Hæc bona prouenient Domino peccare timenti,
Has tam præclaras semper habebit opes.
Hunc Deus aspiciet supera placatus ab arce,
Quamq; diu poterit viuere, lætus erit.
Natorum & longo numerabit ab ordine natos,
Pacatamq; bona pace habitabit humum.

SCHO-

SCHOLIA.

QUEM) Propositio. FELIX) Ratio, Deus alet. AEMULA) Benedicet coniugio. Vtitur autem suauibus & significantibus figuris. HAEC BONA) Epiphonema. NATORUM) Faciens misericordiam in millia, his qui me diligunt.

PSALMUS CXXIX.

Sæpe expugnauerunt me à iuuen.

ARGUMENTUM.

Cladibus afflictum genus Israëlis acerbis,
Sæpe iacens hostes corruit ante suos.
Liber ab his, vt sæpe, Deo pro munere grates,
Gratifico populus carmine gratus agit.

Est oratio & gratiarum actio, in qua prædicat populus Dei beneficia diuina, quod Ecclesia etsi affligatur, tamen non pereat, sed defendatur à Deo ac seruetur.

Canticum graduum.

INSVLTVS & probra tuli iam sæpe malorum,
Ex quo prima mihi visa iuuenta fuit.
Dixerit Israël meritò: iam sæpe maligni
Infesti nunquam præualuêre mihi.
Tot mihi pondera iniqua, tot imposuêre labores,
Tot mea presserunt terga grauata iugis:
Vt velut agricolas sulcos duxisse putarem,

Per mea iam grauibus corpora fessa malis.
At qui iusta facit Deus, omnibus ille malorum
Discidit irata vincula cuncta manu.
Retrò ignominiosi abeant, pudor opprimat omnes,
Queîs odio visa est digna fuisse Sion.
Sint fœno similes nato per tecta domorum,
Quod citò messuras aruit ante manus.
De cuius nec fasce manum qui demetit, implet,
Nec gremium curua falce resecta legens.
Huic, qui prætereunt, nunquam benedicere messi,
Tale quid ex animo nec potuêre loqui.
Gratia vobiscum Domini, vos ipse, precamur,
Augeat assueta dexteritate Deus.

SCHOLIA.

INSULTUS) Narratio, Afflicti sumus, sed non perimus. TOT) Amplificat similitudine afflictionem. RETRO) Imprecatio contra hostes Ecclesiæ. SINT FOENO) Insignis figura, qua describit subitam commutationem fortunæ impiorum.

PSALMUS CXXX.

De profundis clamaui ad te Dom.

ARGUMENTUM.

Ante Deum non iustificant opera omnia quenquã,
Sola sed in Christum mens pia, recta fides.
Quam canit hic breuib. tã magna negocia verbis
Doctorem cœlo dixeris esse datum.

Preca-

Precatio est mentis territæ cognitione peccatorum, & sentientis Deum irasci peccatis. Præcipuum autem est, quod peccatis suis nihil opponit, quam misericordiam Dei, & petit gratis sibi ignosci.

Canticum graduum.

CVM nimis alta premat caput hoc sentina malo-
A te summe Deus vox mea quærit opem. (rū,
Respice & exaudi nostras placida aure querelas,
Pondus & has lacrimas vocis habere sine.
Si pater obserues, quæ nos mala cunq; patramus,
Et iudex scelerum serius esse voles:
Quis rogo consistet? quis te sub iudice stabit?
Quis poterit verbis reddere verba tuis?
Sed te summa penes pietas, clementia summa est,
Quæ ratio nobis vt timeare facit.
Expectat Dominū mea mens, anima ægra requi-
Ipsius in verbo spes mihi tota manet. (rit,
Tota animæ vis in Domino mea fixa residit,
Altera in alterius dum subit hora locum.
Tota sit in Dominum spes Israëlis, ab ipso
Et pietas est, & nostra redemta salus.
Ipse Israëlem redimet placatus ab omni
Crimine, commissum diluet ipse scelus.

SCHOLIA.

CUM NIMIS) Propositio patheitica. SI PATER) Ratio prima, Quia sum peccator coram te. SED

TE)Ratio secunda, Quia es misericors. EXPECTAT) Repetitiones propositionis. IPSE ISR.) Promissio, quod peccata gratis remittantur.

PSALMUS CXXXI.

Domine non est exaltatum cor me.

ARGUMENTUM.

Iusticiæ propriæ, atque operum fiducia vana est,
Ni sit iustificans talia cuncta fides.
Corripit elatos animo, qui viribus vsi
Posse suis fieri, quæ voluêre, putant.

Proponit suum exemplum, & hortatur, vt nitamur & acquiescamus in verbo, non in fiducia nostrarum virium, & sapientiæ, ac iustiçiæ humanæ.

Canticum graduum Dauid.

SVMME parens rerum, qui stelliferi ardua cœli
Incolis, & solo numine templa moues.
Non fuit vlla vnquam mihi vana superbia cordi,
Non ego, ceu fastu, lumina celsa tuli.
Non ego me ingressi rebus maioribus vnquam.
Quæ captum possent exuperare meum.
Hanc animam posui, velut à nutrice remotum
Infantem, valeat qui sine lacte nihil.
Expetat Israël Dominum, quia pendet ab illo,
Totus in æternos, & sine fine, dies.

SCHOLIA.

Summe) Narratio. Non ego) Hoc est, Sum contentus verbo tuo, & per verbum alias cogitationes excutio. Expetat) Adhortatio, vt idem faciat tota Ecclesia.

PSALMUS CXXXII.

Memento Domine Dauid, & om.

ARGUMENTUM.

Vt sacra conseruet, regni vt moderetur habenas,
Aut populi, aut regis subdita verba rogant.
Hoc est, vt verbum, leges, iura, ocia, pacem
Asserat, assertis his, bene cuncta manent.

Est oratio pro Ecclesia & regno, vt Deus vtrunq; conseruare velit. Addit autem in fine promissionem, quod Deus iuramento confirmauerit se regnum Dauidis conseruaturum, & afuturum Ecclesiæ in Sion.

Canticum graduum.

REX hominum, diuûmq́; parens, memor esse memento
Dauidis solita dexteritate tui.
Dauidis memor esto tui, quos ille labores
Pro fidei tulerit relligione tuæ.
Qualibus ille Deo verbis iurauerit, & quæ
Vouerit heroi dux Iacobe tuo.
Non, ait, ingrediar consueti limina tecti,

Non lecti aſcendam plumea ſtrata mei.
Non capiam dulcis ſuauiſſima munera ſomni,
Nullus decipiet lumina feſſa ſopor.
Donec adinueniam Domino loca digna colendo,
Et ſedem forti magne Iacobe tuo.
Ecce audiuimus hanc Ephrataei in finibus agri.]
Siluoſi inuenta eſt in regione loci.
Ipſius ergo ſacræ veniamus in atria ſedis,
Numen adorantes ipſius ante pedes.
Surge, locum requietis adi tibi ſumme paratæ
Tu Deus, & felix roboris arca tui.
Iuſticia ſint ornati tua ſacra ferentes,
Deq́; tuo ſanctus nomine cœtus ouet.
Propter Dauidem, tibi ab omni parte fidelem,
Vnctum propicia reſpice fronte tuum.
Dauidi Dominus iurauit voce fideli,
Nec ſua iuratus fallere verba poteſt:
Te viuente tui de fructu & ſemine ventris
Imponam ſolio pignora iuſta tuo.
Quod ſi noſtra tui ſeruabunt pacta nepotes,
Quid de gente tuæ poſteritatis erunt.
Si mea non ceſſent oracula ſancta fateri,
Quæq; dedi legum nomine, quæq́; dabo.
Tam ſimul ipſi etiam, quam qui naſcẽtur ab ipſis
Geſtabunt dextræ regia ſceptra tuæ.
Nam Deus elegit ſacræ loca culta Sionis,
Et cupit hac ſedem figere in arce ſibi.
Hic requiem mihi conſtitui ſine fine futuram,
Quam colerem, placuit nec magis vlla domus.

Hic mihi dote locus ditabitur ubere rerum,
Hic velut annonæ diuitiis vnda fluet.
Hic ego, si qua fames miseros vrgebit egentes,
Sufficiam dextra liberiore cibos.
Iusticia faciam claros, hic sacra ferentes
Læticiæ, hic sanctis copia diues erit.
Illic imperium faciam Dauidis oriri
Latius, & gentes subdere colla mihi.
Hic vncto reparata meo mihi viua lucerna est,
Indiga quæ nullo tempore lucis erit.
Ipsius osores infamia turpis obibit,
Ipse coronatus florida sceptra geret.

SCHOLIA.

REX) Propositio. DAVIDIS) Amplificat precationem commemoratione studii & voluntatis Dauid. ECCE AUDIVI.) Sententia est: Hoc quod orauit Dauid, nempe domum Domino, eam habemus in Ephrata, id est, in regno Iuda, in quo Ephrata, hoc est, Dauid de Ephrata regnat. Item inuenta est in siluoso loco, hoc est, in Hierusalem, quæ ex saltu Libani constructa est, sunt enim metonymiæ. IPSIUS ERG.) Hic clare ponit propositionem pro Ecclesia. PROPTER) Pro regno. DAVIDI) Promissio facta Dauidi de regno. NAM DEUS) Promissio de cultu Dei, seu Ecclesia.

PSALMVS CXXXIII.

Ecce quam bonum & quam iucun.

ARGUMENTUM,

Vt facit ex paruis magnas concordia rebus:
Sic,nisi doctrinas afferat ipsa,cadent.
Hanc docet & sacris seruandam, & vbiq; profa-
Et probat exemplis,qualibus ipse vides. (nis,

Est commendatio concordiæ in Ecclesia & regno. Ornat autem ea comparationibus suauissimis cum vnguento late spargente odorem,& diffundente se,comparat & rori cœlesti,quo recreantur agri & prata diurnis solibus perusta.

Canticum graduum.

QVÆ ligat vnanimes felix concordia fratres,
O quales fructus vtilitatis habet.
Consona fraterno si vita sit omnis amori,
Quis verè dubitet,dicere pacis opus?
Tam sanctam sequitur pacem iucunda voluptas,
Quam pius æthereo nectare pascit amor.
Non secus ac liquidos stillantia balsama succos,
In sacra pontificum tempora fusa fluunt.
Inde sub extremis ita deflua vestibus hærent,
Dulcis vt in toto corpore spiret odor.
Sicut & aërius Libani de montibus humor
Vbere fœcundam rore Siona facit.
Talis vbi est,interq; manet concordia fratres,
Ipse bonum præsens influit omne Deus.
Nam vitam tribuit meritis cœlestibus auctam,
Illa est diuitiis non redimenda quies.

SCHOLIA.

QUAE) Propositio. NON SECUS) Similitudine sunt ceu rationes propositionis, quia ostendunt suauitatem & vtilitatem concordiæ, maxime in Ecclesia. TALIS) Hic sine figura dicit, quod supra figuratè dixit.

PSALMUS CXXXIV.

Et nunc benedicite Domino,

ARGUMENTUM.

Summa breuis parui doctrina grauissima Psalmi,
Qui deceant cultus, quæ sacra vera Deum.
Scilicet vt verbo inuigilent quicunq; ministri,
Vt verbum doceant, tam graue munus habent.

Hortatur ministros Ecclesiæ. vt diligenter verbum Dei prædicent, hoc enim vere est laudare Deum, & vt assiduo orent pro Ecclesia. Ac addit insigne votum. vt Dominus facientibus sic suum officium, in Ecclesia benedicat.

Canticum graduum.

EIA nunc Dominum cœtu celebrate frequenti,
Qui serua colitis relligione Deum.
Qui statis totas sancta intra limina noctes,
Intra diuinæ limina sancta domus.
Tollite ad alta manus vestras sacraria, & ipsi,
Quas decet eximia dicite laude preces.

Sit Deus excelsa tibi fautor ab arce Sionis,
Qui mare, qui cælos finxit, & omne solum.

SCHOL. CELEBR.) Docete. TOLL.) Orate.

PSALMVS CXXXV.

Laudate nomen Domini, laudate.

ARGUMEMTUM,

Edita gestarum memorat miracula rerum,
Rebus vt admoneat talibus esse Deum.
Esse Deum, quem laude vebat, cui debita soli
Sacra ferant, ne diis condita signa colant.

Est ferè idem argumentum cum superiore, nisi quod hic causas addit, cur prædicandus & laudandus sit Dominus. Commemorat enim non solum publica miracula, sed priuata, & huius populi propria, quod regnum & cultum suum habeat in Iacob, quod populum liberauit in Ægypto, quod dederit terram Canaan, &c.

Haleluia.

DICITE laudantes per secula cuncta manentem,
Deuoti famula conditione Deo,
Intima diuini qui statis ad intima templi,
Qui nostri incolitis tecta beata Dei.
Dicite laudantes Dominum, quia mitis & æquus,
Optatam miseris ferre benignus opem.
Ipsius æterno sacrum date nomen honori,

Cuius nulla decus nomina maius habent.
Nam Deus æternos Iacobum elegit in annos,
Et decus Israël censuit esse suum.
Magnus enim Dominus vere est, & dignus ha-
Idem alios omnes fortior ante deos. (beri,
Quod Domino cunq; est libitum facit, aurea su-
Sidera, per terras, per freta longa maris. (pra
Ille abstrusa potens exercet in omnia regnum,
Quantumvis etiam terra profunda tegat,
Qui gelidum pluuias subducit in aëre nubes,
Protinus extremi de regione soli.
Fulgura terribiles facit ignea ducere rimas,
Et mox qui pluuias inde resoluit aquas.
Qui rapidos cæcis ventos producit ab antris,
Et quæcunq; volet per loca flare facit.
Qui primogenita Aegypti percussit aquosæ,
Omnia tam pecorũ, quam genus omne virûm.
Qui signa & portenta tibi, ô Ægyptia tellus
Edidit, an velles cautior esse tui.
Nec soli tibi, verumetiam tua sceptra gerenti,
Et quæcunque fuit sub Pharaone manus.
Qui magnas valido deleuit robore gentes,
Fortia magnorum contudit arma ducum.
Bellica Amoritæ qui perdidit agmina regis,
Et quæcunq; sub hoc turba Sione fuit.
Marte Basaniten proprio qui perculit Oggum,
Et reges, Canaan quos fera cunq; tulit.
Inde aliis tribuit terram, quam cepit habendam,
Regna Israëli cuncta subacta suo.

Summe Deus, tua fama manet, tua gloria viuit,
Gloria in æternos non peritura dies.
Ipse suum populum Dominus reget, ipse suorum
Non omni in pœnas tempore durus erit.
Quæ gentes Idola colunt ex quolibet ære,
Pro diis humanæ composuêre manus.
Ora quidem, sed muta gerunt, stant lumine cæco,
Nec sensus stupidis auribus vllus inest.
Plumbea non aliquis mouet organa spiritus oris,
Saxea sub ficta guttura fauce stupent.
Talia qui faciunt factis simulatnur iisdem,
Quiq; putant factis numen inesse suis.
Vos domus Israël Domino date munera laudum,
Vos & Aaroniæ concio sacra tribus.
Tu quoque de sancto quæ ducis nomina Leui,
Gens pia fer Domino debita dona tuo.
Qui Dominũ colitis Dominũ celebrate, nec vnquã
Vestra Dei merita carmina laude vacent.
Excelsa Dominus laudetur ab arce Sionis,
Qui sedet & Solyma legit in vrbe locum.

SCHOLIA.

DICITE) Ptopositio exhortationis. QUIA MITIS) Ratio propositionis. MAGNUS) Creatoris beneficium. QUI PRIMOG.) Propria huius populi beneficia QUI SIG.) Aegyptus. QUI MAG.) Terra Canaan. SUMME) Epiphonema. IPSE SU.) Dominus dat verbum, & remittit peccata. QUAE GENTES) Antithesis Tales sunt non gentium dii. VOS DOMUS) Repetit exhortationem.

PSALMVS CXXXVI.

Confitemini Domino quoniam.

ARGUMENTUM.

Hic precor aspicias magni pia scripta Lutheri,
Et lege, quæ breuitas dicere nostra nequit.
Hic tamen hæc summa est, Dominum celebrare potentem,
Tempore qui nullo desinet esse pius.

Est gratiarumactio, eodem argumento cum superiori Psalmo. Commemorat enim beneficia creationis, & quæ populo Israel peculiariter exhibuit, ac hortatur ad gratiarumactionem.

SVMMA quib. Domini bonitas est cognita, grates
Eia agite immensa pro bonitate Deo.
Nam pius est, laudate pium, celebrate benignum,
Ipsius quoniam gratia fine caret.
Voce, animoq; Deum grati celebrate deorum,
Tempore enim nullo desinet esse pius.
Perpetuas Domino dominanti dicite grates,
Pectora semper enim plena fauoris habet.
Qui toties, tot, tanta facit miracula solus,
Namq; quod est, nunquam nō bonus esse potest.
Cuius cœlestes sapientia condidit orbes,
Nam manet, & pietas non habet ista modum.
Qui liquida extēdit grauidam super æquora terram,
Nam veniæ finem non habet ille suæ.
Lumina qui toti statuit clarissima mundo,

Huius

Huius enim pietas ista perire nequit.
Solem noctifugæ iussit lucere diei,
Nam bonus est, & erit tempore perpetuo.
Stellas & lunam moderari tempora noctis,
Nam pia non vnquam desinet ista fides.
Primitias Aegypte tuas qui sustulit olim,
Nam pius, & placido pectore semper erit.
Quiq; Israëlem deduxit ab hostibus ipsum,
Nam manet, & finem non habet huius amor.
Inuictæ virtute manus, & robore forti,
Huius enim miserans gratia semper erit.
Qui vasti in geminas secuit maris æquora partes,
Nam pius & clemens perpetuo est, & erit.
Inde Israëlem dissecta per æquora duxit,
Nam manet huic summa cum bonitate fides.
Armatum rapido qui mersit in æquore regem,
Nam bonus est, & vt est, sic malus esse nequit.
Qui populum per vasta suum deduxit eremi,
Nam fauet, & iustis semper amicus erit.
Qui statuit validos dextra victrice tyrannos,
Huius enim pietas tempus in omne manet.
Cuius præcipuos occidit dextera reges,
Nam miseris omni tempore dexter erit.
Strauit Amorræum propria virtute Sihona,
Omni nam placidum tempore numen habet.
Marte Basaniten qui vindice contudit Oggum,
Nunquam etenim cessat fautor adesse suis.
Inde suis captæ diuisit iugera terræ,
Nam placidus nunquam desinit esse bonis.

Regna Israeli tribuit quæ cepit amato,
Semper enim caussas dexteritatis habet.
Cladibus obtritos, ope nos respexit egentes,
Semper enim certam ferι miserator opem.
Nos quoque crudeli miseratus ab hoste redemit,
Semper enim miseris fautor adeße solet.
Omnia qui immensa bonitate animalia pascit,
Semper enim bonus est, semper & esse studet.
Concelebrate Deum cœli terræquè potentem,
Nam pius est, & vt est, sic sine fine manet.

SCHOL. SUMMA) Propositio. NAM) Ratio generalis. QUI TOTIES) Narratio operum & beneficiorum Dei.

PSALM. CXXXVII.

Super flumina Babylonis, illic sedi.

ARGUMENTUM,

Captiua ex Babylone Sion has mœsta querelas
Effundens, humili voce precatur opem.
Est operis precium cura seruare fideli,
Per loca quæ spargi dogmata sancta queant.

Prior pars Psalmi querimonia est de captiuitate Babylonica, & superbis gentium insultationibus. Altera pars consolationem habet, futurum vt captiuitas finiatur, & hostes populi Israel satis graues pœnas luant.

CVM gelidos, miseri, consedissemus ad amnes,
Fructiferæ regio quos Babylonis habet.
Fleuimus, & planctu conturbabamur amaro,
In mentem quoties venit amata Sion.
Musica tum salicum suspendimus organa trun-
Fluminis in ripa quas alit humor aquæ. (cis,
Illic qui captos nos dura sorte premebant,
Poscebant nostræ carmina festa lyræ.
Et nostros inter gemitus sibi læta iubebant,
Et nobis patrio carmina more cani.
Carmina, dicebant, cantate Sionis auitæ,
Qualia vos in ea concinuisse ferunt.
At nos qui letos alienis finibus hymnos
Possumus, aut sacrum concinuisse melos?
Si potero non esse tui memor inclita nuper
Hierusalem, si te non ego semper amem.
Tunc artem mea dextra suam dediscat, vt vltra
Non cantem soli carmina sacra Deo.
Intus adhærescat stupido mea lingua palato,
Si potero viuens immemor esse tui.
Si tibi prætulero quicquam quod amabile ducã,
Si mihi te quicquam dulcius esse potest.
Sis memor, ò genitor, periuræ nuper Idumes,
Quam male de populo sit merita illa tuo.
Nam patria miseri cum vastaremur in vrbe,
Sæuior iratis hostibus illa fuit.
Sternite, dicebant, excindite funditus omnem
Vrbem, relliquiæ ne superesse queant.
Tu quoq; magna manu Babylon vastabere forti,

Et

Et mala nostra, aliquis qui tibi reddat, erit.
Felix, qui tibi damna aliis illata rependet,
Præcipuè nobis quæ modo damna dabas.
Felix, qui pverosq; tuos, tenerasque puellas
Conteret, & sparget sanguine saxa tuo.

SCHOLIA.

CUM GEL.) Querela. MUSICA) Nullus cultus Dei fuit inter gentes. SI POTE.) Consolatio. SIS MEMOR) Promissioni orationem subiungit. TU QUOQUE) Comminatio.

PSALM. CXXXVIII.

Confitebor tibi Domine in toto.

ARGUMENTUM.

Optat vt adveniat Christi super omnia regnum,
Sub quo multa etiam regna futura canit.
Terrarum reges huic regi vota daturos,
Huius adorabunt numina sancta Dei.

Est gratiarum actio pro Euangelio & regno Christi respicientis suam Ecclesiam in terris & liberantis.

Dauidis.

OMNIPOTENS, qui regna tenes latissima rerũ,
Qui premis immensa cuncta creata manu.
Pectore te toto Dominumq;, Deumq; fatebor,
Et coram summis, inter & eximios.

Ad

Ad tua me vertam templa atq; altaria supplex,
Et tua non tacita nomina laude feram.
In me quod fueris summa pietate benignus,
Quod fidei tam sint robora firma tuæ.
Namq; tuum nomen super omnia summa tulisti,
Per quæ olim nobis verba locutus eras.
Quo te cunq; die supplex in vota vocaui,
Audisti fletus anxia verba mei.
Et simul huic animo robur, viresq; dedisti,
Qui prope iam mœsto pectore nullus erat.
Nunc igitur cuncti celebrant tua numina reges,
Vicina & longe qui sita regna colunt.
Quod tua verba auidis hauserunt auribus, &
Præcipuo pleni laudis honore tuæ. (sunt
Hi Domini decreta canent, vt maior in omnes
Hic Domini populos expediatur honor.
Nam Dominus cum sit sublimis, humillima spectat,
Spectat, & à longe corda superba notat.
Si medium per iter mihi perditionis eundum,
Si sit & appositæ meta terenda necis.
Tu tamen incolumem me conseruabis, & idem
Terrorem incuties hostibus ipse meis.
Hostibus excutiet cœptum tua dextra furorem,
Et sic illa meæ caussa salutis erit.
Expediet pro me Deus omnia, maxime rerum,
Perpetua est bonitas, & tua summa fides.
Nunc quod opus finxêre tuæ pater optime palmæ
Ne rogo contemtum deseruisse velis.

SCHOLIA.

OMNIPOT.) Propositio gratiarum actionis. NAMQUE TU.) Ratio, Quia habes nomen & regnum eximium, quod ignoscis peccatoribus, exaudis orantes, & defendis &c. NUNC) Regnum hoc etiam in gentes vulgatum est. NAM DOM.) Insignis commendatio regni Christi, quod vtitur sua potentia ad regendos bonos. NUNC) Addit precatiunculam.

PSALMUS CXXXIX.

Domine probasti me & cognouisti.

ARGUMENTUM.

Quam sint magna, Dei bonitas, sapientia, virtus,
Qui, quæ sunt, & erunt, quæq; futura, videt.
Qui facit, & præsens agit omnia, quo sine nullum
Momentum exigui temporis esse potest.

Prior pars habet gratiarum actionem pro creatione & mirabili gubernatione sanctorũ, quæ tota in manibus Dei, extra vires, cogitationes & consilia humana est. Altera habet orationẽ, vt hostes verbi pereant, qui fiducia suarum virium omnia audent, & vt ipse in verbo Dei conseruetur.

Psalmus Dauid.

CONDITOR omnipotens, omnis Deus arbiter (æui,
Cui neq; vt ortus erat, sic neq; finis erit.
Explo-

Explorata tenens mea iam pater omnia dudum,
Et pars te potuit nulla latere mei.
Tu nosti quid considam, quid surgere pergam,
Sensa à longe animi sunt tibi nota mei.
Seu me forte dies aliquo prospectat euntem,
Seu cubitum fessæ tempora noctis agunt.
Tu mihi, tu præsens ade, et circum omnia lustras,
Qua pergam, ignota est semita nulla tibi.
Nam neq; lingua potest quicquā mea dicere, cu-
Iam non sit ratio cognita tota tibi. (ius
Tu frontem, tu terga in me, tu cuncta creasti,
Quæq; fuêre prius, quæque futura manent.
Atq; ita me diuina manus tua finxit, vt esset
Plenum opus, & pulcrum corporis omne mei.
Cognitionis opus tantæ non assequor illud,
Tam ratio sensus effugit alta meos.
Quo fugiam? ne præsentem tua numina cernant?
Qua tuus excludi spiritus arte potest?
Detur vt astra supra scandam sublimia cœli,
En ades, & nullo non potes esse loco.
Infernas adeam, Plutonia regna, lacunas,
Hic quoque maiestas aspicienda tua est.
Mane rubens aurora suas mihi commodet alas,
Dentur in extremo tecta colenda mari.
Non minus hæc tua celsa manus me proferet illic,
Et virtus dextræ fulciet alta tuæ.
Dixero, forte tegent tenebræ me noctis opacæ,
Lucida nox etiam te penes omnis erit.
Et tenebræ non sunt tenebræ, si tu pater assis,

Et

Et nox clara nouæ lumina lucis habet.
Te penes in lucem tenebræ vertentur, & omnis
Nocte sub obscura te prope splendor erit.
Nam lumbos, renesq́; meos tu matris in aluo,
Corporis & fingis cætera membra mei.
Gratia summe tibi genitor, qui corporis artus
Omnes mirifica feceris arte mei.
Et tua sunt perfecta modis opera omnia miris,
Quæ perspecta meæ lumina mentis habent.
Te mea non latuit virtus cum fingerer intus,
Et rudis exiguo pondere massa forem.
Abdita cum fierem velut intra viscera terræ,
Et nondum ex vtero matris abactus eram.
Tu fœtum informem clara me in luce videbas,
Et quæcunq; mihi membra futura forent.
Tunc velut in libro descripta futura tenebas
Tempora, nec dum horum venerat vlla dies.
Quam præclara Deus tua consilia omnia nobis,
Quanta est illorum cognita summa mihi.
Illa ego si numero certo comprehendere coner,
Omnis inexhausti cedet arena maris.
Peruigil vt demum referendis immorer illis,
A te semotus non erit iste labor.
O vtinam reprobos perdas Deus, ô procul absint
Turba profanatas sanguine fœda manus,
Nam peruersa palã de te & scelerata loquuntur,
Et crescunt hostes, in tua damna tui.
Qui te odêre pater, dignos odio esse putaui.
Digni &, quos odio prosequeremur, erant.

Quæ

Qui sua te contra statuerunt signa rebelles,
Semper in hos animo non patiente fui.
Nec potui maiore odio, quam prosequor, illos,
Hac hostes facti sunt ratione mihi.
Explora, cognosce meos pater vnice sensus,
Perscrutare animi cuncta profunda mei.
Vt videas, si forte via non rectus aberrem,
Et reuoces lapsos in loca recta pedes.

SCHOLIA.

CONDITOR) Descriptio mirabilis gubernationis & creationis. NAM NEQ.) Obserua, quomodo omnia tribuat arbitrio Dei, & adimat suo arbitrio. QUO FUG.) Quod nemo possit Dei consilium effugere. GRATIA) Gratiarumactio. O UTIN.) Precatio contra hostes, non obseruantes hanc Dei benignitatem, & persequentes verbum. EXPLORA) Orat pro se, vt sicut omnia ex Deo habet, ita in omnibus voluntati eius obsequatur.

PSALMUS CXL.

Eripe me Domine ab homine mal.

ARGUMENTUM,

Impius insidias tendit pietatis amanti,
Quamq; potest, tuta non sinit ire via.
Huius vt impediat conatus ipse nefandos
Orat, & impunem non sinat esse Deus.

Est precatio contrâ hostes Ecclesiæ, qui non solum eo nocent, quod varie impe-

diunt sanam doctrinam, sed etiam vi & gladio sæuiunt: quare precatur vt pii seruentur, impii autem suis consiliis sibiipsis sint exitio. Sicut etiam plerunque euenit. Dominus enim iudex est in terra.

Vincenti Psalmus Dauid.

NE pater omnipotens hominē mihi dira volentē,
Ne sine consilii mole valere sui.
Eripe ab insidiis mihi noxia multa minati,
Discute, qui mecum tam violenter agunt.
Qui semper mala mēte agitant, & pectore voluūt,
Et quos pacificos non videt vlla dies.
Hi linguas acuêre suas, vt vipera serpens.
Somnifera virus aspide peius habent.
Assere me, ne forte manus trahat impia raptum,
Horum qui mecum tam violenter agunt.
Qui mea seruantes vestigia soluere tentant,
Et pedibus ponunt vincla parata meis.
Continuo expandunt mihi retia cæca superbi,
Perq́; meas, laqueos occuluêre, vias.
Interea ipse meum Dominumq́;, Deumq́; vocabā,
Sume pater querulæ languida verba precis.
O Deus, ô spes vna meæ, roburq́; salutis,
Ipse meum, si vis ingruat, abde caput.
Ne sine vota ferat sua quæ volet impius, & nec
Successum rebus sentiat esse suis.
Ne sua consiliis bona sint euenta malorum,
Et ne se dignos talibus esse putent.

In capita ipsorum recitant quæ friuola iactant,
Qui mea non æqua nomina sorte premunt.
Ardentes Dominus prunas dispergat in ipsos,
Vindice mendaces obruat igne viros.
In foueas turbabit agens, tristesq; lacunas,
E quibus haud vnquam surgere ad alta queat.
Cui fuerit petulans & lingua loquacior æquo,
Huic Deus in vita commoda nulla dabit.
Certus sum quoniam Dominus seruabit egenos,
Exulibusq; suo tempore fautor erit.
Quin etiam tua cantabunt præconia iusti,
Quæ credant nomen posse decere tuum.
Quotquot erunt, & iusti animos, & pectora recti
Astabunt vultus perpetuo ante tuos.

SCHOLIA.

NE) Propositio. QUI SEMP.) Narratio periculi. INTEREA) Repetit propositionem. IN CAPITA) Imprecatio contra hostes. Pereant sicut Pharao ad mare rubrum. CERTUS) Insignes consolationes.

PSALMUS CXLI.

Domine clamaui ad te, exaudi me.

ARGUMENTUM.

Qui pacem simulant, & mollia verba loquuntur,
Et sub corde dolos insidiante gerunt.
Hos petit vlcisci, petit vt deceptus in ipsis,
Quæ reliquis posuit, retibus intereat.

Eſt neceſſaria precatio, in qua duo orat. Primùm, vt in ſana doctrina & ſancta vita conſeruetur: Deinde quia crux pios ſequitur, orat liberationem. Sic vbiq; proponitur Eccleſia quod ſit afflicta, & varie miſera in mundo.

Pſalmus Dauid.

REBVS in afflictis genitor te ſumme vocantem
Reſpice, & auxilio non remorante iuua.
Quæſo meis placidas aures aduerte querelis,
Quando audis aliquam verba rogantis opem?
Aſcendant ad te mea verba rogantia, ſicut
Accenſo nubes fumea thure ſolet.
Et ſi quando manus ad te leuo, ſit tibi tanquam
Quod deferre ſacrum ſerior hora ſolet.
Adde meam genitor cohibentia vincula linguam,
Oris permaneat ianua clauſa mei.
Ne patiare mihi res vt ſit noxia cordi,
Conſilia in præceps ne per iniqua ferar.
Ne mala participem turbæ per facta malorum.
Fercla nec ipſorum delitioſa ſequar.
Percutiat me iuſtus, erit gratiſſima plaga,
Arguat, hoc oleo dulcius vnguen erit.
Namque meo capiti nunquam liquor ille nocebit,
Ipſe malos contra nempe precabor opem.
Illorum offendant ad ſcrupea ſaxa magiſtri.
Præfecti in lentam præcipitentur humum.
Vt mea ſuſtineant audire & verba fateri,
Suauia quod multis ſint & amica modis.

Sicut

Sicut humus grauido proscissa residit aratro,
Sicut secta graui vomere gleba iacet:
Sic nostra assiduis sunt fracta doloribus ossa,
Sic apud inferni limina sparsa iacent.
Quandoquidē te solum animo vigilāte videmus,
Te nisi, nil aliud lumina nostra vident.
Et quia præsidium, nisi te, non inuenit vllum,
Ne patiare animam posse perire meam.
Serua me à laqueo, mihi quem posuêre maligni,
Vt vitem reproba retia tensa manu.
Incidat in laqueos, quos condidit impius, istos,
Donec saluus ego præteriisse queam.

SCHOLIA.

REBUS) Propositio, vt exaudiatur. ASCENDANT) Insignis figura, quod oratio pii sit sacrificium, sicut propheta vocat Bouem labiorum orationem. NE PAT.) Hic exponit, in qua re velit exaudiri. NAMQUE) Suauissima commendatio sanæ doctrinæ. ILLORUM) Antithesis. Pereat impia doctrina, vt sit locus sanæ doctrinæ. SICVT) Commemorat afflictiones, quas Ecclesia propter verbum sustinet, & orat liberationem. INCIDAT) Votum contra impios.

PSALMVS CXLII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

ARGUMENTUM.

Perfidia quæritur prohiberi falsa docentum,
Quo minus ipse alios vera docere queat.

Cum iam plus nimio pro veris falsa valerent,
Si te exempla iuuant, tempora nostra vide.

Argumentum Psalmi ostendit titulus. Recte autem oratur Psalmus pro Ecclesia, contra hostes & persecutores eius,

Erudiens canticum Dauid, cum esset in spelunca.

ASSIDVIS Dominũ lacrimis & voce precabar,
Diuinam assidua voce precabar opem.
Ante ipsum mea verba, grauesq; effundo dolores,
Ipsi, quæ patior, vulnera sæua queror.
Mens mea cum duris iacet obruta & anxia rebus,
Quæ sequar & fugiam, mi Deus ipse vides.
Qua mihi sæpe fuit pedibus via trita, sub illa
Fallaces laqueos occuluêre mihi.
Hac illac oculos vertens per cuncta ferebam,
Nemo, qui misero vellet adesse, fuit.
Iam fuit optatæ spes omnis ademta salutis,
Nemo fuit, placidam qui mihi ferret opem.
Tunc tua simplicibus venerabar numina verbis,
Mi Deus, ô mea spes, tu mea certa salus,
Tu mihi præsidium Deus es, per te mihi vitæ
Pars est. contingit quantulacunq;, super.
His lacrimis precor intendas, moueare querelis,
Nam miser exhaustus pene dolore fui.
Erue ab hoste, odio qui me insectatur acerbo,
Nam mihi nunc nimium præualuêre mali.

Detra-

Detrahe vincla animæ, quibus hoc in carcere pressa est,
Vt nomen celebret libera facta tuum.
Tunc mihi iustorum iungent socia agmina cœtus,
Si mihi præstiteris quæ bona tanta rogo.

SCHOLIA.

Assiduis) Narratio, in qua proponit exemplum, quid in afflictione sit faciendum. Quae mihi) Narrat periculum. Tunc tua) Propositio, vt liberetur. In carcere) Specum, in qua latuit, carcerē vocat.

PSALMUS CXLIII.

Domine exaudi orationem meam.

ARGUMENTUM.

Territa mens vitiis & imagine vindicis iræ,
Iudicium ne se cogat obire, rogat.
Promissis veniæ Domini constanter adhæret,
Solari melius mens onerata nequit.

Est precatio pro remissione peccatorū, quæ habet suos hostes, nempe Sathanam authorem desperationis, & doctores, qui docent legem & fiduciam operum. Quare orat exaudiri propter veritatem & iusticiam Dei: veritas est, quod Deus promisit se exauditurum pios: iusticia est, quod Deus iniustos iustificat, & peccata remittit propter misericordiam in Christo exhibitam.

Pſalmus Dauid.

AVDI ſumme parens rerum, quas pectore ab imo,
Et tibi ſollicito fundimus ore preces.
In fidei virtute tuæ me reſpice, & audi
Quæ tibi nunc mœſto pectore verba loquor.
Et quia iuſticiæ ſumma eſt tibi cura tuendæ,
Sume pia iuſtas exulis aure preces.
Ah ne in iudicium venias pater optime mecum,
Ah tibi ne fieri me patiare reum.
Nam quis erit, qui te conſiſtere iudice poſſit?
Quis tibi perſpectus iuſtus abire queat?
Inſidiatus enim mihi perfidus imminet hoſtis,
Semper & hic fraudum nomina mille ſtruit.
Abiecit velut in terram mea tempora vitæ,
In tenebras poſitum me violenter agit.
Non ſecus ac auræ vitalis lumine caſſi,
Per loca neglecti ſola iacere ſolent.
Conficitur mœrore animus, mens anxia torpet,
Omnis in attonito pectore ſenſus hebet.
Tunc veteres repeto longinqui temporis annos,
Et retro in mentem ſecula priſca voco.
Tunc animo repetens memori tua facta loquebar,
Quæ geſſere manus omnia mira tuæ.
Protenſis ad te veneror tua nomina palmis,
Te mea mens iſto triſtis ab orbe ſitit.
Ne cunctere, fer auxilium, ſpes omnis in auras
Te ſine, pene anima deficiente, fugit.
Ne vultus abſconde tuos, ne forte relinquar

His similis, qui iam tartara nigra petunt.
Ocyus has veniat bonitas tua nota sub aures,
Fidere cui possim, nam sine te nihil est.
Qua gradiar, præscribe viam, mea namq; fatiscit,
Suspirans ad opem languida vita tuam.
Eripe ab insidiis, quas instruit hostis acerbus,
Mi Deus, ô misero spes, via, vita, salus.
Vt faciam tibi grata doce, tua iussa capessam,
Nam sine te misero quis Deus esse queat?
Spiritus ille tuæ bonitatis ducat euntem,
Qua recta ad te itur, nec propiore via.
Redde mihi incolumem propter tua nomina vitã,
Iustus es, huic animæ redde salutis opem.
Sic subuerte meos, vt es optimus, ocyus hostes,
Infestos animæ nocte dieq; meæ.
Abiice, & ad nihilũ redigens age, perde malignos,
Tu quia me Domini iura regentis habes.

SCHOLIA.

AUDI) Propositio. IN FIDEI) Fidei, quia seruas promissa. ET QUIA) Exaudi me propter tuam iusticiam, non propter meam iusticiam, quæ nulla est. NAM) Narratio periculi, cum conscientia desperatione tentatur. TUNC VETE) Consolor me, inquit, contra hæc mala veteribus tuis factis, quibus testatus es, te esse misericordem, & peccata condonare. NE CUNCTERE) Repetit propositionem, in qua orat remissionem peccatorum, & gubernationem in verbo, ac liberationem ab hostibus.

PSALM. CXLIV.

Benedictus Dominus Deus meus.

ARGUMENTUM.

Iura, magistratus, reges, pax, fœdera, bellum,
Vnius in Domini sunt sita cuncta manu.
Ille docet quicquid scimus, facit omnia solus,
Quo sine tam fragilis quid potuisset homo?

Est insignis Psalmus, in quo simul gratias agit, & orat pro regno & Ecclesia contra hostes, seditiosos ciues & pseudoprophetas. Habet autem insigne pathos, quod miratur Dei beneficentiam erga homines ingratos & malos. Quid est homo, inquit, quod sic curas eum? &c.

Psalmus Dauid.

SVMMA creatori Domino laus, gratia, virtus,
Cuius habere parem gloria iure nequit.
Dura manus in bella meas qui format & armat,
Ad fera qui digitos instruit arma meos.
Hic bonitas, hic summa mihi est fiducia, ab illo
Munior, hic instar turris & arcis habet.
Quo mihi, ceu clypeo, spes præsidii omnis habetur,
Imperio populos subiicit ille meo.
Cur tibi sit, genitor, mortalis homuncio tanti?
Hunc vt agnoscens nonnihil esse putes?
Vita hominis nihilo similis fugit ocyor vmbra
Quæ venit, & minimo tempore tota perit.
E cœlis Domine in terras descende iacentes,

Tange

Tange manu, fumos culmina summa dabunt.
Fulgura mitte, quibus pereant, intende sagittas,
Vt cito vecordes ad tua tela cadant.
Mitte manum de sede tuam sublimis olympi,
Auxilium vindex vt ferat illa mihi.
Eripe me velut immensis è fluctibus ægrum,
De vi, quam misero fert aliena manus.
Eripe me à populis, qui nil nisi vana loquuntur,
Qui dextra fraudes insidiante parant.
Sic tibi summe opifex rerum noua carmina dicā,
Cantabunt laudes organa nostra tuas.
Organa, sed fidibus bis quinq; instructa, feremus,
Plectra, lyras, citharas, organa, nabla, tubas.
Per quem dura gerunt reges & prælia vincunt,
Dauidem seruas hostis ab ense tuum.
Eripe me, seruaq; volens, aliena repelle
Agmina, quæ legi sunt inimica tuæ.
Qui, cum sint homines reprobi, mendacia miscent,
Quorum dextra dolos insidiasq; struit.
Vt nostri incipiant nobis adolescere nati,
Vt tener è molli surculus exit humo.
Vt nostræ niteant formoso corpore natæ,
Qualis in eximia est pulcra columna domo.
Vt sint nostra opibus penuaria plena repostis,
Copia nec cesset, nec vacet ista manus.
Vt grex mille ouium producat millia centum,
Quæ nunc nostra auido pascua dente metunt.
Terga boum grauibus sint pinguia & apta feren-
In nostras veniat nulla ruina domos, (dis,

In-

In nostris vox nulla sonet truculenta plateis,
Et possit nostris rebus abesse nihil.
Felicem populum, qui tantis dotibus auctus,
Se Domino curæ nouerit esse Deo.

SCHOLIA.

SUMMA) Gratiarumactio pro regno. CUR) Pathos. Magna Dei bonitas est, sic curantis nos miseros homines. E COELIS) Orat, vt Dominus simili felicitate defendat & seruet contra hostes Ecclesiæ, hoc est, pseudoprophetas, quos vocat alienos filios, quorum doctrina & opera mala sunt SIC TIBI) Redit ad gratiarumactionem pro regno, & repetit orationem contra pseudoprophetas, pro Ecclesia & pro regno. VT NOSTRI) Hæc sunt politica & œconomica cõmoda. IN NOSTRIS) Hic versus in Hebræo habet insignem collationem, quod magna dona sint, quibus Deus regna & familias conseruat, sed multo maiora esse, habere verbum Dei, & scire nos Deo curæ esse.

PSALMUS CXLV.

Exaltabo te Deus meus Rex, &

ARGUMENTUM,

Pro meritis laudare, Deo gratissima res est,
Nec poterat ritu commodiore coli.
Magnificis Domini pietas & gloria verbis,
Non potuit vena diuitiore cani.

Est insignis Psalmus, in quo gratias agit pro regno Christi, quod sit regnum misericordiæ

ricordiæ & gratiæ,& æternum regnum , in quo lapſi eriguntur , orantes exaudiuntur, & periclitantes & afflicti reguntur ac gubernantur. Hæc inſignia & præcipua ſunt beneficia regni Chriſti in hac vita.

Laus Dauid.

PERPETVA te laude feram rex maxime rerum
Mi Deus, ô maior vocis honore meæ.
Perpetuo tua facta canam, tua nomina dicam
Perpetuo, & ſi quid longius eſſe poteſt.
Nulla dies ſine laude tua mihi deſinet vnquam,
Iſta tuæ laudis fama perennis erit.
Magnus es, & laudum elogio digniſſimus omni,
Qui dextra rerum ſceptra potente tenes.
Quam ſis magnus enim quis perſcrutabitur vnquam?
Omnipotens adeo vis tua fine caret.
Nati natorum tua facta ingentia dicent,
Quasq; manu vires omnipotente moues.
Quæ tua maieſtas, tua magnificentia geſſit,
Omnia per populos facta ſtupenda loquar.
Vt narrent aliis tantas, tua robora, vires,
Omnibus vt tua ſit gloria nota plagis.
Vt memorare tuæ poſſint bonitatis honorem,
Vt ſit iuſtitiæ laus manifeſta tuæ.
Vt pius, vt clemens Deus eſt, ita lentus ad iram,
Ad veniam properis paſſibus ire ſolet.
Omnibus eſt placidus, ſuper omnia facta benignus,
Quæ prius immenſa condidit ipſe manu.

Te Deus agnoscunt opera omnia, te venerantur,
Te celebrant sancti laudis honore tui.
Ornamenta tui regni, & decus omne loquentur,
Et tua carminibus fortia facta canent.
Vt sit mortales tua summa potentia in omnes
Cognita, sit regni gloria nota tui.
Secula virga tui perstabit in omnia regni.
Meta potestatis non erit vlla tuæ.
Sustentat Dominus, qui nutant, quiq; labascunt,
Prostratos ab humo, qui iacuêre, leuat.
Te pater obseruant, oculis in te omnia sperant,
Quæ vitalis adhuc luminis aura fouet.
Et tu respiciens tribuis sua pabula cunctis,
Distribuens escam tempore cuiq; suo.
Mox vt aperta manus patuit tua, fundis in omnes
Omnia quæ viuæ tempora lucis habent.
Atq; ita quando voles, dextra tua munera aperta
Diuidis, & satias, quæ voluêre, bonis.
Omnimoda Dominus ratione est iustus & æquus,
Ille operum sanctus nil nisi sanctus agit.
Astat, & est propior Deus implorantibus ipsum,
Quorum sunt solida pectora firma fide.
Qui Dominum metuunt, quæ sunt his grata repē-
Audit, & nos placida seruat vbiq; manu. (dit,
Qui Dominum reuerenter amant, hos ipse tuetur,
Morte, sub hoc, pœnas impia turba dedit.
Perpetuo Domini laudes mea lingua loquetur,
Illius & laudes omnia viua canent.

SCHO-

SCHOLIA.

PERPETUA) Propositio gratiarum actionis. MAGNUS ES) Narratio, qua exponit rationes propositionis. NATI) Vide quam magnifico titulo ornet misericordiam Dei. VT MEMOR.) Hæc est maiestas, quam supra laudauit. SECVLA) Est æternum regnũ. SUSTENTAT) Est regnum remissionis peccatorum. ET TU) Etiam defenditur & alitur vita corporalis. OMNIMO.) Epiphonema. ASTAT) Est regnum, in quo audiuntur orantes. QUI DOMI.) Est regnum, in quo gubernantur & defenduntur pii.

PSALMUS CXLVI.

Lauda anima mea Dominum.

ARGUMENTUM.

Vna salus seruire Deo, atq; huic fidere soli,
Qui sibi fidentes liberat, auget, amat.
Mundo etenim, aut cuius hominum cõfidere stultum est,
Pondera qui veræ nulla salutis habent.

Est eodem argumento cum superiori Psalmo. Commemorat enim beneficẽtiam Dei, quod est creator, quod seruat promissa, quod defendit liberat peccata remittit, afflictos & derelictos iuuat, &c. Habet autem insignem antithesin, quod frustra sit fiducia in homines, fiducia autem in talem Deum non fallat.

Haleluia.

EIA age laude noua Domini celebremus hono-
Mi anime his nostris insite visceribus. (rem
Laude noua Domino Psalmos & carmina dicam,
Donec in hoc aliquis corpore sensus erit.
Spes in principibus ne forte reponite vestras,
Quorum, quam referat, non habet vllus, opem.
Sunt homines, nolite hominum cõfidere cuiquam,
Munera qui veræ nulla salutis habent.
Spiritus æthereas hominis namq; ibit in auras,
Et redit in cineres, quod cinis ante fuit.
Consilia illius tunc omnia vana peribunt,
Momento pereunt tam studia ista breui.
Felicem, cui dexter adest Deus ille Iacobi,
Qui, qua de Domino commoda speret, habet.
Qui cœlos, terrasq; orbem, maria omnia finxit,
Quæq; inclusa operum machina tanta tenet.
Ille nec esse potest mendax, nec fallere quenquam,
Illius est omni tempore certa fides.
Iniuste afflictos qui vindicat, esurientum
Pallenti miseram pellit ab ore famem.
Ille leuat vinctos, cæcis sua lumina reddit,
Ille manu pressos auxiliante leuat.
Diligit ille bonos, iustos Deus ipse tuetur,
Sumit ab hoc duris aduena rebus opem.
Pupillos Dominus, viduasq; extollit egentes,
Impius iratum corruet ante Deum.
Ille tuus Deus alma Sion, rex omne per æuum,
Iura ferens cunctis, & Deus vnus erit.

SCHOLIA.

EIA) Propositio. SPES) Antithesis. In homines confidere est frustra, sed Deo confidere est vtile. Addit autem vtriusque sententiæ rationes. ILLE NEC) Ratio propositionis, quia Deus noster est Deus salutis, id quod longa commemoratione operum Dei explicat.

PSALMUS CLXVII.

Laudate Dominum quoniam bon.

ARGUMENTUM.

Qui pascit bonitate suos, & corda piorum,
Qui fructu steriles vbere ditat agros,
Qui pacem regnis, qui bella dat, ille ferendus
Laudibus, huic gratos nos decet esse Deo.

Est gratiarum actio, pro beneficiis Dei spiritualibus & corporalibus quæ longa oratione commemorat.

Halleluia.

EDITE, *ferte hilares Domino noua munera lau-*
Nam pulcrum est merita dicere laude Deũ. (*dũ,*
Ipsius eximio Psalmos cantemus honori,
Pulcra etenim laus est, & decet ipsa Deum.
Restituet Solymas Dominus, dispersa reducet
Membra, Israelem colliget ille suum.
Qui læsis animos, & fractis corda medetur,
Duraq; præsenti vulnera sanat ope.

Qui cœlo fixos astrorum supputat ignes,
Omnibus & stellis nomina certa dedit.
Magnus vt est Dominus, sic virtus maxima, cuius
Summa, modum nullam, vis rationis, habet.
Mansuetos è sorde levat, de sede superbos
Deiicit & terræ trudit ad ima malos.
Alternis cantate Deo, date iubila laudum,
Stringite vocalis plectra canora lyræ.
Humida qui toti prætendit nubila cœlo,
Vt pluuiæ terris præcipitentur aquæ.
Qui summis faciles in montibus educat herbas,
Et steriles colles pascua læta facit.
Qui sua iumentis dat pabula, dat sua pullis
Coruorum, quærula quando ea voce vocant.
Non huic robur equi placet in fera bella ruentis,
Non iuuat hunc fortis tibia crassa viri.
Ipsum qui timuêre placent, hos diligit vltro,
Quicunque ipsius spem bonitatis habent.
Effer laude Deum, Solymorum vrbs inclita regũ,
Alma Sion Domino gratificare tuo.
Portarum vectes corroborat ille tuarum,
Et vario ciues ditat honore tuos.
Qui placidam statuit tua per confinia pacem,
Et tribuit pueris optima farra tuis.
Ille suum terras verbum dispersit in omnes,
Ipsius vt penna præpete iussa volant,
Non secus ille niuem, quam lanæ vellera, mittit,
Cum iubet, vt cineres, sparsa pruina iacet.
Qui glaciem ceu frusta iacit, dum grandine sæuit,

Tanta quis ipsius frigora ferre queat?
Amandat sua iussa, & protinus ista liquescunt,
Conuertit ventos, & fluit humor aquæ.
Qui decreta Israëli sua nunciat, ipsi
Iussa quibus fidas, magne Iacobe tibi.
Talia facta Deus non gentibus edidit vllis,
Nec notas leges fecit habere suas.

SCHOLIA.

EDITE) Propositio. RESTITVET) Narratio, Beneficia spiritualia primo loco commemorat, quod seruat & consolatur Ecclesiam. HUMIDA) HUIC) Hoc est, Dominus hæc vltro & gratis dat timentibus eum, non iis, qui præsumunt de suis virib. PORTARUM) Hæc propria sunt populi Dei. QUI PLA.) Pax. OPT. FARRA) Annona. QUI GLACIEM) Commoda tempestas. QUI DECRETA) Donum verbi in populo sancto.

PSALMUS CXLVIII.

Laudate Dominum de cœlis, laud.

ARGUMENTUM.

Regna magistratus, hominum genera omnia, re-
esse bona à Domino cuncta creata docet. (ges,
Omnia cum bona sint, quæ fecerit ipse, quis ausit
Damnandum ex illis dicere vel minimum?

Habet Psalmus exhortationem ad gratiarum actionem pro tota creatura Dei,

in qua Deus ostendit bonitatem suam & potentiam, vt tam bono & potenti Deo discamus confidere in omnibus periculis, & timere eum.

Halleluia.

COELESTES animæ sublimia templa tenentes,
E quibus hæc ingens infera lumen habent.
Laudibus accumulate Deum super omnia magnũ,
Laudet in excelsis turba ministra Deum.
Angelicæ mentes omnes, exercitus omnis
Ipsius, agnoscant laudibus, esse Deum.
Sol & Luna creatorem cognoscite vestrum,
Non alio laus hæc ore canenda fuit.
Omnia in illustri lucentia sidera cœlo,
Testentur laudem solius esse Dei.
Cœlorum variis subsultent laudibus orbes,
Quos circum se actos vltima terra videt.
Quæ super inductis pendent in nubibus vndæ,
Laudantes Domini se fateantur opus.
Ipse suo Dominus qui condidit omnia verbo,
Omnia sint isto nomine grata Deo.
Atq; ea perpetuos, vt sint, stabiliuit in annos,
Quæq; dedit legum vincula certa tenent.
Vos quoq; quæ terras animantia cunq; tenetis,
Grata creatori laudibus este Deo.
Vosq; mare incolitis quæ immensũ, maxima cete,
Qualibet & viuos quotquot abyssus habet.
Ignis edax rerum, permistiq; grandine nimbi,
Et pluuiæ bruma præcipitante niues.

Et

Et vapor exiccans, & agentes nubila venti,
Qui verbis faciunt quæ iubet ille suis.
Omnes & montes, & proxima culmina cælo,
Fructiferæ stirpes, robora dura cedri.
O syluestria lustra feræ quæcunq; tenetis,
Quæ colitis pecorum pascua prata greges.
Reptilium genus omne, auiũ genus omne volantũ,
Seu vos terra grauis, seu leuis aura tenet.
Terrarum reges, populiq;, & sceptra ferentes,
Quiq; tenenda loco principe iura datis.
Imberbes pueri, iuuenes, teneræq; puellæ,
Imbelles æuo iam grauiore senes.
Vna voce Deum laudate, quod ipsius altum
Est super & terras, & super astra decus.
Ipse sui regnum populi Deus euehet, omnes
Laus decet ista pios, laus decet ista bonos.
Laus decet hæc Israël, quem diligit, & cui
Tam gratum populo nomen habere dedit.

SCHOLIA.

COELESTES) Cœlum. Angeli. SOL) Sidera. COELORUM) Motus varii superiorum corporum. QUAE SUP.) Aquæ super cœlos. VOS QUOQ.) Animalia terræ, VOSQUE MA.) Animalia maris. IGNIS) Meteora sunt opera Dei. FRUCTIFE.) Fruges. REPTIL.) Volucres. TERR. REG.) Populi. Atque hic commendat Spiritus sanctus politiam & œconomiam. LAUS DECET) Præcipue autem populus Israel laudet Dominum.

PSALMUS CXLIX.

Cantate Domino canticum nouum.

ARGUMENTUM.

Qui veniam immerito gratis dat & exhibet orbi,
Digna satis dici gratia nulla potest.
Nobis conueniunt igitur noua cantica, qui nunc
Luce noua verbi, turba nouata sumus.

☞ Est exhortatio ad gratiarum actionẽ pro beneficiis Euangelii, per quod nobis annũciatur, quod Deus habeat beneplacitum in suo populo, hoc est, quod non irascatur, sed per misericordiam ignoscat peccata. Item, quod defendat Ecclesiam in mundo afflictam, quæ Ecclesia per verbum triumphat, & reges ac populos verbo prosternit, vt obœdiant Euangelio. Hæc enim sunt vincula & carceres, quibus ratio constringitur.

Halleluia.

IN veras cantate Deo noua carmina laudes,
Ipsius in cœtu laus sapiente sonet.
Israël autore suo se oblectet, & istam
Læta Sion regem gaudeat esse sibi.
Illi agiles turba ducant plaudente choreas,
Illi cum citharis tympana pulsa sonent.
Nam placuit populus Domino suus, ille iacentes
Subleuat, ille piis caussa salutis erit.
Læta triumphantes decorabit gloria sanctos,

Inque

Inque suis thalamis carmina læta canent.
Ipsorum Dominum sublimem guttura tollunt,
Ancipites gladios in fera bella gerunt.
Vt meritam cunctis vindictam in gentibus edant
Castigent forti castra inimica manu.
Ferrea, vt illorum cogant in vincula reges,
Nobilium dura compede crura ligent.
Et ius perficiant, quod scriptum constat in ipsos,
Hoc decus, hoc sanctis omnibus illud erit.

SCHOLIA.

IN VERAS) Propositio, qua exhortatur Ecclesiam, vt agnoscct beneficia Dei, & pro iis agat gratias. NAM PLACVIT) Ratio, quia Deus est misericors, & defendit afflictam Ecclesiam. ANCIPITES) Verbo belligeratur Ecclesia contra mundum. ET IUS) Ius est, Iohannis 16. Spiritus sanctus arguet mundum de peccato, &c.

PSALMUS CL.

Laudate Dominum in sanctis eius.

ARGUMENTUM.

Pro populo Israël grates agit, & docet ipsum,
Laudandum Solymis, sicut in arce Deum.
Qui canit, instrumenta quibus laudare solebant,
Sunt nobis grates, carmina verba, preces.

Est exhortatio ad gratiarũ actionẽ, quam vult non vno modo declarari, ꝓpter magni-

tudinem & multitudinem beneficiorum, quibus & sub lege populum Israel, & in nouo testamento Ecclesiam cumulat. Porro Euangelii prædicatio est, qua vna Deus prædicatur, & nos gratitudinem sine hypocrisi testamur.

Haleluia.

SANCTA nouo Domini laudantes nomina plausis,
Carmina factori dicite grata Deo.
Dicite regnantem super omnia sidera cæli,
Qua sedis posuit limina celsa suæ.
Dicite quod nullum tam magna potentia finem,
Quod nihil hoc maius maximus orbis habet,
In laudes aptate tubas, clangoribus illum,
Et litui curui, & cornua rauca canant.
Huic arguta suas resonent psalteria laudes,
Vocales citharæ carmina blanda sonent.
Tympana festiuas imitantia pulsa choreas,
Hunc canat artifici fistula tacta manu.
Huic deuota suas intendant organa chordas,
Omnia quæ Musis gratia iuncta, probat.
Stridula latisonas referentia cymbala voces,
Dulce ferant Domino iubila festa melos,
Deniq; vitalem quæcunq; per aëra spirant,
In Domini laudes carmina grata canant.

F I N I S.

SOLO-

Solomonis ECCLESIASTES,

CARMINE REDDITVS PER Helium Eobanum Hessum.

LECTORI.

Non bene planta virens alieno adolescit in horto,
Non bene fucatum lumina pascit ebur.
Non bene natiuum violat cerussa colorem,
Turpiter inducto vina colore rubent.
Heu mihi, si quam sunt hæc vana simillima veris,
Tam similis vano sit meus iste labor.
Sed quia non insunt toto hoc nisi vana libello,
Maluit hic vanus, quam nihil esse labor.

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO

D. IOANNI FRIDERICO,

Sacri Romani Imperii Electori, Duci Saxoniæ, Marchioni Misniæ, Comiti prouinciali Thuringiæ, &c.

Eobanus Hessus S. D.

LIBRUM Solomonis de contemtu & vanitate rerum omnium, quæ in humana vita versantur, quem vulgò Ecclesiasten vocant, latinis à me versibus nonnihil (si diis placet) illustratum, tuo clarissimo nomini, optime Princeps, dedicare visum est, cum multas alias ob caussas, tum potissimum duas: quod & ipse tuapte natura & generosa quadam indole talium scriptorum, quę ad pietatem faciunt, sis obseruantissimus, & quod liber hic ciuilium actionum & politicæ administrationis plurima præcepta contineat, quæ ad te tanquam Principem veræ pietati ac religioni conseruandæ, tum etiam ad res gerendas, & in gerendis natum educatumque, maximopere pertinere arbitratus sum, cum & ei præfectus sis imperio, quod citra maximas publicarum administrationum curas ac labores geri regique nequeat, & tuus principatus in ea inciderit tempora, quæ vt lucem quidem Euangelii, sub felicissimæ recordationis, ac Illustriss. fratribus, Friderico & Ioanne ducibus, &c. quorum hic tibi parens, ille patruus fuit, mundo restituerunt: ita fuerunt iam aliquot annis, hodieque sunt omnium, quæ vnquam fuerunt, turbulentissima, adeò, vt nisi, dum ab gerendis bellis, & rerumpublicarum curis vacas, talibus te ipsum libellis consoleris, nihil ferme habiturus sis, quod magnopere in tantis negociorum turbis, vel oblectare possit animum tibi, vel stabilem & quietam reddere conscientiam. Quanquam vero &

tu eiusmodi ingenia plurima, & modis omnibus nullo non genere eruditionis excellentia foueas, vt talium donorum beatissima copia nunquam non abundes, volui præter etiam dictas iam paulo ante causas, propter priuatam quantam tuam in me benignitatem, videri erga te non ingratus fuisse, si huius libelli editione, animi erga te mei valde paratam beneuolentiam ostendissem, non tanquam magno & tanto principe digno munere, sed propensæ potius erga tuam celsitudinem voluntatis qualicunq; indice & argumento. Quanquam verò non ignorem, hunc nunquam pro dignitate satis laudatum libellum, à doctissimis viris, D. Martino Luthero, Philippo Melanchthone, Ioanne Brentio, & aliis, satis egregiè illustratum, consilio tamen vsus reuerendi in Christo domini Ioannis Dantisci Episcopi Culmensis, & optimi viri Ioannis Campensis, qui eum librum παραφραστικῶς verterat, quod & superiore anno in Psalterio fecerat, carmine latino insigniendum, insignitum & quasi noua veste indutum, ad te illustrissime Princeps mittere statui, in quo quia plurimum properata est editio, multa insunt, quæ nec ipsi mihi satisfaciunt, & alios possint nonnihil offendere legentes. Sed erit, & bona spes est, paratior mihi apud bonos venia, cum videbunt eadem tam sæpe fuisse dicenda. Quoties enim illi totius libri scopi repetendi fuerunt, vanitas, sub sole, stulticia, sapientia, vidi, apposui, cor, læticia, ira, & eius generis alia multa, in quibus tamen, quantum per breuitatem temporis (quo pene circumuentus eram) licuit, sic temperaui stilum, vt non eadem eisdem semper verbis dicerem. Quod ad versionem Campensis attinet, non sum ausus per omnia, quamuis doctissimum virum, sequi. Sed addita etiam versione Lutheri (à cuius eximia eruditione vel latum vnguem discedere nefas duco)

ſic ſpero me vtrunque ſecutum, vt neutri nec adiecerim, nec detraxerim, quod offendere poſſit alterum. Et confido potius ab vtroq; me relaturum gratiam, qui duorum pulcerrimo labori, tertius ipſe velut ſocius ſic acceſſerim, vt meorum nihil adiecerim, illorum optima ſcripta nouo quaſi lumine latini carminis illuſtrare, ſi non potuerim, certe conatus ſim & voluerim. Debebunt magna ex parte hunc laborem ſtudioſi, Epiſcoporum facile doctiſſimo D. Ioanni Dantiſco, qui id mihi negocii, cum proxima æſtate Ratiſponæ in comitiis, eius ipſius liberalitate agere, iniunxit. Debebunt & vel inprimis tibi Princeps illuſtriſſime, cuius diuinæ benignitati, & quaſi tutelari numini conſecratus, in lucem prodiit. In calcem libelli adiecta eſt elegia, non quia ceu nuper nata nouitate ſua placere tibi debeat, ſed quia annis ab hinc aliquot ad te ſcripta, quaſi poſtliminio reuerſa, priſtinæ te tuę erga me benignitatis ſit admonitura. Bene vale, Princeps optime atq; illuſtriſſime, meq; inter eos, qui tuæ celſitudinis gloriæ verè & ex animo fauent, annumerari precor vt patiare. Noribergæ VIII. Nouemb. Anno M. D. XXXII.

ECCLE-

ECCLESIASTES SOLOMONIS,

PER

Helium Eobanum Hessum.

Regia qui tenuit Solymarũ sceptra potentum,
Psalmographo Solomon degenitore satus.
Cui celebrata dedit generosum concio nomen,
Hæc loquitur certa verba probanda fide.
Omnia sunt omni vanissima tempore, quorum
Nec lex, nec ratio, nec via certa manet.
Nam q̃ commoditas? quis fructus ab omnib. istis?
Quæcunq; in toto sol videt orbe geri.
Se licet immodicis mortalia pectora curis
Vexent, vt fructum quemlibet inde ferant:
Non tamen inueniunt, quod quæsiuêre, nec vllum
Hinc operæ precium commodioris habent.
Omnes qui siquidem mortales carpimus auras,
Semper ad interitum turba parata sumus,
Cumq; manu assidue rapiamur mortis auaræ,
Mox alii subeunt, qui loca nostra petant.
Interea non mota suo stat pondere tellus,
Ceu locus, hæc in quo fabula possit agi.
Non secus ac plenum populo spectante theatrum,
Alternæ celebrent quod sine fine vices.
Sol nunc Hesperias intrat, nunc exit ab vndis,
Nunc reuehet celeres, nunc reuocabit equos,
Atq; ita continuo, quæ conspicit, omnia motu
Mutat, & vt constans nil sinat esse, facit.

Tollitur

Tollitur humentem nunc venti flatus in austrum,
Nunc idem Boreæ frigida regna petit.
Nunc alias orbis partes operosus oberrat,
Donec eò redeat, vnde profectus erat,
Flumina in oceanum labentia cuncta feruntur,
Nec tamen oceanum fluctus, & vnda grauant.
Nam simul intrarũt mare flumina, cuncta remit-
Vnde queant cursus mox iterare suos. (tit,
Dum requies rebus nunquam datur vlla, nec vllo
Tempore consistat, quicquid in orbe vides.
Nemo potest rerum certas cognoscere caussas,
Nemo potest rerum nomina vera loqui.
Namq; oculos fugiunt se contemplantis, & aures,
Atque ita prætereunt dum remanere putas.
Nostri etiam sensus omnes mutantur in horas,
Nec quod vere horum iudicet, vllus habet.
Vertitur ipse etiam ventis agitabilis aër,
Nec species veras nec simulacra refert.
Quicquid ab antiquo rerum natura creauit,
Hoc etiam series temporis huius habet,
Cui similes alias producet serior ætas
Effigies, adeo res modo nulla noua est.
Nulla adeo noua sunt ab aperti lumine solis,
Qua tales poßint non subiisse vices.
Vlla dari ne potest res, de qua dicere poßis?
Hæc noua res aliquo tempore nulla fuit.
Nulla potest, nam præterito fuit illa sub æuo.
Et periit, velut est hæc peritura breui.
Tempora nostra nihil prorsus meminere priorum,

Vno

Vno namq; omnes interiêre modo.
Nos quoq; quæ stultè nostris miramur in annis,
Quæq; agimus, nunquam secla futura scient.
Ipse ego, cui tribuit sacratum concio nomen,
Qui fero sublimi regia sceptra manu.
Tota licet solus Iudaica regna gubernem,
Et Solymas habitem poßideamq; domos.
Pectore in hoc toto, tota huc ratione ferebar,
Hoc mea mens auidè parturiebat opus.
Vt rerum caussas scrutarer, & omnia scirem,
Quæ fieri celsa Phœbus ab arce videt.
Anxius ille ardor studiis mortalia torquet
Pectora, ob idq; animis indidit ipse Deus.
Omnia scrutatus quæcunq; sub æthere fiunt,
Inueni præter nomina vana nihil.
Quæ tamen, vt cum sint vanißima, scire volentum
Anxia perturbant pectora mille modis.
Quod semel ad nihilum est ex omni parte redactũ,
Restitui nulla conditione potest.
Talibus hic autem, quæ sunt obnoxia damnis,
Comprendi numero qua ratione queant?
Cognita cumq; mihi sapientia multa fuisset,
Adieci à priscis multa reperta viris.
Nam studio sunt multa meo superaddita, quæ sint
Auxilii rebus non habitura parum.
Vt saperem, toto ingenio studia ista sequebar,
Elogium veri quæ sapientis habent.
Vtq; ea consequerer magis, & perfecta tenerem,
Stulticias etiam discere cura fuit.

Sed dum conor & hoc, video tormenta, labores,
Indignumq́; animi se crucianti opus.
Nam quicunq; volet sapientior esse videri
Omnibus, atq; ista nescit in arte modum.
Multa ingrata feret, multa experietur amara,
Plurima cogetur non toleranda pati.
Qui verò studiis noua sæpe prioribus addit,
Ipse sibi demto fine molestus erit.
Nil nisi vana igitur spectant ludibria rerum,
Ipse mihi cœpi talia verba loqui:
Oblectare iocis, risus age, non tibi deerit
Copia, nec vitæ luxuriantis opes.
Vtere delitiis præsentibus, vtere quicquid
Læticia mentes exhilarare potest.
Hæc ego dicebam, sed & hæc quoq; vana putaui,
Et vidi stabilem non habitura locum.
Infelix fatuum sequitur dementia risum,
Vita fit immodicis omnis inepta iocis.
Ergo ego constitui contemnere, quicquid vbiq;
Dulce voluptatum copia diues habet.
Abstinuisse mero, conuiuia spernere, corpus
Amplius haud vllis exhilarare modis.
Atq; ita stulticiam, quia vita humana referta est,
Discere quæ reliquis rebus in esse solet.
Si quid forte animo vel in his occurrere posset,
Quod sequar, & vanum non videatur opus.
Ista voluptatum mihi dum genera omnia sumo,
Hoc vt prætextu discere multa queam.
Non perit illecebris, non curis languet ab istis,

Non

Non animus solitum deserit officium.
Singula sed iusta perpendens stricta bilance,
Prudentis partes, & sapientis agit.
Ergo nec aggressus vulgaria, condere cœpi,
Queîs nullæ possent ædibus esse pares.
Plurima per nostros plantata est vinea colles,
Multa mihi in patriis floruit vua iugis.
Mille voluptatum viridaria plena paraui,
Innumeris plenus floribus hortus erat.
Arboribus quem fructiferis conseuimus omnem,
De genere hic arbor quolibet vnus erat.
Iussi etiam extructis manare canalibus vndam,
Vt virides hortos irriget humor aquæ.
Præsidia institui, famulos, famulasq; coëmi,
E quibus est vernis pluribus aucta domus.
Armenta atque gregum possedi plura minorum,
Quàm Solymas quisquam qui prior obtinuit.
Quanta mihi fuerit fului preciosa metalli,
Quanta mihi argenti copia, nemo roget.
Innumerabilibus mea regia dotibus aucta est,
Quales præcipue regia sceptra decent.
Præfectos plures statui, terraq;, mariq;,
Queis fuerant regni credita iura mei.
Cantores etiam, cantatricesq; coëgi,
Esset vt in nostra musica tota domo.
Quæsieram multa formosas arte puellas,
Nec vidit plures, nec tulit vlla domus.
Has siquidem nulla est feritas tam barbara, q̃ no n
Sit licet ingenti plena rigoris, amet.

Hoc ego magna modo ſum nactus nomina,meq;
Clarior è veterum ſanguine nemo fuit.
Omnibus his ſe vera ducem ſapientia rebus
Præbuit,& conſtans affuit ipſa mihi.
Ex his quicquid erat,quod paſcere poſſet ocellos,
Hoc ipſis tanquam pabula læta dedi.
Nullum læticiæ genus,& non vlla refugi
Gaudia, momento noſtra futura breui.
Quin ſe animus potius noſter præſentibus explet
Deliciis,quibus eſt maxima cura frui.
Cumq; nimis multo ſtudio quæſita viderem
Plurima,quæſitis abſtinuiſſe queam.
Nam nihil inueni fructus ex omnibus iſtis,
Queue bona hinc credam commodiora dari?
Oblectabilibus quam paſcere lumina ſpectris,
Quam renouare animi gaudia mille modis.
Iamq; recenſebam,& mecum cuncta relegi
Omnia,quæ noſtra conſtituêre manus.
In quæ viſus ego tantum inſumſiſſe laboris,
Ante ea quam prorſus perficerentur,eram.
Omnia deprendi nihili res eſſe,nec vlla
Semper in infracto parte manere gradu.
Quæ tamen excrucient animum, curisq; moleſtis
Sæpe ſuis fractum ſedibus excutiant.
Atq; ita re nulla ſtabilem conſiſtere fructum,
Donec in hoc fragilis corpore vita manet.
Demum reſpiciens ad eaſdem rebus in iiſdem,
Quam fuerim ſapiens noſcere cura fuit.
Vidi quanta foret temulenti inſania Bacchi,
Quanta

Quanta mala ebrietas perniciosa ferat.
Stulticia reliquæ res non caruêre, nec vllæ
Erroris maculam non habuêre suam.
Nam quis homo est, aliquid conari vt grandius au-
Vt referat regis facta stupenda Dei? (sit?
Cum nimium nec possit in his æquare laborem,
Quos dedit innumeros, & dabit omnipotens.
Verum stulticia quantum sapientia distet,
Hæc ratio est ista cognita lege mihi.
Vt quantum tenebras differre à luce viderem,
Tantum illa hac esset posteriore loco.
Nam sapiēs in fronte oculos habet, omnia spectās,
Omnia prudenti cum ratione videt.
Palpitat in tenebris stultus, ceu lumine cassus,
Et nihil, & nulla cum ratione videt.
Sed tamen hoc certū est, idem manet exitus omnes,
Intereã & vanis omnia vana cadunt.
Ergo ego sic mecum: si non sim liber ab istis,
Quæ stultos, veluti somnia vana, mouent.
Quorsum conabar fieri sapientior æquo?
Cur aliis in me plus rationis erat?
Ergo iterum vidi, quam nec sapientia vanis,
Et stultis careat finibus ipsa suis.
Pluribus haud etenim sapiēs memorabitur annis,
Quam stultus, quoniam vixit vterq; breui.
Sicut enim, quod præteritis effloruit annis,
Nocte graui pressum, nunc sine fine iacet:
Sic etiam, quod nunc præsenti floret in æuo,
Flumine Lethæo secla futura prement.

Idem finis erit stulti & sapientis, & vno
Parca ferox fato coget vtrunq; mori.
Curas ergo hominum tam detestabar ineptas,
Quorum esset miseris perdita vita modis.
Cum nihil aut fructus, aut floris vbique viderem,
Sed magis innumeris omnia plena malis.
Omnia sidereo quæ lustrat lumine Phœbus,
Plus nimio vani quam bonitatis habent.
Et nihil hæc præstant, quam quod noctesq; diesque
Excruciant animos, supplicioque premunt.
Odi etiam magno quantumuis parta labore,
Atque meum toto quicquid in orbe fuit.
Cuncta quod hæredi sunt hæc tradenda futuro,
Qui mihi successor constituendus erit.
Quis nouit sapiens, stultusne sit ille futurus,
Qui mea qualis erit cuncta relicta feret.
Cuncta feret certe tanto congesta labore,
Per vitæ spacium tempora longa meæ.
Hæc quoq; dum meditor, quæ possit caussa videri,
Vanior est vana visa fuisse mihi.
Ergo animo curas euellere protinus omnes
Constitui, quibus hæc anxia vita fuit.
Hoc ego cum facerem, sapientior esse videbar,
Inter quos solis lumina cunq; vident.
Namq; tibi vt fuerit sapientia cognita, palmam
Eximia rerum cognitione feras.
Instituas omnem sine luxu degere vitam,
Tecum auferre tamen nil potes inde tuum.
Cuncta tamen, quæcunq; tenes possessa, relinques,
Illis

Illi, cui curæ res tua nulla fuit. (vanum
Hoc quoq; cur hominem non torqueat? hoc quoque
Cum sit, habet merito nomina vana malum.
Quæ namq; his curis obnoxius, anxia torquens
Pectora, quæ sua sint, accipere inde potest.
Vita hominis misera, & multorum plena laborũ,
Omnia conando tædia multa subit.
Infelix animus tacita nec nocte quiescit,
Hanc quoq; rem vanam dicere iure potes.
Nil homini melius, quam si oblectetur in istis,
Quæ natura manu liberiore dedit.
Nempe cibo. vinoq́; volens indulgeat, & se
His opibus recreet, quas Deus ipse dedit.
His etenim, cum sint diuinæ munera dextræ,
Vti, tristicia non prohibente, decet.
Nam quis splendidior me sumtibus extitit vllis!
Cui magis hac, inquam, dextra benigna fuit?
Certe homini, quẽ dexter amat Deus, his dabit vti
Rebus, & vt sapiens talia dona probet.
Ac coaceruandi studium dimittet iniquo,
Vt precium lucri congerat omne sui.
Atq; ea, quæ demum congesserit, omnia tradet
Illi, cui Deus hæc vsibus esse volet.
Multa igitur cum sint in rebus inania cunctis,
Dic age, quid vano hoc vanius esse potest?
Omnia mutantur vicibus nascentia certis,
Nec quicquam stabile est, quod queat esse diu.
Qui nunc nascuntur, morientur tempore certo,
Quæ plantata vides, auferet hora sequens.

Olim planta fuit, quæ nunc ſucciditur arbor,
Quæ nunc deſtruimus, ſtructa fuêre prius.
Nunc fletu nimio deducimus anxia vitæ
Tempora, nunc riſu ſoluimur immodico.
Nunc aliquo atterimus lugentia pectora caſu,
Iam non lætitiæ nos modus vllus habet.
Diruimus veteres, & ab iiſdem ſæpe ruinis,
Venit cura nouas ædificare domos.
Interdum placuit cupidis amplexibus vti,
Oſcula nonnunquam diſplicuiſſe ſolent.
Quærimus interdũ, quod perdere deinde queamus,
Nunc poſitas nuper dilapidamus opes.
Quæ modo conſuimus, iã nunc diſcerpimus, & ſunt
Garrula nunc nobis guttura, muta modo.
Sæpe aliquos raro affectu conſtanter amamus,
Sæpe odio inſequimur, qui modo gratus erat.
Sæpe inimicitias agimus, quas ponere tandem
Collibitum eſt, & pax gratior inde venit.
Quem tandem ex rebus tam ſe pugnantibus inter
Mortalis fructum ſumere quæſo poteſt?
Hæc Deus humanæ immiſit ludibria menti,
Vt meritas habeant pectora noſtra cruces.
Omnia quæ Dominus fecit, pulcerrima fecit,
Et bona quæq; ſuo tempore, quæq; loco.
Totius ille idem fecit latera ardua mundi,
Humaniſq; oculis conſpicienda dedit.
Scilicet vt rerum miracula tanta videntes,
Grande creatoris confiterentur opus.
Quanquam tantarum cauſſas, & condita rerum,

Nemo vnquam potuit noſcere, nemo poteſt.
Hic quoq; deprendi, nihil eſſe ſub omnibus illis,
Quod iuuet, anxificum præter habere nihil.
Quam genio indulgere, animiq; remittere curas.
Donec noſtra calens corpora ſanguis alat.
Hoc cui contigerit donis præſentibus vti,
Placati munus credat adeſſe Dei.
Tale etenim certe fiet quodcunq; futurum eſt,
Quale ipſum Dominus, qui facit, eſſe volet.
Nec quicquam adiiciet quiſquam, nec tollet ab illo,
Quod facit vt ſeſe nos vereamur, opus.
Nil ſub ſole nouum, quod enim fuit ante, futurũ
Sic fuit, ante ipſum ſecla futura ferent,
Aſſiduè ſiquidem reuocat quæcunq; fuerunt.
Seq́; hinc, ceu celeri proripuêre gradu.
Et velut in toto non ſit ſatis orbe malorum,
Ex varijs rerum diſparibusq́; modis.
Vidi iuſticiæ loca deſignata ferendæ,
In quibus impietas ipſa tyrannis erat,
Simplicis in cathedram ſucceſſerat impius æqui,
Et regni extulerat ſceptra cruenta ſui.
Hæc ego miratus, tacito mihi murmure dixi.
Vtraq; conſtabit iudice cauſſa Deo.
Iuſtus enim ſub eo ſtabit, & cadet impius, illo
Iudice, qui iuſtum iudicat, atq; facit.
Omnia namq; breui ſunt diſcernenda per ipſum.
Quæ vel agit, vel nunc cogitat omnis homo.
Cum nihil his aliud rebus cauſſæ eſſe viderem,
Iſta fere mecum, quæ meditabar, erant.

Has Deus immittit pestes mortalibus ægris,
Talibus vt monstris corda superba domet.
Vt cum se videant brutorum viuere vitam,
A pecorum vita non procul esse sciant.
Nam nec habent humana aliud ludibria, quam ꝙ
Brutorum faciat sensibus esse pares.
Et mors est eadem brutiq́;, hominisq́;, nec vlla
Illius est huius conditione prior.
Nec potis est animam potiorem dicere quisquam
Esse hominis, quam qua viuere bruta vides.
Nec præstant homines quicquā vllo nomine brutis,
Quod tam sunt vani, hi quam nihil illa vident.
Siue hominem spectes, seu quicquid vbiq; creatum
Idem quo tendant, & locus vnus erit. (est,
Cuncta suos repetent ortus, matremq́; requirent,
Et quæcunq; dedit, cuncta vorabit humus.
Et quis scire potest, quid sit post fata futurum?
Sitne anima ad superas nostra abitura domos?
An potius moritura ægro cum corpore, sicut
Vtroq; intereunt omnia bruta modo.
Omnia quæ postquam cognoui vana, putabam
Omnia præclarum consuluisse boni.
Pellere tristiciam, sine sollicitudine vitam
Degere, nec partis abstinuisse manum.
Munere namq; Dei data sunt mortalibus ægris
Hæc bona, vt oblectent his sua corda datis.
Cætera sunt aliena homini, quæ cuncta relinquet,
Et nihil ex illis post sua fata feret.
Quantumuis nimiis sint anxia pectora curis,

Nil

Nil prodeſt, nil hinc vtilitatis erit.
Vltima quis dicet, quid ſit poſt fata futurum?
Ergo & ſtulticiæ res habet iſta ſatis.
Hinc aliò vertens animum, mortalia vidi
Pectora diuerſis exagitata malis.
Innumeros vidi flentes, quos ſcilicet hoſtis
Impius iniuſtis cladibus afficeret.
Nec quiſquam miſeris aderat ſolatia præbens,
Qui placidam duro tempore ferret opem.
Illa ego conſpiciens, felices eſſe putabam,
Qui nuper viſum deſeruêre diem.
Sed tamen his mage felices, nimiumq́; beatos,
Quos nullo naſci tempore contigerit.
Hi ſiquidem nihil iſtorum videre malorum,
In quibus hæc omnis vita ſepulta iacet.
Longo me docuit facta experientia ab vſu,
In noſtris ſani mentibus eſſe nihil.
Huc ſtudia, huc mores hominum potiora referri,
Vicino vt poſſit quiſq; nocere ſuo.
Vt quas quisq; queat ſibi conſuluiſſe per arces,
Alter in alterius damna paratus eat.
Quæ quid habent aliud, quam curas atq; labores,
Et miſeras animo ſe laniante cruces?
Hos alii toto vitantes pectore mores,
In vitia, his etiam deteriora, ruunt.
Segnia continuo ducentes ocia luxu.
Exiguo abſumunt tempore quicquid habent.
Donec egeſtoſa iam paupertate coacti,
Ipſi ſe miſeros, & ſua membra vorent.

Tu potius duro sapiens insiste labori,
Quodq́; facis, fatuus non remoretur opus.
Quod si forte manum tibi non implebit vtramque
Copia, tu lætus quantulacunq; tene.
Præstat enim minimo gaudentem viuere lucro,
Quam luxu miseros præcipitare dies.
Hinc aliò vertens oculos, vanissima vidi
Plurima, queîs poterat vanius esse nihil,
Sunt qui cuncta hominū fugiant cōsortia, tanquā
Ad se pertineant commoda nostra nihil.
Qui neq; coniugii, carissima pignora, fructus,
Nec sociæ quicquam conditionis habent.
Et tamen haud aliter duros obiêre labores,
Quam si multa hominum millia alenda forent.
Quorum nulla sitim sedauerit vnda nec Hermi,
Nec fluuio fului diues arena Tagi.
Hi nunquam ad sese redeunt, vt dicere possint,
Cui, miseri, tantas accumulamus opes?
Quos propter genium fraudamus, & ista subimus,
Quæ parit assiduus tædia multa labor.
Cui bona contrahimus tot, tantaq́;, nec tamen vti
Possumus, aut vllo nos recreare modo?
Horum si qua alia est, hæc est insignior omni
Stulticia, atq; aliquem non habet ista modum.
Hoc animum torquet noctesq; diesq́;, nec vllo
Tormentum requiem tempora habere sinit.
Quare commodior visa est mihi vita duorum,
Quos vna æquali iungit amore fides.
Nam sociata fides ingentia commoda præstat,

Et

Et mala, quæ ferimus, plurima sæpe leuat.
Nam si de sociis alter cadet, erigit illum
Alter, & abiectum non sinit esse diu.
Et forsan periturus erat, nisi subleuet ipsum,
Et ferat optatam fidus amicus opem.
Si duo conueniant in eodem corpora lecto
Calfacit amborum mutuus ossa calor.
Solus, & in vacuo recubans sine compare lecto,
Frigida vix aliquo membra calore rigat.
Raro vnus potuit vires vicisse duorum,
Et grauiora triplex robora funis habet.
Egregie iuuenis cordatus, & indole præstans,
Rege sene & stupido est nobilitate prior.
Qui iacuit tetro quandoq; in carcere vinctus,
Parta suis meritis regia sceptra tulit.
Sæpe etiam regum de sanguine natus, ad ima
Corruit, & proprias dilapidauit opes.
Illius ambit amicitiam sibi quisq; profecto,
Quem patris effœti sceptra ferenda manent.
Nec minus ante senem multa pietate colebant,
Dum iuuenis regno præficiendus erat.
Sicut & ante fuit multis grauis ista tyrānnis,
Sic etiam iuuenis durior huius erit.
Hæc quoq; res alias inter vanissima visa est,
Ambitus hic animo tædia multa mouet.
Sacra salutiferi subiturus limina templi,
Ne tuus incipiat pes titubare caue.
Et dociles adhibe dictis psæsentibus aures,
Gratior est ipsi victima nulla Deo.

Grata

Grata Deo non ſunt pingues holocauſta per aras,
Nec ſacra quæ ſtulti perſoluêre manus.
Neſcit enim mala quãta patret mens impia ſtulti,
Dum mala tantum ipſo nomine multa facit.
Cumq; Deum timida venerabere voce precatus,
Hunc te audire,tibi hunc ſemper adeſſe puta.
Hic,ne diuinas multis oneraueris aures
Vocibus,immodicas non amat ille preces.
Nam qui nulla ſuis precibus moderamina ponũt,
Aut raro,aut nunquam,quod petiêre,ferunt.
Ante Deum quis enim cupiat diſertus haberi?
Aut nimia inflato gutture verba loqui?
Ipſe etenim cœli ſolio ſublimis ab alto
Omnia cœleſti lumine noſtra videt.
Vtq; videt,ſic,quæ gerimus,Deus omnia nouit,
Qua ratione huic tu garrulus eſſe voles?
Sicut enim nimiæ gignunt inſomnia curæ,
Sic adimunt precibus plurima verba fidem.
Si tamen orando quicquid promiſeris,ipſum
Abſq; mora ſtudeas perſoluiſſe vide.
Ne tanquam inſipiens promittere multa paratus,
Hac ipſa offendas conditione Deum.
Præſtat enim voluiſſe nihil,quã reddere nunquã,
Aut nihil ergo voue,vel facienda voue.
Ergo caue,ne lingua loquax te crimine tanto
Obruat,irritent vt tua verba Deum.
Neue putes ipſum res negligere angelon iſtas,
Qui te,qui reliquos,qui tua cuncta videt.
Quem ſibi peccati verum mens conſcia teſtem,
Non

Non secus ac ipsum conspicit ante Deum.
Nam tibi promissis nimio, nimiumq; loquaci,
Polliciti ratio vix satis vlla fuit.
Quod tu tam leue forte putas & inutile factum
Offendit mira conditione Deum.
Ergo preces non ille tuas exaudiet vnquam,
Certus in ingratum vertere quicquid ages.
Sicut multa vagas vbi turbant somnia noctes,
Multa quoq; ex illis vana venire solent.
Sic etiam in multis verborum ambagibus error
Plurimus, & multis plurima vana modis.
Quare age tu reuerere Deum, verumq; timorem
Illius in tacito pectore semper habe.
Pauperis oppressi cladem si videris vsquam,
Si sua iusticiæ iura negata cadunt.
Ne sic obstupeas, ne sic mireris, vt ipsum
Talia facta Deum posse latere putes.
Nam malus ille suum quoq; habet qui talia curet,
Et super hos regnat maior vtroque manus.
Rex etenim toti terræ, qui præsidet vnus,
Omnia constituet legibus ista suis,
Hic faciet deserta coli regionis & agros,
Vnde bonis largæ suppeditentur opes.
Summũ crede mihi terreno hoc munus in orbe est,
Quæ tibi non vanas fundat agellus opes.
Qui fructu queat assiduo satis esse colenti,
Et ferat alternus munera iusta labor.
Talis ager cui contigerit, num iure beatum
Dixeris? & certe rex erit ille mihi.

Magna-

Magnarum quem vexat opum vesana cupido,
Nunquam erit, agrestis vt satur esse queat.
Nec fructum ex illis feret vnquam diues auarus,
Quid precor hoc etiam vanius esse potest?
Diuitiæ plures vbi sunt, ibi plurima turba est,
Omnia quæ multo parte labore vorat.
Nam quid habent aliud fructus, nisi diues vt illas
Absumi videat nocte dieq; miser?
Grata quies post exhaustum solet esse laborem,
Seu modica est alicui, seu bona cœna domi.
Nulla graues capiunt opulenti somnia curæ,
Dormire hunc etiam non patiuntur opes.
Est genus hoc etiam satis exitiale malorum,
Et quo vix aliud tristius esse queat.
Diuitiæ nam sæpe viri, qui condidit illas,
Seruatæ in proprium damna tulêre caput.
Dilapsæ dominos miserè afflixêre, quod hæres
Illi succedens auferat inde nihil.
Sicut enim progressa suæ sunt matris ab aluo,
Sic ortus repetent corpora nuda suos.
Et nihil horum alicui secum hinc auferre licebit,
Plurima quæ propter sæpe molesta tulit.
Hoc quoq; triste malū, gen⁹ hoc miserabile vitæ est,
Qua veniunt omnes, hæc repetenda via est.
Quid prodest igitur, variis affligere curis,
Atq; animum nulla posse quiete frui?
Ærumnosi homines cunctos vixêre per annos,
Semper & ipsorum sordida vita fuit.
Rectius ergo bonis vitæ partisq; fruimur,

Quæ tanto peperit nostra labore manus.
Hinc inter miseræ non pauca incommoda vitæ,
Quæ grauibus curis pectora nostra premunt.
Præcipue cum vita breuis minuatur in horas,
Et quæ ferre potest commoda sola ferat.
Si cui diuitias dederit Deus, addat eidem
Vti magnifico pectore posse datis.
Hoc ingens donum esse Dei quis nesciat? atq; hoc
Munere censenda est dextra benigna Dei.
Quisquis enim talis fuerit, non ille bonorum,
Quæ Deus obtulerit, non memor esse potest.
Nec mala turbabunt hunc huius plurima vitæ,
Quod Deus hunc lætum pectus habere iubet.
Cumq; viderentur genera infinita malorum,
Hoc quoq; de multis, quod meditabar, erat.
Vidi diuitiis saturos, quibus ipsa benignas
Copia de cornu diuite fudit opes.
Quorum magna domos impleuit gloria, & illis
Iam nihil hæc vltra, quod peteretur, erat.
Sed Deus his animum, quo possent talibus vti,
Non dedit, hi partis abstinuêre manum.
Cuncta relinquentes hæredibus ista futuris,
Forsan & ignota dilapidanda manu.
Hæc res vana quidem, sed nulla frequẽtior vsquã,
Et quæ plus hominum mentibus insideat.
Si quis forte domi natorum pignora centum,
Et simul innumeras accumularit opes.
Sit super, & plures vitam producat in annos,
Defraudet genium qualibet arte suum.

Inde

Inde sepultura careat neglectus honesta,
Qualia diuitibus multa venire solent.
Hoc magis est felix, fracta qui matris ab aluo,
Editus est visum mortuus ante diem.
Hic etenim, quanquã in superas nõ venerit auras,
Nec vaga Luciferi viderit hora dei:
Liber ab ærumnis tamen extitit ille, cruces quas
Perpetuas animi diues auarus habet.
Quid prodest, si quis viuat bis mille per annos?
Qui volet à propriis abstinuisse bonis?
Nonne suum finem tam longá morabitur ætas?
Cunctorum & finis qui fuit huius erit?
Non alios homini fructus peperêre labores,
Quam nisi vt ex animo viuere possit, edat.
Quod quanquam facile est, animo tamen omnia
Expleri cuius dira cupido nequit. (desunt,
Num bona præstabunt sapientia plura labores,
Quã fatuo? & quis in hoc estne hic, an ille prior?
Sola suos inopi confert industria victus,
Vnde aliorum hominum viuere more queat.
Ergo oculos melius præsenti est pascere fructu,
Quam variis animum motibus esse vagum.
Munere conceßis præsentibus vtere summi,
Omnia donanti mitte futura Deo.
Is larga quæcunq; dedit tibi munera dextra,
Non dedit vt parcas, vt fruerêre dedit.
Quærere plura animo se non capiente, molesta est
Crux nimis, & finem non habet ista fames.
Crux, quod nondum olim fuerat, iam nomine notũ

Ante

Ante Deum, priùs & quam pateretur, erat:
Quodq; idem ille, velit, nolit, post tempora multa
Esset in humana carne futurus homo.
Nec possit, nisi cum Domino contendere frustra,
Cur se non alium fecerit, aut alium.
Qui volet ergo Deo multis contendere verbis,
Vanus hic est, solidæ nil rationis habens.
Quæ Deus humanæ, seu sint bona, seu mala, vitæ
Immittit, placido pectore ferre decet.
Non homo nouit enim qd inutile, quidue petendũ,
Donec in hoc tristi viuitur exilio.
Qualis enim vana est vmbræ fugientis imago,
Talis vita hominum præterit, errat, abit.
Dicere quis poterit, quidnam sit in orbe futurum?
Quæ bona, quodúe malum, qualibet hora ferat,
Sunt optanda magis puræ bona nomina famæ,
Nobilis vnguenti quam preciosus odor.
Et melior suprema dies in limine mortis,
Quam quæ natali sidere prima fuit.
Et plus te socium lugentibus esse decebat,
Quam conuiuantes inter habere locum.
Discis enim finem quem sis habiturus in illis,
Et quæ te maneant fata futura vides,
Tristicia est risu melior, quia tristia vultus
Signa sui memorem reddere posse ferunt.
Tristiciam sapiens meditatur, gaudia stultus,
Omni consueuit tempore vana sequi.
Rectius à sapiente viro obiurgabere, quam si
Blandimenta viri desipientis ames.

Nam qualem stipulæ sonitum fecêre crepantes,
Quas flamma in medio crispat avara foco:
Tales sunt fatui risus, sed & hoc quoq; vanum est,
Quod stultum sapiens admonuisse tulit.
Nam si forte malos obiurget & increpet vltro,
Quod nimis imponunt pondera magna bonis.
Oderunt mox verba viri, quem perdere tentant,
Affliguntq; malis, insidiasq; struunt.
Ergo magis finem rerum spectare licebit,
Quam quæ principii caussa fuisse queat.
Vir bonus est, animo qui sustinet omnia magno,
Vir malus est, alios qui sine fronte notat.
Nunquam degenerem cito commovearis ad iram,
Stultum namq; frequens arguit ira virum.
Ne reputes tecum, cur nam meliora fuerunt,
Quam sint hi nostri, tempora prisca, dies.
Non etenim sapiens unquam tam frivola curat,
In quibus est operæ, quod meditere, nihil.
Nam certum est tam prisca suos habuisse labores,
Quam clades habeant tempora nostra suas.
Divitiis conjuncta bona est sapientia, nam plus
In vitæ officiis vtilitatis habet.
Nam bona multa homini præstat sapientia, multũ
Momenti quoq; habent, si modereris, opes.
Verum hoc divitiis sapientia præstat & anteit,
Quod sibi devinctos vivere sola facit.
Contemplare Deus quæcunq; creavit, ab ipso
Recta quis instituet, facta supina Deo?
Qui sapis ergo, bonis præsentibus utere lætus,
Adver-

Adversas animo fer patiente vices.
Nam Deus esse vices voluit. quibus omnia verso
Per tam dissimilem volueret orbe rotam.
Ut ratio nihil esse manens humana videret,
Cui tuto quisquam fidere posset homo.
Plurima cognovi, sed & inter plurima vidi
Iusticiam justo sæpe nocere suam.
Hoc quoq; prospexi, quod qui vir inutilis esset,
Ex ipsa felix impietate foret.
Ne sapias igitur nimium. nec justior æquo
Esse velis, ne quid tu quoq; triste feras.
Nec tamen accedas stolidis nec ad impia flectas,
Nam male, qui faciunt ista, perire solent.
Ut tamen evites hæc tanta pericula, certa est,
Et qua non falli conditione queas.
Crede Deo: quicunq; Deum reverebitur, istas
Mortiferas pestes perpetuò effugiet.
Cultorem sua sæpe juvat sapientia, plus quam
Auxilio primi quinq; bis esse queant.
Nemo est tam sapiens, tam justus nemo erit unquã,
Quem sine peccato vivere posse putes.
Quare ne vacuam citò delatoribus aurem
Præbueris, res hæc perniciosa tibi est.
De te ne cogare dolos audire tuorum,
Verbaq; in aure tua vix habitura fidem.
Scis & in absentes quoties sis ipse locutus
Verba apud astantes non repetenda tibi.
Omnibus his tentata meum sapientia pectus
Erudiit, volui discere plura tamen.

Iam supra humanos conantem ascendere sensus,
Omnia credentem noscere deseruit.
Non capit humanæ vecors ignauia mentis,
Nullius ingenii vis aperire potest.
Quo sit consilio Deus vsus in omnibus istis,
Condita perpetua quæ stabiliuit ope.
Inde operæ precium visum est mihi discere, quicqd
Certa aliqua sciri sub ratione potest.
Impietas quam stulticiæ comes addita, quo sit
Impietatis opus, discere cura fuit.
Dum meditor, video mulier quod acerbior ipsa
Morte sit, atq; omni durior exitio.
Quæ venatorum similis, sed pluribus vna
Tendens occultis retia compedibus.
Illius incauti laqueis captantur amantes.
Illius ignauos vincula dura ligant.
Retia corde gerit, manibus sua vincula nectit,
Ingenio, forma, blandiciisq; nocens.
Dilectum sibi peste Deus seruauit ab illa,
Istos peccator concidet in laqueos.
Ecce, ait, hoc quoq; me docuit sapientia, rebus
Ad res collatis, non nisi vera sequi.
Iudice contuleram muliebria nomina fama,
Collatis eadem est caussa peracta viris.
Vnus mille virum vix qui tolerabilis esset,
Mille puellarum nulla reperta bona est.
Hoc tamen inueni, quod rectum fecerit ipsum.
Quem genitor terra de genitrice tulit.
In præceps, tamen hunc ipsum retroq; relapsum,

Naturæ partes non tenuisse suæ.
Sed cum posteritate sua reperisse malorum,
Innumerabilibus fanda nefanda modis.
Nam studia in diuersa abeunt, multasq; per artes
Confundunt sortis munera quisq; suæ.
Tam sapiens quis erit, res vt diiudicet istas?
Nemo sat has caussas explicuisse potest.
Docti magna viri commendat gratia vultum,
Et fugat atrocis nubila tristitiæ.
Hoc decet, hoc opus est, sapientis nomine dignum
Regis vt obseruet nomine, iussa fidem.
Inde Deo si teste aliquid iurauerit vnquam,
Exhibitum sancta relligione ferat.
Tu vecors ne perge malis insistere, tanquam
A facie possis illius aufugere.
Nam cui confidas alii? quæcunq; placebunt
Ipsi perficiet cuncta potente manu.
Rex aliquid quocunq; loco mandarit, ibidem
Esse potestatem qua teneare puta.
Nec quisquam audeat aduersus consistere regi,
Quæue ea sint regis quærere iussa sui.
Nam qui mandato patienter obedit, ab omni
Liber erit tetri colluuione mali.
Temporis hora quidem paulo post illa futura est,
Corpora qua pœnæ noxia subiiciat.
Nam Deus hoc statuit tempus, quo iudicet omnes,
Quo sua pro meritis præmia quisq; ferat.
Nec præscire datur, cui quod contingere possit,
Quid ventura boni, quid ferat hora mali.

Et si scire queat, quid sciri convenit istuc?
Nemo animum potis est continuisse suum.
Nec vires poterunt ullæ prodesse potentis,
Proxima cum diræ tempora mortis erunt.
Nec spes est se posse ista subducere pugna,
Quæ morti & nobis est obeunda semel.
Nec malus impietate sua servatus abibit,
Sed mala supplicio conveniente luet.
Talibus insistens studiis ego plurima vidi,
Quæ mala sub magni lumine solis erant.
Alter ut imperio nixus premat alterius res,
Hic ut cogatur jussa superba pati.
Pulcra mali placidæ degebant ocia vitæ,
Claribus assiduu tempora fracta boni.
Sacrilegos vidi post impia facta sepultos,
Principe qui vivi prima tulêre loco.
Horũ nemo fuit memor amplius, hoc quoq; stultũ,
Hæc quoq; res vani plena furoris erat.
Sed quia non subito pœna afficiuntur iniqui,
Innumeri vivunt absq; timore mali.
Mille aliquis peccat vicibus, centenaq; patrat
Crimina, nec quicquam sustinet inde mali.
Quanquam humana tamen differt patiẽtia rebus.
Fabulaq; hæc multis blanda videtur agi:
Hos solos scio felices tamen esse futuros,
Qui metuunt vera simplicitate Deum.
Quantumvis felix appareat impius, ipso
Hoc miser est, vera quod bonitate caret.
Insuper & multos vivat longævus in annos,

Et numeret vitæ tempora multa suæ.
Tam subito tamen ipsius quoq; vita peribit,
Quam levis in nullo quæ manet vmbra loco.
Vidi iterum, quo non aliud sit inanius usquam,
Idq; frequens hominum rebus adesse malum.
Debita perversis justos mala ferre videmus,
Quæ justos decuit commoda ferre malos.
Tanquā justus agat male, sint bona facta malorū,
Res est stulticiæ plena, molesta, gravis.
Optima visa igitur, quæ sit lætissima, vita est,
Vita suis nunquam non fruitura bonis.
Qui sapies igitur, genio indulgebis, & hic est,
Optima qui solus commoda fructus habet,
Hinc magis ut saperem, noctesq; diesq; studebam,
Quam sit & hæc variis obruta vita malis.
Et didici, quia nemo potest rationibus ullis
Nosse creatoris facta stupenda Dei.
Et quanto super his cura majore laboret,
Tanto plus animo deficiente premi.
Imo ea si sapiens studeat novisse, laborem
Perdet, & hoc etiam nomine stultus erit.
His Animo contemplatus, constanter inhærens,
Divina agnovi cuncta ea facta manu.
Quicquid agat sapiens, justus, malus, impius, ipsum
Cuncta potestati supposuisse suæ.
Nemo etenim novit num sit vel dignus amari,
Aut odio, quis enim talia scire potest?
Omnia ad interitum tendunt mortalia eundem,
Et lex è cunctis excipit ista nihil.

Non magis euadet iustus, quam qui impius est vir,
  Non insons sontem sorte præire potest.
Non sacra placandas faciens libamina ad aras
  Contemnente Deum tutior esse potest.
Tam facere assuetus periuria multa peribit,
  Quam qui sic metuit displicuisse Deo.
Omnibus à rebus, quas desuper aspicit æther,
  Hæc res exemplo deteriore caret.
Cuncta quod occasum repetunt discrimine nullo,
  Quod, quæ pergenda est omnibus, vna via est.
Nam quia proueniunt eadē omnib. omnia, sani est,
  Quod genus humanum possit habere, nihil.
Sic mala, quæ faciunt, semper peioribus augent,
  Donec ad infernas mors vocet atra domus.
Vt canis æthereas qui nondum deserit auras,
  Quam leo, plus aliquid, lumine cassus, habet.
Sic homo viuus adhuc illi, qui nuper ad vndas,
  Transierit Stygias, anteferendus erit.
Hoc etenim præstant viuentes lumine cassis,
  Quod restare sibi fata futura sciunt,
Hoc etenim quia viuenti sperare relictum est,
  Per mala spes animos ad meliora leuat.
Illorum nihil extincti nouêre, nec vltra
  De viuis aliquod, quod meditentur, habent.
Sed nec amicitias vltra nouêre, nec hostes,
  Inuidiæq; nihil, perfidiæq; nihil.
Quid dubitas igitur? nunc i, tua dulcia lætus
  Vina bibe, & lætus vescere pane tuo.
Esse etenim debes iamdudum certior, ipsum

Quod

Quod non displiceant, quæ facis, ante Deum.
Assiduo niteat vestis tua splendida cultu,
Imbuat ornatum nardus odora caput.
Coniugii dulces cara cum coniuge fructus
Carpe & legitimi perfer amoris onus.
Quæ tibi coniunxit sese iuuenilibus annis
In seros maneat fac tua sola dies.
Hæc etenim propriè tua sunt, hæc illa laboris
Præmia, qui requiem non sinit esse tibi.
Quæ facienda vides, & quæ facienda putabis,
Vt recte facias, strenuus esse velis.
Horum namq; operum, quorum plenissima vita est,
(Si modo quod plenum est plenius esse potest.)
Manibus in medijs, quo tam properanter anhelas,
Nec lex, nec ratio, nec locus vllus erit.
Mox didici non esse agilem, qui currere possit,
Quod neq; sint fortes qui fera bella gerunt.
Quodq; neq; ipsa sibi pariat sapientia victum,
Sed neq; vir magnas ingeniosus opes.
Quod non artifici sua per se gratia venit,
Omnia sed casu temporis ista dari.
Nemo suæ melius cognouit tempora mortis,
Quam pisces hamum, quam graue vimen aues.
Sicut aues visco pisces capiuntur ab hamo:
Sic homo non cautus retia mortis adit.
Sed tamē hic quædā mihi adhuc sapientia visa est,
Ipsaq; me certe iudice, magna fuit.
Vrbs fuit exigua murorum cincta corona,
De cuius pauci ciuibus intus erant.

Venit & obsessam cinxit rex fortibus armis,
Præcludens positis turribus omne latus.
Unus erat sapiens tam parva pauper in urbe,
Servator patriæ vir fuit ille suæ.
Consiliis siquidem repulit sapientibus hostem,
Quem cives armis non potuere suis.
Et fugit ignotus post hic ut & ante periclum,
Nulla quidem ratio pauperis esse solet.
Tunc ego cognovi, quoniam sapientia præstat
Viribus, & valeant armâ sine arte nihil.
Et contemta tamen sapientia pauperis hujus,
Credita tam longo tempore nulla fuit.
Verba viri quem sublimem sapientia tollit,
Quanquam sedato pectore pauca sonet:
Plus tamen efficient, & plus rationis habebunt,
Quam fera quæ stulti principis ora tonant.
Instrumenta feri vincit sapientia belli
Arma, globos, clypeos, spicula, pila, faces.
Interea quicunq; aliquo delinquit in uno,
Exiguo magnum tempore perdet opus.
Sicut in unguentum muscæ cum forte cadentes
Intereunt, fragrans languet & exit odor.
Sic sapienti adimunt permagnum sæpe decorem
Parvula stulticiæ signa notata levis.
Sic grave consilium sapientis sæpe malignus
Dissipat, & fatuo pectore multa nocet.
Cor gerit in dextra sapiens, animumq; virilem,
Illius ut possit, cum volet, esse potens.
Cor gerit in læva fatuus, quia libera nunquam,

Nec compos ratio est illius ipsa sui.
Semper enim comitatur iners ignavia stultum,
Sive abiturus eat, seu rediturus eat.
Et tanquam ipse aliis sapiat plus, desipere omnes,
Et stultos numeris omnibus esse putat,
Si quis te adversum consurgat fortior, & te
Deprimat, & voti jam sibi compos erit.
Nec te commoveas, nec debes velle priorem,
Tam facili caussa, deseruisse locum.
Et cessisse loco sæpe & simulasse tenendo.
Pluribus occlusit limina certa malis.
Grande frequensq; malum princeps ignarus & excors,
Qui loca non æquo dividet æqua gradu.
Quos nunc extollit dejectos esse decebat,
Despicitur sapiens, præmia stultus habet.
Vidi etenim servos celsis residere caballis,
Ac si hic non Dominis debitus esset honor.
Vidi etiam Dominos pedites incedere, tanquam
Hic minime servis debitus esset honor.
Qui foveam fodit, is metuat ne forsan in illam
Incidat & damnum, quod parat ipse, ferat.
Sepem deiiciens, caveat ne mordicus ipsum
Dente venenato vipera corripiat.
Destituent vires prægrandia saxa moventem,
Ligna secans raro tempore sanus abit.
Obtusum nimia si sit rubigine ferrum,
Sic ut nec duro rumpere cote queas.
Restat, ut auxilium præstet sapientia docti
Artificis, sine qua nil bene perficitur.

Nam res difficiles ſapientia ſæpe peregit,
Et faciles cauſſas reddidit ante graues.
Sibila qui mittens non vlla momorderit anguis,
Inſidiatori dixeris eſſe parem.
Multa eſt è grauibus ſapientis gratia verbis,
Obruet hanc ſtulti perfida lingua viri.
Stultitiam verba ipſa ſonãt, quæ prima profatur,
Vltima mortiferi ſigna furoris habent.
Multa loqui ſtultus ſolet, ac ſine pondere verba,
Et quæ plus vocis quam rationis habent.
Ignorant homines præſentia nulla futuri eſt,
Quod ratio hæc nunquam cognita teſte caret.
Stultos affliget conatus inutilis ipſos,
Quod rectam nequeant prorſus inire viam.
Viuere quod nequeant ciuiliter, & quia nuſquam
Inueniant, vbi ſe poſſe manere putent.
Heu patria infelix puerum ſortita tyrannum,
Cuius auara duces fercula mane vorant.
Felicem patriam, cui dat ſapientia regem,
Et qui cum ſit opus ſtrenuus eſſe poteſt.
Cuius tempeſtiua ſerunt conuiuia primi,
Vt valeant, luxu non vt inerte fluant.
Tigna domus Domini diſſoluet inertia, & intro
Stillabunt pluuii, ſi ſinat ipſe, noti.
Tantum ad delicias cœnas, & prandia quærunt,
Sola voluptati vina parata bibunt.
Horum nequitiæ congeſta pecunia ſeruit,
Quam ſolam magni nominis inſtar habent.
Ne male quid de rege tuo cum corde voluta,

Præpo-

Præpositos ab eo ne reprehende duces.
Huius enim vocis si nemo aliunde sit index,
Quæ cœlo volitat non reticebit auis.
Mitte tuum, ne parce, tuum modo proiice panem
In latum fluuium prætereuntis aquæ.
Nam rursum inuenies illum post tempore longo,
Magnum quæ data sunt munera, fœnus habent.
Ne tua sit constricta manus, da largiter omni
Cui sit opus, prompta quisquis egebit ope.
Ignoras etenim mala quæ ventura trahantur,
Quidue hodierna ferat, crastina quidue dies.
Si multo fuerint nubes humore grauatæ
Arida fructiferis imbribus arua leuant.
Arbor seu pluuium succisa inclinet in Austrum,
Seu Boreæ spectet frigida regna trucis.
In quamcunq; cadat partem, prostrata recumbet,
Nec mutare potest amplius ipsa locum.
Qui ventos nimium ratione obseruat acuta,
In vacuo nunquam semina sparget agro.
Qui metuit pluuias, & nubes imbre grauatas,
Fructiferæ nunquam tempora messis aget.
Ventus vt ignotas vnde assit, quoque recedat,
In grauida quo sint ossa ligata modo.
Sic operum nosces nec de tot millibus vnum,
Quæ magna omnipotens hic & vbiq; facit.
Tempestiua tuum iace semina mane per agrum,
Nec tua sit sero vespera lenta manus.
Nempe quod ignores, an quæ sata prima fuerunt,
An quæ sera, boni sunt habitura magis.

Quod

Quod si proveniant fructus ab vtroq; benigni,
Tempore jam voti summa peracta tui est.
Omnibus est lucis gratæ suavissimus usus,
Gratum oculo Solis posse videre jubar.
Si quis ad ætatis plures pervenerit annos
Suaviter adversi cui nihil acciderit.
Inde recordatus quæ viderit omnia, quæq;
Senserit, & quæ tam multa fuisse sciat.
Omnia vana fuisse, & fluxa, & inania dicet
Omnia, quod veniens auferat hora brevis.
Obsequere ergo animo juvenis, dū vernat & ætas,
Et flos dum novus est indolis iste tuæ.
Indulge genio, sequere omnia læta, tuosq;
Pasce oculos, animus quicquid amabit, ama.
Dum tamen interea tecum meditere, sciasq;
Iudice facta isthæc excutienda Deo.
Stulticiæ similem ne corrue pronus in iram,
Et tua quod cruciet corpora, tolle malum.
Namq; opera incautæ sunt omnia vana iuventæ,
Et quod post illam tempus, & ante venit.
Ergo creatoris memor hunc reverenter adora,
Integra adhuc ævi dum viret herba tui.
Ne te præveniant magnorum fœta malorum
Tempora, quiq; tibi tristior annus eat.
Dicere quæ possis tibi non placuisse, quod illis,
Iam jubeant animo tædia longa tuo.
Ante tibi tenebræ, quam fiant omnia, & auræ
Nigrescant, lucem sol neget, astra negent.
Quam videas reduces pluviæ post tēpora nubes,
Quam

Quam fuit heu multis hæc odiosa dies?
Fallor an hæc metues tunc, cum custodibus ipsis,
Totius incipiet robur abesse domus?
Quando incuruabunt prono se poplite fortes.
Fractæ cessabunt organa pauca molæ.
Quando offundentur multa caligine, qui nunc
Ceu per cancellos, omnia clara vident.
Ostia cum stabunt solitarum clausa viarum,
Exilis trepidæ vox molitricis erit.
Ad volucrum cantus vbi consurgetur, & omnis
Ante virens, cantus filia, fiet anus.
Alta viam metuens facientia, cana virebit,
Arbor amygdalino germine facta grauis.
Quando onerabuntur cariosæ membra locustæ,
Non erit in mensa capparis vlla super.
Tunc homo qui sensit, fieriq́; hæc omnia vidit,
Ibit in æternæ limina certa domus.
Funiculus quanquam hic argenteus anteferatur,
Aureoli fontis quam stupefiat aqua.
Hydria fontanam quam confringatur ad vndam,
Quam gemat ad puteum versio fracta rotæ.
Quam levis in terram redeat pulvisculus, ex quo
Ipse quoque existens terra profectus erat.
Spiritus ad superos redeat, patriamq́; revisat,
Unde ad mortales ante profectus erat.
Omnia sunt omni vanissima tempore dixit,
Concio cui verax nomina vera dedit.
Qui, quia præ reliquis sapiens fuit, omnia fecit,
Queîs populum posset constituisse suum.

Omnia ſcrutatus prouerbia plurima ſcripſit,
Scripta aliis etiam, ſed meliora dedit.
Vtilia inprimis & ſcitu digna reliquit,
Et dedit haud falſa plurima ſcripta fide.
Hoc, quæ ſcripta fides ſapientum verba, libello,
Clauos & ſtimulos dicere iure queas,
Quæ licet à multis fuerint deſcripta magiſtris,
Sunt tamen ex vno cuncta profecta viro.
Cætera, mi fili, fuge, quæ cognoris ab iſtis,
Omnia non ſancta tradita verba fide.
Nam loca ſunt ſcriptis nunc omnia plena libellis,
Quorum nec finis, nec modus eſſe poteſt.
Et nimis exhaurit vires, corpusq; fatigat
Sermo, quem nimium copia longa facit.
Iam quis ſit rerum finis, quæ meta laborum,
Hoc operæ precium noſcere grande fuit.
Mente Deum tota metuens, quæ tradidit orbi
Condita ſub fido pectore iuſſa tene.
Summa hæc humano generi, ſed & vnica lex eſt
Tradita qua ſine lex altera nulla valet.
Omnia judicio Deus hæc definiet æquo,
Nunc quoq; quæ multa nocte ſepulta iacent.
Omnia diſcutiet Deus omnibus arbiter æquus,
Seu bona, ſeu fuerint deteriore nota.

FINIS.

IN-

INDEX PSALMORUM.

A.

B.

C.

D.

Deus re-

E.

F.

I.

InDo-

L.

M.

FINIS.

LIPSIAE.

IMPRIMEBAT MICHAEL LANTZENBERGER.

ANNO M. DC.